

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva pentru perioada 2021 - 2027

CUPRINS

PARTEA I	10
1. CONTEXT ARGUMENTATIV ȘI STRATEGIC	11
1.1 CONTEXT GENERAL ȘI CADRU PARTENERIAL	11
1.1.1 CONTEXTUL REALIZĂRII STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ	11
1.1.2 METODOLOGIA DE ELABORARE A STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE URBANĂ	12
1.2 PROCESUL CONSULTATIV ȘI DE IMPLICARE A FACTORILOR INTERESAȚI	13
1.2.1 CERCETARE SOCIOLOGICĂ	14
1.2.2 CONSULTĂRI TEMATICE	17
2. PROFIL SOCIO-DEMOGRAFIC	20
2.1 CADRU GENERAL	20
2.1.1 SCURT ISTORIC	21
2.1.2 AȘEZARE GEOGRAFICĂ ȘI RELIEF	22
2.1.3 CONDIȚII CLIMATICE	23
2.1.4 RESURSE NATURALE	25
2.2 STRUCTURA DEMOGRAFICĂ	28
ANALIZA SWOT - PROFILUL DEMOGRAFIC	34
3. CONECTIVITATE, MOBILITATE, INFRASTRUCTURĂ ȘI MEDIU	35
3.1 PROFIL TERITORIAL ȘI CONECTIVITATE	35
3.2 ANALIZA SPAȚIULUI URBAN	38
3.2.1 CONDIȚII DE LOCUIRE	38
3.2.2 SITUAȚIA SPAȚIILOR VERZI	46
3.2.3 SIGURANȚĂ ȘI ORDINE PUBLICĂ. INFRASTRUCTURA PENTRU SITUAȚII DE URGENȚĂ	48
3.2.4 ZONE URBANE MARGINALIZATE	49
3.3 MOBILITATE URBANĂ	50
3.3.1 INFRASTRUCTURA RUTIERĂ	50
3.3.2 INFRASTRUCTURA FERROVIARĂ	54
3.3.3 TRANSPORT ALTERNATIV	56
3.3.4 TRANSPORT PUBLIC ȘI RELAȚII DE NAVETISM	56
3.4 INFRASTRUCTURA TEHNICO – EDILITARĂ	62
3.4.1 ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE	62
3.4.2 ALIMENTARE CU ENERGIE ELECTRICĂ ȘI GAZE	66
3.4.3 ILUMINAT PUBLIC	69

3.5	MEDIU ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ	70
3.5.1	FACTORI ȘI PROBLEME DE MEDIU	70
3.5.2	REZERVAȚII NATURALE ȘI AREALE PROTEJATE	76
3.5.3	SISTEMUL DE MANAGEMENT AL DEȘEURILOR	77
3.5.4	ECONOMIA CIRCULARĂ	82
	ANALIZA SWOT – CONECTIVITATE, MOBILITATE, INFRASTRUCTURĂ ȘI MEDIU	84
4.	MEDIUL ECONOMIC ȘI FORȚA DE MUNCĂ	87
4.1	PROFILUL ECONOMIC AL TERITORIULUI ANALIZAT	87
4.1.1	AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI PESCUIT	95
4.1.2	INDUSTRIE ȘI CONSTRUCȚII	100
4.1.3	COMERȚ ȘI SERVICII	102
4.1.4	TURISM	104
4.2	FORȚA DE MUNCĂ, OCUPARE ȘI ȘOMAJ	111
4.2.1	FORȚA DE MUNCĂ ȘI OCUPARE	111
4.2.2	ȘOMAJ	114
	ANALIZA SWOT - MEDIUL ECONOMIC ȘI FORȚA DE MUNCĂ	116
5.	EDUCAȚIE. SĂNĂTATE. INFRASTRUCTURA SOCIALĂ ȘI DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER	118
5.1	EDUCAȚIE	118
5.1.1	INFRASTRUCTURĂ EDUCAȚIONALĂ	118
5.1.2	POPULAȚIE ȘCOLARĂ ȘI PERSONAL DIDACTIC	120
5.2	SĂNĂTATE	125
5.2.1	INFRASTRUCTURA DE SĂNĂTATE	125
5.2.2	RESURSE UMANE	127
5.3	ASISTENȚĂ SOCIALĂ	129
5.3.1	INFRASTRUCTURĂ DE SERVICII SOCIALE	129
5.4	INFRASTRUCTURA DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER, CULTURĂ ȘI SPORT	132
5.4.1	CULTURĂ ȘI CULTE	132
5.4.2	SPORT	137
5.4.3	OBIECTIVE TURISTICE	138
	ANALIZA SWOT – EDUCAȚIE. SĂNĂTATE. INFRASTRUCTURA SOCIALĂ ȘI DE PETRECERE A TIMPULUI LIBER	141
6.	CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ ȘI MEDIU ASOCIATIV	143
6.1	CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	143
6.2	DEVA – SMART CITY	146
6.3	MEDIU ASOCIATIV ȘI COLABORARE INTERNAȚIONALĂ	149
6.4	EXPERIENȚA LOCALĂ PRIVIND PROIECTELE CU FINANȚARE NERAMBURSABILĂ	150
	ANALIZA SWOT – CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ ȘI MEDIU ASOCIATIV	153
	PARTEA II	155

7. PREZENTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE	156
7.1 CONTEXT EUROPEAN, NAȚIONAL, REGIONAL ȘI JUDEȚEAN	156
7.1.1 CONTEXT EUROPEAN	156
7.1.2 CONTEXT NAȚIONAL	158
7.1.3 CONTEXT REGIONAL ȘI JUDEȚEAN	164
7.2 ANALIZA ȘI IDENTIFICAREA NEVOILOR ȘI A PROBLEMELOR LA NIVEL DE MUNICIPIU ȘI ZONĂ PERIURBANĂ	168
7.2.1 SINTEZA NEVOILOR DESPRINSE DIN CONSULTAREA COMUNITĂȚII	168
7.2.2 ANALIZAREA OPȚIUNILOR PENTRU SOLUȚIILE AFERENTE PROBLEMELOR IDENTIFICATE, ÎN STRÂNSĂ CORELARE CU STRATEGIILE ȘI POLITICILE SECTORIALE RELEVANTE EXISTENTE	171
7.3 CONCEPT DE DEZVOLTARE STRATEGICĂ	173
7.3.1 VIZIUNEA STRATEGICĂ DE DEZVOLTARE PENTRU 2027	175
7.3.2 DIRECȚII DE DEZVOLTARE ȘI OBIECTIVE STRATEGICE PROPUSE PENTRU MUNICIPIULUI DEVA ȘI ZONA PERIURBANĂ	178
8. PORTOFOLIUL DE PROIECTE. CALENDAR DE ACTIVITĂȚI PENTRU IMPLEMENTAREA SIDU	197
8.1 LISTA COMPLETĂ DE INTERVENȚII - PORTOFOLIUL DE PROIECTE	197
8.2 MECANISMUL DE PRIORITIZARE A PROIECTELOR	199
8.3 PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI	202
8.4 MANAGEMENTUL RISCURILOR	204
9. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA SIDU	205
9.1 RESPONSABILITĂȚILE ȘI PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI	205
9.2 INDICATORI DE MONITORIZARE	208

LISTĂ TABELE

Tabel 1 Modalitatea de respectare a art. 29 din Reg. UE nr. 1060/2021 privind elaborarea strategiilor teritoriale integrate.....	12
Tabel 2 Metodologia de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană	12
Tabel 3 Concluzii desprinse în urma consultării publice desfășurate online	15
Tabel 4 Entități care au transmis informații pentru elaborarea SIDU Deva.....	17
Tabel 5 Entități participante la grupurile de lucru.....	17
Tabel 6 Sporul natural și mișcarea migratorie, municipiul Deva, 2014-2021.....	32
Tabel 7 Vechimea, numărul și tipul locuințelor, municipiul Deva.....	44
Tabel 8 Nomenclatorul stradal al municipiului Deva, pe tipuri de străzi, 2022	53
Tabel 9 Programul transportului public local, Deva	57
Tabel 10 Programul Transportului Public Județean, Județul Hunedoara	58
Tabel 11 Tarife de liberă trecere pentru vehicule de peste 3,5 t, HCL nr 120/2019	60
Tabel 12 Infrastructura de alimentare cu apă și canalizare, municipiul Deva, 2021	63
Tabel 13 Număr total utilizatori deserviți de rețeaua de alimentare cu apă, municipiul Deva, 2021.....	64
Tabel 14 Număr total utilizatori deserviți de rețeaua de canalizare, municipiul Deva, 2021	65
Tabel 15 Numărul și tipul de consumatori ai rețelei de gaze, municipiul Deva, 2021	66
Tabel 16 Evoluția cantităților de deșeuri colectate separat și sortate, 2017-2019 (tone/an)	80
Tabel 17 Cantități de deșeuri eliminate din stația de sortare Bârcea Mare, 2017-2019, (tone/an).....	80
Tabel 18 Deșeuri menajere colectate în județul Hunedoara (mediul urban și rural), 2014-2019	80
Tabel 19 Indicator de generare a deșeurilor municipale, județ Hunedoara, România și EUROSTAT, 2014-2019.....	81
Tabel 20 Infrastructura de colectare a deșeurilor și cantitatea totală colectată, municipiul Deva, 2014-2021.....	81
Tabel 21 Tipologia întreprinderilor și structura mediului de afaceri din municipiul Deva, după numărul întreprinderilor, cifra de afaceri și numărul de angajați, 2021	89
Tabel 22 Tipologia întreprinderilor și structura mediului de afaceri din județul Hunedoara, după numărul întreprinderilor, cifra de afaceri și numărul de angajați, 2021	90
Tabel 23 Principalele domenii de specializare economică din Municipiul Deva raportate la județul Hunedoara, 2021	93
Tabel 24 Facilitățile fiscale pentru întreprinderile din municipiul Deva, 2021-2023	95
Tabel 25 Structura fondului funciar, municipiul Deva, anul 2014	95
Tabel 26 Vârsta de muncă la nivel național, 1990-2020	111
Tabel 27 Programe de formare profesională autorizate în municipiul Deva.....	115
Tabel 28 Populație școlară/ personal didactic, 2021.....	121
Tabel 29 Gradul de încărcare în infrastructura educațională, 2021	121
Tabel 30 Unități de învățământ profesionale, municipiul Deva	123
Tabel 31 Rata promovabilității în învățământul primar, gimnazial și liceal, municipiul Deva, 2021-2022	124
Tabel 32 Media pe liceu și rata de promovabilitate la examenul de bacalaureat, municipiul Deva, 2014 și 2022	125
Tabel 33 Unități medicale din municipiul Deva, pe forme de proprietate, anul 2020	126
Tabel 34 Servicii sociale, municipiul Deva, anul 2022.....	130
Tabel 35 Beneficiari de servicii sociale, municipiul Deva, iunie 2022	130
Tabel 36 Servicii sociale necesare în municipiul Deva.....	131
Tabel 37 Situația evenimentelor turistice, a festivalurilor și manifestărilor culturale planificate în municipiul Deva.....	137
Tabel 38 Componente Smart City implementate în Municipiul Deva.....	148
Tabel 39 Dimensiuni PNIESC.....	162
Tabel 40 Propuneri primite în cadrul consultării publice derulate online	168
Tabel 41 Matricea de corelare între probleme – provocări și soluții.....	171
Tabel 42 Matricea de corelare a domeniilor de intervenție cu verticalele Smart City	197
Tabel 43: Matricea de prioritizare a proiectelor	199
Tabel 44 Planul de acțiune pentru implementarea SIDU Deva	203
Tabel 45 Riscuri care pot afecta implementarea SIDU Deva și măsuri de atenuare ale acestora.....	204
Tabel 46 Departamente responsabile de implementarea obiectivelor strategice aferente SIDU 2021 – 2027	205
Tabel 47 Procesul de implementare – monitorizare – evaluare a SIDU 2021 - 2027	207
Tabel 48 Indicatori propuși pentru monitorizarea SIDU 2021 – 2027	209

LISTĂ FIGURI

Figură 1 Zona administrativă a municipiului Deva	20
Figură 2 Relieful județului Hunedoara	23
Figură 3 Variația anuală a temperaturii, municipiul Deva, 1979-2021	24
Figură 4 Temperatura și precipitațiile medii, municipiul Deva, 2021	24
Figură 5 Harta Rețelei Hidrografice, municipiul Deva	27
Figură 6 Evoluția populației după domiciliu pentru municipiul Deva, Județul Hunedoara și România	28
Figură 7 Reprezentarea în județ a UAT-urilor în funcție de caracterul evolutiv al populației, județul Hunedoara, 2014-2022.....	29
Figură 8 Densitatea populației pe km ² , municipiul Deva	29
Figură 9 Evoluția populației pe categorii de vârstă, municipiul Deva, 2014-2022.....	30
Figură 10 Piramida vârstelor populației, municipiul Deva, anul 2022	31
Figură 11 Poli de dezvoltare urbană în România.....	35
Figură 12 Conectivitatea municipiului Deva cu cei mai apropiați poli de creștere	36
Figură 13 Amplasare Zona Urbană Funcțională Deva și Zona Metropolitană Deva.....	38
Figură 14 Harta zonelor din municipiul Deva.....	40
Figură 15 Tipologii de locuire, municipiul Deva	41
Figură 16 Evoluția numărului de locuințe, municipiul Deva, 2014-2021	41
Figură 17 Evoluția suprafeței locuibile, municipiul Deva, 2014-2021.....	42
Figură 18 Evoluția numărului documentațiilor de urbanism, municipiul Deva, 2014-2021.....	42
Figură 19 Suprafața intravilană, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021 (hectare)	43
Figură 20 Evoluția spațială în municipiul Deva, 2014-2022	43
Figură 21 Harta locuințelor colective din municipiul Deva, 1950 – 2021.....	44
Figură 22 Harta spațiilor verzi, 2022	46
Figură 23 Evoluția suprafeței spațiilor verzi, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021 (hectare)	47
Figură 24 Suprafața spațiilor verzi/ cap de locuitor, municipiul Deva și județul Hunedoara 2014-2021.....	47
Figură 25 Harta zonelor marginalizate din municipiul Deva	49
Figură 26 Harta Conectivității între principalele centre urbane din Hunedoara.....	51
Figură 27 Rețeaua TEN-T	51
Figură 28 Rețea rutieră centrală - Municipiul Deva	52
Figură 29 Tipul de Îmbrăcăminte rutieră, municipiul Deva	53
Figură 30 Conectivitatea feroviară la nivel național.....	55
Figură 31 Conectivitatea feroviară la nivel județean	55
Figură 32 Localizare infrastructurii velo, municipiul Deva, 2022	56
Figură 33 Vehicule în inventar pentru transportul public, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021	57
Figură 34 Evoluția numărului de tichete, bilete și abonamente de călătorie vândute în ultimii 3 ani.....	58
Figură 35 Telecabina de lângă Cetatea Deva, 2021	61
Figură 36 Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei, județul Hunedoara și Municipiul Deva, 2014-2021 (km)	63
Figură 37 Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021 (m ³)	64
Figură 38 Cantitatea de gaze distribuite consumatorilor, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021.....	66
Figură 39: Reprezentarea străzilor incluse în Planul de reabilitare a rețelei de gaze, 2022-2024.....	67
Figură 40 Evoluția cantității de energie termică distribuită (gigacalorii), județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021.....	67
Figură 41 Consum iluminat public, municipiul Deva, 2014-2021 (Kwh).....	69
Figură 42 Lungimea rețelei de iluminat public și nr. corpurilor de iluminat, municipiul Deva, 2014-2021	70
Figură 43 Zone inundabile din Bazinul Hidrografic Mureș	74
Figură 44 Zonele potențiale afectate de inundații, municipiul Deva	75
Figură 45 Arii protejate, municipiul Deva.....	77
Figură 46 Zone de colectare a deșeurilor din județul Hunedoara.....	78

Figură 47 Situația colectării pe fracții a deșeurilor în fiecare localitate - județul Hunedoara, iunie 2021	79
Figură 48 Centrul Kurjala Waste, Lahiti Finlanda	83
Figură 49 Variație PIB, Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2019.....	88
Figură 50 Evoluția PIB-ului pentru județele din Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2019	88
Figură 51 Evoluția întreprinderilor active - Municipiul Deva, zona periurbană Deva, 2014-2021	89
Figură 52 Structura pe sectoare de activitate după numărul de întreprinderi în municipiul Deva, zona periurbană Deva și județul Hunedoara, anul 2021.....	89
Figură 53 Evoluția cifrei de afaceri de la nivelul municipal, periurban și județean, 2014-2021 (milioane lei)	91
Figură 54 Distribuția cifrei afaceri pe sectoare de activitate, la nivelul zonei periurbane, municipiului Deva și județului Hunedoara, 2021	91
Figură 55 Evoluția numărului de angajați în municipiul Deva, zona periurbană Deva și județul Hunedoara, 2014-2021	92
Figură 56 Distribuția numărului de angajați pe sectoare de activitate la nivelul municipiului Deva și localitățile componente, municipiului Deva, zona periurbană Deva și județul Hunedoara, 2021	93
Figură 57 Harta ocupării terenurilor	96
Figură 58 Evoluția nr. de unități active din domeniile agriculturii, silviculturii și pescuitului, 2014-2021.....	97
Figură 59 Structura firmelor din domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului, pe ramuri, în anul 2021	97
Figură 60 Structura cifrei de afaceri din domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului, pe ramuri, în anul 2021	98
Figură 61 Evoluția terenurilor cultivate în exploatații agricole individuale, municipiul Deva, 2014-2021 (hectare)	98
Figură 62 Evoluția producției obținute în agricultură, municipiul Deva, 2014-2021 (tone/ha)	99
Figură 63 Evoluția firmelor active din domeniile industriei și construcțiilor - municipiul Deva și zona periurbană Deva	101
Figură 64 Evoluția cifrei de afaceri din domeniile industriei și construcțiilor - municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021 (lei).....	101
Figură 65 Evoluția numărului salariaților din domeniile industriei și construcțiilor, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021	102
Figură 66 Evoluția unităților active din domeniul comerțului, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021 ...	102
Figură 67 Evoluția cifrei de afaceri din domeniul comerțului, 2014-2021.....	103
Figură 68 Evoluția unităților locale active din domeniul serviciilor, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021	103
Figură 69 Evoluția cifrei de afaceri din domeniul serviciilor, 2014-2021	103
Figură 70 Evoluția numărului de salariați din domeniul comerțului și serviciilor, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021	104
Figură 71 Evoluția structurilor de primire turistică, municipiul Deva, județul Hunedoara și Regiunea de Dezvoltare Vest	105
Figură 72 Evoluția capacității de cazare turistică în funcțiune, municipiul Deva, județul Hunedoara, Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2021.....	105
Figură 73 Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, municipiul Deva și județul Hunedoara, 2014-2021.....	106
Figură 74 Evoluția sosirilor turiștilor în structurile de cazare, județul Hunedoara, 2014-2021	107
Figură 75 Evoluția sosirilor turiștilor în structurile de cazare, municipiul Deva, 2014-2021	107
Figură 76 Evoluția duratei medii de ședere în municipiul Deva, Județul Hunedoara și Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2021	108
Figură 77 Evoluția numărului de pensionari, municipiul Deva, 2017-2021	111
Figură 78 Zonificarea locurilor de muncă, municipiul Deva, 2020	113
Figură 79 Evoluția câștigului salarial mediu net lunar, 2014-2021	113
Figură 80 Evoluția numărului de șomeri (persoane), 2014-2021	114
Figură 81 Evoluția numărului de unități școlare, 2014-2021	118
Figură 82 Evoluția populației școlare, 2014-2021	120
Figură 83 Evoluția cadrelor didactice, municipiul Deva și județul Hunedoara, 2014-2021	121
Figură 84 Evoluția numărului de absolvenți, municipiul Deva și județul Hunedoara, 2014-2020	124
Figură 85 Spitalul Județean Deva	127
Figură 86 Evoluție unități medicale/1.000 locuitori, municipiul Deva, 2014-2020	127
Figură 87 Evoluție personal sanitar, municipiul Deva, 2014-2020.....	128
Figură 88 Evoluția nr. de medici la 1.000 loc, municipiul Deva, 2014-2020	129
Figură 89 Evoluție biblioteci, volume și cititori, 2014-2020	133
Figură 90 Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”	134
Figură 91 Evoluție spectatori și auditori și locuri în săli de spectacole și concrete, municipiul Deva, 2014-2020	135

Figură 92 Localizarea obiectivelor turistice din municipiul Deva	140
Figura 93: Verticale și piloni Smart City.....	147
Figura 94: Stadiul implementării proiectelor din strategia anterioară	151
Figură 93 Obiectivele de dezvoltare durabilă cuprinse în Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030.....	158
Figura 94: Schema logică de elaborare a conceptului de dezvoltare strategică	174
Figura 95: Structura schematică a conceptului de dezvoltare strategică	176
Figura 96: Structura detaliată a conceptului de dezvoltare strategică	196

LISTĂ ABREVIERI

ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
ADR	Agencia de Dezvoltare Regională
AJPIS	Agencia Județeană Pentru Plăți și Inspectie Socială
ANOFM	Agencia Națională Pentru Ocuparea Forței De Muncă
ANPM	Agencia Națională Pentru Protecția Mediului
ANRM	Agencia Națională pentru Resurse Minerale
ATI	Anestezie și Terapie Intensivă
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională
CDI	Cercetare, Dezvoltare și Inovare
CET	Centrală Electrică Termoficare
CFR	Căile Ferate Române
CJP	Casa Județeană de Pensii
CJRAE	Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională
CMID	Centru de Management Integrat al Deșeurilor
DALI	Documentație de Avizare a Lucrărilor de Intervenție
DAS	Direcția de Asistență Socială
DC	Drum Comunal
DEEE	Deșeuri de Echipamente Electrice și Electronice
DESI	Indicele Economiei și Societății Digitale
DGASPC	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului
DGCNCT	Direcția Generală Rețele de Comunicații, Conținut și Tehnologie
ESI	(Fondurile) Structurale și de Investiții Europene
DJ	Drum Județean
DJST	Direcția Județeană pentru Sport și Tineret
DN	Drum Național
EC	Economie Circulară
EMS	Energy Management System
EX	Drum European
GAL	Grupul de Acțiune Locală
GES	Gaze cu Efect De Seră
GIS	Sistem de Informare Geografic
HCL	Hotărâre de Consiliu Local
HCM	Hotărâre a Consiliului de Miniștri
HD	Hunedoara
HG	Hotărâre de Guvern
INS	Institutul Național de Statistică
IPJ	Inspectoratul de Poliție al Județului
ISU	Inspectoratul Pentru Situații de Urgență
ITI	Investiții Teritoriale Integrate
LED	Dioda Electro Luminiscentă
LPR	License Plate Recognition
LPS	Liceul cu Program Sportiv
ORL	Otorinolaringologie

OUG	Ordonanța de Urgență
PAEDC	Planul de Acțiune Privind Energia Durabilă și Clima
PC	Personal Computer
PIB	Produsul Intern Brut
PIEE	Program Îmbunătățire Eficiență Energetică
PJGD	Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor
PM	Particule în suspensie
PMD	Primăria Municipiului Deva
PMUD	Planul de Mobilitate Urbană Durabilă
POCA	Program Operațional Capacitate Administrativă
POR	Program Operațional Regional
POS	Program Operațional Sectorial
PUG	Planul Urbanistic General
RMFB	Centrul de Recuperare Medicală
ROSE	Romania Secondary Education
SA	Societate pe Acțiuni
SCM	Sport Club Municipal
SDL	Strategie de Dezvoltare Locală
SDTR	Strategia de Dezvoltare Teritorială a României
SEOSP	Serviciul de Evaluare și Orientare Școlară și Profesională
SIDU	Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană
SIP	Sistemul de Iluminat Public
SF	Studiu de Fezabilitate
SMART	Tehnologia de Analiză și Raportare prin Auto-Monitorizare
SMID	Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor
SPCIN	Serviciul de Supraveghere și Prevenire a Infecțiilor
SPIGM	Serviciul Public de Întreținere și Gospodărire Municipală
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
SWOT	Puncte Tari, Puncte Slabe, Oportunități, Amenințări
TEN-T	Trans-European Transport Network
TIC	Tehnologia Informației și a Comunicațiilor
TMB	Tratare Mecano-Biologică
TPLD	Transport Public Local Deva
TVA	Taxa pe Valoarea Adăugată
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UCTE	Union for the Co-Ordination of Transmission of Electricity
UE	Uniunea Europeană
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite Pentru Educație, Știință și Cultură
UPU	Unitate de Primiri Urgențe
ZM	Zona Metropolitană
ZUF	Zona Urbană Funcțională

PARTEA I

Analiza situației existente - contextul
urban și identificarea principalelor
probleme și provocări la nivelul
Municipiului Deva

1. Context argumentativ și strategic

1.1 Context general și cadru partenerial

1.1.1 Contextul realizării Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană

Demersul realizării Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană este realizat în cadrul proiectului „Planificarea strategică în municipiul Deva pe termen mediu și lung și acces mai facil al cetățenilor la servicii publice gestionate partajat de către UAT municipiul Deva” cod SIPOCA 793, cod SMIS 135237, proiectat finanțat prin POCA 2014 – 2020, în baza contractului cu nr. 63245/23.06.2022 încheiat cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

Proiectul cuprinde elaborarea/ actualizarea unui set de documente de planificare strategică, respectiv:

- Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva;
- Planul de Mobilitate Urbană Durabilă a Municipiului Deva.

Teritoriul acoperit de prezentul document strategic se referă la teritoriul Municipiului Deva și al zonei periurbane aferente, formată din localitățile: Sântuhalm, Cristur, Bârcea-Mică și Archia.

Elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a ținut cont de recomandările Comisiei pentru Politica de Coeziune Teritorială și bugetul UE privind elaborarea cu succes a strategiilor de dezvoltare regională, astfel:

- *Recomandarea 1:* Planificarea strategică la nivel regional ca punct de plecare pentru dezvoltarea cu succes;
- *Recomandarea 2:* Obiectivele de dezvoltare durabilă ca bază pentru strategiile pe termen lung ale orașelor și regiunilor;
- *Recomandarea 3:* Strategiile de dezvoltare regională ale orașelor și regiunilor trebuie să fie bazate pe o evaluare prospectivă precisă;
- *Recomandarea 4:* Investițiile în consolidarea capacității instituționale și administrative ca o condiție pentru eficacitatea cheltuielilor publice;
- *Recomandarea 5:* Promovarea sinergiilor între fonduri și entități;
- *Recomandarea 6:* Cooperarea teritorială în zonele funcționale;
- *Recomandarea 7:* Proiecte de colaborare între programele ESI din statele sau regiunile învecinate;
- *Recomandarea 8:* Promovarea abordării teritoriale prin valorificarea deplină a potențialului instrumentelor integrate, precum dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității și investițiile teritoriale integrate (ITI).

În vederea respectării art. 29 din Regulamentul UE nr. 1060/2021, în elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva, s-a luat în considerare integrarea următoarelor elemente:

Tabel 1 Modalitatea de respectare a art. 29 din Reg. UE nr. 1060/2021 privind elaborarea strategiilor teritoriale integrate

Cerințe pentru elaborarea strategiilor teritoriale	Modalitate de îndeplinire a cerinței
(a) zona geografică vizată de strategie	Cap. 1 Context argumentativ și strategic Cap. 2 Profil socio – demografic
(b) o analiză a nevoilor de dezvoltare și a potențialului zonei, inclusiv a interconexiunilor economice, sociale și de mediu	Cap. 2 – 6: Analiza SWOT pe domenii de analiză și concluziile desprinse
(c) o descriere a unei abordări integrate care răspunde nevoilor de dezvoltare identificate și potențialului zonei	Cap 7 Concept de dezvoltare strategică
(d) o descriere a implicării partenerilor, în conformitate cu articolul 8 din același Regulament, în pregătirea și implementarea strategiei	Cap 1.2 Proces consultativ și de implicare a factorilor interesați

Sursa: Prelucrarea consultantului

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană reprezintă cadrul care orientează procesul de identificare a direcțiilor strategice de intervenție și de alegere a ordinii obiectivelor pentru care vor fi alocate resurse, cu scopul determinării progresului comunității urbane și periurbane. Acest proces conține planificarea operațională care furnizează o structură a programelor, proiectelor, acțiunilor, măsurilor care vor fi luate într-un interval de timp stabilit, dar și a resurselor necesare, a rezultatelor așteptate, precum și a responsabilităților care trebuie asumate pentru implementare.

Având rolul de document de planificare strategică, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiul Deva sintetizează direcțiile prioritare de intervenție pentru orizontul de timp 2021 – 2027, urmărind utilizarea optimă și responsabilă a resurselor disponibile pentru a asigura o planificare urbană integrată.

1.1.2 Metodologia de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană

Elaborarea strategiei de dezvoltare este un proces care presupune un demers organizat de parcurgere a mai multor etape, respectiv trecerea de la analiză, diagnoză și identificare a nevoilor și așteptărilor unei comunități, până la prezentarea unor modalități de acțiune determinate în timp, integrate cu strategiile și politicile sectoriale existente, relevante (la nivel local, regional și național), modalități de acțiuni ale căror rezultate sunt previzionate, având permanent în vedere un set bine stabilit de obiective și principii.

Metodologia aplicată pentru elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană se bazează pe implementarea a trei etape (de fundamentare, de derulare a procesului de activare a planificării, de finalizare și livrare a SIDU) și aplicarea unor metode de lucru adecvate.

Tabel 2 Metodologia de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană

Etapă de elaborare	Metode de lucru	Activități
<i>Etapă de fundamentare</i>	Cercetarea de birou; Analiza documentară	Consultarea rapoartelor, revizuirea studiilor de caz și a literaturii consolidate, analiza spațială, analiza datelor statistice;
	Cercetarea pe teren	Solicitarea de informații prin corespondență scrisă, interviuri cu actorii relevanți și beneficiarii politicilor urbane, schimb de experiență cu planificatorii locali;
	Analize operaționale prin intermediul evenimentelor participative	Organizarea de grupuri de lucru și sesiuni de interogare prin aplicarea de chestionare, în scopul de a identifica și discuta problemele urbane locale și a identifica soluții;

Etapa de elaborare	Metode de lucru	Activități
Etapa de derulare a procesului de activare de planificării	Observație; Interviu; Anchetă	Stabilirea și organizarea actorilor locali în cadrul unui proces de planificare locală care structurează proiectarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană; Organizarea de grupuri de lucru și sesiuni de interogare prin aplicarea de chestionare, în scopul de a identifica și discuta problemele urbane locale și a identifica soluții;
Etapa de finalizare și livrare SIDU	Formularea strategiei	Finalizarea SIDU, prin evaluarea rezultatelor primelor două etape, definirea scenariilor de planificare, prioritizarea proiectelor selectate și proiectarea unui plan de acțiune.

***Sursa:** Prelucrarea consultantului*

Majoritatea metodelor de lucru utilizate sunt orientate către **procesul de consultare** a partenerilor identificați, incluzând consultarea comunității în ansamblu, consultarea unor grupuri de lucru formate din actori locali prin interviuri sau anchete, consultarea unor experți. Grupurile de lucru au un loc central în cadrul acestui proces, fiind direct implicate în toate etapele și cuprinzând experți din domenii diverse, membri ai autorităților publice locale, ai organizațiilor și asociațiilor, ai presei, precum și membri ai comunității.

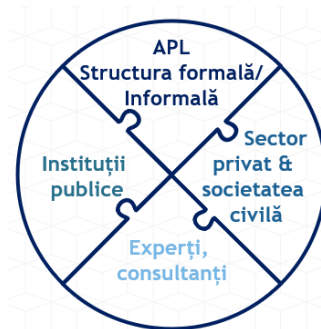
Astfel, cea mai importantă caracteristică a procesului de elaborare a strategiei de dezvoltare a unei comunități, o reprezintă condiția participativ-consultativă, obligatorie în acest tip de demers.

Strategia nu este a administrației publice sau a unei entități anume, ci aparține, în primul rând, comunității locale. Acest aspect presupune derularea unui efort permanent pentru informarea și consultarea opiniilor comunității și stake-holderilor, pentru identificarea obiectivelor și intereselor comune ale diverselor medii profesionale, politice, ale structurilor instituționale și civice, lideri și chiar cetățeni și pentru participarea în procesul consultativ și cooptarea tuturor acestora în efortul implementării strategiei.

Astfel, în contextul respectării condiției participativ-consultative, întregul proces de elaborare a strategiei de dezvoltare devine un adevărat cadru partenerial pentru actorii relevanți și interesați de dezvoltarea comunității.

1.2 Procesul consultativ și de implicare a factorilor interesați

La baza elaborării Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva și zonei periurbane pentru perioada 2021-2027, a stat un sistem coordonat de informare și comunicare ce a respectat principiile europene și naționale aplicate în dezvoltarea regiunilor. Astfel, au fost implicate consultări/ discuții formale și informale cu reprezentanți ai autorităților competente, ai autorităților publice locale, cu organizații ale societății civile, cu parteneri economici și sociali, avându-se în vedere inclusiv promovarea egalității de șanse și nediscriminării.

Procesul de elaborare al Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a fost coordonat de **Serviciul Programe Dezvoltare din cadrul Primăriei Municipiului Deva** care a asigurat, împreună cu prestatorul de servicii de elaborare a strategiei:

- Identificarea, cooptarea și colaborarea cu factorii de interes local care au putut furniza informații necesare în procesul de analiză diagnostic și au putut formula propuneri de dezvoltare strategică a Municipiului Deva și a zonei periurbane;
- Diseminarea activității de elaborare a strategiei integrate, respectiv a propunerii de dezvoltare la nivelul zonei periurbane, în vederea colectării propunerilor și observațiilor din partea factorilor interesați relevanți.

Întregul proces de consultare a avut în vedere crearea unei viziuni comune, omogenizarea modului de funcționare a acestora și creșterea capacității operaționale a proiectelor pentru generarea de rezultate cu impact asupra viziunii strategice propuse.

1.2.1 Cercetare sociologică

Între procesele consultative derulate pentru elaborarea strategiei integrate, pe lângă constituirea cadrului partenerial care să permită implicarea experților, s-a avut în vedere valorificarea rezultatelor obținute din **procesul de consultare online a comunității locale**.

Sondajul de opinie a reprezentat demersul științific de analiză și interpretare a datelor obținute dintr-o anchetă pe bază de chestionar, realizată la nivelul municipiului Deva și al zonei periurbane. Cercetarea s-a desfășurat în **perioada 15 august – 16 octombrie 2022**, având următoarele etape: inițierea cercetării, elaborarea chestionarului, culegerea datelor, generarea statisticilor pe baza răspunsurilor colectate, prelucrarea computerizată a datelor colectate, analiza statistică și interpretarea rezultatelor cercetării, redactarea documentului final.

Studiul pentru identificarea opiniilor cetățenilor s-a desfășurat prin intermediul unui formular configurat pe platforma *SurveyMonkey* și a fost distribuit în mediul online. Populația de referință este compusă din cetățenii municipiului Deva. Participanților li s-a făcut instructajul privind modul corespunzător de completare a chestionarelor în descrierea formularului, unde li s-a prezentat și scopul cercetării.

Aceștia au fost informați cu privire la confidențialitatea și caracterul voluntar de participare la studiu. Din totalul de **322** de participanți, toate răspunsurile au fost considerate valide, acestea regăsindu-se în datele de cercetare pentru studiul prezent.

Primăria Municipiului Deva
19 august la 08:47

Sondaj de opinie - SIDU Deva 2021 - 2027

Primăria Municipiului Deva vă invită să răspundeți la chestionarul online pentru elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva pentru perioada 2021-2027.

Completarea chestionarului durează aproximativ 9 minute. Nu este nevoie să vă dați numele. Părerea dumneavoastră CONTEAZĂ pentru dezvoltarea orașului nostru!

Chestionarul poate fi completat accesând link-ul:
<https://www.primariadeva.ro/.../informatii.../anunt/2148>

Chestionarul folosit pentru obținerea datelor a cuprins un set de 23 de întrebări, dintre care 20 închise (cu variante de răspuns precodificate) și 3 deschise, care au permis exprimarea liberei opinii privind nivelul de dezvoltare și evaluarea percepției asupra nivelului calității propriului mediu de viață.

Astfel, în urma consultării opiniei publice cu privire la principalele nevoi și probleme ale comunității locale, s-au obținut următoarele serii de date de la publicul țintă (locuitorii municipiului Deva), structurate pe următoarele domenii:

1. Calitatea vieții și nivelul de dezvoltare economică;
2. Calitatea serviciilor din comunitate;
3. Modul de relaționare cu administrația publică locală;
4. Opinii privind nevoile și direcțiile de dezvoltare urbană.

În urma analizei răspunsurilor primite și a clasificării acestora pe cele patru domenii amintite mai sus, au fost desprinse următoarele concluzii:

Tabel 3 Concluzii desprinse în urma consultării publice desfășurate online

Temă de analiză	Concluzii
Calitatea vieții și nivelul de dezvoltare economică	Per ansamblu, 25,24% din participanți sunt mulțumiți și foarte mulțumiți de orașul în care trăiesc. 42,90% se declară indiferenți, în timp ce 31,86% sunt nemulțumiți și foarte nemulțumiți de condițiile de calitate a vieții. Nivelul de dezvoltare economică este apreciat într-un procent de aproximativ 5,33% drept foarte dezvoltat și bine dezvoltat, 26,96% drept relativ dezvoltat, 67,71% drept puțin dezvoltat și foarte puțin dezvoltat. 50% din participanți nu doresc să schimbe domiciliul în următorii 3 ani, 22,86% iau în calcul mutarea într-un alt județ, 17,14% doresc schimbarea domiciliului într-o altă țară, iar 10% într-o altă localitate din județ. Aprecieră mai mult pozitivă a caracteristicilor ce țin de dezvoltarea urbană este evidențiată cu ajutorul următoarelor rezultate: aprovizionarea cu produse agroalimentare (57,01%), accesul la unități comerciale (55,59%), iluminatul public 52,06%, calitatea rețelilor de utilități (51,26%), liniștea și siguranța publică (36,74%), accesul la parcuri, spații verzi, locuri de joacă pentru copii (32,69%), transportul public (31,07%), mobilierul urban (bănci, coșuri, garduri etc.) (25,40%), traficul rutier (24,60%), calitatea drumurilor publice și a trotuarelor (24,45%), accesul la terenuri și facilități pentru sport (20,53%), opțiunile pentru petrecerea timpului liber (activități culturale, evenimente) (24,26%), curățenia și salubritatea zonei (17,55%) și infrastructura pentru bicicliști (7,31%). În ceea ce privește colectarea selectivă a deșeurilor, 48,93% dintre participanți declară că realizează colectarea selectivă a deșeurilor doar pentru anumite categorii, 33,21% realizează colectarea selectivă pentru toate deșeurile, iar 17,86% nu colectează selectiv.
Calitatea serviciilor din comunitate	În legătură cu sistemul de învățământ, cel mai apreciat aspect ține de distanța față de școala din localitate (48,33%), capacitatea unităților de învățământ (33,48%), dotările din unitățile de învățământ (29,68%), starea fizică a unităților de învățământ, inclusiv accesul la utilități

Temă de analiză	Concluzii
	(28,38%), numărul existent al grădinițelor și creșelor (27,80%) sau calitatea educației primite în unitățile de învățământ (25,21%). În timp ce funcționarea învățământului la distanță (școala online) reprezintă cel mai puțin apreciat răspuns de către participanții la studiu (15,84%). Pentru sistemul medical, cele mai apreciate aspecte sunt: serviciul de ambulanță (38,53%) medicii de familie (34,66%), cabinetele de medicină de specialitate (22,06%), în timp ce funcționarea Spitalului Județean de Urgență reprezintă aspectul cel mai puțin apreciat de către participanții la studiu, atunci când se analizează sistemul medical (10,49%). În privința sistemului de asistență socială, cele mai apreciate aspecte sunt: alocațiile și indemnizațiile pentru creșterea copilului (24,04%), serviciile de asistență socială acordate copiilor sau pentru familii cu copii (23,19%), serviciile de asistență socială acordate adulților (20%), iar serviciile de asistență socială acordate persoanelor vulnerabile sunt cel mai puțin apreciate (16,44%).
Modul de relaționare cu administrația publică locală	În ceea ce privește evaluarea gradului de implicare a autorității locale, respondenții au apreciat implicarea drept foarte bună în proporție de 3,94% bună în proporție de 9,68%, la un nivel satisfăcător (26,16%), de nivel slab (29,03%) în timp ce 31,18% consideră că rezolvarea problemelor este realizată la un nivel apreciat drept foarte slab. Aspectul cel mai apreciat în cadrul relaționării cu administrația publică locală îl reprezintă posibilitatea de a efectua plăți electronice a taxelor și impozitelor 46,98%). Referitor la modalitățile de comunicare utilizate frecvent în rândul respondenților cu privire la activitatea administrației publice, se remarcă faptul că 22,43% dintre participanți preferă dezvoltarea unor aplicații pe mobil pentru comunicare rapidă (aplicații mobil, transmitere de sugestii, solicitare informații). Această modalitate este urmată într-un procent ridicat de utilizarea platformelor online axate pe colectarea de sugestii cu privire la proiectele care sunt necesare sau aflate în implementare (prezentarea proiectelor, consultarea cetățenilor, colectare sugestii de proiecte) (18,12%) și îmbunătățirea site-ului autorității publice locale (18,12%).
Opiniile privind nevoile și direcțiile de dezvoltare urbană	Participanții apreciază că activitățile care pot contribui la dezvoltarea economică a localității sunt următoarele: reducerea birocrăției și dezvoltarea unor servicii publice rapide, eficiente (18,25%), sprijinirea producătorilor locali și a comercializării produselor locale (17,92%), programe pentru sprijinirea afacerilor noi (15,94%), dezvoltarea infrastructurii de tipul parcurilor industriale, hub-urilor sau incubatoarelor de afaceri (15,36%), asigurarea corelării cererii de pe piața muncii cu oferta instituțiilor de învățământ (13,05%), dezvoltarea dialogului dintre mediul de afaceri și administrația publică (12,88%) și îmbunătățirea accesului/mobilității angajaților la/de la locul de muncă (6,61%). Conform respondenților, topul domeniilor de intervenție pentru dezvoltarea zonei de locuit este următorul: dezvoltarea mediului de afaceri (12,15%), sănătatea și infrastructura de sănătate (11,80%), îmbunătățirea infrastructurii rutiere (10,34%), educație și infrastructura educațională (de exemplu: dotare și modernizare școli, grădinițe, licee, activități de after-school și altele asemenea) (9,17%), digitalizarea și transformarea digitală a serviciilor publice (de exemplu: scăderea birocrăției, plata taxelor la distanță, eliberarea de acte la distanță și altele asemenea) (8,82%), amenajarea și crearea de noi spații verzi (7,65%), implementarea măsurilor de eficientizare energetică și termică (de exemplu: anveloparea clădirilor cu polistiren/ vată, eficientizarea iluminatului public, scăderea consumului de energie și/ sau gaz și altele asemenea) (6,43%), sprijinirea dezvoltării infrastructurii culturale și de petrecere a timpului liber (6,13%), utilizarea resurselor alternative de energie, energie verde (de exemplu: autobuze electrice pentru transport public, înființare parc fotovoltaic, sprijin producție hidrogen și altele asemenea) (5,67%), îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare (rețele de alimentare cu apă, canalizare, gaze etc) (5,67%), protejarea mediului și combaterea schimbărilor climatice (4,85%), sprijinirea mobilității și transportului (de exemplu: trotuare, asfaltare străzi, piste de biciclete, transport public, fluidizare trafic, parcuri și altele asemenea) (4,44%), valorificarea patrimoniului natural și construit (3,27%), dezvoltarea serviciilor sociale pentru persoanele dezavantajate (de exemplu: asistență medicală la domiciliu, centru pentru persoane fără adăpost, centru pentru persoane cu dizabilități mentale/ locomotorii și altele asemenea) (2,39%), regenerare urbană (1,17%), capacitate administrativă (0,06%).

Sursa: Prelucrare date, sondaj desfășurat la nivelul municipiului Deva în perioada 15 august – 16 octombrie 2022

1.2.2 Consultări tematice

În perioada elaborării strategiei, au fost desfășurate, în format fizic, o serie de discuții focusate, la care au fost invitați experți din cadrul Primăriei Municipiului Deva, reprezentanți ai instituțiilor publice, ai sectorului privat și ai organizațiilor non-profit.

Consultările au avut loc atât în perioada de elaborare a analizei situației existente la nivelul municipiului Deva și zonei periurbane Deva, cât și în perioada de elaborare a conceptului de dezvoltare strategică. În cadrul consultărilor, reprezentanții entităților participante s-au implicat activ în dezbateri, exprimând idei, sugestii și propuneri.

În etapa de fundamentare au fost transmise solicitări de date în vederea identificării problemelor urbane locale și formulării potențialelor soluții. Au fost transmise solicitări de informații iar entitățile care au contribuit, prin furnizarea de date și formularea punctelor de vedere au fost următoarele:

Tabel 4 Entități care au transmis informații pentru elaborarea SIDU Deva

Mediu public	Sector privat și societate civilă	Mediu educațional
Sistemul de Gospodărire a Apelor Hunedoara - Administrația Bazinală de Apă Mureș	ApaProd SA	Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva
Oficiul Național al Registrului Comerțului - Hunedoara	DELGAZ GRID	Colegiul Tehnic „Transilvania” Deva
DevaBusiness	ASC GLADIATOR GYM Deva	Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
Direcția de Asistență Socială Deva	Fundația Județeană a Tineretului Hunedoara	Liceul de Arte "Sigismund Toduță" Deva
Inspectoratul de Poliție Județean Hunedoara	Asociația Club Sportiv Tineri Talentați	Liceul Tehnologic Energetic „Dragomir Hurmuzescu” Deva
Direcția de Asistență Socială Deva		Liceul cu Program Sportiv "Cetate" Deva
Inspectoratul General pentru Situații de Urgență Hunedoara		Universitatea din Petroșani
		Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara

***Sursa:** Date consultant*

La procesul de consultare au participat în cadrul grupurilor tematice de lucru și au formulat puncte de vedere care au contribuit la fundamentarea conceptului de dezvoltare strategică următoarele instituții:

Tabel 5 Entități participante la grupurile de lucru

GL 1 Infrastructură, mediu & Administrație publică	GL 2 Social & Sănătate & Petrecerea timpului liber	GL 3 Dezvoltare Economică & Capital Uman
Sistemul de Gospodărire a Apelor Hunedoara - Administrația Bazinală de Apă Mureș	Direcția de Sănătate Publică Hunedoara	Oficiul Național al Registrului Comerțului - Hunedoara
Poliția Locală Deva	Direcția Județeană de Statistică Hunedoara	DevaBusiness
ApaProd SA	Club Sport Municipal Deva	Primăria Municipiului Deva
DELGAZ GRID	Direcția de Asistență Socială Deva	
Primăria Municipiului Deva	Primăria Municipiului Deva	
Arhitectul Șef al Primăriei Deva		

***Sursa:** Lista de prezență la grupurile de lucru*

În urma discuțiilor purtate în cadrul grupurilor de lucru, s-au desprins următoarele concluzii:

GL 1 – Infrastructură, mediu & Administrație publică

➤ Infrastructură, mediu:

- În municipiul Deva urmează să fie înlocuită aproximativ 99% din rețeaua tehnico-edilitară existentă (aproximativ 100 km conducte mari de transport);
- Pentru noile zone ale municipiului, aflate în dezvoltare, este în execuție un proiect de extindere a rețelei de energie electrică;
- A fost menționat interesul pentru utilizarea energiei regenerabile, prin faptul că se intenționează realizarea unei investiții pentru înființarea unui parc fotovoltaic prin care să se asigure necesarul pentru iluminatul clădirilor administrative;
- În privința acoperii rețelei de alimentare cu gaze, doar localitatea Archia nu are gaze naturale.

➤ Administrație publică:

- Prin POCA au fost derulate mai multe proiecte care au vizat digitalizarea administrației publice locale (ex. digitalizarea direcției de asistență socială, o platformă utilizată la nivelul întregii primăрии, serviciul de emitere certificate de atestare fiscală etc.); în perioada 2021-2027 va continua procesul de digitalizare la mai multe servicii publice.

GL 2 – Social & Sănătate & Timp liber

➤ Social:

- Se află în implementare un proiect realizat prin POR, respectiv „Centru comunitar de servicii integrate”, în care sunt prevăzute mai multe tipuri de servicii, inclusiv servicii sociale, dar și o serie de aspecte privind regenerarea urbană a municipiului;
- A fost înființat un Grup de Acțiune Locală ce are ca principală activitate dezvoltarea serviciilor sociale și care are în vedere înființarea de centre de tip respiro, centru pentru vârstnici de tip rezidențial, centru de tranzit pentru persoane aflate în dificultate;

➤ Sănătate:

- Au fost punctate investițiile realizate în ultimul exercițiu financiar privind achiziția de echipamente medicale și amenajarea de cabinete școlare;

- Reprezentații Primăriei Municipiului Deva și-au exprimat interesul pentru organizarea de campanii care vizează prevenția;
- Opțiuni pentru petrecerea timpului liber:
 - Au fost menționate proiecte depuse pentru sala polivalentă și bazin de înot semi-didactic și faptul că municipiul Deva are o comunitate bogată de sportivi;
 - Cetatea Deva se află în proces de reabilitare, la finalul proiectului sunt prevăzute spații comerciale și restaurante, spații ce urmează să fie concesionate de către primărie (în urma îndeplinirii unor cerințe speciale);
 - A fost amintit faptul că municipiul Deva duce lipsa forței de muncă pregătită în domeniului turismului și a fost sugerată necesitatea realizării unei politici de promovare a turismului și a unei politici de organizare de evenimente;
 - Cu scopul de promovare a turismului a fost înființată Asociația de Promovare a Turismului.

GL 3 – Dezvoltare economică & Capital uman

➤ Dezvoltare economică:

- A fost menționat faptul că Primăria Municipiului Deva nu deține terenuri disponibile (cu o suprafață mare) pentru a le pune la dispoziție investitorilor și că zona industrială este în proprietate privată;
- S-a menționat faptul că un aeroport ar fi contrabalansat situația economică, în condițiile în care din ce în ce mai multe aeroporturi își dezvoltă un terminal cargo;
- În demersurile sale pentru sprijinirea mediului de afaceri, Primăria Municipiului Deva a creat platforma devabusiness.ro, o bază de date online pentru investitorii locali. În baza de date a platformei sunt aproximativ 60 de repere de terenuri cu date de contact ale proprietarului privat – baza de date reprezintă un avantaj față de alte orașe unde nu există o așa transparență;
- A fost amintită zona industrială, de aproximativ 150 hectare, în vecinătatea căii ferate;
- S-a precizat faptul că pentru următoarea perioadă de timp, ar fi oportun ca municipiul Deva să se axeze pe dezvoltarea turismului și nu pe dezvoltare industrială.

➤ Capital uman:

- În privința forței de muncă, a fost amintită lipsa unui centru universitar în municipiul Deva;
- S-a menționat faptul că unitățile de învățământ locale sunt în subordinea Inspectoratului Școlar Județean, însă o parte din cheltuieli, inclusiv pe partea de digitalizare poate fi făcută și de autoritatea locală;
- Unitățile de învățământ locale au accesat finanțări prin Programul Operațional Competitivitate și prin proiectul ROSE;
- Din punctul de vedere al dotării cu tehnologie informatică, școlile au un grad de modernizare destul de bun, în perioada 2014-2021, anual au fost alocate sume considerabile pentru dotarea școlilor.

2. Profil socio-demografic

2.1 Cadru general

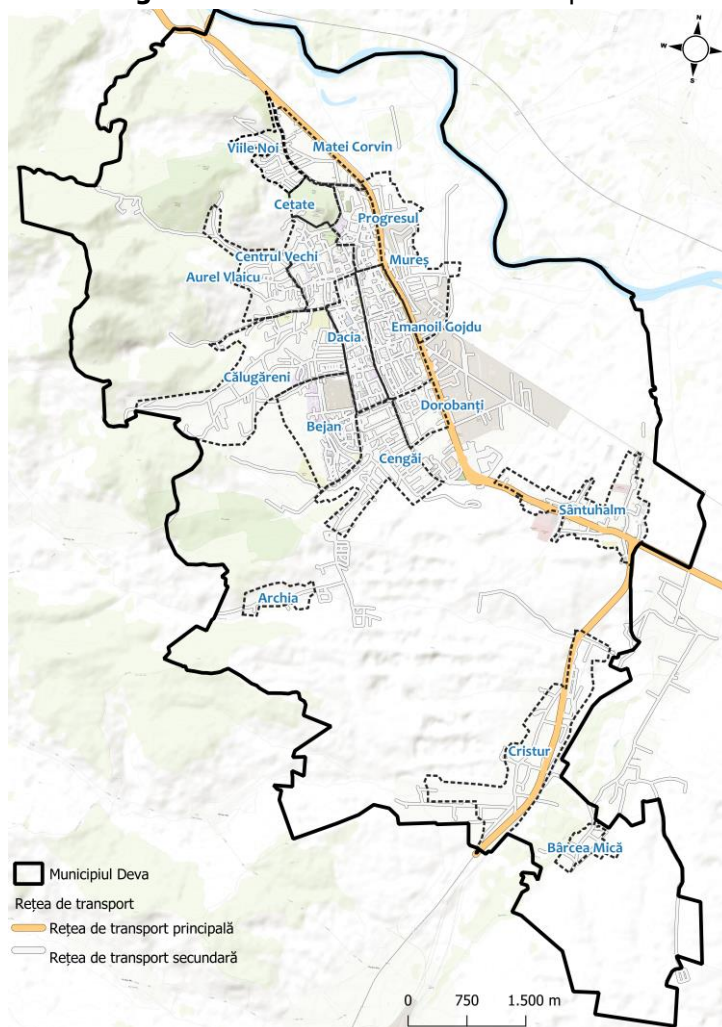
Deva este municipiul de reședință al județului Hunedoara și este al doilea cel mai mare centru urban din județ (după municipiul Hunedoara). La 1 ianuarie 2022, populația municipiului Deva reprezenta 15,15% din totalul populației județene.

Municipiul face parte din Regiunea de Dezvoltare Vest a României, alături de județele Arad, Caraș-Severin și Timișoara.

Municipiul Deva cuprinde, pe lângă orașul Deva, următoarele localități:

- localitatea componentă **Sântuhaln**, situată în partea estică a municipiului, la o distanță de 2 km de acesta;
- satul aparținător **Cristur**, cu o suprafață totală de 199,98 ha, situat în partea sud-estică a municipiului Deva, pe DN 68N, la o distanță de 1,5 km față de DN 7;
- satul aparținător **Bârcea Mică**, cu o suprafață totală de 31,57 ha, situat în partea sud-estică a municipiului Deva și la Est de localitatea Cristur; satul se află la o distanță de 4,1 km față de Deva, pe traseul DN 68B, DC 123, respectiv la 800 m față de satul Cristur, pe DC 123;
- Satul aparținător **Archia**, cu suprafață totală de 24,44 ha, situat în partea sudică a municipiului Deva, pe DC 124, la o distanță de 2,4 km față de DN 7.

Figură 1 Zona administrativă a municipiului Deva

Sursa: Prelucrarea consultantului

2.1.1 Scurt istoric

Municipiul Deva este un oraș încărcat cu istorie, dovadă prin multiplele descoperi arheologice ce datează chiar din prima epocă a fierului (perioada 1150-450 î. Hr.).

Prima atestare documentară a municipiului este din anul 1269, când localitatea apare sub denumirea de „Castrum Deva”, într-un act de dănie emis de către ducele Transilvaniei, Ștefan, fiul lui Beta al IV-lea al Ungariei, către contele Chyl din satul Calnic, pentru vitejia și credința sa. În anul 1557, Deva a fost cucerită de otomani, iar conducătorul lor, Soliman cel Mare, a dăruit-o reginei Isabella a Ungariei. Între anii 1581-1595, localitatea a ajuns sub stăpânirea lui Francisc Geszty, comandant și guvernator al Ardealului, și-a pierdut privilegiile obținute anterior iar populația a fost înrobătă. La începutul secolului al XVII-lea, cetatea și domeniul Deva se aflau sub stăpânirea principelui Gabriel Bethlen. În anul 1687, generalul Caraffa Antonio, în fruntea unei armate austrice a ocupat cetatea Devei și a reinstaurat regimul habsburgic. În anul 1706, nobilimea transilvăneană, în frunte cu Francisc Rakoczy al II-lea, a asediat și ocupat cetatea Devei, sprijinit de mase largi de iobagi și orășeni.

În timpul revoluției din 1848, Deva a fost scoasă de sub stăpânirea domeniului cetății, de sub administrarea prefecturii, a fost proclamată oraș și a primit autonomie în conducere, având un consiliu ales.

La 14 februarie 1866, Alexandru Ioan Cuza, împreună cu Elena Doamna și suita lor, au poposit în Deva, la Hotelul Mare (Hotel Bulevard). În 1866 s-a construit o nouă primărie, în 1890 Palatul Prefecturii, în anul 1895 Spitalul, iar în anul 1899 anul Palatul Justiției.

În anul 1903, s-a înființat Uzina de Electricitate Deva, echipată cu mașini cu abur și cu generatoare la frecvența de 42 Hz și tensiune de 2kV, ce alimenta consumatorii din oraș prin 10 posturi de transformare de la 2kV la 0,4kV. Numărul de consumatori casnici era inițial de 120 iar corpurile de iluminat erau în număr de 186.

La 7 noiembrie 1918, în Catedrala din Deva a avut loc o adunare populară care înființează „Consiliul Național Român”. În luna ianuarie a anului 1919 a fost numit cel dintâi prefect român al județului Hunedoara și primul primar al Devei. În 1953, au fost înființate trei cooperative agricole (Sântuhalm, Ceangăi și Viile Noi). Radioficarea s-a introdus în 1945, televiziunea și cinematograful Patria (500 de locuri) în 1960, iar în 1963 s-a reconstruit Teatrul Arta.

În perioada 1948-1968, Deva era reședința Regiunii Hunedoara, regiune ce includea și o parte din actualul județ Alba. În anul 1968, odată cu noua organizare administrativă a țării, Deva ajunge reședința județului Hunedoara și începe să se dezvolte din ce în ce mai mult.

Scurt istoric al zonei periurbane:

- **Sântuhalm** – în 1453 are loc prima atestare documentară a satului cu numele de „Zanthohalm”, ca parte din satele domeniului cetății Deva.
- **Archia** – în 1453 este menționată ca parte din domeniul cetății Deva (Arky-Almas).
- **Cristur** – în 1245 este amintit într-o tranzacție imobiliară între nobilii de Cristur și cei din Pestisu Mare.
- **Bârcea Mică** – în 1365 are loc prima atestare documentară („Villa Aprod” și „possessio Aprodhaza”).

2.1.2 Așezare geografică și relief

Municipiul Deva este situat în partea centrală a județului Hunedoara, între Munții Apuseni și Munții Poiana Ruscă, pe partea stângă a râului Mureș, la 45° 53' latitudine nordică și 22° 54' longitudine estică. Reședința județului este delimitată la Est de orașul Simeria și comuna Hărău, la Nord de comunele Șoimuș și Vețel, la Vest de comunele Cârjiți și Peștișul Mic, iar la Sud de municipiul Hunedoara.

Teritoriul județului Hunedoara are o alcătuire geologică complexă, formată din mai multe unități structurale majore, majoritatea formațiunilor geologice aparținând Carpaților Meridionali: autohtonul Danubian, cu formațiuni cristaline epimetamorfice și granitoide, conglomerate, gresii și marne; partea Getică – alcătuită din roci metamorfice (în Munții Șureanu și Godeanu, precum și în partea sudică a masivului Poiana Ruscă) și sedimentare (gresii, conglomerate violacee, argile, calcare, marne – Munții Șureanu și bazinul Petroșani).

Diversitatea reliefului din zona Municipiului Deva se datorează regiunii de contact geomorfologic între Munții Poiana Ruscă și Munții Metaliferi, formată de culoarul Mureșului. Astfel, în partea de Vest și Nord-Vest a orașului se află un șir de dealuri, cunoscute sub denumirea de dealurile Devei (altitudine de aproximativ 700m).

Relieful dominant este cel montan (vârfurile Munților Retezat și Parâng depășind altitudinea de 2500 m). Masivele muntoase înalte și mijlocii din Sud și Sud-Est aparțin Carpaților Meridionali, iar munții mijlocii și mici de Vest și Nord aparțin Carpaților Occidentali.

Din grupa Carpaților Meridionali, între limitele județului Hunedoara sunt cuprinși: Munții Godeanu (vf. Gugu – 2290 m), Munții Țarcu (vf. Pietrii – 2190 m), Munții Vâlcău (vf. Straja – 1870 m), Munții Retezat (vf. Peleaga – 2509 m), Munții Parâng (vf. Parângul Mare – 2519 m), Munții Șureanu (vf. Lui Pătru – 2130 m). Carpații Occidentali sunt reprezentați de Munții Poiana Ruscă, Munții Zarand și Munții Metaliferi.

Între aceste masive muntoase se află depresiunile Petroșani, Brad, Țara Hațegului, culoarele depresionare Strei – Cerna (Orăștie) și Mureșului (Deva – Zam). În județul Hunedoara sunt numeroase lacuri naturale în Munții Retezat (80 de lacuri), în Parâng (8 lacuri), în Șureanu (2 lacuri), dar și antropice, precum: Gura Apelor, Cinciș, Ostrov, Pâclișa, Hațeg, Subcetate.

Dealul Nucet (690 m) domină dinspre vestul Culoarul Mureșului. Dealul Cetății (371 m) apare sub forma unei măguri cu secțiunea aproape circulară. Declivitatea sa variază în general între 300 – 400 m, prezentând versantul sud-estic dinspre parcul orașului pe care apar sectoare cu abrupturi în rocă de 800 – 900 m. Munții Poiana Ruscă se termină înspre Mureș printr-o prispă deluroasă formată din conurile de dejecție ale pâraielor Ciurgăului, Bejan, Baia și Sinitrig.

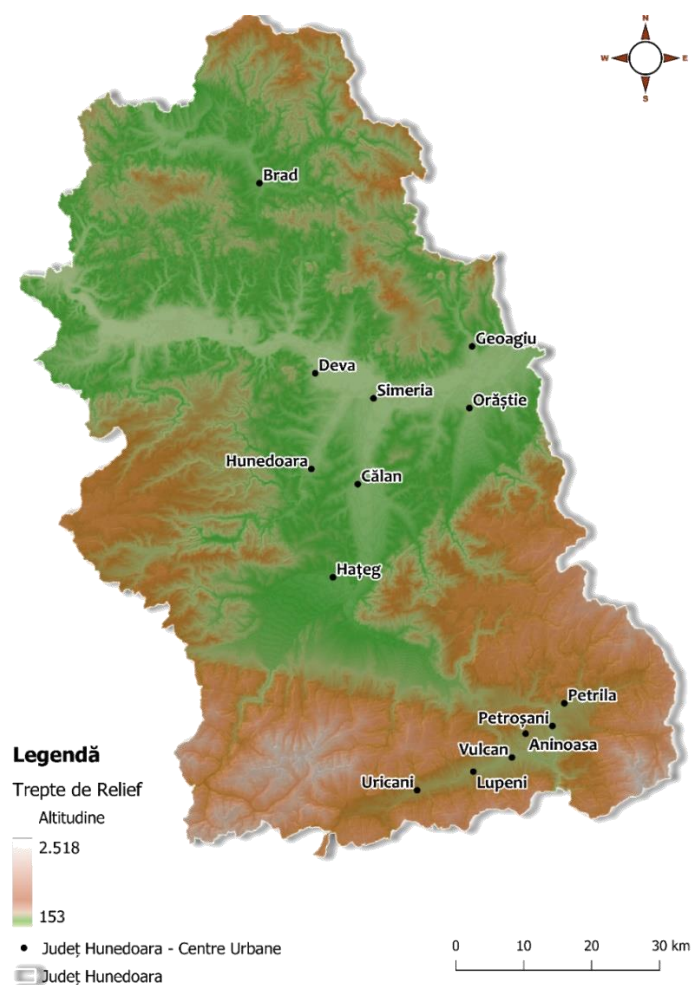
Cele mai importante dealuri (de la Est la Vest sunt: Paiul Urzicilor (376 m), Paiului (330 m), Archiei (351 m), Bejan, (376 m), Măgura (504 m), Nucet (690 m), Decebal (Ploaia – 688 m), Motor (Scocul Mic – 479 m), Piatra Coziei (687 m), Colțu (Serhedi 563 m), Cetății (371 m), Finicuri (359 m) și Viilor (395 m).

Prispa piemontană se continuă mai jos cu Lunca Mureșului, a cărei lățime variază între 5 km la Deva și 1 km la Șoimuș. Partea centrală este situată pe terasa joasă, la 190-220 m altitudine.

Spre vest și sud altitudinile cresc până la 300-350 m, aici orașul dezvoltându-se într-o zonă deluroasă terasată. La nord de râul Mureș se înalță Munții Metaliferi, a căror panoramă poate fi îndelung

contemplată din zona oraşului. Dintre unităţile de relief care se dezvoltă în perimetrul oraşului Deva, cea mai reprezentativă este Dealul Cetăţii.

Figură 2 Relieful judeţului Hunedoara

Sursa: Prelucrarea consultantului

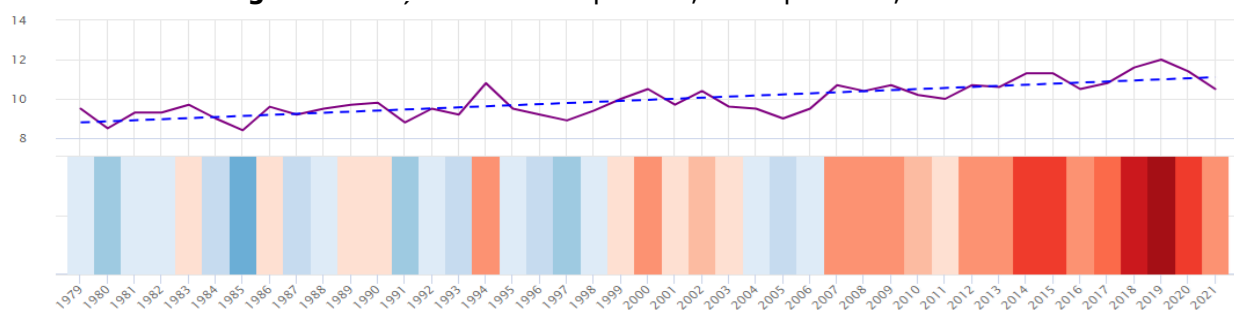
2.1.3 Condiţii climatice

Efectele schimbărilor climatice sunt deja bine vizibile prin creşterea temperaturii aerului, topirea gheţarilor şi diminuarea calotelor polare, creşterea nivelului mării, creşterea deşertificării, precum prin fenomene meteorologice extreme cu apariţie mai frecventă, cum ar fi valurile de căldură, seceta, inundaţiile şi furtunile. Schimbările climatice nu sunt uniforme la nivel global şi afectează unele regiuni mai mult decât altele.

Acordul de la Paris din 2015 stabileşte o iniţiativă globală pentru a limita încălzirea globală sub 2°C, de preferinţă la 1,5°C, comparativ cu nivelurile preindustriale. Pentru a atinge acest obiectiv, ţările urmăresc reducerea creşterii emisiilor de gaze cu efect de seră cât mai curând posibil şi ulterior, reduceri mai rapide bazate pe inovaţii cu bază ştiinţifică şi cu un impact semnificativ din punct de vedere economic şi social.

În următoarea diagramă se pot observa variaţiile climatice înregistrare pe teritoriului municipiului Deva, în ultimii 40 de ani.

Figură 3 Variația anuală a temperaturii, municipiul Deva, 1979-2021

Sursa: ECMWI.com

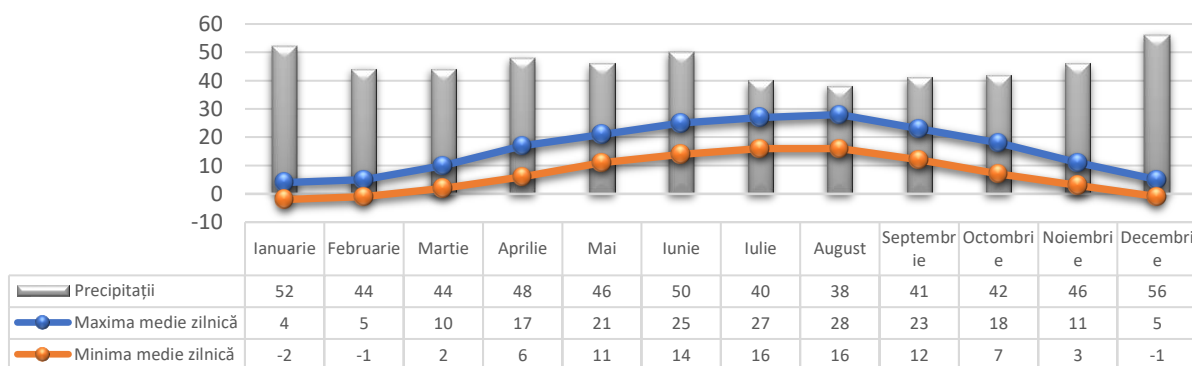
Graficul de mai sus reprezintă o estimare a temperaturii medii anuale pentru municipiul Deva, linia albastră punctată indicând tendința liniară a schimbărilor climatice. Se observă faptul că linia de tendință este ascendentă de la stânga la dreapta, ceea ce indică tendința de creștere a temperaturii din cauza schimbărilor climatice.

Clima județului Hunedoara este temperat-continentală, cu influențe submediteraneene la sud de Valea Mureșului și influențe oceanice în vest, cu o etajare evidentă pe verticală (de la șes spre climatul alpin).

În municipiul Deva, în anul 2021, media anuală a temperaturii a fost de 16°C. Maxima absolută a fost înregistrată în 24 iulie 2007, valoarea fiind de +40°C, iar cea mai scăzută temperatură în municipiul Deva a fost înregistrată în 1963, pe 21 ianuarie, când termometrele au arătat temperaturi negative de până la - 30,1°C. În cursul anului 2021, valorile temperaturii aerului, înregistrate la stația meteorologică Deva s-au încadrat în limitele normale pentru tipul de climat temperat-continental moderat, aferent județului Hunedoara.

Precipitațiile atmosferice sunt moderate, având o medie anuală de 45,58 l/m². În anul 2021, cele mai abundente precipitații au fost în lunile decembrie, ianuarie și iulie, iar cele mai reduse în luna august.

Figură 4 Temperatura și precipitațiile medii, municipiul Deva, 2021

Sursa: Prelucrarea consultantului, date metebblue.com

Dintre vânturile care străbat municipiul, se cunosc: Austrul – vânt uscat care bate de la Sud-Vest și aduce iarna ger și vara căldură și secetă, Coșava – un vânt rece și uscat care vine din Munții Iugoslaviei și Vântul Mare care trece peste culmile Carpaților Meridionali. Vânturile predominante sunt cele din sectorul vestic și nord-vestic, în medie destul de slabe, ele favorizând formarea și transportarea norilor.

2.1.4 Resurse naturale

Resursele naturale reprezintă totalitatea zăcămintelor de minerale și de minereuri, a terenurilor cultivabile și utilizabile, a apelor și a pădurilor de care dispune o regiune. Acestea pot fi clasificate în două categorii:

- **Resurse naturale neregenerabile:** minerale și combustibil fosil;
- **Resurse naturale regenerabile:** apă, aer, sol, floră, faună sălbatică, inclusiv cele inepuizabile: energia solară, eoliană, geotermală și a valurilor.

Resursele subsolului

Din punct de vedere ale resurselor subsolului, se pot aminti resursele metalogenetice¹, existența zăcămintului Deva, de formă eliptică, localizat în partea extrem nord-estică a Munților Poiana Ruscă, în zona Pârâului Băilor, cantonat în zona în care șisturile epimetamorfice ale Seriei de Padeș vin în contact cu depozite sedimentare cretacice și vulcanite neogene (andezite cu caracter polifric), fiind o mineralizație de tip „prophyry-cooper”, cu calcopirită, bornit, covelină și calcozină.

Prezența rocilor cristaline, a andezitelor cât și a depozitelor de luturi loessoide, a nisipurilor, pietrișurilor și argilelor poate să reprezinte interes pentru o exploatare economică de la nivel local și restrâns regional. Este recunoscută de multă vreme importanța carierei Pietroasa aflată la 4 km Sud-Vest de oraș, unde se exploatează andezite cu honblendă și biotit, cu bune caracteristici fizico-mecanice, fiind întrebuințate ca piatră brută, piatră spartă, criblură, piatră ornamentală.

La nivelul județului Hunedoara, datorită geologiei complexe, bogățiile naturale ale subsolului sunt reprezentate de:

- *Huilă* – în Depresiunea Petroșani, unde, în zonele de exploatare s-au format și dezvoltat în ultimele două secole așezări umane de tip urban – Petrila, Petroșani, Vulcan, Lupeni, Aninoasa, Uricani;
- *Cărbune brun* – exploatări istorice în Depresiunea Brad;
- *Pirite* – pe rama sudică și estică a Munților Metaliferi;
- *Minereuri complexe neferoase* – Munții Metaliferi, Munții Poiana Ruscă și Munții Zarand;
- *Minereuri auro-argentifere* – Barza, Săcărâmb, Brad, Certeju de Sus;
- *Zăcămintă de fier* – Ghelari, Teliuc și Vadu Dobrii, Ciungai – Căzănești;
- *Calcar* – Crăciunești, Lăpugiu, Ardeu, Roșcani, Zlaști, Bănița;
- *Bauxită* – Ohaba-Ponor;
- *Talc* – Lelese, Cerișor;
- *Bentonită* – Gurasada, Dobra;
- *Dolomită* – Teliuc, Zlaști;
- *Gips* – Călanu Mic;
- *Nisipuri cuarțoase* – Baru Mare, Uricani;
- *Marmură* – Alun Bunila;
- *Andezite și dacite* – Deva, Băița, Crișcior, Ormindea, Valea Arsului;
- *Ape geotermale* – Geoagiu-Băi, Vața, Călan-Băi;
- *Ape minerale* – Boholt, Bacâia, Banpotoc, Chimindia;
- *Dioxid de carbon* – Ocolișu Mare.

¹ Sursă: Planul Urbanistic General Deva

În vecinătatea municipiului Deva și în Băița funcționa cea mai mare exploatare cuprifera din județ. Începând din anul 1990, multe din aceste exploatare au fost închise, din cauza costurilor de exploatare prea ridicate și a tehnologiilor învechite care aveau un impact negativ asupra mediului. Activitatea de exploatare a dioxidului de carbon a încetat și la exploatarea miniere de cărbune brun, minereuri de fier, minereuri complexe de neferoase – cuprifere, bauxită și auro-argentifere. În Depresiunea Petroșani au fost închise complet o serie de exploatare miniere, iar altele și-au restrâns activitatea.

În prezent, continuă să se exploateze rocile de construcție, apele geotermale și minerale, dar și nisipurile și pietrișurile din albiile minore ale râurilor Mureșului și Streiului, care sunt o altă resursă naturală, mult solicitată de agenții economici.

Pe teritoriul Municipiului Deva, sunt în vigoare mai multe **licențe de exploatare resurse minerale**, eliberate de ANRM, după cum urmează:

- Licența de exploatare nr. 15995/2013, perimetrul Deva Muncel (Zona Deva) – substanța minereu polimetalic, titular European Goldfields Deva SRL;
- Licența de exploatare nr. 1052/1999, perimetrul Deva – substanța minereu de cupru cu conținut de Au și Ag, titular Minvest SA Deva;
- Licența de exploatare nr. 1188/2000, perimetrul Pietroasa – substanță andezit ornamental titular Marmosim SA Simeria;
- Licența de exploatare nr. 1189/2000, perimetrul Dealul Măgura – Almașul Sec – substanță andezit ornamental, titular Marmosim SA Simeria.

În ceea ce privește **resursele naturale regenerabile**, teritoriul județului Hunedoara se remarcă prin diverse categorii de resurse naturale regenerabile: flora și fauna sălbatică, apă și sol.

Floră și Faună

Cea mai mare diversitate de specii de floră și faună naturală se regăsește în ariile naturale protejate. Astfel, Parcul Național Retezat adăpostește peste 1.100 de specii de plante (din care 38 sunt endemice), peste 50 de specii de mamifere (inclusiv lupi, râși, urși, capre negre, cerbi lopătari, marmote și vidre), în jur de 160 de specii de păsări (vulturul auriu, vulturul pătat, acvila de munte, acvila țipătoare mică, bufnița, minunița, cucuveaua pitică, ciocănitoarea cu trei degete, ciocănitoarea cu spate alb), 9 specii de reptile și 5 specii de amfibieni.

În perimetrul ce delimitează Dealul Cetății Deva (ROSCI 0054), au fost identificate următoarele habitate de interes național:

- R4117 – Păduri sud-est carpatice de frasin, paltin, ulm cu Lunaria rediviva;
- R4135 – Păduri vest-pontice mixte de gorun, tei argintiu și carpen cu Carpesium cernuum.
- 9180 - Păduri din Tilio-Acerion pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene;
- 91YO – Păduri dacice de stejar și carpen.

Pe lista aferentă Pădurii Bejan (ROSCI 0136) au fost identificate un număr de șase habitate de interes național:

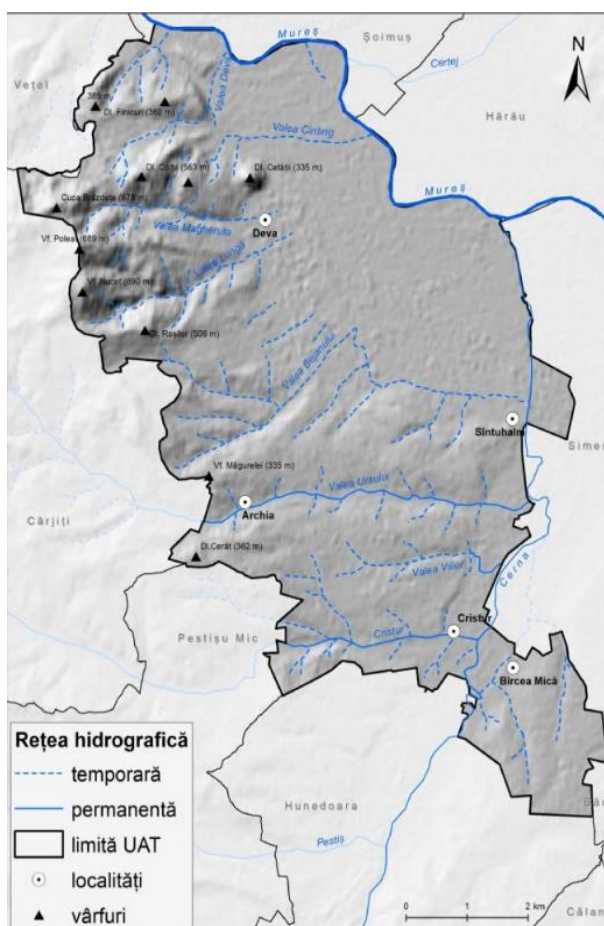
- R4124 – Păduri dacice de gorun, fag și carpen cu Lathyrus hallersteinii;
- R4132 – Păduri panonice-balcanice de gorun, cer și fag cu Melitis mellisophyllum;
- R41338 – Păduri dacice de gorun și stejar pedunculat cu Acer Tataricum;
- R44140 – Păduri dacice-balcanice mixte de gorun, cer și tei argintiu) cu Lychns coronaria;

- Lista este completată cu trei tipuri de habitate de interes comunitar si anume:

- Două specii de floră sălbatică de interes național, *Carex steniphylla* și *Silene cserii*, aflate în cadrul ariei naturale protejate Dealul Cetății Deva, sunt cuprinse în lista pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000 din județul Hunedoara.

În categoria speciilor de faună sălbatică de interes național, au fost semnalate în Dealul Cetății Deva 35 de specii, la care se adaugă o singură specie de faună sălbatică de interes comunitar și anume *Caliimorpha quardipunctaria*. Speciile de faună sălbatică de interes național sunt următoarele: *Aglia tau*, *Aquilus cyanescens*, *Arctia caja*, *Arctica Vilia*, *Boloria euphrosyne*, *Carcharodus floccifera* etc.

Figură 5 Harta Retelei Hidrografice, municipiul Deva

Județul Hunedoara este situat pe cursul mijlociu al râului Mureș, care adună apele din partea centrală a acestuia, apele din partea de Nord fiind colectate pe bazinele Crișului Alb, iar cele din partea de Sud de bazinul Jiului. Bazinul Hidrografic al Mureșului ocupă partea centrală a județului și, împreună cu principalii săi afluenți (Strei, Râu Mare și Cerna), contribuie substanțial la menținerea rezervelor de apă ale aglomerărilor umane.

Mureșul are aproximativ 109 km lungime, un bazin hidrografic de 6.591 km² în cuprinsul județului și un debit cuprins între 93 m³/s la intrarea în județ și 142 m³/s în restul județului.

Teritoriul municipiului Deva se situează integral în bazinul hidrografic al Mureșului, reprezentat și prin afluentul său Cerna. Străbătând teritoriul aproximativ cinci kilometri, Mureșul aparține râurilor cu un regim hidrologic complex Carpato-Transilvan și Carpato-Meridional.

Afluent de stânga al Mureșului, cu un debit de vărsare de circa 5 m³/s, râul Cerna străbate teritoriul administrativ pe circa 10 km, culegând apele drenate de către pârâiele Cristur și Viilor.

Rețeaua hidrografică este completată de pârâiele cu caracter temporar sau cu debite extrem de mici, active doar în perioadele pluviale (pârâiele Valea Lungă, Archia și Plaiului, Bejan, Greblelor, Aramei, Magheruța, Viilor și Sintrig).

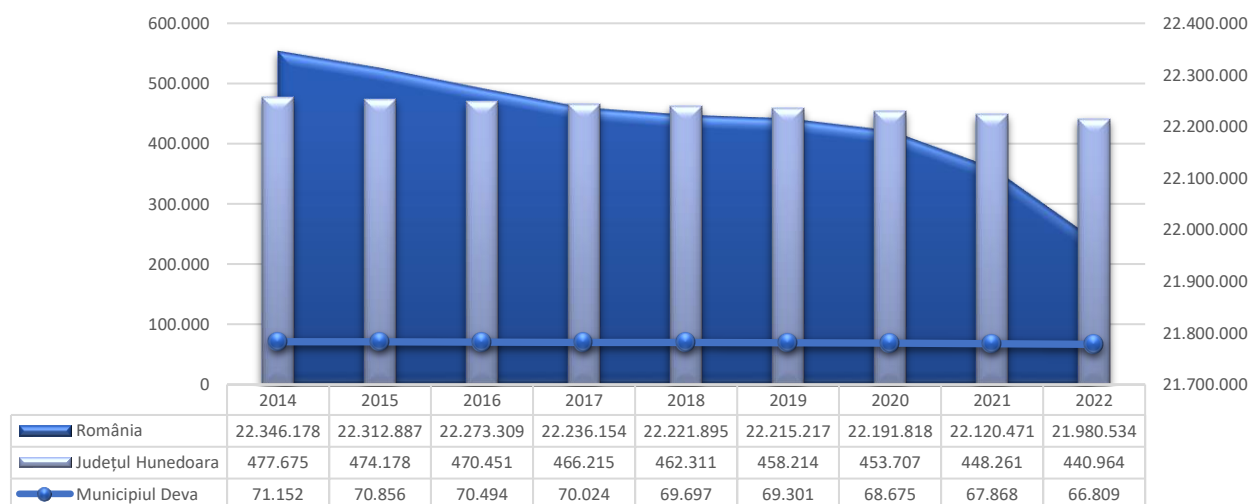
2.2 Structura demografică

Factorul demografic este unul dintre factorii de influență, cu impact direct asupra evoluției municipiului Deva. Dinamica factorului demografic, sub aspect general, se află într-o continuă scădere la nivelul întregii țări ca urmare a lipsei acute a unor politici sectoriale coerente la nivel național. Numărul de acțiuni pro natalitate a scăzut față de nivelul la care erau implementate înainte de 1989, ceea ce a generat o scădere în mod natural a populației. Actualele acțiuni de politică demografică implementate la nivel național, privind sporirea natalității, sunt perturbate de dificultățile financiare cu care se confruntă o pătură semnificativă din populație.

În ceea ce privește **populația stabilă**, la nivelul municipiului Deva și al zonei periurbane, valorile demografice indică un număr de 66.809 locuitori după domiciliu (1 ianuarie 2022), iar la nivelul județului Hunedoara este de 440.964 de locuitori. Populația stabilă din municipiul Deva reprezintă 15,15% din populația județului Hunedoara.

Populația stabilă este într-un proces de ușoară, dar continuă scădere, la nivel județean și național. În cazul municipiului Deva populația a scăzut cu 6,10% față de nivelul anului 2014 (mai exact cu 4.343 de locuitori, similar fenomenului înregistrat la nivel județean 7,69%, iar la nivel național populația s-a diminuat cu 1,64%.

Figură 6 Evoluția populației după domiciliu pentru municipiul Deva, Județul Hunedoara și România

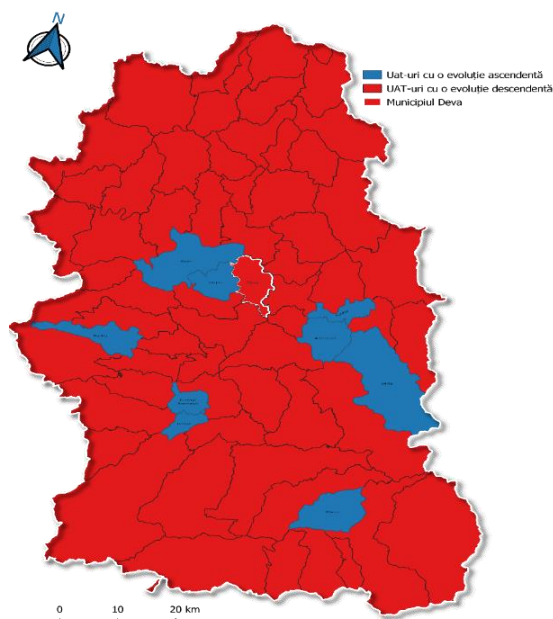
Sursa: INS (POP108D)

Județul Hunedoara este format 69 de localități, din care în perioada 2014-2022, doar nouă UAT-uri (13,04%) au avut o evoluție a populației ascendentă, restul localităților hunedorene având o populație descendentă, analiză ce confirmă procesul de migrare – îmbătrânire a populației. Localitățile care au avut o evoluție ascendentă a populației în intervalul 2014-2022, sunt comunele: Bănița, Beriu, Bunila, Cârjiți, General Berthelor, Mărtinești, Totești, Turdaș și Vețel.

Densitatea populației este egală cu raportul dintre suprafața totală a municipiului și locuitorii acestuia. La nivelul municipiului Deva, **densitatea populației** este de 8,95 locuitori/ km², fiind semnificativ mai mică în comparație cu cea de la nivelul județului Hunedoara, unde densitatea populației este de 160 locuitori/ km².

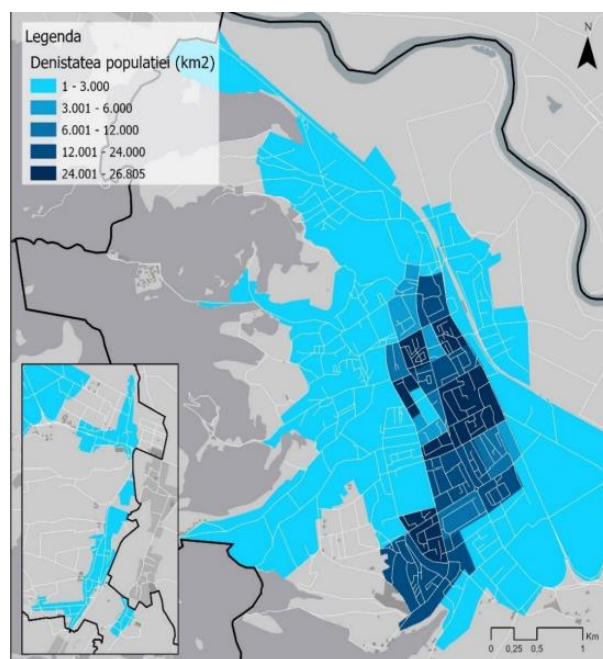
Municipiul Deva este împărțit în 13 zone, fiecare dintre acestea având o densitate diferită, în funcție de zona din municipiu și de tipul de locuințe (locuințe colective sau locuințe individuale), valori ridicate ale densității înregistrându-se în zona centrală a municipiului.

Figură 7 Reprezentarea în județ a UAT-urilor în funcție de caracterul evolutiv al populației, județul Hunedoara, 2014-2022

Sursa: INS (POP107D)

Figură 8 Densitatea populației pe km², municipiul Deva

Sursa: PMUD Deva 2021-2027

Referitor la **distribuția pe sexe a populației**, se observă un dezechilibru între populația feminină și cea masculină, dezechilibrul observat la nivelul județului Hunedoara (2,67%) fiind mai ridicat decât la nivel național (2,39%). Din punctul de vedere al raportului de masculinitate, în anul 2022, la nivelul județului Hunedoara, revine un număr de 94 de persoane de sex masculin la 100 de persoane de sex feminin.

La nivelul municipiului Deva, în anul 2022, distribuția pe sexe a populației evocă un dezechilibru mai ridicat decât la nivel județean, astfel, populația feminină reprezintă 53,15%, iar populația masculină 46,85%. Acest dezechilibru se concretizează de la an la an, populația feminină crescând ușor în detrimentul populației masculine. Diferențele numerice dintre sexe sunt evocate și de raportul de

masculinitate, astfel unui număr de 100 de persoane de sex feminin îi revin 88 persoane de sex masculin.

În ceea ce privește **distribuția populației pe etnii**, conform Recensământului Populației și Locuințelor din anul 2011, ponderea cea mai ridicată o au cetățenii de etnie română (82,97% din totalul populației municipiului Deva), categorie urmată de cea maghiară (7,21% din populația municipiului Deva), romă 1,24%, germană (0,31%), dar și alte etnii în proporție de 8,27%.

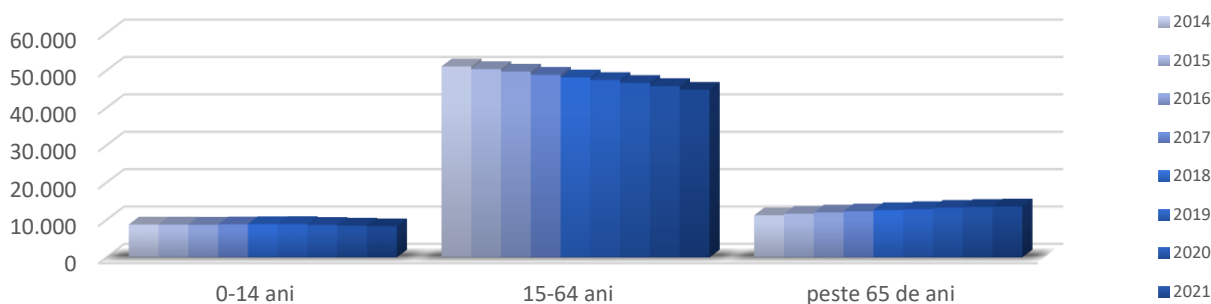
Din perspectiva **confesiunilor religioase**, la nivelul municipiului Deva, conform datelor ultimului recensământ (2011), situația confesiunilor religioase arată astfel: 82,71% din populația deveană este creștin-ortodoxă, 6,92% este greco-catolică, 2,87% sunt adepți ai religiei penticostale, 2,45% sunt adepți ai religiei reformată, iar 5,05% din populație constituie o categorie care fie aparține unor religii precum cea greco-catolică, baptistă, adventistă în ziua a șaptea, fie sunt ateii, fie nu și-au declarat confesiunea religioasă. La nivelul județului Hunedoara, apartenența populației la diversele confesiuni religioase este similară cu cea a municipiului reședință de județ, fără diferențe semnificative.

În ceea ce privește **distribuția populației pe categorii de vârstă**, la nivelul municipiului Deva, în anul 2022, datele statistice arată că 12,44% din populație are vârste cuprinse între 0-14 ani, 67,16% din populație are vârste cuprinse între 15-64 de ani, iar 20,40% din populație depășește vârsta de 65 de ani.

În anul 2022, comparativ cu cifrele înregistrate la nivel județean, regional și național, ponderea populației tinere cu vârste cuprinse între 0 și 14 ani de la nivelul municipiului Deva este mai mică, fapt ce denotă un grad mai ridicat de îmbătrânire al populației.

În privința evoluției în timp pe grupe de vârstă, se remarcă trendul descrescător al populației tinere în defavoarea populației îmbătrânite, trend ce se repetă și în cadrul populației adulte, singura populație care este în creștere fiind cea de peste 65 de ani, ceea ce întărește ideea unui proces de maturizare și îmbătrânire a populației.

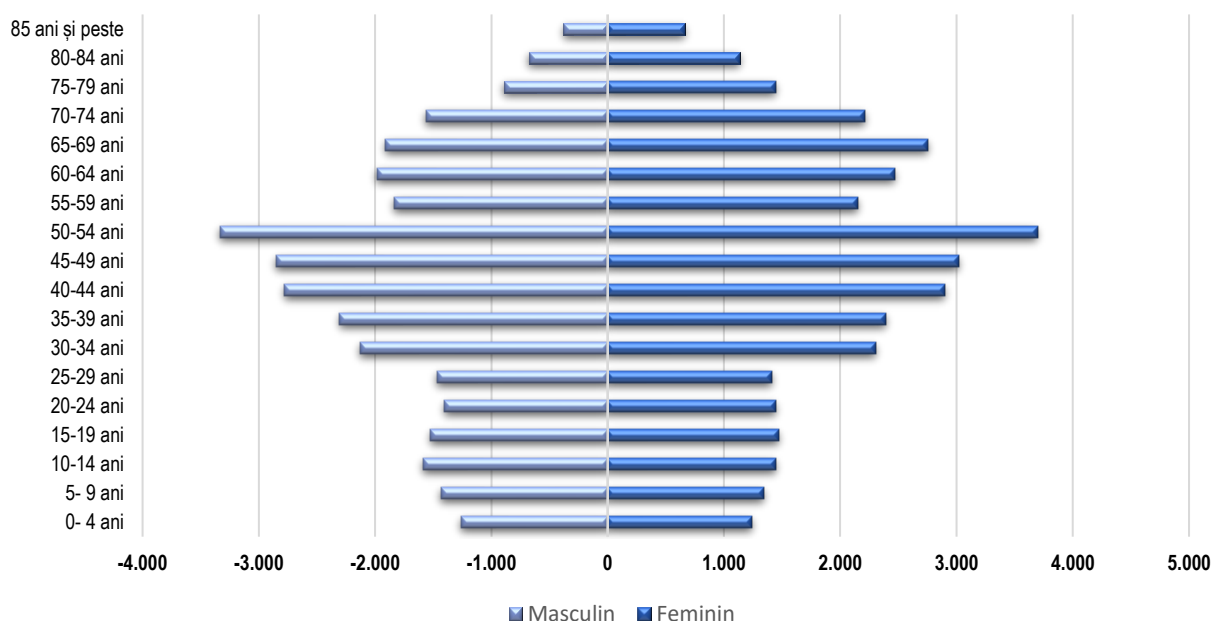
Figură 9 Evoluția populației pe categorii de vârstă, municipiul Deva, 2014-2022

Sursa: INS (POP107D)

Piramida vârstelor populației relevă în aceeași măsură accentuarea procesului de maturizare și îmbătrânire a populației, forma amorfă a acesteia fiind specifică populației cu tendință demografică regresivă.

Figură 10 Piramida vârstelor populației, municipiul Deva, anul 2022

Sursa: INS (POP108D)

În ceea ce privește **durata medie de viață**, la nivelul județului Hunedoara, datele statistice indică pentru anul 2021, o speranță medie de viață de până la 74,08 ani. Datele statistice indică o diferență semnificativă între durata medie de viață dintre sexe. Pentru persoanele de sex feminin durata medie a vieții, la nivelul județului Hunedoara, în anul 2021 este de 77,55 ani, iar pentru persoanele de sex masculin este de 70,77 ani. Acest indicator surprinde o diferență de aproape șapte ani în ceea ce privește comparația duratei medii de viață între sexe.

Cu toate acestea, este important de subliniat faptul că evoluția duratei medii de viață este în scădere în ultimii 7 ani la nivelul județului Hunedoara (în 2014, durata medie a vieții a fost de 75,12 ani). În privința mediului de locuire, durata medie de viață este mai ridicată în mediul rural (74,59 ani) față de mediul urban (73,9 ani). Durata medie a vieții este ușor mai scăzută în județul Hunedoara comparativ cu Regiunea de Dezvoltare Vest a României (75,07 ani).

Evoluția fenomenelor demografice

Mișcarea naturală a populației reprezintă unul dintre elementele determinante ale evoluției demografice și a numărului total al locuitorilor. Mișcarea naturală cuprinde natalitatea, mortalitatea și sporul natural.

Numărul născuților vii, la nivelul municipiului Deva, în 2021 a fost de 469 persoane, tendința fiind în scădere începând cu anul 2016. Această tendință se observă la nivelul întregului județ. Numărul născuților vii din municipiul Deva, constituie 15,98% din numărul total de născuți vii la nivel de județ.

Numărul de **persoane decedate** de la nivelul municipiului Deva, pentru anul 2021 a ajuns la 1.097, număr ce se află în creștere față de anul anterior. La nivelul județului, numărul deceselor se ridică la 7.978 persoane, în creștere față de anul anterior; creșterea a fost cauzată, în principal, de contextul pandemiei provocate de corona virusul SARS-CoV-2 care a caracterizat anii 2020 și 2021. Numărul de decese din municipiul Deva, constituie 13,75% din numărul total al deceselor

înregistrate în județul Hunedoara, asta și ca urmare a ponderii ridicate a populației existente la nivelul municipiului comparativ cu restul localităților rurale.

Datele statistice, în perioada 2014-2021, indică minim 1 deces infantil/an la nivelul municipiului Deva și 16 decese/an la nivel județean.

Sporul natural (diferența dintre rata natalității și rata mortalității), în perioada 2014-2021, are o valoare și evoluție negativă, ceea ce indică tendința de descreștere a populației.

Numărul căsătoriilor la finalul anului 2021 este în creștere față de anul anterior. La nivelul municipiului Deva au avut loc 411 căsătorii, iar la nivelul județului 2.232 de căsătorii. În municipiul Deva, pentru perioada 2014-2021, se observă o creștere de 8,73% în rândul căsătoriilor.

Referitor la **numărul de divorțuri**, municipiul Deva înregistrează o scădere a acestora, în 2021 atingându-se un număr de 106 de divorțuri, față de cele 160 din anul 2014. La nivel județean, numărul divorțurilor a ajuns la 728, constatându-se, de asemenea, o tendință descrescătoare ca și în cazul municipiului.

Pentru evoluția demografică a unui teritoriu, mișcarea migratorie este un proces complex, evoluția acestui fenomen putând echilibra sau dezechilibra bilanțul demografic. Alături de sporul natural al populației, migrația internă și externă de la nivelul municipiului, arată informații importante cu privire la tendințele de mobilitate a populației.

Numărul stabilirilor de reședință este un indicator ce se află în scădere în municipiul Deva, în timp ce în județul Hunedoara acesta este în creștere, populația probabil îndreptându-se spre mediul rural, fugind de aglomerația și gălăgia din centrele urbane. În municipiul Deva, 645 de persoane au luat decizia stabilirii cu reședința în anul 2021, în timp ce, în anul 2014 s-au stabilit 747 de persoane. În privința **plecărilor de reședință**, în anul 2021, 715 persoane au ales să părăsească municipiul reședință de județ, iar 4.438 au ales să părăsească județul Hunedoara.

Tabel 6 Sporul natural și mișcarea migratorie, municipiul Deva, 2014-2021

	Natalitate	Mortalitate	Spor Natural	Nupțialitate	Divorțialitate	Stabiliri cu reședință	Plecări cu reședință	Soldul schimbărilor de domiciliu
2014	491	758	-267	378	160	747	696	51
2015	548	815	-267	422	140	830	753	77
2016	601	845	-244	447	136	851	1.157	-306
2017	555	836	-281	401	116	856	735	121
2018	548	816	-268	628	131	820	750	70
2019	477	817	-340	500	195	848	782	66
2020	479	937	-458	296	82	742	1.707	-965
2021	469	1.097	-628	411	106	645	715	-70

Sursa: INS (POP201D, POP206D, POP210D, POP212B, POP304B, POP 305B)

Indicatori statistici demografici

Indicele de îmbătrânire demografică a populației stabilește numărul de persoane vârstnice (de peste 65 de ani) ce revin la 1.000 de persoane tinere (vârsta cuprinsă între 0-14 ani), astfel, la nivelul municipiului Deva, gradul de îmbătrânire a populației este de 609,71‰. Gradul de îmbătrânire este într-o continuă creștere, mai ales că în anul 2014, numărul de persoane vârstnice ce reveneau la 1.000 de persoane tinere era de 781,26.

Raportat la situația județeană și cea națională, gradul de îmbătrânire este mai ridicat și pare a fi un fenomen ce se concretizează odată cu trecerea timpului.

Raportul de dependență demografică calculat ca raportul dintre persoanele considerate dependente (categorie din care fac parte persoanele cuprinse cu vârste între 0-14 ani și peste 65 ani) și persoanele considerate apte de muncă (persoanele cu vârsta cuprinsă între 15-64 de ani), exprimat la 1.000 de persoane a ajuns în municipiul Deva, la nivelul anului 2022, la 489,04‰, astfel, la 1.000 de persoane apte de muncă revin 489,04 persoane dependente.

Indicatorul ratei de înlocuire a forței de muncă reprezintă raportul dintre numărul total al populației tinere (0-14 ani) și o treime din populația cu vârste cuprinse între 15-64 de ani, exprimat la 1.000 locuitori.

Pentru municipiul Deva, în anul 2022, rata de înlocuire a forței de muncă este 555,70‰, astfel la momentul ieșirii din câmpul muncii a 1.000 de persoane, acestea vor fi înlocuite de 555,70 de persoane. Valoarea este în creștere față de anul 2014 (unde rata de înlocuire a fost de 516,50 de persoane), însă, în viitor se preconizează o scădere (în urma procesului de îmbătrânire a populației).

Dacă rata de înlocuire a forței de muncă va înregistra scăderi continue, în timp, pentru municipiul Deva se va crea un deficit al forței de muncă, aspect critic în lipsa utilizării unor soluții tehnologice inovatoare care, odată cu trecerea timpului, ar putea înlocui treptat forța de muncă umană.

Analiza SWOT - Profilul demografic

Puncte tari	Puncte slabe
Poziția geografică a municipiului în partea de Vest a României, în Regiunea Vest, care se învecinează cu Europa Occidentală; Cadru natural diversificat și bogat din punct de vedere peisagistic; Istoria bogată a municipiului; Principalul centru urban cu caracter polarizator din punct de vedere socio-economic din județ; Densitatea ridicată a populației, raportată la indicatorul de la nivel județean; Climat temperat – continental prielnic; Resurse naturale atât ale solului cât și ale subsolului, bogate și diversificate.	Sporul natural al municipiului din perioada analizată este negativ; Soldul schimbărilor de domiciliu din ultimii doi ani este negativ, numărul stabilirilor de reședință în Municipiul Deva fiind în scădere; Populația stabilă se află într-un proces de continuă scădere; Fenomenul accentuat de îmbătrânire a populației; Ușor dezechilibru în cazul distribuției populației pe sexe (feminin 53,15% – masculin 46,85%).

Oportunități	Amenințări
Continuarea demersurilor administrației publice locale în vederea îmbunătățirii nivelului de trai la nivelul municipiului Deva; Dezvoltarea turismului, inclusiv a turismului montan, având în vedere poziția geografică a municipiului.	Fenomenul de încălzire globală.

Concluzii cu privire la profilul socio-demografic

Având și rolul de reședință de județ, Municipiul Deva este un centru urban cu caracter polarizator din punct de vedere socio-economic la nivelul județului Hunedoara. Mai mult de 15% din populația județului Hunedoara este concentrată la nivelul Municipiului Deva. Se observă un dezechilibru între populația feminină și cea masculină, fenomen prezent și la nivelul județului Hunedoara. Rata sporului natural este una negativă, iar tendința de sporire accelerată a numărului de vârstnici este foarte vizibilă (fenomen similar cu cel de la nivel național).

Având în vedere faptul că municipiul Deva se confruntă cu fenomenul de îmbătrânire a populației este necesară dezvoltarea unei strategii locale pentru persoanele vârstnice, care să aibă în vedere încurajarea îmbătrânirii active – promovarea voluntariatului, adaptarea spațiului public și al clădirilor la nevoile populației vârstnice – facilitarea mobilității verticale în renegarea fondului construit etc.

Municipiul Deva are un climat plăcut și un relief bogat în resurse naturale fiind amplasat într-o zonă bogată în obiective turistice. Sunt oportune, în acest context, politici de stimulare a creșterii natalității, de creștere a atractivității municipiului pentru tineri și de eficientizare a măsurilor de ocupare și de incluziune socială pentru a putea combate efectele negative ale tendința de îmbătrânire a populației și de a răspunde nevoii de forță de muncă disponibilă și de afaceri.

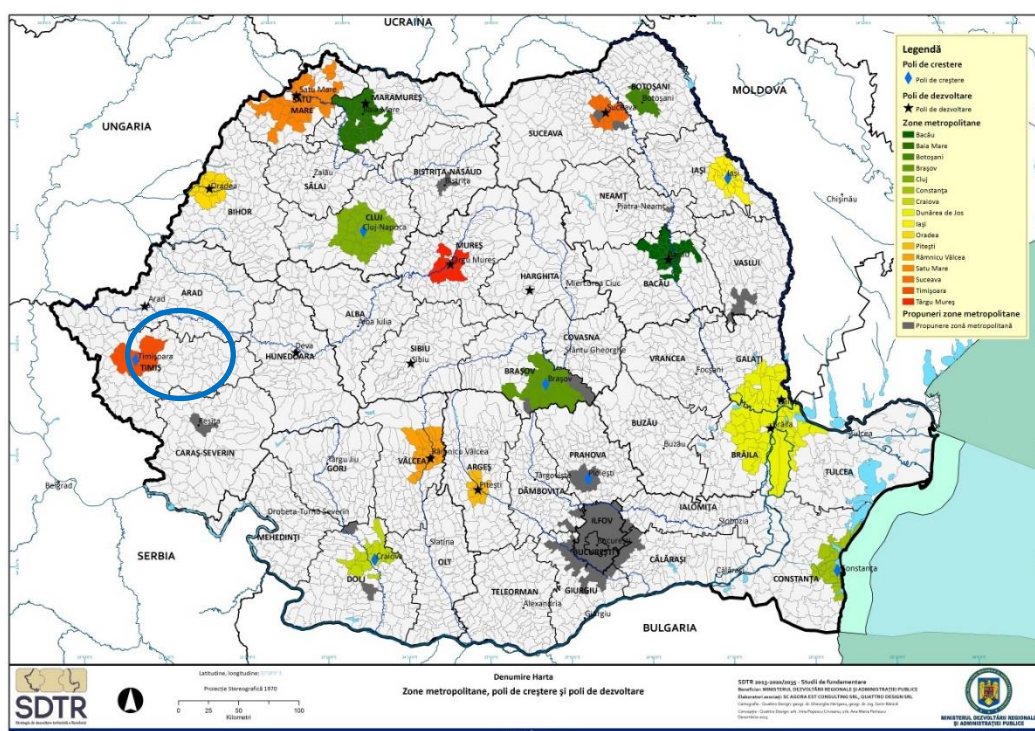
3. Conectivitate, Mobilitate, Infrastructură și Mediu

3.1 Profil teritorial și conectivitate

Scenariul României Policentrice 2035 propus în cadrul SDTR urmărește dezvoltarea teritoriului național pe baza unor nuclee de concentrare a resurselor umane, materiale, tehnologice și de capital (orașe mari/ medii) și conectarea eficientă a acestor zone de dezvoltare cu teritoriile europene. Dezvoltarea policentrică a României se sprijină pe 7 poli de creștere desemnați la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, pe 13 poli de dezvoltare urbană și o serie de centre urbane (orașe și municipii cu peste 10.000 locuitori).

La nivelul Regiunii Vest, municipiile Arad și Deva au fost desemnate poli de dezvoltare, iar municipiul Timișoara, pol de creștere. Polii de dezvoltare urbană vor avea rolul de liant între municipiul Timișoara ca pol de creștere național și celelalte orașe mici și mijlocii din regiune, în scopul atenuării și prevenirii tendințelor de dezechilibrare a dezvoltării în Regiunea Vest. De asemenea, vor contribui la reducerea nivelului de concentrare a populației și a forței de muncă din marile centre urbane și la crearea unei structuri spațiale care să impulsioneze dezvoltarea echilibrată a regiunii din punct de vedere economic. Investițiile realizate în poli de dezvoltare urbană vor diminua migrația forței de muncă spre marile aglomerări urbane.

Figură 11 Poli de dezvoltare urbană în România

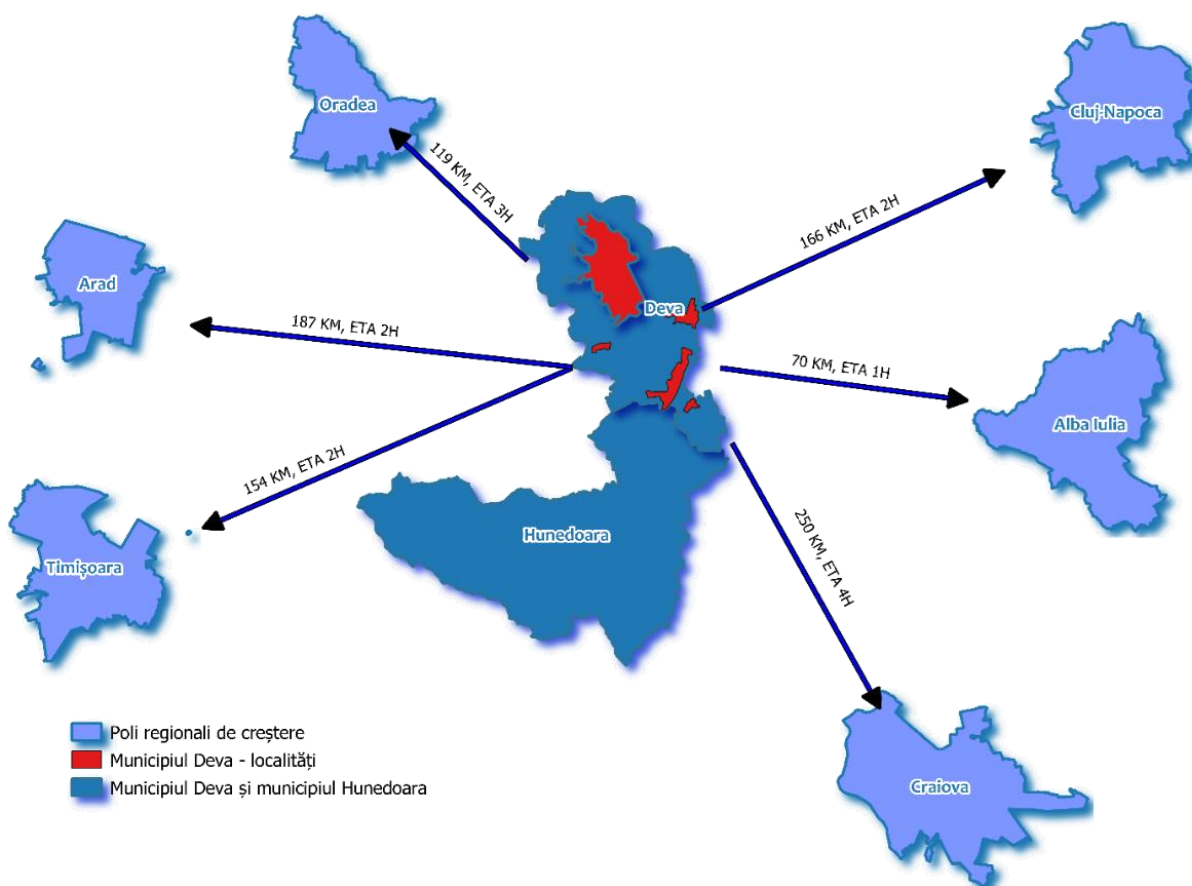

Sursă: SDTR - România policentrică 2035

Municipiul Deva face parte din **axele de dezvoltare interregională** Bistrița Năsăud – Cluj Napoca – Deva, Craiova – Deva – Oradea².

Axele de dezvoltare interregionale (definite ca fâșii, culoare sau coridoare care concentrează așezări umane, activități antropice sau fluxuri de materie, energie și informație) au potențial ridicat de dezvoltare, datorat avantajului competitiv câștigat de pe urma unei accesibilități ridicate față de ariile învecinate.

Figură 12 Conectivitatea municipiului Deva cu cei mai apropiați poli de creștere

Sursă: Prelucrarea consultantului

Municipiul Deva este încadrat conform *Legii 351/ 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a I-VA – Rețeaua de localități*, în rândul celor 81 de **localități urbane de rang II**, municipiu reședință de județ.

Conform Planului de Amenajare a Teritoriului Național, Municipiul Deva se află pe următoarele trasee ale rețelei de transport rutier:

- Autostrăzi: Nădlac – Arad – Timișoara – Lugoj – Deva – Sibiu – Pitești – București – Lehliu – Fetești – Cernavodă – Constanța și Arad – Deva;
- Drumuri expres sau cu 4 benzi: Oradea – Beiuș – Deva;
- Porturi noi: pe râul Mureș, la Arad, Deva și Alba Iulia;
- Terminal de transport combinat.

² Conform Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României, 2016

La nivel zonal, dezvoltarea municipiului Deva trebuie privită în strânsă legătură cu localitățile înconjurătoare, între care există legături bazate pe migrație și navetism sau pe funcțiuni complementare.

De altfel, au existat demersuri și au fost realizate și studii la nivel regional de tipul Planului de Amenajare a Teritoriului Zonal Interorășenesc³, pentru formarea unei conurbații alcătuite din următoarele UAT-uri: Deva, Hunedoara, Simeria și Călan, în cadrul **Conurbației Corvina**.

Relații de tipul navetismului și alte relații economice au fost identificate între municipiul Deva și localitățile din jur. A fost identificată astfel **Zona Urbană Funcțională Deva**, care concentrează nouă UAT-uri în jurul reședinței de județ, după cum urmează: Băița, Brănișca, Cârjiți, Certeju de Sus, Ilia, Hărău, Șoimuș, Vălișoara și Vețel⁴. La nivelul județului Hunedoara au fost identificate **7 zone urbane funcționale** concentrate în jurul următoarelor centre urbane: municipiul Deva, municipiul Brad, municipiul Hunedoara, municipiul Orăștie, municipiul Petroșani, orașul Hațeg și orașul Simeria.

Zona Urbană Funcțională reprezintă acea zonă formată dintr-unul sau mai multe centre urbane cu caracter polarizator din punct de vedere socio-economic și localitățile înconjurătoare, între care există cel puțin o relație bazată pe migrație și navetism (datorită proximității), care împărtășesc una sau mai multe specializări funcționale și/sau caracteristici cultural istorice și care însumează o populație de cel puțin 250.000 locuitori.

O zonă urbană funcțională este formată dintr-un oraș nucleu și localitățile limitrofe de unde cel puțin 15% din forța de muncă face naveta către respectivul centru urban. În cazul Zonei Urbane Funcționale Deva, aceasta este compusă din următoarele UAT-uri: Municipiul reședință de județ Deva și comunele: Cârjiți, Băița, Brănișca, Certeju de Sus, Hărău, Ilia, Șoimuș, Vălișoara, Vețel.

Dacă zona urbană funcțională reprezintă un concept tehnic, o **zonă metropolitană** presupune existența unui cadru de colaborare administrativă inter-jurisdicțională. Adoptată în 2022, legea 246/2022 privind zonele metropolitane stabilește cadrul instituțional, obiectivele, competențele și instrumentele specifice politicii de dezvoltare metropolitană în România.

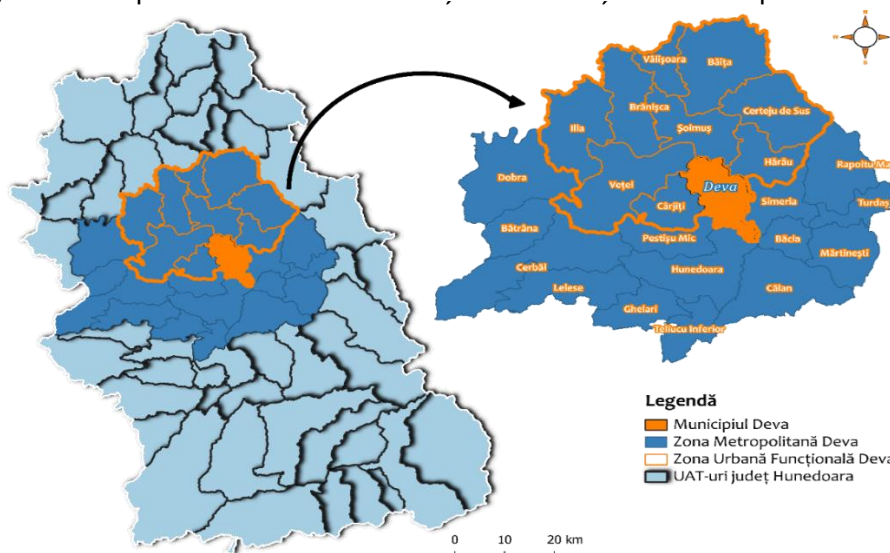
În ceea ce privește teritoriul metropolitan al municipiului reședință de județ Deva, acesta este format din următoarele UAT-uri:

- Coroana 1: Municipiul Hunedoara, oraș Simeria, comunele Băcia, Cârjiți, Hărău, Pestișu Mic, Șoimuș, Vețel;
- Coroana 2: oraș Călan, comunele Băița, Bătrâna, Brănișca, Cerbăl, Certeju de Sus, Dobra, Ghelari, Ilia, Lelese, Mărtinești, Rapoltu Mare, Teliucu Inferior, Turdaș, Vălișoara

³ Sursa: <https://www.cjhunedoara.ro/documente/urbanism/PATZI/Parte%20scrisa/parte%20scrisa%20vol%20III.pdf>

⁴ Sursa: Banca Mondială: Ghid pentru elaborarea SIDU, Anexa 6 – Componenta zonelor urbane funcționale din România

Figură 13 Amplasare Zona Urbană Funcțională Deva și Zona Metropolitană Deva

Sursa: Prelucrarea consultantului, date Banca Mondială și Legea 246/2002 privind zonele metropolitane, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

3.2 Analiza spațiului urban

Analiza calitativă a spațiului urban vizează componentele și caracteristicile sale, respectiv: configurația spațială, principalele zone funcționale ale teritoriului intravilan și relația dintre acestea, identificarea tendințelor de dezvoltare, relația dintre Municipiul Deva și localitățile componente (localitatea Sântuhalm și satele Cristur, Bârcea-Mică, Archia), analiza tipologiei locuirii și calitatea acesteia, configurația spațiilor publice, inclusiv a spațiilor verzi.

3.2.1 Condiții de locuire

Locuințe și clădiri publice

Suprafața fondului funciar al municipiului Deva este de 5.878 hectare⁵ (din care aproximativ 70% proprietate privată), iar suprafața municipiului este împărțită în 13 zone, după cum urmează:

- **Aurel Vlaicu** – Zona este situată în partea de Nod-Vest a municipiului, cuprinde sediile unor instituții precum Oficiul pentru Studii Pedologice și Agrochimice OSPA Deva, Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria”, Sindicatul Învățământului Preuniversitar, Centrul de Permanență Deva iar tipul de locuire este caracterizat în totalitate de locuințe individuale;
- **Bejan / Micro 15** – Zona este situată în Sud - Vestul orașului, cuprinde Școala Generală „Eminescu-Petofi”, Colegiul Tehnic Energetic Dragomir Hurmuzescu, Liceul Tehnologic Grigore Moisil, Grădina Zoologică Bejan, Inspectoratul de Poliție al județului Hunedoara și este ocupat cu precădere de locuințe individuale;
- **Călugăreni** – Zona este amplasată în partea extrem vestică a municipiului și este compusă doar din locuințe individuale;
- **Ceangăi** – Zona este amplasată în partea extrem sudică a municipiului, cuprinde sedii ale instituțiilor precum Agenția de Plăți și intervenție pentru Agricultură, Direcția Sanitar-Veterinară

⁵ Sursa: Primăria Municipiului Deva

și pentru Siguranța Alimentelor, Centrul Rezidențial pentru persoane Vârstnice „Casa Galbenă” iar tipul de locuire este în totalitate reprezentat de locuințe individuale;

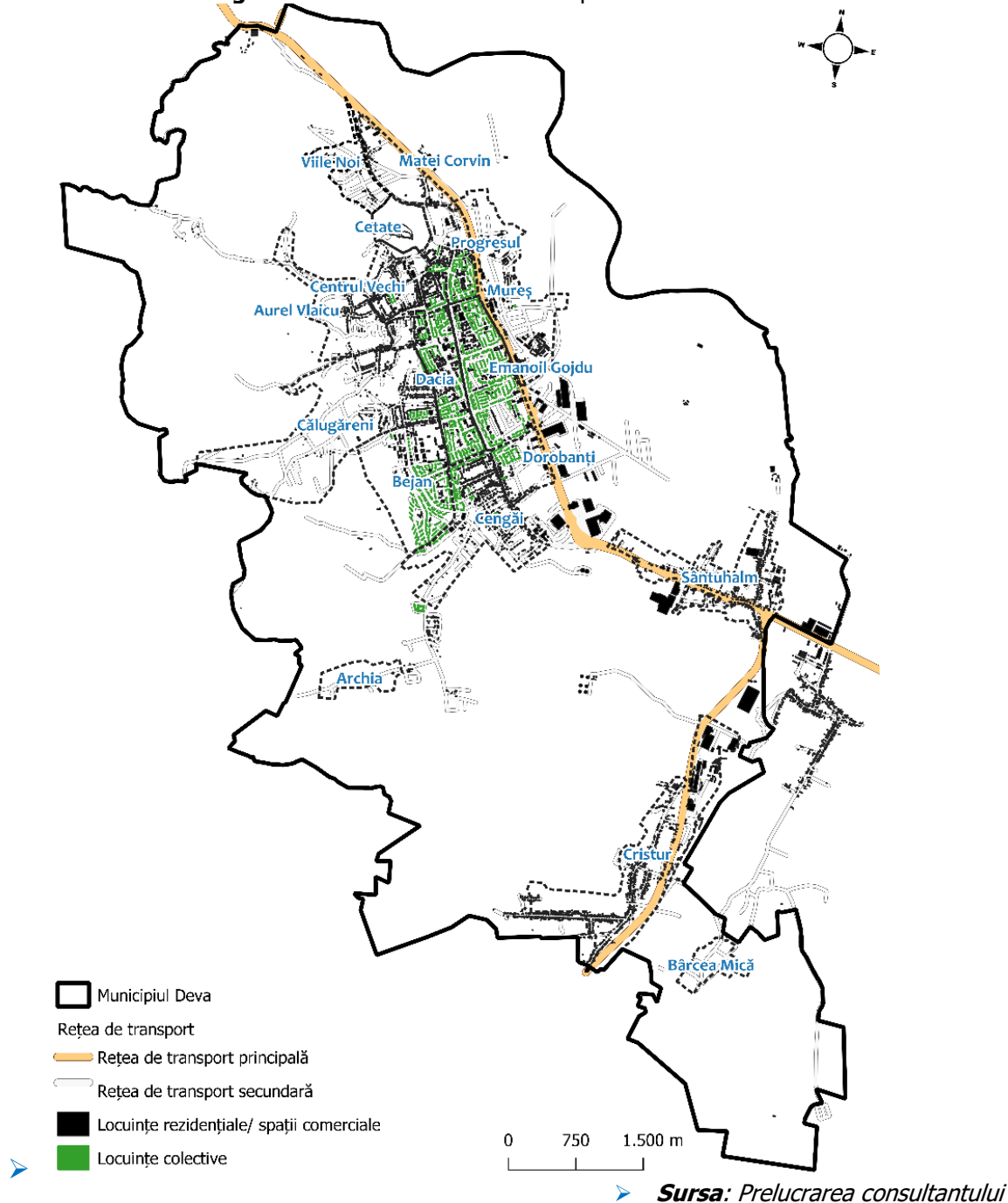
- **Cetate** – Zona este amplasată în partea nordică a municipiului, cuprinde Aqualand Deva, Camping la Cetate și Cetatea Deva;
- **Centrul Vechi** – Zona este situată în partea central nordică a municipiului, cuprinde sedii ale unor instituții precum Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Arhivele Naționale ale României, Televiziunea INFOHD, Centrul Militar Județean, Colegiul Național Decebal, Casa de Asigurări de Sănătate Hunedoara, Parcul Cetate și este ocupată de locuințe mixte.
- **Dacia** – Zona este situată în partea centrală a municipiului, între cartierele Călugăreni și Emanoil Gojdu, cuprinde instituții precum Casa de Cultură, Centrul Cultural Drăgan Muntean, Institutul de Proiectare Hunedoara, Spitalul Județean de Urgență, Ulpia Shopping Center. Cartierul este ocupat cu precădere de locuințe colective.
- **Dorobanți** – Zona este situată în Sud - Estul municipiului și este ocupată preponderent cu unități comerciale și, în mică parte, cu locuințe individuale;
- **Emanoil Gojdu** – Zona este situată în partea central vestică a municipiului, cuprinde sedii ale unor instituții precum Școala Generală nr. 4, Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară, Institutul Multimedia Româno-Elvețian, Creșa Municipală Deva, Oficiul Poștal Deva 3, E.On Energie România SA, Școala „Samuel” Deva, Biserica Baptistă Sfânta Treime, Institutul Teritorial de Muncă Hunedoara, Inspectoratul pentru Situații de Urgență Hunedoara, Piața Agroalimentară Deva, Deva Mall, Registrul Comerțului, Direcția Silvică Hunedoara, Comisariatul pentru Protecția Consumatorilor Hunedoara și este ocupată în majoritate cu locuințe colective;
- **Matei Corvin** – Zona este situată în extremitatea nord-estică a municipiului, cuprinde sedii ale unor instituții precum Școala Generală „Viile Noi”, pensiuni turistice, centre comerciale și este ocupat cu locuințe individuale;
- **Mureș** – Zona este situată în partea extrem vestică a municipiului, este o zonă cu profil industrial, o suprafață foarte mare din ea fiind ocupată de unități comerciale, aici este situată Gara CFR Deva; tipurile de locuințe regăsite în zonă sunt cele individuale.
- **Progresul** – Zona este situată în partea nordică a municipiului, între zonele Centrul Vechi și Mureș, cuprinde sedii ale unor instituții precum Camera Notarilor Publici Alba Iulia – sediul secundar Deva, Liceul de Muzică și Arte Plastice „Sigismund Toduță”, Transelectrica Centrul de Explorare Deva, Serviciul Pașapoarte și este ocupată cu locuințe colective;
- **Viile Noi** – Zona este situată în extremitatea de Nord - Vest a municipiului și este o zonă ocupată preponderent cu locuințe individuale.

În ceea ce privește Zona periurbană Deva, aceasta este compusă din:

- **Localitatea Sântuhalim** – este amplasată la Sud-Est de municipiul Deva, separată de municipiu printr-un teren agricol; este compusă din locuințe individuale și sediile mai multor unități comerciale;
- **Satul Archia** – amplasat în Sud-Vestul municipiului Deva, dar separat de acesta; este străbătut de râul Valea Ursului și ocupat cu locuințe individuale;
- **Satul Bârcea Mică** – amplasat în extremitatea sudică a extravilanului municipiului Deva, separat de municipiu; în interiorul satului se regăsește o școală primară, satul cuprinde locuințe individuale;

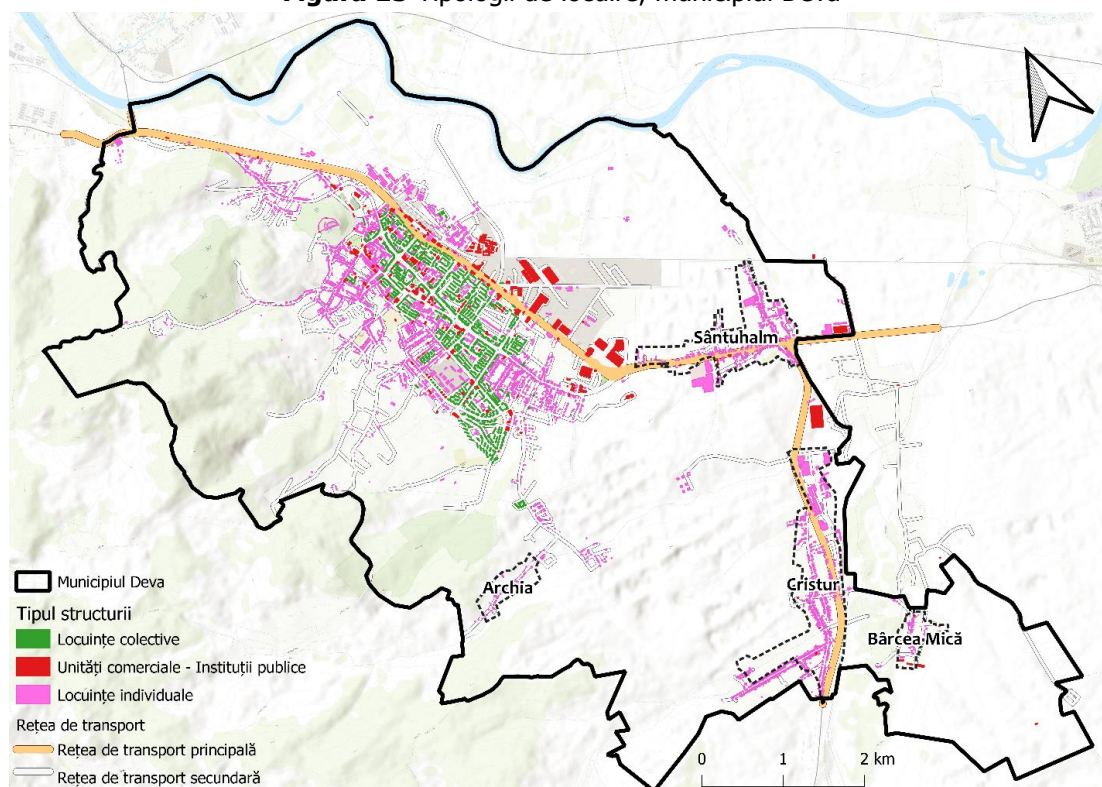
- **Satul Cristur** – amplasat tot în partea sudică a municipiului, este cea mai dezvoltată localitate din zona periurbană Deva, din punct de vedere economic; pe teritoriul satului se întâlnește un număr generos de pensiuni turistice, iar localitatea este ocupată de locuințe individuale.

Figură 14 Harta zonelor din municipiul Deva

În localitatea aparținătoare Sântuhalm și satele Archia, Cristur și Bârcea Mică, sunt zone funcționale dominante de locuire, cu precădere individuală, cu regim mic de înălțime, în timp ce zonele de locuințe colective se regăsesc doar în Deva.

Figură 15 Tipologii de locuire, municipiul Deva

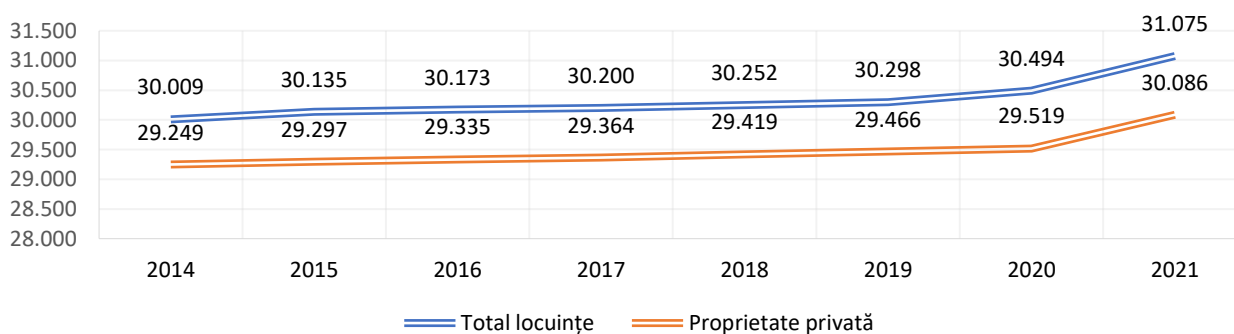
Sursa: Prelucrarea consultantului

În municipiul Deva, în anul 2021, erau 31.075 de locuințe, care, raportate la populația totală a municipiului, reprezintă o medie de 2,16 locuitori/ locuință. În perioada 2014-2021, s-a înregistrat o creștere constantă a numărului total de locuințe, în anul 2021 existând cu 1.066 de locuințe mai multe față de anul 2014 (o creștere de 3,55%).

Această tendință ușoară de creștere a numărului de locuințe se desfășoară în paralel cu un proces constant de scădere a numărului de locuitori.

Municipiul Deva se înscrie în specificul național în care majoritatea locuințelor se află în proprietate privată: în anul 2021, 96,82% din numărul total de locuințe se află în proprietate privată (30.086 locuințe).

Figură 16 Evoluția numărului de locuințe, municipiul Deva, 2014-2021

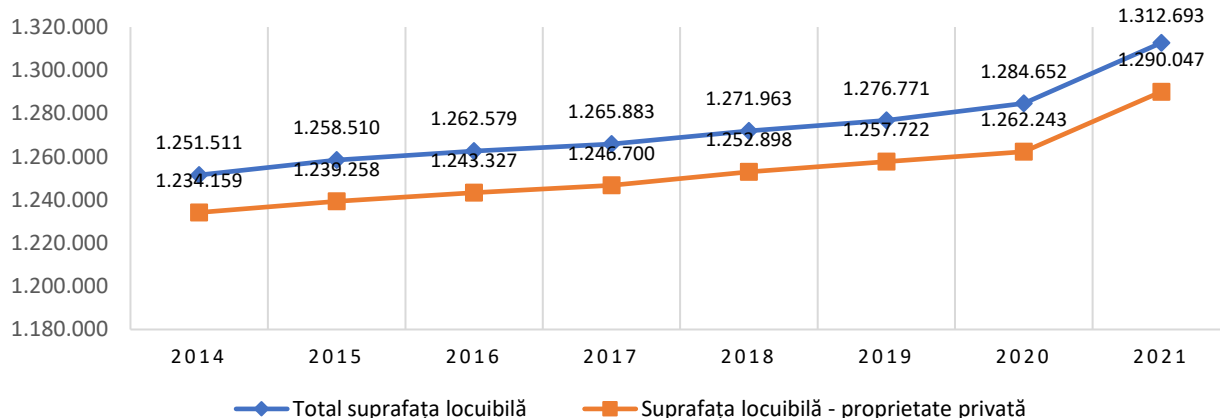

Sursa: INS (LOC101B)

Suprafața locuibilă existentă la sfârșitul anului 2014 a fost de 1.251.511 m², crescând în 2021 la 1.312.693 m² (creștere de 4,89%). Exact ca în cazul numărului de locuințe, suprafața locuibilă predominantă în anul 2021 (95,27% din total suprafață) se afla în proprietate privată.

În anul 2021, 15,01% din suprafața locuibilă a județului Hunedoara se află pe suprafața Municipiului Deva, aceasta fiind pe primul loc în cadrul centrelor urbane județene la suprafața locuibilă.

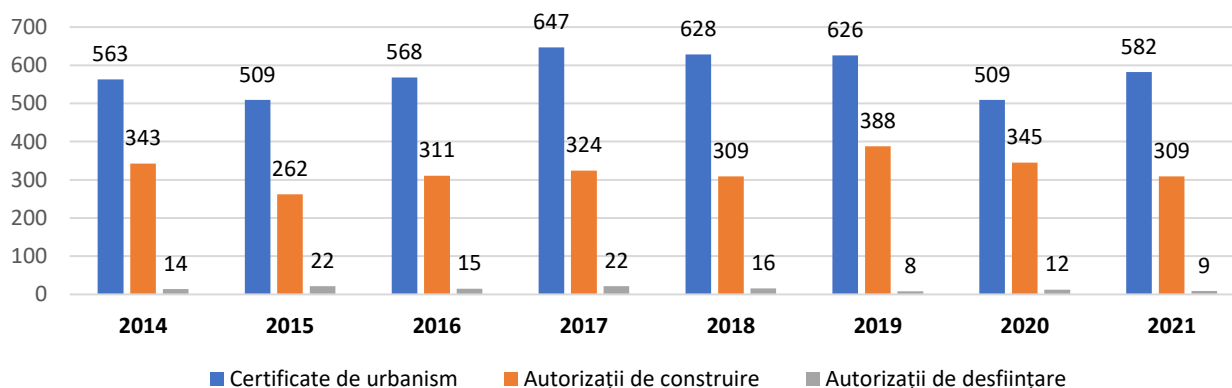
Figură 17 Evoluția suprafeței locuibile, municipiul Deva, 2014-2021

Sursa: INS (LOC103B)

În anul 2021, s-au emis cu 3,37% mai multe certificate de urbanism față de anul 2014 și cu 9,91% mai puține autorizații de construire și cu 35,71% mai puține autorizații de desființare⁶.

Figură 18 Evoluția numărului documentațiilor de urbanism, municipiul Deva, 2014-2021

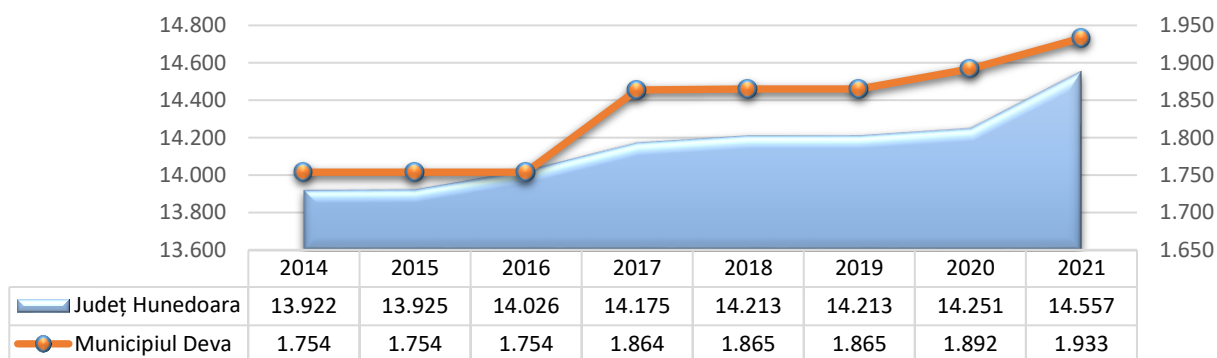

Sursa: Direcția de Urbanism Deva

În ceea ce privește suprafața intravilană, în perioada 2014-2021, se observă o extindere a acesteia, ajungând la 1.933 hectare (creștere de 10,21% comparativ cu anul 2014). În anul 2021, municipiul Deva avea cea mai întinsă suprafață intravilană dintre centrele urbane aflate în județul Hunedoara, reprezentând 13,28% din totalul intravilan județean.

⁶ Sursa: Primăria Municipiul Deva

Figură 19 Suprafața intravilană, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021 (hectare)

Sursa: INS GOS102A

Extinderea orașelor impune un consum mai mare de energie, necesită o infrastructură suplimentară de transport și necesită zone mai mari de teren. Toate acestea afectează mediul natural și conduc la creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră, care, la rândul lor, produc atât modificări climatice, cât și valori crescute de poluare atmosferică și fonică.

Expansiunea urbană se produce atunci când rata conversiei de utilizare a teritoriului depășește rata de creștere a populației. Astfel, expansiunea urbană este mai degrabă reflectarea unui nou stil de viață și a unor noi metode de consum decât reflectarea unei populații în creștere. Cererile mai mari de locuințe, resurse alimentare, transport și turism se reflectă într-o nevoie crescută de teritoriu.

Figură 20 Evoluția spațială în municipiul Deva, 2014-2022

Sursa: Prelucrarea consultantului, GoogleEarth.com

Din perspectiva **expansiunii urbane**, se observă faptul că limitele intravilanului localității Deva nu au suferit modificări mari, astfel că municipiul și-a menținut caracterul compact, prin comparație cu altele de talia sa. Dezvoltările realizate de-a lungul timpului au fost planificate în așa fel încât să ocupe spații libere localizate în interiorul orașului și în imediata apropiere a acestuia.

În localitățile aparținătoare municipiului Deva, în perioada 2014-2022, nu au existat modificări semnificative din perspectiva expansiunii urbane.

Vechimea locuințelor este un criteriu important în evaluarea calității locuirii. În conformitate cu HG 2139/2004, pentru aprobarea Catalogului privind clasificarea și duratele normale de funcționare a mijloacelor fixe, articolul 7, perioada normală de funcționare (amortizarea investiției) a clădirilor

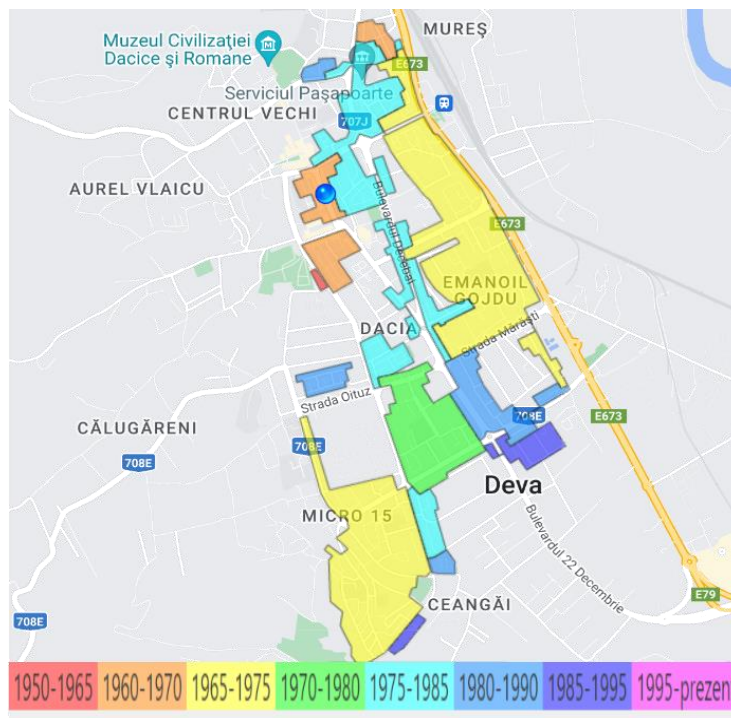
de locuit este de 40-60 de ani, în timp ce pentru locuințe sociale, perioada normală de funcționare este de 32-48 ani.

În cazul municipiului Deva, evaluarea calității locuirii trebuie să țină cont de o serie de parametri suplimentari, având în vedere că fondul construit substanțial, al locuințelor colective, a fost construit în perioada 1950-1985. Astfel, sunt necesare operațiuni de evaluare a stării în care se află și demararea de operațiuni de restaurare sau reabilitare, în conformitate cu prevederile legale.

Fiecare ansamblu locativ din municipiu prezintă caracteristici particulare în raport cu modul de organizare spațială, gradul de accesibilitate și poziția din cadrul municipiului.

În municipiul Deva, cel mai mare număr de apartamente (și implicit a locatorilor din ansamblurile colective) se află în categoria blocurilor construite în perioada 1970-1976, blocuri cu o vechime de peste 55 de ani.

Figură 21 Harta locuințelor colective din municipiul Deva, 1950 – 2021

Sursa: hartablocuri.ro

Tabel 7 Vechimea, numărul și tipul locuințelor, municipiul Deva

Generație proiect	Blocuri	Scări	Apartamente
1940-1960	7	10	110
1958-1964	47	80	1.020
1962-1970	98	244	4.796
1966-1972	70	133	3.809
1970-1976	99	285	6.328
1974-1978	1	5	168
1978-1982	62	208	2.807
1980-1986	75	201	3.518
1984-1990	75	166	1.927
1990-ANL	4	7	96
1990-private	3	-	-
neidentificate	11	-	-
Total	552	1.339	24.579

Sursa: hartablocuri.ro

Activități industriale și de depozitare

În localitățile Deva și Sântuhalm, suprafețele destinate activităților industriale sunt localizate în cea mai mare parte în zona Depozitelor și de-a lungul DN 7. Restul activităților sunt amplasate și în restul țesutului urban, dar în zona de Est a municipiului Deva. Caracterul acestora este divers, însă lipsesc unități industriale de mari dimensiuni. Aceste tipuri de funcțiuni ocupă 248,17 ha din intravilan.

În ceea ce privește activitatea comercială desfășurată la nivelul zonei periurbane Deva:

- Localitatea Archia deține doar o mică unitate nefuncțională care ocupă 0,44 ha din intravilan;
- Localitatea Cristur are o zonă mai amplă industrială, care ocupă 28,71 ha de intravilan, amplasată în zona Căii Hunedoarei și a căii ferate;
- Localitatea Bârcea Mică deține o unitate mică de profil industrial, ce ocupă 1,52 hectare.

În total, Municipiul Deva împreună cu localitățile componente dispune de 288,84 ha de zone destinate activităților industriale și depozitării⁷.

Rețeaua comercială

Locuitorii municipiului Deva au o multitudine de opțiuni privind zonele din care să se aprovizioneze, zona comercială centrală a municipiului având spații comerciale precum: Deva Mall, Piața Agroalimentară Deva, magazine alimentare de mici dimensiuni, bănci, centre de retail. Pe lângă zona centrală, în Sud - Estul municipiului sunt construcții precum: Ulpia Shopping Center, Shopping City Deva, Decathlon Deva, Metro Cash&Carry, Brico Depot și alte magazine de unde locuitorii au posibilitatea de a își achiziționa produse alimentare și textile.

La nivelul municipiului funcționează trei piețe agroalimentare, unde locuitorii au posibilitatea să își comercializeze produsele locale, după cum urmează:

- Piața Agroalimentară Centrală – deschisă în anul 2008 și poziționată pe strada Ion Creangă, în zona centrală a municipiului. Piața cuprinde aproximativ 280 de tarabe;
- Piața Agroalimentară Cioclovina – deschisă în anul 2015 și poziționată în zona Bejan;
- Piața Agroalimentară Kogălniceanu – deschisă în anul 2016 și poziționată în cartierul Gojdu, pe Bulevardul Mihail Kogălniceanu.

Rețeaua bancară

Rețeaua bancară este compusă din sucursale și agenții ale principalelor bănci de pe piața națională, după cum urmează: Raiffeisen Bank, Unicredit Bank, Garanti Bank, Cec Bank, Intesa Sanpaolo Bank, Banca Transilvania, BCR, BRD.

Telecomunicații

Din punctul de vedere al acoperii rețelei de **telefonie mobilă**, în municipiul Deva sunt întâlnite aproape toate tipurile de rețele, respectiv: 3G, 4G și 4G+.

Serviciile de telefonie mobilă sunt asigurate de operatori precum: Digi România, Orange România, Telekom România și Vodafone România.

⁷ Sursă: PUG Municipiul Deva, actualizare octombrie 2021

Infrastructura serviciilor poștale

În anul 2022, în municipiul Deva se întâlnesc următoarele corpuri poștale: Oficiile Poștale Deva 1, 2, 3 și 4, Oficiul Poștal Deva, Oficiul Județean de Poștă. Serviciile private de curierat sunt asigurate de companii precum: TNT, FAN Courier, Cargus, DPD Deva, GLS Deva, DHL, Nemo expres, UPS Deva, SameDay, X-curier, TCE Holding, DSC Expres Logistic Deva.

3.2.2 Situația spațiilor verzi

Componentele importante ale structurii spațiale, cu rol important în definirea imaginii urbane, în creșterea calității locuirii, în asigurarea unui cadru de desfășurare a activităților recreative și culturale în aer liber și suport al relațiilor sociale și de protecție a mediului sunt: sistemul de spații publice și rețeaua de spații verzi, ca parte integrată a sistemului de spații publice.

Activitățile de întreținere a spațiilor verzi, a parcurilor, a zonelor de agrement, a locurilor de joacă și a fântânilor arteziene de pe domeniul public și privat, a bazelor sportive și de agrement din Municipiul Deva se află sub directă responsabilitate a Serviciului Public de Întreținere și Gospodărie Municipală Deva. SPIGM Deva este un serviciu public cu personalitate juridică, fiind organizat de către Consiliul Local al Municipiului Deva și în subordonarea directă a autorității publice locale.

De asemenea, SPIGM administrează: Complex Aqualand Deva și parcare publică, Clădirea Ștrandului Municipal, Terenul Skate Park și Dog Park, terenurile de sport cu gazon sintetic din zona Bejan, zona de agrement Bejan, obiectivele aflate în jurul Dealul Cetății (Cetatea Deva, Dealul Cetății, Telecabina, Centrul Național de Informare și Promovare Turistică, Patinoar).

Concret, SPIGM execută lucrări de amenajare, întreținere și salubritate a parcurilor și zonelor verzi, dar și lucrări de pregătire a solului în vederea plantării răsadurilor de flori și a puieților.

Spațiile verzi din municipiul Deva sunt grupate pe următoarele categorii:

- Spații verzi amenajate, respectiv 155 hectare;
- Spații verzi aferente cimitirelor, respectiv 15,7 hectare;
- Spații neamenajate/ degradate, respectiv 1,25 hectare.

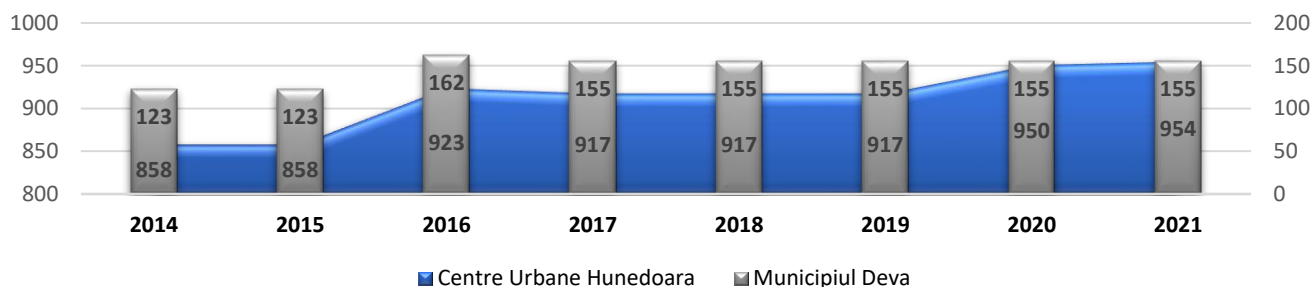
Figură 22 Harta spațiilor verzi, 2022

Sursa: Prelucrarea consultantului, date google.maps

Din punctul de vedere al suprafeței spațiilor verzi, municipiul Deva a cunoscut o dezvoltare continuă, în anul 2021 ajungând la 155 hectare de spații verzi. Raportat la nivel județean, municipiul Deva este al doilea centru urban, după municipiul Hunedoara, ca suprafață spațiu verde, deținând 16,25% din suprafața verde de la nivelul județului.

Figură 23 Evoluția suprafeței spațiilor verzi, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021 (hectare)

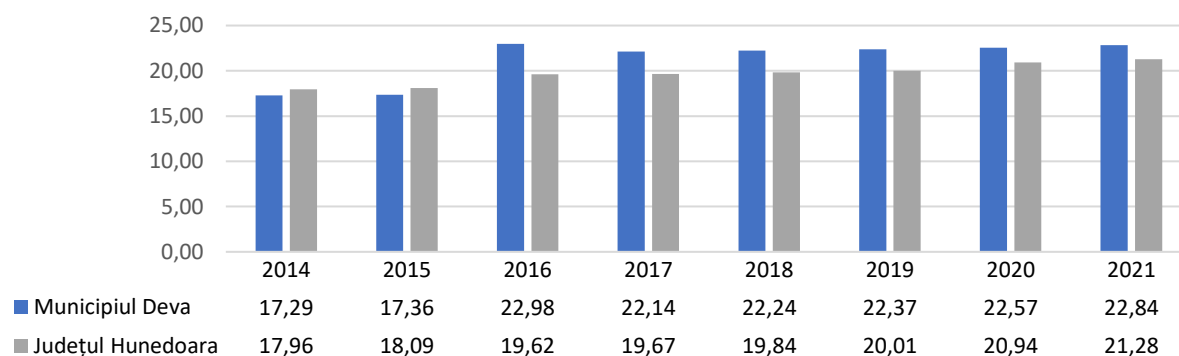

Sursa: INS GOS103A

În ceea ce privește indicatorii de tipul suprafață de spațiu verde/ cap de locuitor, Uniunea Europeană recomandă un minimum de 26 m² / cap de locuitor, în timp ce Organizația Mondială a Sănătății recomandă un nivel de 50 m² / cap de locuitor.

În anul 2021, în municipiul Deva, valoarea acestui indicator este de 22,84 m², mai mare decât valoarea indicatorului de la nivel județean (21,28 m²) și în creștere față de anul 2014 unde era de 17,29 m² (creștere de 32,11%).

Figură 24 Suprafața spațiilor verzi/ cap de locuitor, municipiul Deva și județul Hunedoara 2014-2021

Sursa: Prelucrarea consultantului, date INS (POP107D, GOS103A)

Spații verzi în zona periurbană⁸

În localitățile Archia există doar terenuri pentru sport/ agrement amplasate în zona conacului Archia (ocupă 2,21 hectare).

În localitatea Cristur, cea mai mare parte a terenurilor din această categorie este reprezentată tot de terenuri destinate sportului și agrementului, astfel că zonele verzi ocupă 0,21 hectare, iar zonele de agrement și sport ocupă 5,47 hectare.

În localitatea Bârcea Mică există doar spații verzi de protecție, care se întind pe o suprafață de 0,50 hectare de spații verzi.

⁸ Sursă: PUG Municipiul Deva, actualizare octombrie 2021

3.2.3 Siguranță și ordine publică. Infrastructura pentru situații de urgență

La nivelul municipiului Deva și al localităților aparținătoare, siguranța și ordinea publică sunt asigurate de **Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Iancu de Hunedoara”** al județului Hunedoara, care are următoarele structuri de coordonare/ monitorizare și intervenție:

- Detașamentul Deva;
- Detașamentul Hunedoara;
- Stația Brad;
- Detașamentul Orăștie.

Infrastructura actuală a Inspectoratului pentru Situații de Urgență „Iancu de Hunedoara” al județului Hunedoara, la nivelul municipiului Deva este reprezentată de Sediul ISU Hunedoara și Detașamentul de Pompieri Deva. Personalul din cadrul ISU Hunedoara desfășoară activități specifice și în sediul Centrului Județean de Conducere și Coordonare a Intervenției Hunedoara și al Dispeceratului Integrat pentru preluarea apelurilor de urgență.

Problemele întâmpinate în activitățile de prevenire, monitorizare și gestionare a situațiilor de urgență la nivelul municipiului Deva și zona periurbană Deva sunt următoarele:

- Gabaritul infrastructurii rutiere, având în vedere că municipiul Deva este mai mult un oraș medieval, cu străzi înguste, tehnica existentă în dotarea ISU Hunedoara întâmpină unele probleme în ceea ce privește accesul pe anumite străzi, este necesară achiziționarea unor autospeciale de primă intervenție de dimensiuni reduse;
- Rețeaua de hidranți stradali este insuficientă sau chiar inexistentă pe unele străzi din zonele Archia, Vulcan, Cozia și Dealul Paiului-Deva Nouă;
- Realizarea unor lucrări de modernizare la unele clădiri vechi/ monumente istorice fără conformarea din punct de vedere al securității la incendiu;
- Fondul de adăpostire a populației la nivelul municipiului Deva este insuficient, în anul 2022 existând doar patru adăposturi publice cu o capacitate de 222 de locuri.

Având în vedere dinamica socială a populației de la nivelul municipiului Deva s-ar impune identificarea și amenajarea unui imobil corespunzător, în vederea constituirii unui Centru Municipal de pregătire și informare preventivă a populației în domeniul situațiilor de urgență.

Mișcările demografice determină de cele mai multe ori și creșteri ale ratei infracționalității și criminalității. La nivelul județului Hunedoara, **rata infracționalității** a înregistrat cele mai mari valori în anii 2014 și 2019, în anul 2014 fiind mai mare decât cea din 2019, respectiv 2.631 cazuri/100.000 de locuitori față de 2.186 cazuri/100.000 locuitori. Cu toate acestea, **rata criminalității** a înregistrat un trend descendent ajungând de la 289 persoane condamnate definitiv la 100.000 de locuitori în anul 2014, la doar 117 persoane condamnate definitiv la 100.000 de locuitori în anul 2020.

În perioada 2014-2021, Poliția Municipiului Deva a răspuns la un număr de 13.495 de sesizări, iar în anul 2021 Direcția Poliție Locală Deva a aplicat: 1.768 amenzi (cu o valoare de 762.010 lei) și 2.243 avertismente.

Problemele identificate de către Inspectoratul de Poliție Județean Hunedoara, pe raza municipiului Deva, au fost următoarele:

- Prezența infractorilor voiajori pe raza municipiului Deva, ce profită de neatenția localnicilor;

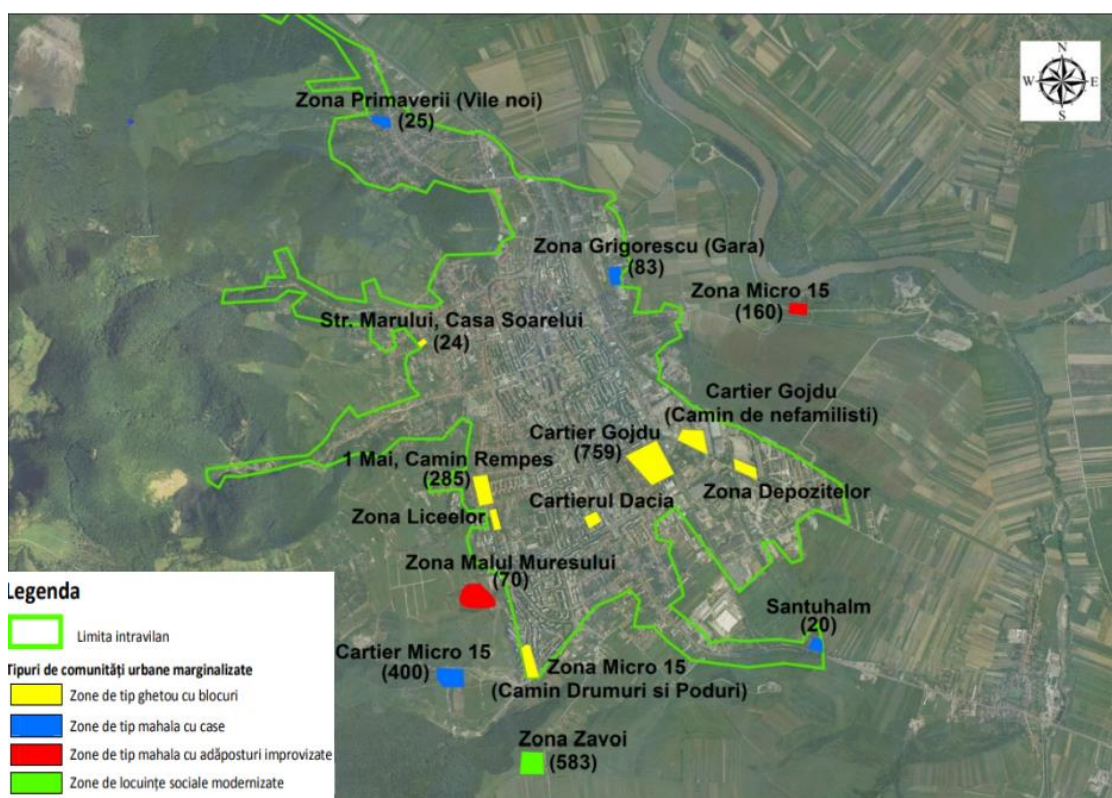
- Infrapecțiuni de subzistență săvârșite de persoane fără ocupație care tranzitează municipiul din alte localități, care locuiesc în locuințe improvizate (barăci) de;
- Lipsa unui sistem de supraveghere video eficient în combaterea infracpecuțiilor comise pe străzi sau domeniul public care să fie de ajutor în identificarea autorilor și descurajarea comportamentului infracpecuțional.

Este necesară amplasarea de camere LPR la intrarea și ieșirea din municipiul Deva, inclusiv în localitățile aparținătoare, precum și în interiorul acestora.

3.2.4 Zone urbane marginalizate

„Atlasul zonelor urbane marginalizate din România” definește zonele urbane „marginalizate” ca „zone intraurbane, sărace, izolate din punct de vedere social, caracterizate prin excluziune socială, concentrare de persoane cu nivel scăzut de capital uman cu nivel scăzut de ocupare în sectorul formal și condiții precare de locuire”.

Figură 25 Harta zonelor marginalizate din municipiul Deva

Sursa: Banca Mondială, Atlasul zonelor urbane marginalizate, 2013

La nivelul populației Municipiului Deva, în Atlasul zonelor urbane marginalizate se precizează faptul că un procent de 1,85% din populație trăiește în zone urbane marginalizate, 1,81% din populație trăiește în zone dezavantajate pe locuire, 1,32% din populație trăiește în zone dezavantajate pe ocupare, 4,14% din populație trăiește în zone dezavantajate pe capital uman și 2,05% din populație trăiește în zone cu instituții sau sub 50 de locuitori.

Prin implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană se urmărește reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială din toate zonele marginalizate aflate pe raza Municipiului Deva, încercând astfel să se adopte o serie de intervenții cum ar fi:

- Dezvoltarea și completarea infrastructurii edilitare precum și crearea/ reabilitarea/ modernizarea spațiilor publice urbane din zonele marginalizate în folosul unei comunități responsabile;
- Îmbunătățirea condițiilor de locuire pentru persoanele aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială;
- Sprijinirea accesului și menținerii populației din zona analizată pe piața muncii, inclusiv prin dezvoltarea antreprenorialului în cadrul comunității în zona analizată;
- Creșterea accesului populației din comunitățile marginalizate la un învățământ de calitate;
- Dezvoltarea și furnizarea serviciilor medico-sociale și juridice la nivelul comunității marginalizate din zona analizată.

3.3 Mobilitate urbană

Infrastructura de transport la nivelul municipiului Deva se remarcă prin existența unor rețele de transport de importanță națională și internațională. La nivelul municipiului se regăsește atât transportul rutier cât și cel feroviar.

3.3.1 Infrastructura rutieră

Municipiul Deva este străbătut de următoarele drumuri europene, naționale și județene:

- Autostrada A1 București – Nădlac, parte a Coridorului IV pan-european de transport, prima autostradă construită în România în perioada 1967-1972;
- Drumul European E79 – face parte din rețeaua de drumuri europene, începe din Ungaria orașul Miskolc și trece în România prin orașele: Oradea, Deva, Petroșani, Târgu Jiu, Craiova și Calafat, apoi în Bulgaria prin Vidin, Sofia și se termină în Salonic, Grecia;
- Drumul European E673 – face legătura între Lugoj și Deva;
- Drumul Național DN7 – leagă Bucureștiul de orașul Nădlac, trecând prin orașele Pitești, Râmnicu Vâlcea, Sibiu, Sebeș, Deva și Arad;
- Drumul Național DN76 – leagă municipiul Deva de municipiul Oradea;
- Drumurile Județene DJ708E, DJ707J, DJ708E, DJ687, DJ708E, DJ687, DJ700.

Analizând situația la nivel județean, municipiul Deva are conectivitate cu toate centrele urbane din județ, după cum urmează:

- Municipiul Brad – distanță de 38,3 km, conectivitate prin DN76/E79, aproximativ 42 de minute;
- Orașul Simeria – distanță de 9,4 km, conectivitate prin DN7/E68/E79, aproximativ 12 minute;
- Municipiul Orăștie – distanță de 24,3 km, conectivitate prin DN7, E68, E79 și DN7/E68, aproximativ 26 de minute;
- Orașul Geoagiu – distanță de 39,5 km, conectivitate prin A1, sau DJ107A, aproximativ 40 de minute;
- Orașul Călan – distanță de 21,1 km, conectivitate prin DN7/E68/E79 și DN66/E79, aproximativ 25 de minute;
- Municipiul Hunedoara – distanță de 16,7 km, conectivitate prin DJ687, aproximativ 20 de minute;

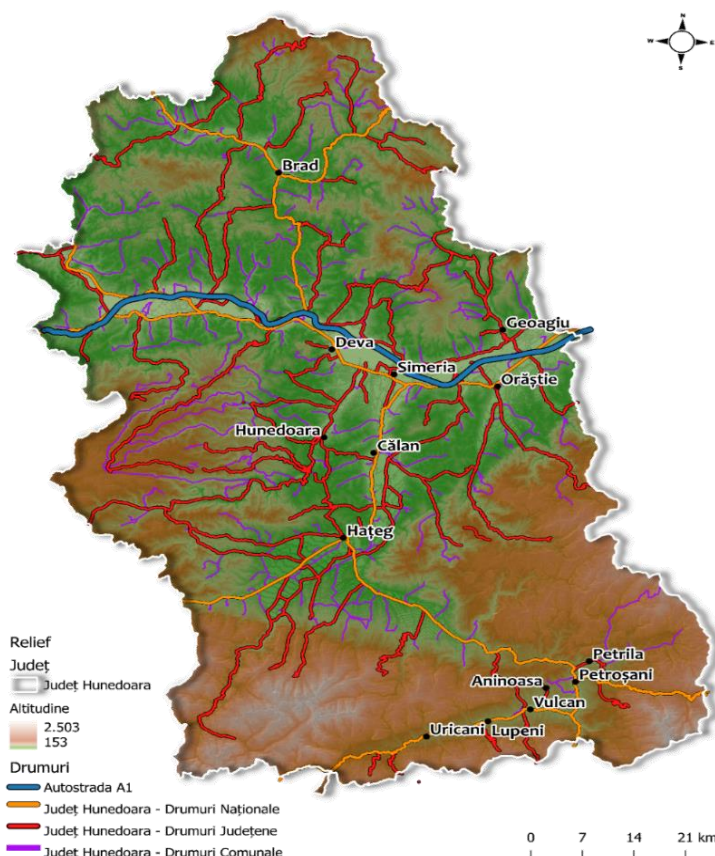
- Orașul Hațeg – distanță de 40 km, conectivitate prin DN66/E79 și DJ687, aproximativ 40 de minute;
- Localitățile Petrila și Petroșani – distanță de 90 km, conectivitate prin DN66/E79, aproximativ 90 de minute;
- Localitățile Aninoasa, Vulcani, Lupeni și Uricani – distanță de 100 km, conectivitate prin DN66/E79, aproximativ 100 minute.

Rețeaua TEN-T. Accesibilitate internațională

Municipiul Deva, datorită poziționării benefice, servește ca nod rutier și feroviar pentru coridorul TEN-T Rin-Dunăre.

Pe cale rutieră acesta asigură legătura Municipiului Deva cu centre urbane cum ar fi: București, Pitești, Sibiu, Timișoara, Arad, Budapesta, Bratislava, Viena, Munchen, Berlin sau Hamburg.

Figură 26 Harta Conectivității între principalele centre urbane din Hunedoara

Sursa: Prelucrarea consultantului

Figură 27 Rețeaua TEN-T

Sursa: https://transport.ec.europa.eu/index_en

- *Drumuri primare* – coridoare rutiere care transportă un volum uriaș de trafic între artere și are o densitate mare a serviciilor de transport public;
- *Drumuri secundare* – coridoare rutiere cu un nivel de importanță mai mic față de cele primare, în general leagă drumurile terțiare și rezidențiale, de cele primare;
- *Drumuri terțiare* – străzi cu trafic scăzut până la moderat, care leagă așezările mici cum ar fi satele sau cătunele;
- *Drumuri rezidențiale* – străzi folosite în general pentru traficul local (primordiale pentru accesul la proprietățile rezidențiale) al Unității Administrative Teritoriale.

Lungimea străzilor orașenești din municipiul Deva, la nivelul anului 2021, este de 96 km, reprezentând 10,09% din total lungime străzi orașenești din județul Hunedoara, iar față de anul 2014 lungimea acestor străzi a crescut cu 6 km. Din totalul de 96 km, în anul 2021, 91 km au fost modernizați, reprezentând o creștere de 3,41% față de anul 2014.

Amenajarea intersecțiilor în mediul urban are consecințe directe asupra nivelului de calitate a serviciilor oferite de infrastructura de transport, condiționând fluenta circulației și siguranța participanților la trafic – pietoni, bicicliști, conducători auto și pasageri în vehicule. Reglementările privind organizarea și controlul traficului în intersecțiile urbane se înscriu în categorii principale: reglementări pe baza indicatoarelor de prioritate și reglementări prin semaforizare.

Organizarea circulației este gestionată de un sistem integrat de management al traficului rutier, în componența căruia intră:

- 21 de intersecții sincrone-adaptiv;
- 23 de intersecții semaforizate;
- 318 semafoare în zona de acțiune;
- Centru de Comandă și Control unic, pentru coordonarea activităților de management al traficului și supraveghere video.

3.3.2 Infrastructura feroviară

În Municipiul Deva există o singură gară, amplasată în Piața Gării, în prelungirea Bulevardului Iuliu Maniu. Gara a fost construită în anul 1986, la momentul respectiv reprezentând una dintre cele mai mari și moderne clădiri din oraș. În anul 2014, calea ferată a fost semnalată în PUG drept una dintre disfuncționalitățile existente la nivelul municipiului, fiind indicată necesitatea reabilitării acesteia. Gara a intrat în proces de renovare în anul 2018, lucrările fiind încă în desfășurare (anul 2022).

Municipiul Deva este amplasat pe Magistrala CFR 200, linie dublu electrificată, iar sectorul de pe teritoriul municipiului este cuprins între nodurile feroviare Simeria și Mintia.

Conectivitatea feroviară este următoarea: Curtici – Arad – Simeria – Vințu de Jos – Alba Iulia – Sântimbru – Copșa Mică – Brașov – Ploiești – București – Lehliu Gară – Fetești Gară – Medgidia – Constanța.

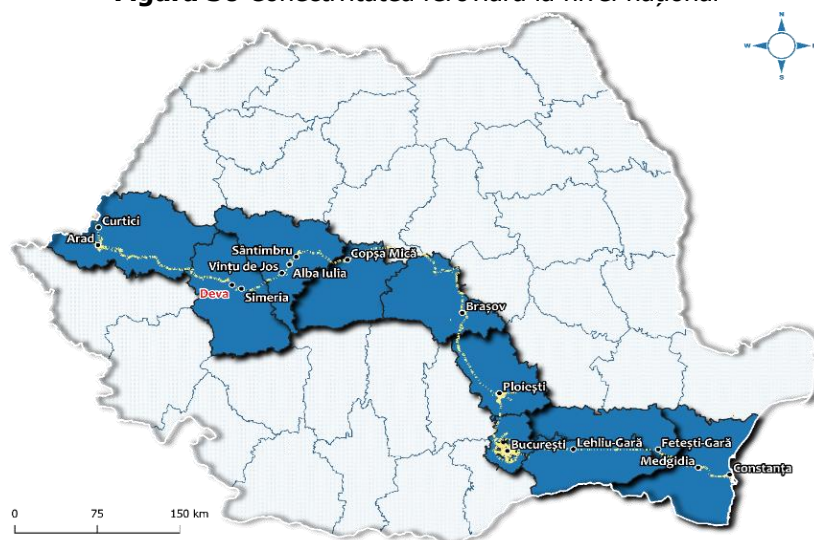
În anul 2022, pe raza municipiului Deva, CFR are în implementare proiectul: „Modernizarea Tronsonului de cale ferată

Simeria – Gurasada, parte a Coridorului IV Pan European, pe o lungime de 40,88 km. Valoarea proiectului este de 35,54 milioane de euro”.

Lucrările de modernizare au ca scop realizarea unei infrastructuri feroviare adecvate pentru trenurile care vor circula cu o viteză maximă de 160 km/oră. Reabilitarea tronsonului feroviar Simeria – Gurasada face parte din proiectul de modernizare a liniei duble de cale ferată Simeria – Curtici – Frontieră.

Figură 30 Conectivitatea feroviară la nivel național

Sursa: Prelucrarea consultantului

La nivel județean, municipiul Deva are conectivitate feroviară cu următoarele centre urbane: Petroșani (3 curse/zi, timpul de parcurgere de aproximativ 2 ore), Călan (3 curse/zi, timpul de parcurgere de aproximativ 40 de minute), Orăștie (2 curse/zi, timpul de parcurgere de aproximativ 30 de minute), Simeria (17 curse/zi, timpul de parcurgere de aproximativ de 10 minute), Brad (2 curse/zi, timpul de parcurgere de aproximativ 8 ore).

Cu restul centrelor urbane din județ nu există o conectivitate feroviară directă, multe dintre acestea neavând o stație CFR pe teritoriul localității.

Figură 31 Conectivitatea feroviară la nivel județean

Sursa: Prelucrarea consultantului

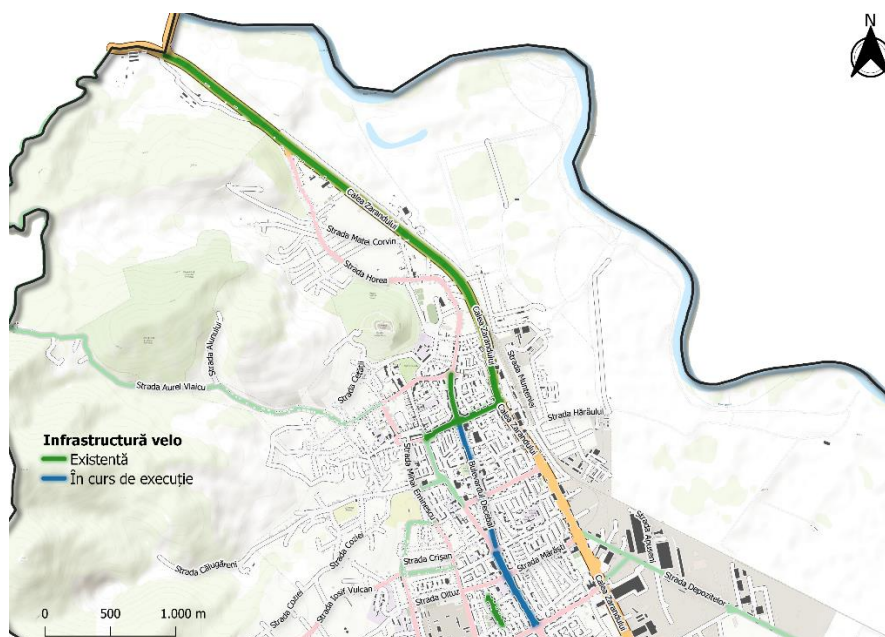
3.3.3 Transport alternativ

Ciclismul urban este o modalitate nepoluantă de transport care beneficiază de o atenție sporită în contextul protecției mediului, a reducerii zgomotului și cel al gestionării calității aerului.

În Municipiul Deva a fost dezvoltată o rețea de piste de biciclete cu o lungime de aproximativ 3,17 km. Starea infrastructurii existente este bună, aceasta fiind realizată recent, însă acoperă doar o mică parte a infrastructurii rutiere, fiind necesară extinderea. Infrastructura velo prezintă din interiorul municipiului se întinde pe: Strada Zarandului, Bulevardul Iuliu Maniu, Bulevardul Decebal și Bulevardul Dacia.

În anul 2022, a fost licitat un proiect de regenerare urbană, ce are ca țintă implementarea unei noi piste de biciclete (înconjurată de zone verzi) ce începe din zona vechiului centru comercial Deva Mall și se termină în zona Bisericii Ceangăi, însumând un traseu dus-întors de 7 km. Proiectul urmează să fie interconectat cu alte proiecte de infrastructură velo, realizând mai multe circuite de mobilitate verde.

Figură 32 Localizare infrastructurii velo, municipiul Deva, 2022

Sursa: Prelucrarea consultantului

3.3.4 Transport public și relații de navetism

Transportul public local din municipiul Deva este operat de către SC TRANSPORT PUBLIC LOCAL DEVA SRL, înființat în baza Hotărârii Consiliului Local al Municipiului Deva 26/2018 din 16 februarie 2018. Societatea al cărei acționar unic este Consiliul Local Deva, are ca principal obiect de activitate transportul public de persoane pe raza Municipiului Deva.

Contractul de delegare a gestiunii *serviciului de transport public local* a fost încheiat în data de 21 aprilie 2020, între Municipiul Deva în calitate de autoritate contractantă și operatorul de transport Societatea Transport Public Local Deva SRL.

Operarea serviciului în zilele lucrătoare se realizează în intervalul orar 05:00 - 23:00. Transportul public local Deva este deservit de 11 autobuze și două microbuze și se desfășoară pe 9 linii de transport în comun (tur-retur), pe următoarele linii:

Tabel 9 Programul transportului public local, Deva

Traseu	Stații	Dus	Întors
Gara-Cristur Sat	Gara1-Opera-Casa Pensii-Liceul Auto-Biserica Ceangăi 1-C.A. ROSETTI-Peco Sântuhaln 1-Sântuhaln Școala 1-Macon 1-Cristur 1- Sf. Nicolae-Cristur Sat (Școala Maghiara)-Trandafirilor	5:15; 17:15;	17:15; 19:00
Gara-Barcea Mica Cristur Sat	Gara1-Opera-Casa Pensii-Liceul Auto-Biserica Ceangăi 1-C.A. ROSETTI-Peco Sântuhaln 1-Sântuhaln Școala 1-Macon 1-Barcea Mica (Cămin Cultural) -Cristur 1-Sf. Nicolae -Cristur Sat (Școala Maghiara)-Trandafirilor	06:15; 16:15	14:15
Gara - Viile Noi- Archia	Gara 1-Barou Avocați-Complex Progresului-Baia Sărata 1-Viile Noi 1-Zahana 1-Zahana 2-Viile Noi 2-Baia Sărata 2-Catedrala-Opera-Casa de Pensii-Policlinica Veche 1-Eminescu (U.M.)-Eminescu (Blocuri Mintia 1)-Zăvoi-Archia	06:00; 9:00; 12:30; 17:30	08:30; 2:00; 17:00; 21:30
Gara-Orizont	Gara 1-Opera-Casa de Pensii-Liceul Auto-Bălcescu 3-Bălcescu 4-UZO Balcan-Orizont	05:30;07:00; 08:00; 18:00	07:00; 8:00; 18:00; 22:00
Orizont-Complex Comercial	Orizont - A.N.L.-Eminescu (Blocuri Mintia) 2-Bălcescu 1-Bălcescu 2-Sala Sporturi 1–Service Tir-Giratoriu Zarandului-Complex Com	8:00	21:30
Gara-Complex Comercial	Gara1-Opera-Casa Pensii-Liceul Auto-Dorobanți-Service Tir-Giratoriu-Zarandului- Complex Comercial	05:30; 8:00; 22:15	21:00
Gara-Minerului	Gara1-Barou avocați-Patria-Casa de Cultură-Spital-Policlinica Veche 1-Eminescu (Unitatea Militară)-Eminescu (Blocuri Mintia1)-Minerului	05:30; 7:00; 08:00; 18:00	07:00; 8:00; 18:00; 22:00
Mureșului-Orizont	Mureșului-Griviței-Brâncuși-Iancului-Gara1-Barou avocați-Poșta Veche 1-Casa de Cultură-Spital-Policlinica Veche 1-Licee 1-Liceele 2-Orizon	06:00; 7:00; 10:30; 4:00; 15:40; 18:00	09:00;14:00; 15:40; 18:00
Gara-Orizont-Zona Industrială	Gara1-Opera-Casa de Pensii-Policlinica Veche1-Licee Industriale1-Uzo Balcan2-Orizont- A.N.L.-Eminescu (Blocuri Mintia2)-Bălcescu1-Bălcescu2-Sala Sporturi 1-Apelor2-Apuseni2-Atelierelor2-Gara2	06:15; 4:15; 22;15	07:00; 5:00; 23:15

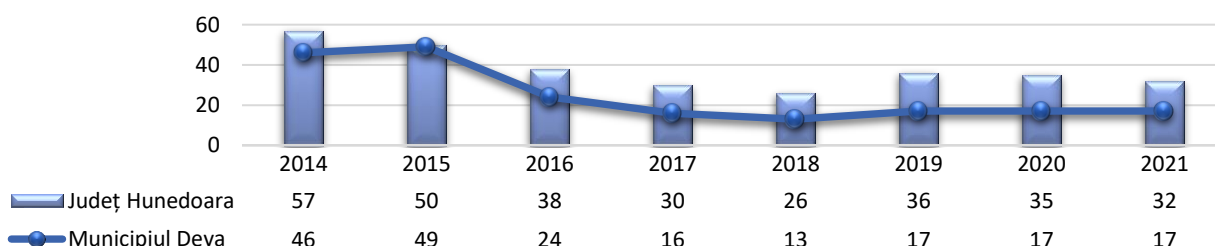
Sursa: primariadeva.ro

Gradul de acoperire a rutelor de transport este corespunzător pentru zona centrală, însă, sunt zone în care cererea de transport nu este acoperită, spre exemplu: satul Archia, o parte din cartierul Călugăreni și o parte din zona industrială. Acestea sunt golurile de mobilitate care urmează să fie acoperite prin lista de acțiuni și proiecte care au drept scop creșterea atractivității transportului public local.

În municipiul Deva, în total, sunt amenajate 48 de stații de transport în comun, formând o rețea de transport facil pentru punctele extreme ale municipiului pe direcțiile Nord-Sud și Sud-Nord.

În ceea ce privește inventarul de vehicule destinate transportului public, în anul 2021, pe raza municipiului Deva, au circulat 17 autobuze (12 autobuze, 4 microbuze și un microbuz transport elevi), cu 29 mai puține față de anul 2014 (cele mai multe au fost scoase din uz din cauza unor avari sau a stării precare). În anul 2021, municipiul Deva concentra 53,13% din totalul județean de vehicule pentru transportul public local de pasageri.

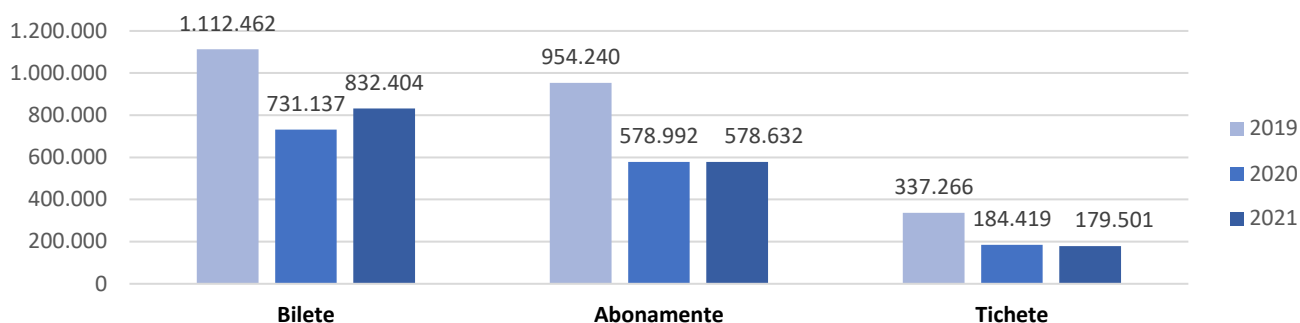
Figură 33 Vehicule în inventar pentru transportul public, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021

Sursa: INS (GOS112B)

Lungimea traseelor urbane din municipiul Deva, în anul 2021, însuma 164,2 km. Tot în anul 2021, în municipiul Deva, au fost vândute 832.404 bilete de autobuz, 578.632 de abonamente și 179.501 tichete.

Figură 34 Evoluția numărului de tichete, bilete și abonamente de călătorie vândute în ultimii 3 ani

Sursa: Societatea Transport Public Local Deva SRL

Se observă că în unicul an în care firma de transport a funcționat complet (365 de zile - anul 2019), numărul de tichete/ bilete/ abonamente vândute a fost cu un sfert mai mare față de ceilalți ani.

Prețul practicat pentru un bilet de călătorie cu mijloace de transport public din municipiul Deva este de **2,50 lei**⁹, iar prețul unui abonament lunar valabil pentru toate liniile este de **110 lei**. În cazul unui abonament lunar de călătorie, **elevii și studenții au o reducere lunară de 100%**.

În municipiul Deva funcționează o autogară¹⁰, aflată în imediata apropiere a Gării Deva, zonă intermodală importantă în cadrul municipiului Deva.

Programul de transport public județean aprobat prin hotărârea nr. 297/29 din noiembrie 2019 și valabil până la data de 30.06.2023 este următorul:

Tabel 10 Programul Transportului Public Județean, Județul Hunedoara

Punctul A	Punctul B	Punctul C	Km/sens	Nr. curse planificate	Capacitate	Nr. vehicule necesare	
						Active	Rezerve
Brad	Vălișoara	Deva	37	15	23	5	4
Deva	-	Barabura	20	1	10	1	4
Deva	Ormindea	Hârțăgani	42	6	23	3	-
Deva	Hărău	Banpotoc	22	4	23	3	-
Deva	Boholt	Toplița	14	4	10	1	-
Deva	-	Bârcea Mare	11	5	10	1	-
Deva	Săulești	Simeria	18	1	23	1	-
Deva	-	Simeria	15	11	-	-	-
Deva	-	Simeria	15	25	10	3	-
Deva	Simeria	Călan	27	16	23	2	-
Deva	Hațeg	Zeicani	66	1	10	1	-
Deva	Simeria	Orăștie	27	7	23	2	-
Deva	Orăștie	Geoagiu Băi	46	3	10	2	-
Deva	Turdaș	Pricaz	33	6	10	1	-
Deva	Sântuhalma	Hunedoara	18	52	23	6	-
Deva	Sântuhalma	Hunedoara	18	65	10	6	-
Deva	-	Hondol	24	7	23	1	1

⁹ Sursă: <https://tpld.ro/tarife-si-abonamente/>

¹⁰ Sursă: PMUD Deva

Punctul A	Punctul B	Punctul C	Km/sens	Nr. curse planificate	Capacitate	Nr. vehicule necesare	
						Active	Rezerve
Deva	-	Săcărâmb	24	1	10	1	-
Deva	-	Măgura	20	2	10	1	-
Deva	Certej	Vărmaga	35	3	10	1	1
Deva	-	Cherghes	21	3	10	1	-
Deva	Simeria	Poiana	67	1	10	1	1
Deva	Simeria	Almașu Mic	62	3	10	1	-
Deva	Simeria	Hărău	28	1	10	1	-
Deva	-	Leșnic	16	6	10	1	0
Deva	Muncel	Feregi	36	2	10	1	-
Deva	-	Roșcani	40	2	10	1	-
Bătrâna	-	Deva	50	1	23	1	-
Deva	-	Panc	44	3	10	1	-
Deva	-	Visca	48	1	10	1	-
Deva	-	Valea Lungă	38	1	10	-	-
Deva	Lăsău	Fintoag	55	2	10	1	-
Deva	-	Zam	52	2	23	1	-
Deva	-	Târnavă	22	5	10	1	1
Deva	Fomădia	Sulighete	18	3	10	1	-
Lupeni	Petroșani	Deva	111	1	10	1	1
Petroșani	Hațeg	Deva	90	13	10	6	-

Sursa: cjhunedoara.ro

În total, zilnic, municipiul Deva este traversat de 285 de mijloace de transport public județean, ce creează o rețea de conectivitate între municipiu și întregul județ. Capacitatea zilnică de călători este de 490 de locuri.

Transportul în regim de taxi și în regim de închiriere funcționează în baza Legii nr. 38/2003, privind transportul în regim de taxi și în regim de închiriere și art. 22, alin 1) și 2) din Ordinul 356/2007 privind aprobarea normelor metodologice pentru aplicarea prevederilor Legii 38/2003 (actualizată). În anul 2021 au fost eliberate 60 de autorizații pentru transport persoane. În municipiu sunt amenajate patru stații de taxi. Toate taximetrele beneficiază de servicii de dispecerat asigurate de operatori-dispeceri.

Procesul de verificare a autorizațiilor de taxi este asigurat Autoritatea Rutieră Română – Agenția Hunedoara, privind atestarea șoferilor de pe taximetre, precum și de Inspectoratul Teritorial de Muncă cu privire la verificarea corectitudinii documentelor depuse în vederea angajării.

Transportul de marfă din municipiul Deva este concentrat cu precădere la nivelul drumului național DN7, acesta traversând zona urbanizată a municipiului, conducând astfel la probleme de congestie, dar și de poluare fonică a aerului.

Transportul de marfă pe teritoriul municipiului se desfășoară conform HCL nr. 133/2021 privind aprobarea Regulamentului și tarifelor pentru eliberarea și folosirea autorizațiilor de acces tonaj în legătură cu stabilirea condițiilor de acces a autovehiculelor cu masă maximă autorizată de peste 3,5 tone pe străzile din Municipiul Deva, cu modificările ulterioare (HCL nr. 345/2018).

Conform acestora, pe străzile Municipiului Deva este interzisă circulația autovehiculelor cu masa totală maximă autorizată mai mare de 3,5 tone în lipsa unei autorizații speciale de acces și în afară. Conducătorii auto de vehicule grele au posibilitatea de a achita autorizațiile de liberă trecere online, sau telefonic. Taxele de transport sunt următoarele:

Tabel 11 Tarife de liberă trecere pentru vehicule de peste 3,5 t, HCL nr 120/2019

Tone minim	Tone maxim	ZI (lei)	Lună (lei)	An (lei)
3,5	7,5	25	250	2.000
7,5	16	50	500	3.500
16	26	80	800	4.000
26	40	150	1.500	6.000
>40		250	2.500	12.000

Sursa: PrimăriaDeva.ro

Proiecte de modernizare a sistemului de transport public local din Deva

La finalul anului 2021, Primăria Municipiului Deva a semnat contractul¹¹ pentru furnizarea a 26 de autobuze electrice (22 de minibuze + 4 autobuze) și 33 de stații de încărcare electrice (7 stații de încărcare rapidă și 26 de stații de încărcare lentă), obiective eferente proiectului „Modernizarea sistemului de transport public local prin achiziționarea de vehicule ecologice”, componenta 1 a proiectului de „Modernizare a sistemului de transport public local din municipiul Deva”.

În luna mai a anului 2022, Primăria Municipiului Deva a semnat contractul¹² pentru prestarea serviciilor de proiectare, asistență tehnică din partea proiectantului și execuția de lucrări pentru realizarea obiectivului de investii aferent proiectului „Modernizarea sistemului de transport public local prea reabilitarea infrastructurii aferente” din municipiul Deva. Valoarea totală a contractului este de 48.303.905,52 lei fără TVA. Investiția prevede:

- Construirea unui depou cu toată infrastructura necesară funcționării unui parc auto electric, inclusiv dispecerat;
- Construirea stației capăt de linie în zona Gării, cu infrastructura necesară pentru încărcarea autobuzelor electrice;
- Construirea unei stații intermediare de alimentare electrică a autobuzelor;
- Modernizare și dotare stații de călători (creare adăposturi, alveole, info călători);
- Reabilitare infrastructură rutieră str. Depozitelor și amenajare sens giratoriu în zona Gării;
- Introducerea unui sistem de e-ticketing, taxare bazată pe utilizarea cardului contactless și bilete de hârtie;
- Sisteme de monitorizare și dispecerizare autobuze, informare a călătorilor și de securitate prin monitorizare video.

Aceste două proiecte vor contribui la creșterea calității serviciilor de transport public local în municipiul Deva, precum și la o calitate mai bună a vieții locuitorilor prin reducerea emisiilor de CO₂.

Transportul aerian

Din punct de vedere al accesibilității aeriene, pe teritoriul municipiului Deva, nu există un aeroport, dar în apropierea municipiul (aproximativ 93 de km, o oră distanță) se află aeroportul Sibiu.

Din punct de vedere al infrastructurii aeriene, în apropierea municipiului Deva (6 km distanță), își desfășoară activitatea Aeroclubul Teritorial ”Constantin Manolache” Deva, ce oferă servicii precum: școală de zbor pentru planorism; școală de zbor pentru obținere licență parașutism; zboruri de agrement și salturi în tandem cu parașuta.

¹¹ Sursă: <https://e-licitatie.ro/pub/notices/c-notice/v2/view/100120478>

¹² Sursă: <https://e-licitatie.ro/pub/notices/c-notice/v2/view/100132123>

Transportul pe cablu (telecabina)

Transportul pe cablu este reprezentat în municipiul Deva de telecabină, utilizată pentru a pune în valoare potențialul turistic al zonei și pentru a facilita accesul către Cetatea Deva.

Instalația are o lungime de 278 de metri și o diferență de nivel de 158 de metri și asigură legătura mecanică de la stația de plecare, situată la cota 180, până la platforma intermediară a Cetății Deva, situată la cota 342,65 de metri (diferență de nivel de aproximativ 160 de metri).

În vara anului 2022, telecabina de la dealul Cetății Deva a fost modernizată, ajungând la o capacitate de 30 de locuri (față de 16 locuri înainte de modernizare). Proiectul de modernizare a telecabinei a mai inclus: amenajarea zonei de la poalele dealului cetății, redimensionarea camerelor tehnice de la stațiile de plecare și sosire pentru turiști, modernizarea grupurilor sanitare și adaptarea rampelor de acces pentru persoanele cu dizabilități.

Figură 35 Telecabina de lângă Cetatea Deva, 2021

Sursa: Captură de ecran googlemaps.com

Parcări

În municipiul Deva, sistemul de parcări este format din parcări publice de reședință (în spațiile dintre blocuri) și parcări cu locuri rezervate. Conform Planului Urbanistic General, în municipiul Deva s-au identificat în total 1.535 locuri de parcare amenajate în spațiile publice. Locurile de parcare sunt amplasate în zona centrală, în vecinătatea obiectivelor de interes socio-economic, de-a lungul arterelor principale de circulație. În baza informațiilor primite de la Primăria Municipiului Deva, în anul 2021, erau **10 mașini pe un loc de parcare amenajat** în spațiile publice.

Planul Urbanistic General al municipiului Deva este întocmit în vederea rezolvării solicitărilor din tema program elaborată de beneficiar, precizării strategiei și programului de dezvoltare, prezentării obiectivelor strategice de dezvoltare, a principalelor proiecte și programe destinate implementării strategiei de dezvoltare, a reglementării activității de construire și amenajare în cadrul UAT precum și modalitățile de modificare și completare a PUG.

În municipiul Deva, Planul Urbanistic General a fost actualizat în octombrie 2021. Obiectul actualizării Planului Urbanistic General al Municipiului Deva îl constituie amenajarea teritorială a municipiului și teritoriului administrativ Deva, în concordanță cu politica de dezvoltare economică, social-demografică și opțiunile populației, necesară pentru o perioadă de 10 ani.

3.4 Infrastructura tehnico – edilitară

3.4.1 Alimentare cu apă și canalizare

Operatorul rețelei de alimentare cu apă și canalizare, din municipiul Deva, este Apa Prod SA. Sistemul de alimentare cu apă, situat la nivelul bazinelor hidrografice Criș și Mureș-Strei, cuprinde următoarele elemente funcționale:

- Serviciul de captare a apei, din sursele: lacul hidrocentralei Hațeg pe râul Mare; râul Bărbat – lacul Cinciș, Teliuc, râul Bărbat – Hobita Pui, lacul Fărerag, râul Crișul Alb, drenul pe malul Crișul Alb, puțuri Folorit; izvorul Baniu; izvorul Hondol, izvorul Bocsa, drenul Densus, pâraul Sălăraș;
- Tratarea apei în stațiile de tratare: Sântămărie, Orlea; Sântpetru-Hunedoara; Cincil-Teliuc; Hobita-Pui; Certej; Crișcior-Brad; Folorat-Geoagiu; Baniu-Roșcani; Hondol-Certej; Bocșa-Certej; Stei-Densus, Sălăș;
- Sistemul de transport al apei potabile;
- Distribuția apei în localitățile (organizate ca Centre Operaționale): Deva, Hunedoara, Hațeg, Călan, Simeria, Brad, Geoagiu și Pui.

Stația de tratare a apei Sântămărie Orlea captează apa din lacul hidrocentralei Hațeg și o supune procesului de tratare. Stația are o capacitate de tratare de 700 l/s, având următoarele procese de tratare:

- Coagulare-floculare, transformarea camerelor mirositelor în bazine de reacție rapidă și lentă, inclusiv instalațiile mecanice de agitare;
- Decantare, inclusiv instalații mecanice și de recirculare nămol;
- Filtre rapide cu nisip, inclusiv instalații hidraulice de apă de spălare și aer de spălare;
- Dezinfecție finală, instalații de neutralizare pierderi accidentale de clor și reabilitare structuri;
- Stație de reactivi de coagulare-floculare, inclusiv instalații de preparare-dozare-injecție coagulant și adjuvant de floculare;
- Recuperare ape tehnologice, inclusiv instalații de pre-deshidratare nămol.

Distribuția apei în municipiul Deva¹³ este realizată prin stațiile de repompare și rezervoare de înmagazinare: stație de repompare Oituz, stație de pompare Bejan, rezervoare de înmagazinare 2x300m³ Deva-Dealul Scorușului, rezervoare de înmagazinare 2x2.000 m³ Dealul Coziei, rezervoare de înmagazinare 2x1.000m³ Deva-Dealul Bejan, rezervoare de înmagazinare 2x10.000 m³ Deva-Dealul Paiului, rezervoare de înmagazinare 2x350 m³ pentru aprovizionarea localității Sântuhalma, rezervor de înmagazinare 300 m³ Cristur pentru aprovizionarea localității Cristur.

Modul de colectare a apei este de tip unitar. Debitul disponibil la sursă acoperă necesarul actual de apă al municipiului Deva. Presiunea în conductele de aducțiune este asigurată prin pompare. Pe străzile principale a fost prevăzut un număr de 102 hidranți de incendiu de tip subteran.

APA PROD S.A. se folosește în prezent de infrastructură alcătuită din bransamente apă, racorduri canal menajer, stații de pompare, stații de repompare, stații de clorinare, rezervoare, stații de pompare apă uzată și stații de epurare. În anul 2021, pe raza municipiului Deva, numărul de bransamente (bucăți) era de 11.443, numărul total de racorduri era de 11.186 (bucăți), numărul total de stații de pompare era de 9, numărul total de stații de repompare era de 16, numărul total

¹³ Sursă: <https://asphd.ro/wp-content/uploads/2021/08/Raport-apa-potabila-2020.pdf>

stații de clorinare era de 5, numărul total de rezervoare era 12, numărul total de stații de pompă apă uzată era de 21 și numărul total de stații de epurare era de 2.

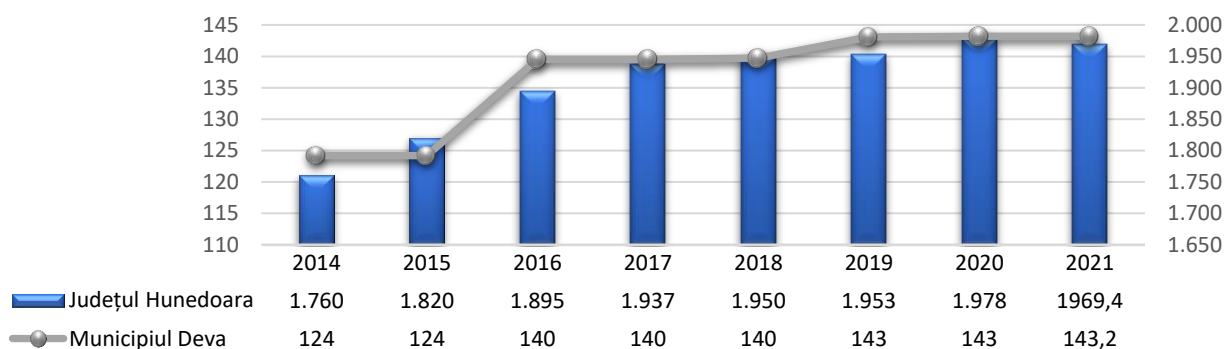
Tabel 12 Infrastructura de alimentare cu apă și canalizare, municipiul Deva, 2021

Bransamente (buc.)	Racorduri (buc.)	Stații de pompă	Stații de repompă	Stații de clorinare	Rezervoare	Stații de pompă apă uzată	Stații de epurare
10.465	10.403	8	16	4	9	15	1
79	56	1	0	0	0	3	0
310	193	0	0	0	2	3	1
494	465	0	0	0	1	0	0
95	69	0	0	0	0	0	0
11.443	11.186	9	16	4	12	21	2

Sursa: Adresa Apa Prod S.A

În anul 2021, **lungimea rețelei de alimentare cu apă** a municipiului Deva a fost de 143,2 km, cu 19 km mai mulți față de anul 2014. În anul 2021, lungimea totală a rețelei de apă de pe raza municipiului reprezenta 7,27% din lungimea totală a rețelei de apă județeană (1.969,4 km).

Figură 36 Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei, județul Hunedoara și Municipiul Deva, 2014-2021 (km)

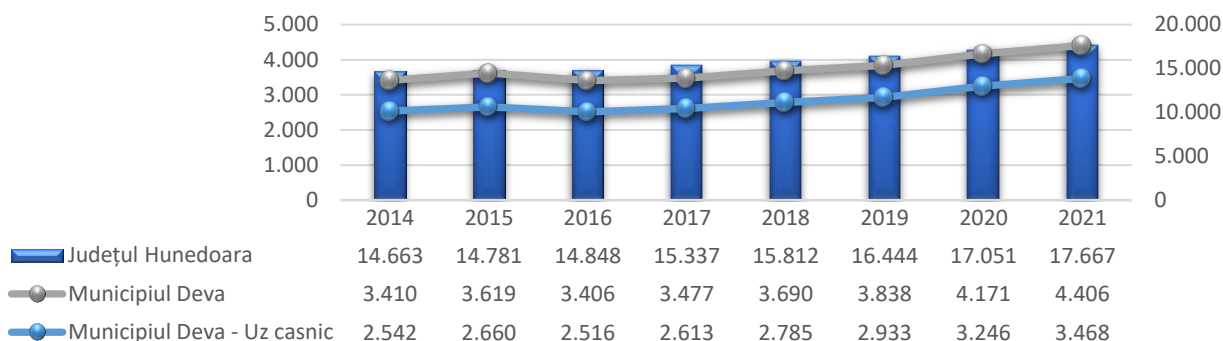

Sursa: INS (GOS106B)

Pe localități, lungimea rețelei de alimentare cu apă este împărțită astfel: 127,559 km – UAT Deva, 2,980 km – UAT Archia, 3,210 km – UAT Sântuhalm, 7,160 km – UAT Cristur și 2,240 km – UAT Bârcea Mică.

La nivelul anului 2021, cantitatea totală de apă distribuită consumatorilor a fost de 4.406 m³, cu 29,21% mai mult față de anul 2014. În anul 2021, cantitatea totală de apă distribuită consumatorilor din municipiul Deva reprezintă 24,94% din cantitatea totală de apă distribuită la nivelul județului Hunedoara. Din totalul de 4.406 m³ distribuiți consumatorilor, 3.468 m³ (78,71%) era pentru uzul casnic.

Figură 37 Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021 (m³)

Sursa: INS (GOS108A)

În anul 2021, numărul total de utilizatori ai rețelei de alimentare cu apă, deserviți de APA PROD S.A. la nivelul municipiului a fost de 54.467 de utilizatori casnici, 1.394 de agenți economici și 249 de instituții publice, localizați astfel:

Tabel 13 Număr total utilizatori deserviți de rețeaua de alimentare cu apă, municipiul Deva, 2021

UAT	Populație	Agenți economici	Instituții publice
Deva	52.457	1.313	245
Sântuhalm	528	58	2
Archia	100	0	0
Bârcea Mică	228	1	0
Cristur	1.154	23	2

Sursa: Apa Prod SA

În perioada 2012-2018, SC APA PROD SA Deva a implementat Proiectul POS Mediu „Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Hunedoara”. În cadrul proiectului au fost realizate, pentru **infrastructura de alimentare cu apă**, următoarele investiții la nivelul municipiului Deva:

- Reabilitarea rezervoarelor de apă din Deva (Dealul Paiului, Cozia, Bejan, Scoruș, Mintia);
- Reabilitarea stației de clorinare care deservește rezervoarele Dealului Paiului Din Deva;
- Construcție trei stații noi de pompare apă potabilă în Deva (SP Aurel Vlaicu, SP Cozia, SP Scoruș);
- Reabilitare conductă de transport apă – strada 22 Decembrie;
- Reabilitare rețele de distribuție din municipiul Deva;
- Extinderea rețelelor de distribuție a apei în Deva, lungime 9.205 m, cu toate lucrările conexe (bransamente, cămine, hidranți etc.);
- Implementare SCADA în sistemului de distribuție a apei Deva (noduri de rețea) care include o serie de dotări cu privire la echipamentele de măsurare și transmite de date privind anumiți parametri în rețeaua de distribuție.

În municipiul Deva există un **sistem de colectare a apelor de canalizare în sistem centralizat**. Rețeaua de canalizare a municipiului este o rețea de tip mixt, fiind majoritar de tip separativ și pe unele porțiuni în sistem unitar, apele uzate menajere și apele meteorice sunt colectate în aceeași rețea.

La nivelul municipiului Deva, lungimea rețelei de canalizare, la finalul anului 2021 era de 130,2 km, cu 26,8 km (25,92%) mai lungă față de anul 2014. Modul de colectare a apelor este de tip unitar. Pe localități, lungimea rețelei canalizare¹⁴ este împărțită astfel: 116,661 km – UAT Deva, 2,800 km – UAT Archia, 1,900 km – UAT Sântuhalm, 6,088 km – UAT Cristur și 2,310 km – UAT Bârcea Mică.

În municipiul Deva există două stații de epurare, după cum urmează:

- Stația de epurare ape uzate Deva – preia apele uzate colectate de pe raza localităților Deva și Archia și este dimensionată la 90.000 P.E. și are capacitatea de 3.000 m³/h = 833,3 l/s (Q_{orar max}).
- Stația de epurare ape uzate de la Sântuhalm preia apele uzate colectate de pe raza localităților Hunedoara, Sântuhalm, Cristur, Barcea Mica, Pestișu Mare și este dimensionată la 95.000 P.E. și are capacitatea de 3.000 m³/h = 833,3 l/s (Q_{orar max}).

În anul 2021, numărul total de utilizatori ai rețelei de canalizare, deserviți de APA PROD SA la nivelul municipiului a fost de 53.813 de utilizatori casnici, de 1.328 de agenți economici și 272 de instituții publice, împărțiți astfel:

Tabel 14 Număr total utilizatori deserviți de rețeaua de canalizare, municipiul Deva, 2021

UAT	Populație	Agenți economici	Instituții publice
Deva	51.891	1.313	245
Sântuhalm	528	1,121	26
Archia	100	14	1
Bârcea Mică	178	0	0
Cristur	1.116	0	0

Sursa: Apa Prod S.A.

În cadrul proiectului POS Mediu „*Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Hunedoara*” au fost realizate, **pentru sistemul de canalizare**, următoarele investiții la nivelul municipiului Deva:

- Reabilitare rețele de canalizare în Deva, lungime 856 m, cu toate lucrările conexe¹⁵;
- Lucrări de extindere a rețelei de canalizare, lungime 9.934 m, cu toate lucrările conexe;
- Extindere colector canalizare Hunedoara – Sântuhalm și conducte de canalizare în localitatea Sântuhalm, lungime 6.455 m, cu toate lucrările conexe;
- Construire cinci stații de pompare apă uzată în Deva (SPAU 1 Archia, SPAU 2 Archia, SPAU 3 C.A. Rosetti, SPAU 4 Sântuhalm, SPAU 5 Centuria);
- Reconstrucție stație de epurare pentru municipiul Deva, dimensionată pentru o populație echivalentă de 90.000 L.E.;
- Construcție platforme pentru depozitarea nămolului provenit de la stația de epurare Deva;
- Implementare SCADA în sistemul de canalizare Deva, automatizare stații de pompare apă uzată.

În perioada 2022 – 2025 S.C. APA PROD S.A. Deva va implementa „*Proiectul Regional de Dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată în județul Hunedoara*”. Proiectul urmează să cuprindă proiecte de *reabilitare a conductelor de transport (12.365 m)*, proiecte de *extindere a conductelor de transport (350 m)*, proiecte *reabilitare rețele de apă joasă (28.220 m)*, proiecte de *reabilitare rețele de apă de înaltă presiune (4.542 m)*, proiecte de *extindere a rețelei de canalizare (332 m)*, proiecte

¹⁴ Sursă: Apa Prod S.A.

¹⁵ Sursă: Subtraversări, racorduri, cămine, guri de scurgere etc.

de reabilitare a rețelei de canalizare (16.433 m), proiecte de reabilitare conducte refulare apă uzate (20 m).

3.4.2 Alimentare cu energie electrică și gaze

Infrastructura de transport a gazelor naturale din municipiul Deva este administrată de operatorul DELGAZ Grid, infrastructura de gaz fiind relativ nouă, cu stații de reglare modernizate și dispozitive de branșamente noi.

În anul 2021, lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor din municipiul Deva a ajuns la 133,5 km, cu 5,4 km mai mult față de anul 2014 (creștere de 4,22%), reprezentând 14,65% din lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor din județul Hunedoara.

Privind cantitatea de gaze naturale distribuite, după destinație, în perioada 2014-2021¹⁶, se observă o creștere de 6.673 m³ (creștere de 27,11%), în anul 2021 ajungând la 31.292 m³ de gaz distribuiți consumatorilor. Din cei 31.292 m³ distribuiți consumatorilor, 22.410 m³ (71,62% din cantitatea totală) au fost distribuiți pentru uz casnic.

Figură 38 Cantitatea de gaze distribuite consumatorilor, județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021

Sursa: INS (GOS118A)

Conform datelor furnizate de operatorul Delgaz Grid, la nivelul anului 2021, numărul consumatorilor din municipiul Deva este următorul:

Tabel 15 Numărul și tipul de consumatori ai rețelei de gaze, municipiul Deva, 2021

Categorie de consumatori	Nr. consumatori
Casnici asimilați	0
Casnici asociații proprietari	129
Casnici individuali	28.126
Clienți comerciali	818
Clienți care desfășoară activități sociale	344
Total	29.417

Sursa: Delgaz Grid S.A.

În perioada 2022-2024, furnizorul serviciilor de gaze are în plan reabilitarea rețelelor de gaze situate pe străzile: Alea Anemonelor, Alea Florilor, Alea Iasomiei, Alea Jupiter, Alea Margaretelor, Alea Panseluțelor, Alea Violetelor, Arhitect Oroș Liviu, Dragoș Vodă, Elena Văcărescu, Iosif Vulcan,

¹⁶ Sursă: Institutul Național de Statistică

Iuliu Maniu, Izvorului, Mihai Sadoveanu, Mihai Viteazu, Militari, Nicolae Tonitza, Olarilor, Parângului, Petru Maior, Poiana Narciselor, Soarelui, Socului, Stadionului, Viilor și Zăvoi.

Figură 39: Reprezentarea străzilor incluse în Planul de reabilitare a rețelei de gaze, 2022-2024

Sursa: Planul de reabilitare a rețelei de gaze, 2022-2024 - DelGaz S.A.

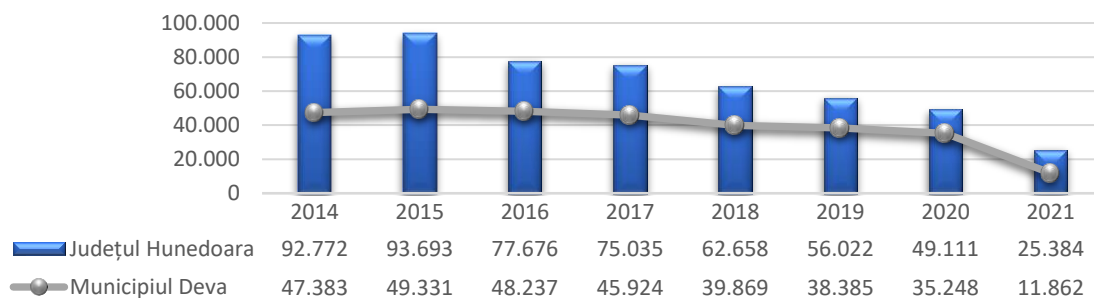
Infrastructura de producție și transport energie termică

Sucursala Electrocentrale Deva¹⁷ este situată la 9 km distanță de municipiul Deva și este principalul producător de energie termică și electrică. Centrala este echipată cu șase grupuri energetice, fiecare cu o putere de 210 MW. Capacitatea de producție a energiei termice este de 320 Gcal/h.

Termocentrala funcționează pe cărbune – 89,03% (combustibil de bază), gaz natural – 10,03% și păcură – 0,06% (combustibil suport).

În anul 2021, energia termică distribuită consumatorilor din municipiul Deva a fost de 11.862 Gcal, în scădere cu 74,97% față de anul 2014, când a fost distribuită o cantitate de 47.383 Gcal. În anul 2021, în județul Hunedoara, doar în municipiile Deva (46,73% din consumatorii totali județeni) și Brad (53,27% din consumatorii totali județeni) mai existau consumatori de energie termică.

Figură 40 Evoluția cantității de energie termică distribuită (gigacalorii), județul Hunedoara și municipiul Deva, 2014-2021

Sursa: INS (GOS109A)

¹⁷ Sursă: <http://www.termodeva.ro/>

Scăderea cantității de energie termică distribuită în perioada 2014-2021, a fost determinată de scăderea continuă a numărului consumatorilor racordați la sistemul centralizat de distribuție a energiei termice.

Termocentrala Mintia a fost oprită în martie 2021, cauzele fiind lipsa cărbunelui, iar personalul a fost disponibilizat, **lăsând o mare parte a populației devenite și din jur fără o sursă de căldură**. Acest aspect va trebui acoperit prin alte surse de energie, cu preponderență gaze naturale, sau pentru locuințele individuale, pompe de căldură.

În vara anului 2022, **termocentrala Mintia**, urmează să fie **scoasă la vânzare**, în bloc, la un preț de 91,23 milioane euro. Printre condițiile de achiziționare a termocentralei, impuse de Ministerul Energiei, se numără obligativitatea realizării unei noi capacități energetice 800 MWh în bandă pe gaz metan și energie regenerabilă (termenul de realizare fiind 2026).

Prin realizarea unei noi capacități energetice urmează să se stopeze poluarea cu dioxizi de sulf, oxizi de azot și pulberi – rezultând adaptarea la noile standarde europene prin care se urmărește trecerea de la producția de energie electrică pe bază de cărbune la cea din surse regenerabile.

Infrastructura de producție și transport energie electrică

Distribuția și furnizarea energiei electrice în municipiul Deva se face de către Enel Distribuție S.A. filiala Deva, ce deservește un număr de 21.425 de consumatori casnici.

Infrastructura de transport este asigurată o rețea de înaltă tensiune de 220 kV și 110 kV, rețele de distribuție de medie tensiune 20 kV și de joasă tensiune 0,4 kV. Distribuția rețelelor și a stațiilor de transformare aferente asigură alimentarea echilibrată cu energie electrică a întregului teritoriu. Localitățile aparținătoare sunt alimentate prin rețele aeriene de medie și joasă tensiune (20 kV).

Caracteristicile rețelei de distribuție a energiei electrice:

- Putere instalată: 834,7 kW;
- Tipul rețelei 59,9% aeriană – 40.1% subterană.

Operatorul Electrocentrale S.A Deva este producător de energie electrică cu livrare directă în Sistemul Energetic Național și produce în cogenerare energie termică pe care o transportă și o livrează pentru încălzire locuitorilor din municipiul Deva.

Centrala termoelectrică Mintia¹⁸ este deservită de trei stații electrice de tensiuni 110, 220 și 400 kV. La barele stației de 220 kV sunt racordate generatoarele în schema bloc cu transformatoarele. Legăturile între barele celor trei stații sunt asigurate prin autotransformatoare cu puteri de 400 MVA între 400 și 220 kV și de 200 MVA, între 220 și 110 kV.

Generatoarele debitează la tensiunea de 15,75 kV funcționând cu neutrul izolat. Racordul cu transformatorul bloc și derivații spre transformatorul de servicii proprii este realizat cu bare capsulate. Transformatoarele principale și pentru 220 kV izolat sau direct legal la pământ prin intermediul unui separator. Fiecare bloc cazan turbină este echipat cu câte o stație de 6 kV de servicii proprii, alimentată prin câte un transformator de 25 MVA.

Termocentrala are un rol important în sistemul energetic național, deoarece:

- Echilibrează balanța de energie electrică din centrul și Vestul țării;
- Este un punct important de interconexiune cu sistemul vest european UCTE;

¹⁸ Sursă: <http://www.termodeva.ro/index.php/descriere/>

- Participă la reglarea parametrilor de funcționare a sistemului energetic;
- Este un participant activ pe piața de energie electrică.

3.4.3 Iluminat public

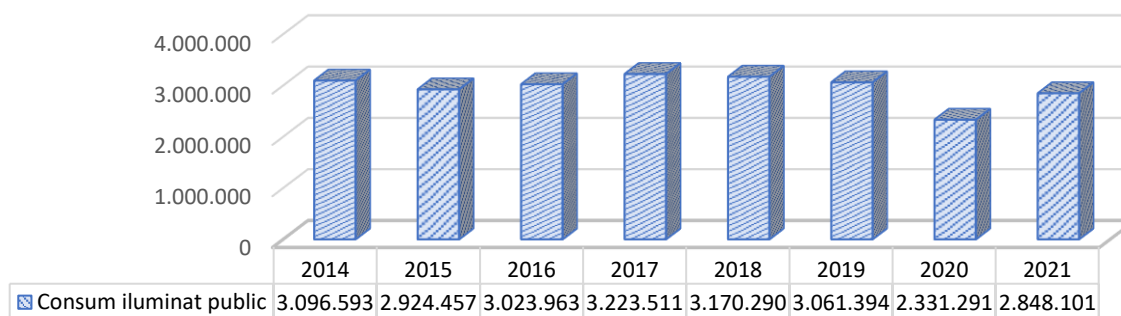
Iluminatul public are un rol important în buna funcționare și dezvoltare a municipiului și este totodată, un sector cu potențial mare de îmbunătățire și eficientizare.

Sistemul de iluminat public (SIP) al municipiului asigură:

- Iluminatul public stradal;
- Iluminatul căilor de circulație publică: străzi, trotuare, piețe, intersecții, treceri de pietoni, poduri;
- Iluminatul festiv și peisagistic;
- Iluminatul arhitectural.

Consumul de energie electrică a sistemului de iluminat public din municipiul Deva a scăzut de la un consum de 3.096.593 Kwh în anul 2014 la un consum de 2.848.101 Kwh în anul 2021 (reducere energetică de 8,02%). În perioada 2014-2021 a fost extins sistemul public de iluminat și în mentenanța sistemul s-au folosit corpuri de iluminat cu consum redus și eficiență energetică mare. Sistemul de iluminat vechi (corpuri de iluminat clasice pe lampă) a fost înlocuit în totalitate cu un sistem pe bază de tehnologie LED, dezvoltând o creștere a eficienței energetice.

Figură 41 Consum iluminat public, municipiul Deva, 2014-2021 (Kwh)

Sursa: Enel

În municipiul Deva, este implementat programul de monitorizare a consumurilor energetice și de apă ale clădirilor municipale, prin intermediul EMS (Energy Management System). În prezent, programul de monitorizare a consumurilor energetice și de apă ale clădirilor municipale, prin intermediul EMS, este funcțional în 11 municipii din România, respectiv: Aiud, Baia Mare, Bistrița, Brașov, Deva, Făgăraș, Moinești, Săcele, Sfântul Gheorghe, Timișoara și Zalău.

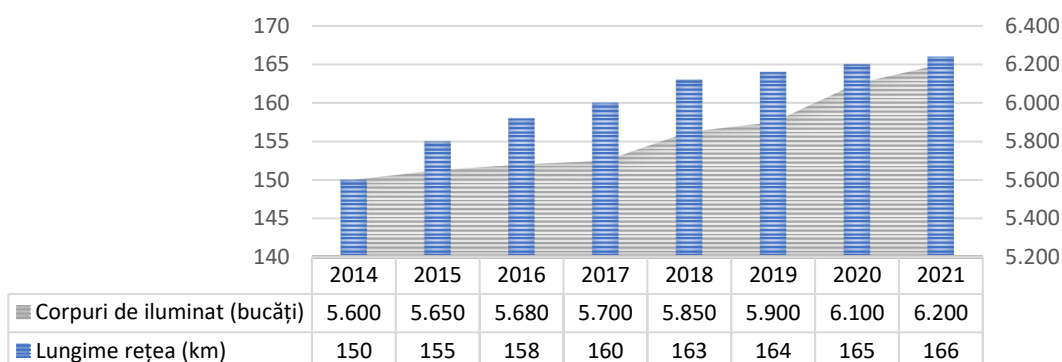
Parametrii monitorizați prin EMS, sunt:

- Consumul lunar/valoare, pe baza facturilor emise de furnizorul de utilități;
- Starea clădirii, caracteristici: anvelopă/ instalații/ suprafață utilă (m²);
- Destinația clădirii/ program de funcționare;
- Măsurile de eficientizare a consumurilor energetice/ certificate energetice/ audituri energetice.

Lungimea rețelei de iluminat în anul 2021 a fost de 166 km, cu 10,67% mai lungă față de anul 2014, din care rețeaua de iluminat public avea o lungime de 150 km. Împreună cu lungimea rețelei de

iluminat public, s-a mărit și numărul corpurilor de iluminat public (bucăți), în anul 2021 pe suprafața municipiului Deva existând 6.200 corpuri de iluminat (bucăți), cu 10,71% mai multe față de anul 2014 unde existau 5.600 corpuri de iluminat public (bucăți).

Figură 42 Lungimea rețelei de iluminat public și nr. corpurilor de iluminat, municipiul Deva, 2014-2021

Sursa: Primăria Deva

3.5 Mediu și dezvoltare durabilă

Mediul reprezintă ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului.

Activitatea umană și, implicit, existența individului, este de neconceput în afara mediului. Relația dintre om și natură, precum și interdependența lor, influențează echilibrul ecologic, determină condițiile de viață și muncă pentru om, precum și perspectivele dezvoltării societății în ansamblu. Astfel, **protecția mediului înconjurător** reprezintă o preocupare și totodată o obligație de interes național și internațional.

3.5.1 Factori și probleme de mediu

Calitatea aerului

Aerul reprezintă factorul de mediu transportator al poluanților în mediu, astfel poluanții ajunși în atmosferă se răspândesc rapid și nu mai pot fi captați pentru a fi epurați – tratați. Poluarea aerului are numeroase și majore efecte adverse asupra sănătății populației, florei și faunei, manifestându-se sub diferite forme precum ploi acide, degradarea stratului de ozon stratosferic și efectul de încălzire globală cunoscut drept „efect de seră”.

Poluarea aerului generează numeroase provocări referitoare la gestionarea și atenuarea efectelor pe care le are asupra mediului. Activitățile antropice cât și sursele naturale reprezintă factori generatori ai emisiilor de substanțe poluante ce sunt transmise în atmosferă sau care se formează direct în atmosferă, având un impact negativ asupra mediului înconjurător și asupra sănătății umane. Poluanții atmosferici se pot alcătui sau pot fi transportați pe distanțe mari, având efecte negative asupra suprafețelor străbătute.

Problemele cele mai semnificative referitoare la poluarea aerului sunt generate de emisii poluante. Acestea duc la acidifierea atmosferei, afectarea producției de ozon troposferic, creșterea concentrației particulelor în suspensie, a pulberilor cu metale grele și a gazelor cu efect de seră, fiind epuizat stratul de ozon, rezultând astfel schimbările climatice.

În municipiul Deva, **monitorizarea calității aerului** se realizează prin 2 stații automate de supraveghere a nivelului de poluare atmosferică amplasate, una la ieșire din municipiu în dreptul DN7 și alta în apropierea Colegiului Tehnic „Transilvania”, dar și prin diferite analize fizico-climatice (metode manuale) axate pe indicatori specifici (puncte de prelevare pulberi sedimentale și puncte de prelevare precipitații). Parametrii meteorologici măsurați care se utilizează strict pentru interpretarea/gestionarea datelor referitoare la poluanții determinanți sunt: temperatura, viteza vântului, direcția vântului, umiditatea relativă, presiunea atmosferică, radiația solară și precipitațiile.

Tipurile de stații care activează la nivelul municipiului Deva sunt următoarele:

- **Stația HD-1 Deva**, stație de fond urban, cu o arie de reprezentativitate cuprinsă între 1 și 5 km distanță. Stația este situată la o altitudine de 191 m și măsoară următorii poluanți: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO₂, PM₁₀, O₃ și precursori organici ai ozonului (benzen, toluen, etilbenzen, o-xilen, m-xilen și p-xilen);
- **Stația HD-2 Deva**, stație industrială cu o arie de reprezentativitate cuprinsă între 1 și 5 km distanță. Stația este situată la o altitudine de 183 m și măsoară următorii poluanți: SO₂, NO, NO₂, NO_x, CO₂, PM₁₀ și O₃.

Datele de monitorizare ilustrează calitatea aerului în raport cu valorile limită, valorile țintă, praguri de alertă sau de informare stabilite în legislația specifică pentru fiecare poluant. Dintre principalii poluanți monitorizați la nivelul municipiului Deva, la nivelul anului 2017, s-au înregistrat 11 depășiri ale valorii țintă pentru ozon la stația HD-1 și 19 depășiri la stația HD-2 (stație amplasată în imediata apropiere a Drumului Național 7).

Calitatea generală a aerului în municipiul Deva este bună, sursele majore de poluare ale aerului în apropiere fiind inexistente, iar limitele valorilor indicatorilor specifici sunt normale. Locuitorii sunt informați cu privire la calitatea aerului prin intermediul site-ului www.calitateaer.ro.

Zonele critice sub aspectul poluării atmosferice sunt situate în apropierea unor artere rutiere intens circulate, intersecții majore, depozite de deșeuri, diverse procese industriale, diverse procese de ardere, extragerea plumbului din minereuri, centrele termoelectrice și alte unități care includ instalații de combustie a materialelor solide și lichide.

Calitatea apei

Administrația Bazinală de Apă Mureș are în administrare apele aflate pe teritoriul bazinului hidrografic Mureș din domeniul public și infrastructura Sistemului de Gospodărie a Apelor, alcătuită din lacuri de acumulare, diguri de apărare împotriva inundațiilor, canale, derivații interbazinale, prize de apă și alte lucrări specifice, precum și infrastructura sistemelor de veghe hidrologică, hidrogeologică și monitorizare a calității resurselor de apă aflate în patrimoniul său, având scopul de a cunoaște și gestiona resursele de apă de suprafață și cele subterane.

Apele de suprafață sunt reprezentate de Râul Mureș care, la limita nord-estică a localității Deva, are o lungime de 5 km și de către afluenții acestuia râul Cerna cu o lungime de 10 km pe teritoriul Municipiului Deva și care primește pâraiele Cristul, Ursului și Viilor.

Monitorizarea apelor subterane se face în special pentru apele freatice, în vederea evaluării potențialului de potabilizare al acestora. În municipiul Deva, calitatea apelor subterane este urmărită prin intermediul laboratoarelor din cadrul Direcției de Sănătate Publică Hunedoara și Apa Prod SA, pe baza datelor furnizate de probele recoltate de forajele de rețea.

În județul Hunedoara sunt stabilite 12 ZAP-uri (zonă de aprovizionare cu apă potabilă) mari, amplasate pe afluenți ai bazinului hidrografic Mureș. Compania Apa Prod SA asigură în municipiul Deva serviciul public de alimentare cu apă și canalizare.

Sursa de apă a locuitorilor din municipiul Deva este barajul Orlea (Râul Mare)¹⁹, în anul 2021 volumul de apă distribuit pe zi a fost de 8.272,8 m³. Populația totală aprovizionată cu apă a fost de 50.964 locuitori. Tot în anul 2021 au fost prelevate 2.099 de analize, toate conforme.

Calitatea solurilor

Solul reprezintă mediul de viață pentru plante, animale și om, iar pentru agricultură este principalul mijloc de producție. Calitatea solului este dată de fertilitatea acestuia, dar și de modul de manifestare a celorlalți factori care influențează plantele.

Calitatea solurilor este influențată de factori naturali (roca parentală, climă, forme de relief, factor biotic, apă) și factori antropici (activități agricole sau industriale) care duc la scăderea calității solurilor. Acești factori deteriorează calitățile și funcțiile solurilor, inclusiv capacitatea productivă a acestora, care afectează calitatea produselor agricole și a securității alimentare, ceea ce generează urmări negative asupra calității vieții umane.

Activitățile care cauzează degradarea calității solului sunt reprezentate de scurgerile generate de activitățile industriale și a depozitării deșeurilor provenite din sursele municipale și industriale (exploatare minieră, balastieră, cariere, halde și depozite, reziduuri petroliere, halde sterile) cât și de factori naturali (eroziuni, alunecări de teren, acidifieri, umezeli excesive).

În municipiul Deva degradarea solului este, în general, o consecință a producerii și depozitării neigienice a reziduurilor lichide, solide, rezultate din activitățile menajere și industriale, ca urmare a exploatării neraționale a resurselor (lemn, balast, gaz).

Solurile din zona Devei pot fi diferențiate prin împărțirea în 3 zone:

- Zona dealurilor din partea de Sud-Vest și Nord-Vest a orașului sunt soluri gălbui, cu podzolire secundare în asocieră cu soluri silvestre brun-roșcate de pădure și pseudorendzine. Eroziunea afectează suprafețele însemnate de teren, de aceea se întâlnesc și unele soluri erodate. Pe aceste dealuri se cultivă livezi și vii, dar se găsesc multe pajiști ierboase folosite ca fânețe și pășuni;
- Zona de terase, situată în partea de Sud și Sud-Est a teritoriului conține soluri incipient podzolite, formate din marne și gresii, se utilizează ca teren arabil și pășune;
- Zona de luncă, acoperă aproximativ 50% din suprafața teritoriului și cuprinde la rândul ei trei subzone: lunca riverană (184 m altitudine), inundabilă, cu aluviuni crude și soluri aluviale stratificate, utilizată în special ca pășune, lunca centrală (190 m altitudine) cu soluri aluviale, utilizată ca teren arabil și luncă preterasică (200 m altitudine) cu soluri aluviale utilizate ca teren arabil și pășune.

¹⁹ Sursă: <https://asphd.ro/wp-content/uploads/2022/03/Raport-judetean-al-calitatii-apei-potabile-anul-2021-.pdf>

Calitatea solului extravilan poate fi afectată de folosirea în practica agricolă a unor substanțe chimice, precum și prin folosirea neadecvată a unor produse reziduale de origine animală pentru creșterea fertilității solului. Utilizarea îngrășămintelor poate provoca dereglarea echilibrului ecologic în cazul în care sunt utilizate fără a se ține cont de natura solului, condițiile meteorologice și necesitățile culturilor. Utilizarea irațională a îngrășămintelor duce la apariția unor cantități excesive de azotați și fosfați care au efect toxic asupra microflorei solului, excesul fiind acumulat în vegetație.

Tot în categoriile de poluare, se mai poate adăuga poluarea solului prin intermediul activităților de tip industrial. În general, orice unitate economică activă își aduce aportul la poluarea solului, prin împrăștierea de pulberi, hidrocarburi, uleiuri minerale, substanțe chimice toxice, emisii de noxe în aer, care apoi se depun pe sol, toate acestea constituind surse de poluare al căror efect negativ se însumează.

Poluarea fonică

Poluarea fonică provoacă o serie de efecte negative la nivelul organismului uman, de la ușoare oboseli auditive până la stări nevrotice grave și chiar traumatisme ale organului auditiv. Sunetele cu o frecvență ridicată sunt mai periculoase decât cele cu o frecvență joasă.

Omul percepe sunete cu o frecvență între 16 și 20.000 vibrații pe secundă și cu o intensitate între 0 și 120 db. Zgomotul produs de o convorbire se situează între limitele de 30 și 60 db. Nivelul de 20-30 db este inofensiv pentru organismul uman, aceasta fiind fondul sonic normal. Sunetele de 130 db provoacă senzația de durere, iar la 150 db zgomotul este insuportabil.

În municipiul Deva cele mai mari surse de poluare acustică sunt traficul rutier, activitatea industrială, evenimentele cultural-sportive, restaurantele și cluburile în aer liber/ mixte și traficul feroviar.

Din cele enumerate mai sus, principala sursă de poluare rămâne sectorul transporturilor, respectiv emisiile generate de autovehicule, în condiții în care parcul auto s-a extins continuu, în line cu tendința de la nivel național.

În anul 2021, în municipiul Deva erau înregistrate la nivel local, **15.696 de autovehicule**, cu 5,54% mai multe autovehicule față de anul precedent (14.872 de autovehicule). În anul 2021, Parcul Auto al Primăriei Municipiului Deva era compus din **23 de autovehicule** (22 – motor diesel și un autovehicul – motor benzină), față de anul 2014 când erau înregistrate 13 autovehicule (12 – motor diesel și un autovehicul – motor benzină).

Cea mai evidentă formă de poluare din municipiul Deva este cea generată de sistemul de drumuri clasificate ce traversează intravilanul localităților, cu precădere DN7 și Cristur-Sântuhalm pe DJ 687.

Adaptarea la schimbările climatice

Schimbările climatice afectează biodiversitatea declanșându-se efecte negative pentru viața omului. Pentru a combate efectele negative ale schimbărilor climatice, au fost prevăzute în HG nr. 739/2016 pentru aprobarea „Strategiei naționale privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii scăzute de carbon” o serie de obiective generale, printre care:

- Examinarea vulnerabilităților habitatelor naturale și ale speciilor protejate de floră și faună;
- Menținerea și dezvoltarea durabilității ecosistemelor;

- Introducerea efectelor schimbărilor climatice în evaluările de impact asupra mediului, a planurilor/ proiectelor ce ar putea pune în pericol protecția strictă a speciilor protejate de lege și aflate pe cale de dispariție;
- Examinarea serviciilor oferite de ecosisteme în implementarea abordării ecosistemelor în organizarea resurselor naturale.

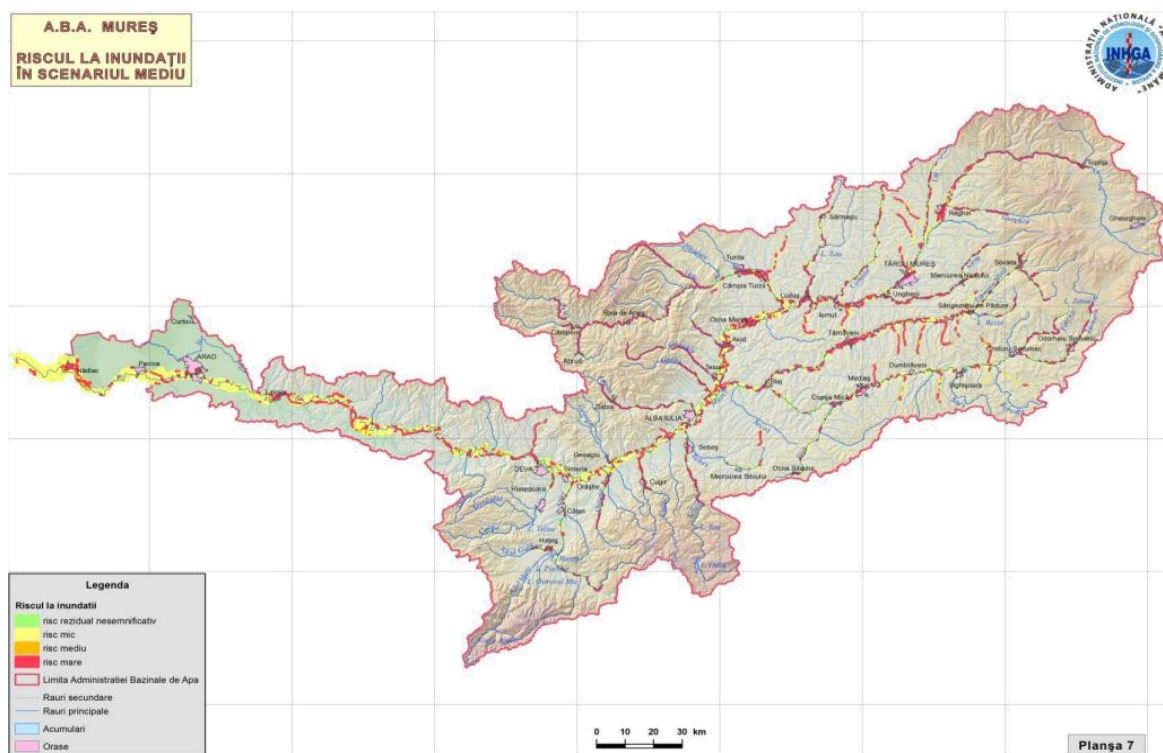
Pentru a combate schimbările climatice, pentru perioada 2020-2030, Primăria Municipiului Deva a elaborat **Planul de Acțiune privind Clima și Energia Durabilă**, un document de politici publice pe termen mediu și lung, care definește, în principiu, politica administrației publice locale în domeniile conexe energiei și mediului, având ca obiectiv general reducerea emisiilor de CO₂ generate de consumul de energie finală în teritoriul administrat.

Proiectele cuprinse în PACED Deva au ca acțiuni: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră; îmbunătățirea eficienței energetice; creșterea utilizării surselor regenerabile de energie; adaptarea infrastructurii locale la schimbările climatice.

Riscuri naturale și antropice

Planul de Management al Riscului la Inundații, elaborat de Administrația Bazinală de Apă Mureș, arată că mai tot bazinul Râului Mureș include zone inundabile, iar municipiul Deva este parte a unei zone cu **risc ridicat de inundații**.

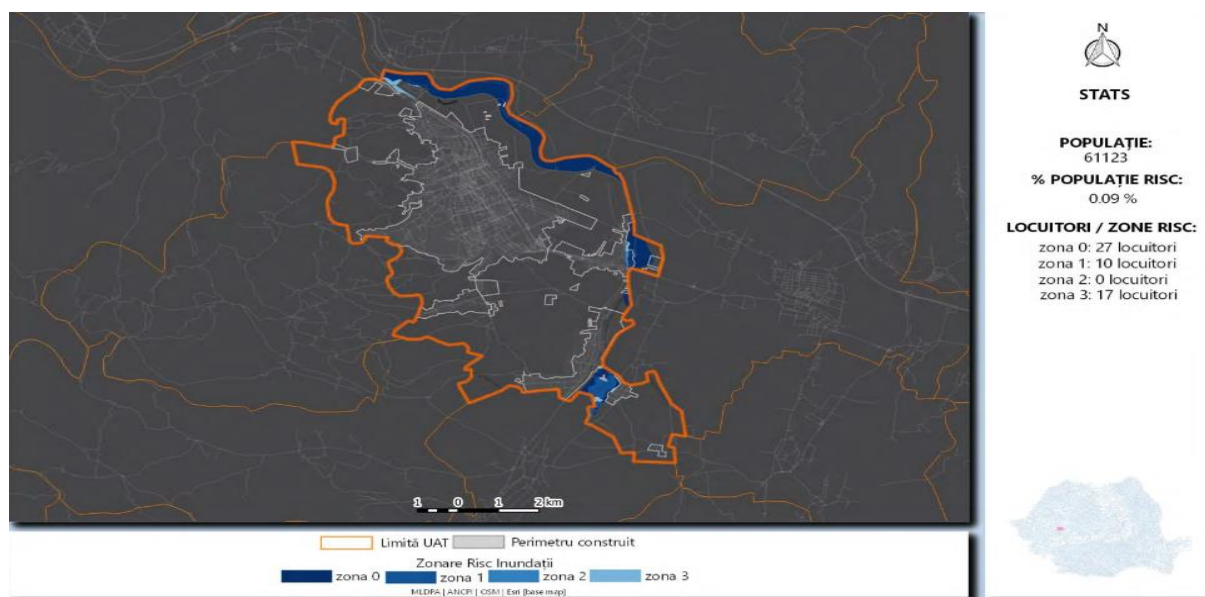
Figură 43 Zone inundabile din Bazinul Hidrografic Mureș

Sursa: Planul de Management al Riscului de Inundații – Administrația Bazinală de Apă Mureș

O analiză mai detaliată pe riscul de inundații a fost efectuată pentru municipiul Deva. Populația afectată potențial de inundații este relativ scăzută dar zona potențial inundabilă este relativ mare și restricționează potențialul de extindere urbană a municipiului.

Figură 44 Zonele potențiale afectate de inundații, municipiul Deva

Sursa: Citadini.ro, bază de date

Energie și eficiență energetică

Primăria Municipiului Deva dă dovadă de un interes dezvoltat pentru procesele de eficientizare energetică în cadrul primăriei existând **Compartimentul eficiență energetică** ce are ca atribuții: întocmirea și gestionarea la zi a „Registrului de evidență a certificatelor energetice”, participarea în comisiile de licitație ale Primăriei Municipiului Deva, atunci când sunt numiți prin dispoziția primarului; întocmește studii, rapoarte, caiete de sarcini, redactează rapoarte de specialitate, proiecte de Hotărâri de Consiliu Local, note justificative, note de fundamentare, referate de specialitate în domeniul de competență; urmărește monitorizarea stadiului implementării *Planului Național de acțiune în domeniul eficienței energetice* și a programelor aferente îmbunătățire eficienței energetice, precum și a economiilor de energie rezultate în urma prestării de servicii energetice și a altor măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice; urmărește contractul de prestare servicii de management energetic; asigură aplicarea prevederilor legale privind colectarea selectivă a deșeurilor, reciclarea și reintroducerea lor în circuitul productiv; verifică la fața locului și soluționează sesizările și reclamațiile făcute de cetățeni care se referă la activitatea de protecție a mediului și participă alături de alte instituții publice, la efectuarea de controale pe raza municipiului Deva în propria activitate.

În perioada 2014-2022, Primăria Municipiului Deva a depus/ implementat o serie de proiecte ce au avut ca scop eficientizarea energetică a clădirilor și reducerea emisiilor de CO₂, ajungând ca în anul 2022 să fi terminat de eficientizat energetic 25 de blocuri și 6 unități educaționale.

3.5.2 Rezervații naturale și areale protejate

În ceea ce privește protecția naturii, principalele acțiuni ce duc la afectarea biodiversității au la baza defrișările, incendiile sau accidentele ecologice, agricultura intensivă, practicarea turismului în mod necontrolat, poluarea factorilor de mediu, exploatarea resurselor naturale, ridicarea construcțiilor pe suprafața ariilor protejate sau fragmentarea habitatelor.

Ariile naturale protejate, de la nivelul municipiului Deva, pot fi clasificate ca **Arii naturale protejate de interes național** cum sunt rezervațiile științifice, parcurile naționale, monumentele naturii (peșteri, martori de eroziune, chei, cursuri de apă, cascade și alte manifestări și formațiuni geologice, depozite fosilifere, precum și alte elemente naturale cu valoare de patrimoniu natural prin unicitatea/raritatea lor), rezervațiile naturale, parcurile naturale:

- Dealul Cetății Deva, cu o suprafață de 29,36 hectare și se află în nordul municipiului Deva;
- Dealul Colț și Dealul Zănoaga, cu o suprafață de 78,4 hectare și se află în nord-vestul municipiului Deva;
- Pădurea Bejan, cu o suprafață de 70 de hectare și se află în sud-vestul municipiului Deva.

Rezervația naturală Dealul Cetății Deva – ROSCI0054 (78,4 hectare);

Dealul Cetății Deva, arie protejată de interes național, a fost declarată rezervație naturală în baza H.C.M. nr. 1625/01.08.1955, reconfirmat ca atare prin Decizia nr. 13/1997 a Consiliului județean Hunedoara și inclus în lista ariilor protejate, publicată în Legea nr. 5/2000 privind aprobarea planului de amenajare a teritoriului național, secțiunea a III-a – zone protejate. Ecosistemele naturale ale Dealului Cetății Deva sunt ocrotite de asemenea în baza Legii nr. 462/2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

Dealul Cetății Deva este situat în partea nord-estică a Munților Poiana Ruscă, la contactul acestora cu Valea Mureșului, în partea de Nord a municipiului, iar din punct de vedere administrativ rezervația se află în administrația Primăriei Municipiului Deva.

Din punct de vedere geologic, Dealul Cetății Deva este un corp vulcanic format din andezite amfibolice cu biotit, rezultat al unei intense activități vulcanice care a avut loc în Neozoic. Studiile geologice și petrografice au arătat că în urma distrugerii aparatului vulcanic nu s-a mai păstrat decât umplutura atât de caracteristică a coșului său. În starea actuală, conul vulcanic are altitudinea absolută de 378 metri.

Rezervația naturală Pădurea Bejan – ROSCI0136 (70 hectare);

Pădurea Bejan este o arie protejată de interes național (rezervație naturală de tip forestier), amplasată pe teritoriul sud-vestic al municipiului și este străbătută de drumul județean DJ708E, care leagă localitatea Almașu Sec de municipiul Deva.

Rezervația naturală a fost declarată arie protejată prin Legea Nr. 5 din 6 martie 2000 (privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a III-a – zone protejate). Pădurea Bejan se suprapune sitului de importanță comunitară omonim și are o valoare științifică, pe suprafața respectivă coabitând 8 din cei 9 reprezentanți indigeni ai speciei *Quercus*.

În arealul rezervației au fost semnalate specii faunistice precum: căprioara, jderul de copac, iepurele de câmp, apolonul negru, șarpele orb, șarpele lui Esculap, șarpele de alun, gușterul, vipera cu corn, șopârla de pădure, șarpele inelat, brotacul verde de copac, sau ivorașul-cu-burta-galbenă.

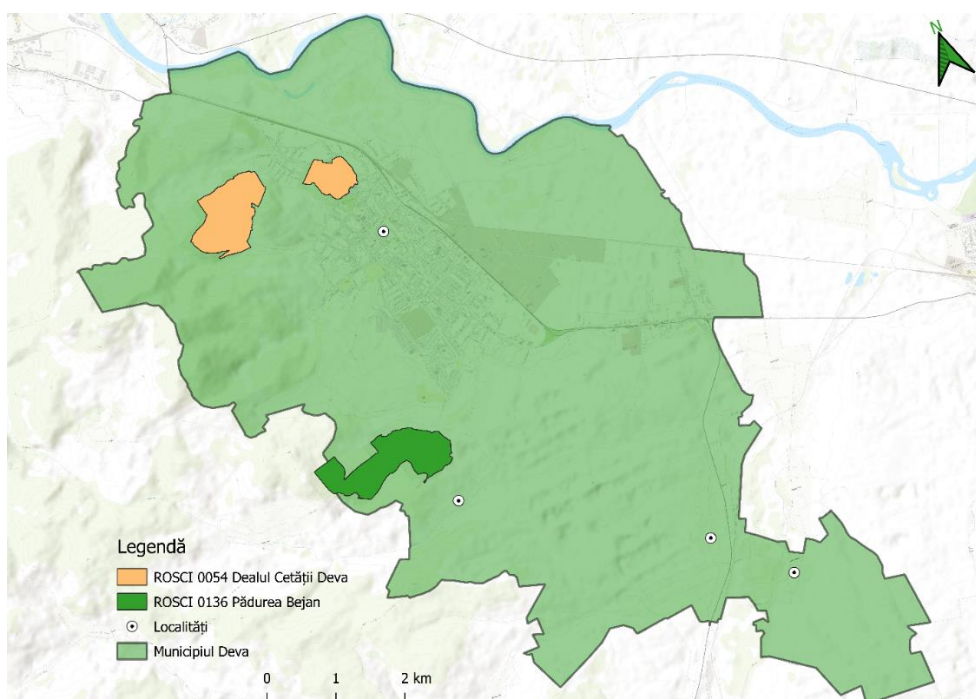
✚ **Dealul Colț și Dealul Zănoaga** – Arie Naturală Botanică Natura 2000, cod 2.504²⁰ (29,36 ha);

Complexul de dealuri din partea vestică a municipiului Deva reprezintă ultimele ramificații ale Munților Poiana Ruscă și adăpostește o floră deosebit de bogată și variată. Rezervația este situată în partea nord-vestică a municipiului Deva, între Dealul Cetății și Dealurile Cuca, Brădeți și Cozia, conservând o floră și o vegetație deosebită, cu multe elemente rare în flora județului și chiar a României.

✚ **Pădurea Bejan** – Arie Naturală Protejată, cod 2.512²¹;

✚ **Dealul Cetății Deva** – Arie Naturală Protejată, cod 2.518²².

Figură 45 Arii protejate, municipiul Deva

Sursa: Prelucrarea consultantului

3.5.3 Sistemul de management al deșeurilor

Deșeurile municipale²³ sunt deșeurile menajere și alte deșeuri, care prin natură sau compoziție, sunt similare deșeurilor menajere. Responsabilitatea colectării acestor tipuri de deșeuri revine municipalităților, ce pot realiza atribuțiile, fie direct (prin serviciile de specialitate din cadrul Consiliilor Locale), fie indirect (prin delegarea responsabilității, pe bază de contract, către firme specializate și autorizate pentru desfășurarea acestor servicii).

În anul 2019, la nivelul județului Hunedoara, toate UAT-urile (atât din mediul urban, cât și din mediul rural) sunt acoperite cu servicii de salubritate, situație ce s-a îmbunătățit remarcabil față de anul

²⁰ Sursă: http://ananp.gov.ro/wp-content/uploads/inventar_arii_PM_site.pdf

²¹ Sursă: http://ananp.gov.ro/wp-content/uploads/inventar_arii_PM_site.pdf

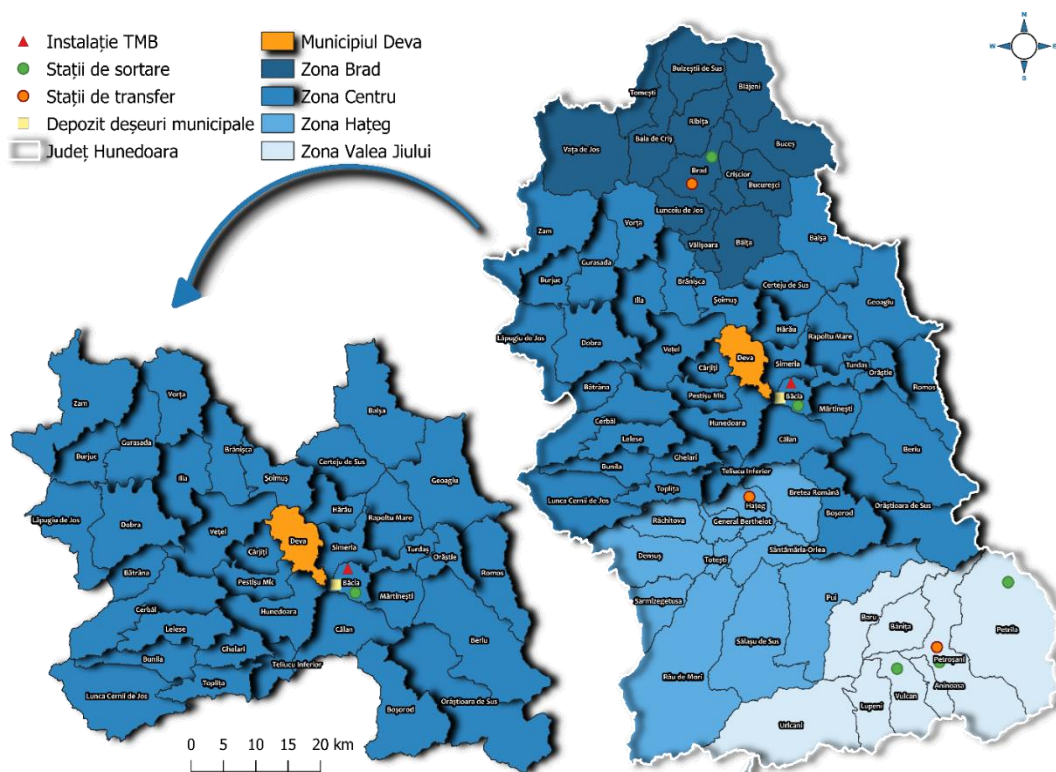
²² Sursă: http://ananp.gov.ro/wp-content/uploads/inventar_arii_PM_site.pdf

²³ Sursă: Conform Planului Național privind Gestionarea Deșeurilor, aprobat prin HG nr. 942/2017

2014, unde rata de acoperire județeană era de 78,89% (84,07% în mediul urban și 63,61% în mediul rural).

De asemenea, sistemul existent de gestionare a deșeurilor municipale, datorită implementării SMID Hunedoara, a reușit să se conformeze cu legislația în vigoare în următoarele aspecte principale: **toate UAT-urile din județ beneficiază de grad de acoperire cu servicii de salubritate și pentru toate este implementată colectarea separată a deșeurilor reciclabile pe fracții.**

Figură 46 Zone de colectare a deșeurilor din județul Hunedoara

Sursa: Prelucrarea consultantului

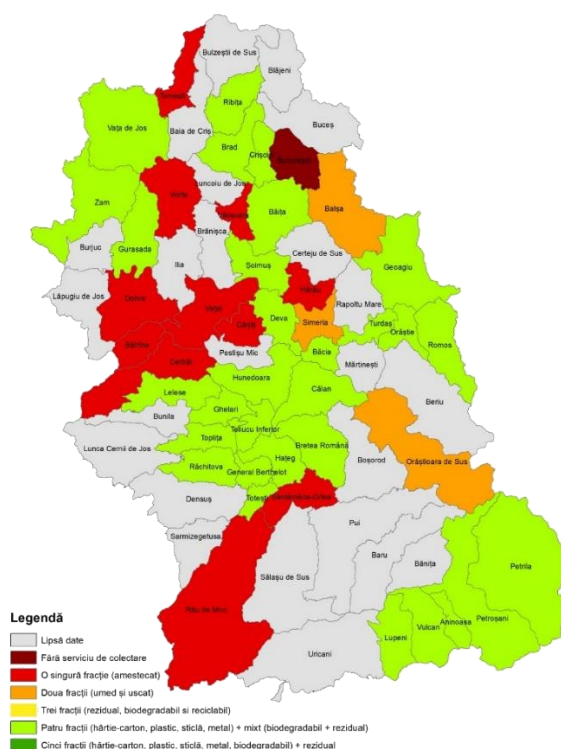
Pentru a optimiza activitățile de colectare și transport a deșeurilor, județul Hunedoara a fost împărțit în **4 zone de colectare, municipiul Deva făcând parte din Zona Centru. Zona de colectare Centru** este formată din peste jumătate din UAT-urile județene, ea cuprinzând 38 de UAT-uri, după care, urmează: Zona Brad (cuprinde 14 UAT-uri), Zona Hațeg (cuprinde 11 UAT-uri) și Zona Valea Jiului (cuprinde 8 UAT-uri).

Zona de Gestionare Deșeuri Centru, în anul 2022, deservește o populație totală de 239.632 de locuitori.

Analizând situația la nivel județean, în luna iunie 2021, se observă că în județul Hunedoara, majoritatea UAT-urilor (care au răspuns la chestionarul referitor la colectarea pe fracții), colectează în patru fracții (hârtie -carton, plastic, sticlă, metal) + mixt (biodegradabil + rezidual), însă, nu există niciun UAT care să colecteze pe cinci fracții (hârtie-carton, plastic, sticlă, metal, biodegradabil). Colectarea deșeurilor în municipiul Deva, se efectuează pe patru fracții.

Figură 47 Situația colectării pe fracții a deșeurilor în fiecare localitate - județul Hunedoara, iunie 2021

Situația colectării pe fracții a deșeurilor în fiecare localitate - Județul Hunedoara
Date furnizate de fiecare UAT - iunie 2021

Sursa: Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor – Harta colectării separate a deșeurilor pe județe

La nivelul județului Hunedoara, pentru **colectarea deșeurilor menajere și similare** există:

- Stații de transfer: Zona Brad (stația de transfer din Brad), Zona Hațeg (stația de transfer Hațeg), Zona Valea Jiului (stația de transfer Petroșani);
- Sistem de colectare a materialelor reciclabile format din stațiile de sortare existente în Brad, Vulcan, Petroșani, Bârcea Mare, Petrița;
- Stația TMB existentă în Bârcea Mare;
- Depozitul Conform de la Bârcea Mare.

Operatorii de salubritate care și-au desfășurat activitatea pe teritoriul județului Hunedoara în anul 2020 sunt reprezentanți în funcție de zone, astfel:

- Asocierea SC BRAI-CATA SRL-TES TRANS 2002 SRL, deservește zonele Brad, Centru și Hațeg și au un contract de delegare până în anul 2026;
- SC SUPERCOM SA, deservește toată zona Valea Jiului și are contract de delegare până în anul 2026.

Stația de sortare din cadrul CMID, Bârcea Mare – investiție realizată în cadrul Proiectului POS Mediu „SMID Hunedoara”, este operată de SC Supercom SA, în cadrul contractului de delegare nr 20110/18.12.2018. Stația de sortare are o suprafață totală de 38.000 m² și este constituită din: clădire tip hală și șopron stocare baloți deșeurilor de ambalaje sortate.

Deșeurile tratate în **stația de sortare din Zona Centru** sunt doar deșeurile reciclabile colectate separat, dar cu grad de impurificare destul de ridicat, ceea ce duce la randamente relativ scăzute. În stația de sortare nu sunt admise deșeurile în amestec.

Conform datelor extrase din Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor Hunedoara, cantitatea de deșeuri colectată la instalația de sortare Bârcea Mare, a crescut semnificativ în 2019 față de anul 2014. Tot în 2019, se observă faptul că în stația de sortare Bârcea Mare se adună cele mai multe deșeuri, mai exact, 69,32% din totalul deșeurilor colectate de la nivel județean.

Tabel 16 Evoluția cantităților de deșeuri colectate separat și sortate, 2017-2019 (tone/an)

Instalație de sortare/ localitate	2017	2018	2019
Instalația de sortare de la Bârcea Mare din cadrul CMID (Comuna Băcia)	119,54	99,62	1903,62
Stația de sortare de la Vulcan	254,66	300	-
Stația de sortare de la Petroșani	8,7	6,17	842,34
Stația de sortare deșeuri de ambalaje Petrila	-	-	-

Sursa: PJGD Hunedoara

În perioada 2014-2019, în stația de sortare Bârcea Mare există o creștere semnificativă a cantității de deșeuri valorificate. La nivel județean, în anul 2019, au fost valorificate 9.165,05 tone, dintre care, 15,81% în stația de sortare Bârcea Mare.

Tabel 17 Cantități de deșeuri eliminate din stația de sortare Bârcea Mare, 2017-2019, (tone/an)

Instalație de sortare/localitate	2017	2018	2019
Instalația de sortare de la Bârcea Mare din cadrul CMID (Comuna Băcia)	57,32	48,58	1.449,37
Stația de sortare de la Brad	6.218	4.025,84	7.287,68
Stația de sortare de la Vulcan		12,61	
Stația de sortare de la Petroșani	8,1	7,5	428
Stația de sortare deșeuri de ambalaje Petrila	-	-	-

Sursa: PJGD Hunedoara

Stația de Tratare Mecano-Biologică (TMB) este operată de SC Supercom SA, în baza contractului de delegare. Capacitatea zilnică de prelucrare a liniei de tratare mecanică este de 264 t/zi, iar capacitatea zilnică de tratare pe linia biologică este de 154 t/zi. La nivelul anului 2019 cantitățile de deșeuri care au intrat la TMB au depășit cu mult capacitatea proiectată (aproximativ 96.505 t).

Eliminarea deșeurilor municipale se realizează în conformitate cu cerințele legislației în domeniul gestionării deșeurilor în scopul protejării sănătății populației și a mediului. În prezent, depozitarea reprezintă principala opțiune de eliminare a deșeurilor municipale, fiind considerată cea mai puțin favorabilă și de aceea se realizează numai în cazul în care celelalte opțiuni nu pot fi aplicabile. În județul Hunedoara este funcțional **Depozitul Conform Bârcea Mare**, situat în comuna Băcia, fiind operat de SC SUPERCOM SA în baza contractului de delegare.

Tabel 18 Deșeuri menajere colectate în județul Hunedoara (mediul urban și rural), 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Deșeuri menajere colectate în amestec și separat în mediul urban	63.372	54.085	60.014	65.187	75.951	75.478
Deșeuri menajere colectate în amestec și separat în mediul rural	7.704	7.603	8.574	8.154	13.671	18.364
Total	71.076	61.688	68.588	73.341	89.622	93.842

Sursa: PJGD Hunedoara

Tabel 19 Indicator de generare a deșeurilor municipale, județ Hunedoara, România și EUROSTAT, 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Județul Hunedoara (kg/loc și an)	311	244	279	315	302	305
România (kg/loc și an)	248	253	253	253	253	253
EUROSTAT	478	481	483	-	-	-

Sursa: PJGD Hunedoara

În perioada 2014-2021, numărul containerelor din municipiul Deva a scăzut cu 13,75%, numărul pubelelor a crescut cu 13,18%, cantitatea totală de deșeuri colectată anual a scăzut cu 15,29%, iar media de deșeuri colectate pe cap de locuitor a ajuns la 0,26 t/an (scădere de -35%).

Tabel 20 Infrastructura de colectare a deșeurilor și cantitatea totală colectată, municipiul Deva, 2014-2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nr. containere	509	509	541	541	439	439	439	439
Nr. pubele	8.370	8.370	8.370	8.370	9.473	9.473	9.473	9.473
Cantitatea totală de deșeuri colectată tone/ an	20.759,42	19.085,10	21.602,99	26.691,84	32.183,74	18.041,42	17.117,70	17.586,07
Medie deșeuri colectate tone/ cap de locuitor	0,40	0,31	0,35	0,44	0,46	0,27	0,26	0,26

Sursa: Primăria Municipiului Deva

Activitatea de gestionare a **vehiculelor scoase din uz** este reglementată de Legea 212/2015. Prevederile acestei legi stabilesc măsuri pentru îmbunătățirea din punctul de vedere al protecției mediului, al activității operatorilor economici implicați în ciclul de viață al vehiculelor și în special al operatorilor economici direct implicați în tratarea vehiculelor scoase din uz.

În municipiul Deva, activitatea de colectare și tratare a vehiculelor scoase din uz la nivelul anului 2021, este desfășurată de către următorii operatori economici autorizați:

- Casa rabla/dezmembrări auto – CASTECO INVEST SRL;
- Dezmembrări auto în Deva – FESTIMANI COMPREST SRL/ CUJBA GHEORGHE IOAN – II/ Service Automobile SA/ REC PROD IMP EXP SRL DEVA;
- Dezmembrări auto Deva – Casteco Invest SRL;
- Centru de reciclare Deva (fier vechi, doze aluminiu, hârtie, plastic, acumulatori, DEEE, VSU) – Festimani Remat SRL;
- Dezmembrări, Remat, colectare fier vechi Deva – Rec Prod Imp Exp SRL/ Festimani Remat SRL.

Gestionarea deșeurilor provenite din **echipamente electrice și electronice** (DEEE) este reglementată prin OUG 5/2015 și are ca obiective principale prevenirea producerii de deșeuri, refolosirea, reciclarea sau alte forme de valorificare a acestora, precum și reducerea volumului de deșeuri eliminate. În municipiul Deva sunt următorii operatori economici:

- Colectare DEEE (frigidere, televizoare, telefoane) în Deva – ERA XXI SRL/ FESTIMANI COMPREST SRL;
- Colectare carton, hârtie, mase plastice, sticlă, anvelope uzate, DEEE-uri în Deva, Hunedoara – Era XXI SRL;
- Reciclare Deva (fier vechi, doze aluminiu, hârtie, plastic lemn, haine vechi, sticlă, uleiuri minerale, ulei uzat) – Ecoplast Hart SRL;

- Centru de reciclare Deva (fier vechi, doze aluminiu, hârtie, plastic, lemn, sticlă, DEEE, baterii uleiuri uzate);
- Colectare DEEE (frigidere, televizoare, telefoane) în Deva – FESTIMANI COMPREST SRL;
- Centru de reciclare Deva (fier vechi, doze aluminiu, plastic, lemn, hârtie, sticlă, anvelope uzate, DEEE, baterii) – Casteco Comprest SRL.

3.5.4 *Economia circulară*

Economia de la nivel mondial a început să se schimbe, prin trecerea de la consum la recircularea resurselor, cu scopul de a se extrage mai puțin din mediul natural și de a crește gradul de reutilizare a produselor existente. Acest tip de model de producție și consum, care implică folosirea în comun, închirierea, reutilizarea, repararea, renovarea și reciclarea materialelor și produselor existente cât mai mult timp posibil, conducând astfel la prelungirea ciclului de viață al produselor, poartă numele de "economie circulară".

Cele mai des întâlnite și utilizate principii într-o astfel de economie sunt „*Principiile celor 3 R – Reducere, Reutilizarea și Reciclarea*”.

Modalitatea în care administrația publică poate genera implementarea procesului de conversie către o economie circulară în administrația publică pornește de la orientările și bunele practici în materie de achiziționare a produselor, serviciilor și lucrărilor care pot proteja mediul și orientări specifice cu privire la bioproduse, mai exact *achiziții publice verzi* și *achiziții publice durabile*, dar, în același timp, poate contribui la implementarea documentelor strategice în materie de economie circulară sau poate trasa și implementa propriile planuri de acțiune pentru economia circulară.

Achizițiile publice verzi și achizițiile publice durabile în economia circulară au același scop, utilizarea la o scară cât mai mică a materialelor nereciclabile, sau cu o durată viață scurtă. Exemple de achiziții circulabile sunt: infrastructura remanufacturată (calculatoare, mobilier de birou, mobilier stradal), construirea noilor clădiri publice din materiale reciclate. Exemple de acțiuni pentru creșterea duratei de viață a fațadelor clădirilor: introducerea de fațade verzi, acoperișuri cu plante și grădini urbane, introducerea de materiale naturale care rezistă mai bine intemperiilor și deteriorării cauzate de lumina solară.

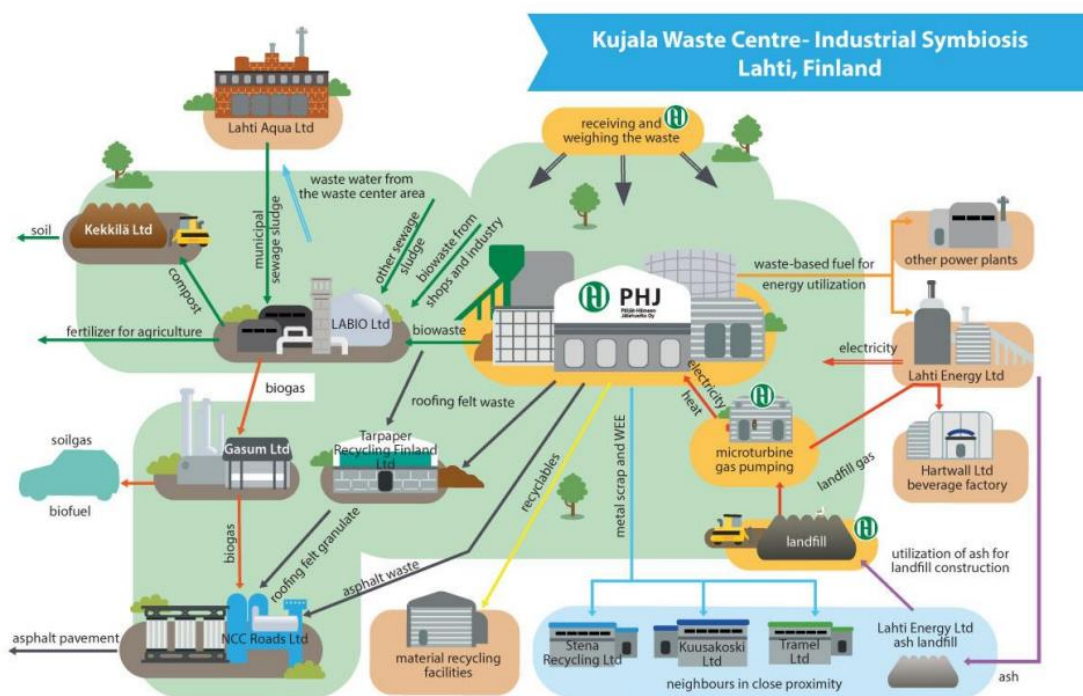
Modele de bune practici cu implicarea administrației publice:

Reducerea: Colectarea și separarea deșeurilor municipale:

- Centrul Kujala Waste Centre din Lahti Finlanda, este un centru fondat în urma unui parteneriat public – privat, ce are ca scop reducerea deșeurilor prin recirculare simbioză industrială. Recircularea se realizează prin colectarea selectivă a deșeurilor și anume:
 - Sticlă, metal, carton, hârtie – se reciclează și se transformă în produse noi;
 - Deșeurile biodegradabile – se transformă în biogaz, fertilizanți și combustibil;
 - Deșeurile producătoare de energie (lemn, plastic) – se transformă în resurse pentru centrale electrice;
 - Deșeuri mixte – prin sortare mecanică se transformă în combustibil derivat din deșeuri RDF, sau ajung la groapa de gunoi.

Conform statisticilor, deșeurile din Kujala Waste Center, în urma valorificării, 60% se transformă în energie, 35% sunt reciclate și 5% ajung în groapa de gunoi.

Figură 48 Centrul Kurjala Waste, Lahiti Finlanda

Sursa: Circulareconomy.europa.eu

Reutilizare

- **Bunuri circulabile:** În municipiul Lahti, municipalitatea a dezvoltat un concept de "bunuri circulabile" în biblioteca municipală, unde locuitorii pot lăsa sau împrumuta diverse obiecte și echipamente ce nu sunt de folosință zilnică și nu pot fi reciclate tocmai ușor, de exemplu echipamente de cățărare, de grădinarit, articole de ski etc. Prin această inițiativă, municipalitatea a urmărit să diminueze consumul redundant de materiale și cumpărarea în exces de bunuri.

Reciclare

- **Stația de tratare a deșeurilor organice, Spania** - este o linie de distrugere a ambalajelor care separă deșeurile organice și produce compost de înaltă calitate.
- **Stația de gestionare a deșeurilor municipale (Ecoparque de Toledo)** - stația de tratare biologică din Toledo-Spania, produce compost și o fracție organică biostabilizată, care poate fi utilizată pentru regenerarea mediului și acoperirea gropilor de gunoi.
- **Producerea energiei din deșeurilor agricole în Thessaloniki, Grecia – BIO2CHP**, printr-un generator de energie electrică din reziduri organice se obține simultan energie termică și electrică la fața locului, economisind energie și reducând costurile pentru tratarea deșeurilor.
- **Realizarea unei instalații interne inovatoare de producere a energiei verzi de către orașul Vilnius, Lituania:** centrala produce combinat energie electrică și energie termică, reduce dependența orașului de importurile de gaze, reduce amprenta de CO₂. Instalația de cogenerare este compusă dintr-o instalație de incinerare a deșeurilor și două sisteme de biocombustibil. Aproape 40% dintre cetățeni își pot satisface cererea de energie cu emisii reduse de CO₂; este un exemplu de utilizare a inovării care contribuie la economia circulară datorită conversiei deșeurilor în energie.

Analiza SWOT – Conectivitate, Mobilitate, Infrastructură și Mediu

Puncte tari	Puncte slabe
Densitatea locuirii este relativ scăzută, există multiple zone cu precădere individuală, ferite de aglomerația urbană; Creșterea numărului de locuințe și a suprafeței locuibile; Tendința de creștere a numărului autorizațiilor de construire eliberate; Existența piețelor agroalimentare; Al doilea centru urban județean din punct de vedere al suprafeței verzi; Parte din Coridorul IV pan-european de transport; Conexiune rutieră prin drumul european E68 și conexiune la autostradă; Rețeaua rutieră a municipiului este modernizată în proporție de aproximativ 100%; Existența unei rețele feroviare cu conectivitate bogată; Existența unei infrastructuri velo; Existența unui plan de calitate a aerului; Transport de marfă reglementat cu posibilitatea de a efectua plata online a permiselor de trecere; Proiectele de modernizarea și extinderea rețelelor de infrastructură tehnico-edilitară de apă, gaze și canalizare aflate în implementare; Iluminatul public este modernizat într-o proporție mare; Existența mai multor arii protejate în teritoriul municipiului; Colectarea se efectuează în patru fracții; Calitatea aerului și a apei este bună.	Marea parte a fondului de locuințe este învechit; Chiar dacă populația marginalizată este în proporție de până la 2%, comunitățile marginalizate sunt prezente în aproape toate zonele municipiului; Transportul public local nu acoperă în întregime țesutul urban construit; Termocentrala ce alimenta locuințele din municipiul Deva cu energie termică a intrat în faliment; Conștientizarea slabă a populației și a agenților economici cu privire la managementul ariilor protejate; Lipsa legislației clare privind depozitarea, valorificarea și/sau eliminarea deșeurilor periculoase și a uleiului alimentar uzat; Recuperarea energetică și materială redusă a deșeurilor, modalitatea principală de eliminare fiind depozitarea; Nu există amenajări pietonale în zonele noi construite și în zonele de deal; Locuri de parcare insuficiente.

Oportunități	Amenințări
Valorificarea finanțărilor pentru mobilitate pentru conectarea tuturor localităților din municipiul Deva prin piste de biciclete; Valorificarea finanțărilor pentru mobilitate pentru modernizarea transportului în comun; Valorificarea finanțărilor orientate către creșterea calității vieții; Posibilitatea de accesare a finanțărilor nerambursabile pentru soluționarea problemelor de mediu în vederea creșterii calității locuirii; Aplicarea conceptelor de conurbație, zonă urbană funcțională sau zonă metropolitană pentru implementarea unor proiecte de interes comun.	Creșterea emisiilor de CO₂ și a emisiilor gazelor cu efect de seră conduc la ridicarea nivelului de poluare din municipiul Deva, ceea ce scade calitatea vieții; Accentuarea gradului de marginalizare conduce la creșterea procentului de populație marginalizată și la creșterea disparităților urbane; Afectarea patrimoniului turistic prin urbanizare necontrolată și poluare difuză.

Concluzii și recomandări privind Conectivitatea, Mobilitatea, Infrastructura și Mediul

Ultimii ani indică o evoluție ascendentă a fondului de locuințe, a suprafeței locuibile și a suprafeței medii de spațiu verde/ cap de locuitor, factori care influențează nivelul de trai al locuitorilor.

Municipiul Deva a evoluat constant, fapt ce denotă o planificare coerentă a procesului de construcție (ex. cartiere rezidențiale cu suprafețe medii locuibile ridicate, amenajarea de spații verzi), concomitent cu gestionarea provocărilor legate de asigurarea unei dezvoltări durabile (ex. acțiuni care vizează reducerea poluării cu CO₂ (ex. reabilitare și modernizare termică a clădirilor din fondul locativ vechi și nu numai, acțiuni de modernizare a infrastructurii instituțiilor publice, realizarea pistelor de biciclete, modernizarea flotei de transport în comun).

Din punct de vedere al organizării spațiale, Deva este un oraș cu o dezvoltare controlată, nepunând presiune asupra rețelelor tehnico-edilitară și asupra infrastructurii de servicii publice.

În ceea ce privește organizarea locuirii și calitatea fondului construit, municipiul Deva se confruntă cu o problemă importantă a îmbătrânirii fondului construit destinat locuirii colective, numeroase clădiri de locuințe colective se aproprie sau depășesc perioada normală de funcționare. În cazul acestor ansambluri de locuințe colective este necesar să se realizeze proiecte complexe de reabilitare și modernizare care să includă lucrări de reabilitare structurală, lucrări de refacere a fațadelor clădirilor; lucrări de termoizolare și de creștere a eficienței termice; lucrări de creștere a eficienței energetice prin modernizare și reabilitare rețele termice, inclusiv promovarea utilizării resurselor regenerabile de energie pentru alimentarea acestora.

Chiar dacă în perioada 2014-2022 s-a finalizat segmentul de autostradă din imediata apropiere a municipiului Deva, traficul greu încă traversează segmente din oraș.

Există zone din municipiul Deva care sunt încă descoperite când vine vorba de deservirea transportul public, iar flota de transport public nu deține vehicule electrice, sau hibrid, ceea ce determină nevoia de a achiziționa autobuze electrice / hibride.

Conform Inspectoratului Județean pentru Situații de Urgență, unele străzi nu sunt accesibile sau nu sunt amenajate cu hidranți, ceea ce îngreunează intervenția în situații de urgență.

Infrastructura tehnico-edilitară a beneficiat de investiții semnificative de reabilitare și dezvoltare, la fel și infrastructura rutieră.

Infrastructura velo existentă încă nu acoperă o parte semnificativă din țesutul urban construit, în viitor, sunt oportune proiecte care conectează municipiul Deva și localitățile aparținătoare printr-o pistă de biciclete.

Pe teritoriul municipiului Deva se află 3 arii protejate Natura 2000. Administrația publică locală trebuie să acorde o atenție sporită asupra acestui domeniu și să aloce resurse semnificative pentru a nu evolua într-o direcție nepotrivită din perspectiva mediului înconjurător.

Din punct de vedere al gestionării deșeurilor, la nivelul județului Hunedoara există implementat un sistem de management funcțional și bine organizat. Sunt patru zone de colectare a deșeurilor, dotate cu stații de transfer și sortare, depozit de deșeuri, instalație TMB. În zona de colectare aferentă municipiului Deva există instalație TMB, stație de sortare, depozit de deșeuri.

Colectarea deșeurilor din municipiul Deva se efectuează în patru fracții, însă, în continuare se impun investiții de modernizare și dezvoltare a serviciului de salubritate, de colectare separată a deșeurilor și de eliminare a deșeurilor periculoase în condiții de siguranță și protecție pentru mediul înconjurător, dar mai ales o implicare activă a populației prin acțiuni de educație ecologică de conștientizare a necesității colectării selective și prin valorificarea parteneriatelor public – privat în vederea protecției mediului.

Totodată, este necesară elaborarea unor acțiuni de reutilizare a deșeurilor colectate pentru a evita eliminarea prin depozitare a unor cantități ridicate de deșeuri. Având în vedere creșterea numărului de gospodării de la nivelul comunelor, sistemul de colectare a deșeurilor va trebui îmbunătățit pentru a face față tuturor solicitărilor, în condiții optime.

4. Mediul economic și forța de muncă

4.1 Profilul economic al teritoriului analizat

Analiza profilului economic al Municipiului Deva și al zonei periurbane are scopul de a fundamenta procesul de luare a deciziilor strategice în ceea ce privește dezvoltarea economică locală, folosind interpretarea unui set de indicatori economici, cu scopul de a realiza transformarea către o economie solidă și rezilientă.

Analiza vizează atât tendințele înregistrate în principalele sectoare economice (agricultură-silvicultură-pescuit, industrie și construcții, comerț și servicii, turism), cât și forța de muncă disponibilă.

În cadrul Aparatului de Specialitate al Primarului Municipiului Deva *funcționează Compartimentul Investitori, Relații Externe*, constituit pentru a servi și sprijini mediul de afaceri local, precum și pentru a impulsiona atragerea de noi investiții în Municipiul Deva. Această structură reprezintă principala interfață dintre investitori și municipalitate, în domenii de interes și asigură sprijinirea companiilor care intenționează intrarea pe piața locală sau dezvoltarea capacităților de producție deja operaționale.

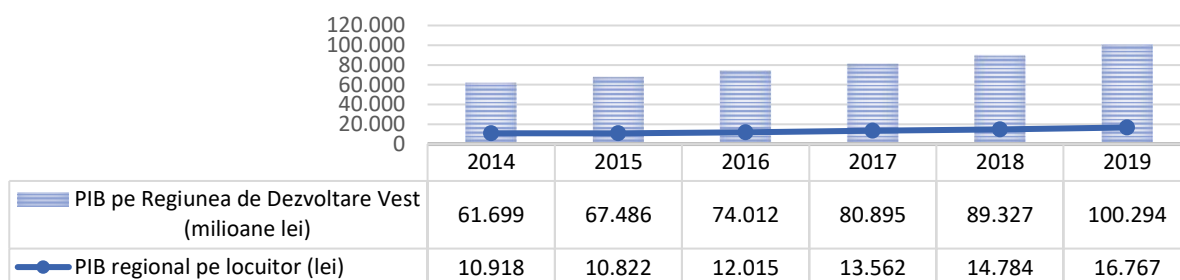
Nivelul Produsului intern brut

Produsul intern brut (PIB) reprezintă indicatorul macroeconomic care reflectă suma valorii de piață a tuturor mărfurilor și serviciilor din toate ramurile economice destinate consumului final, produse în interiorul unei țări în decurs de un an.

Privită din punct de vedere economic, România se clasează pe locul 13 la nivelul anului 2020, după Finlanda și Danemarca, participând cu aproximativ 1,6% la PIB-ul Uniunii Europene. La PIB-ul național, Regiunea Vest, din care face parte județul Hunedoara, contribuia cu 9,47% la nivelul anului 2019. În perioada 2014-2019, PIB-ul la nivel de regiune a fost în continuă creștere. Acest fapt este privit în contextul evoluției celor opt regiuni de dezvoltare din România. Regiunea Vest, în clasamentul regiunilor, este poziționată în ultimele trei locuri, între Regiunea de Dezvoltare Sud-Est (9,83%) și Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest (7,72%), în condițiile regiunea București Ilfov care ocupa primul loc și-a dublat contribuția la formarea PIB-ului național.

La nivel regional, produsul intern brut a cunoscut o creștere gradată în perioada 2014-2019, atingând în anul 2019 valoarea de 100.293,9 mii lei, cu 62,55% mai mult față de anul 2014. Din punct de vedere al produsului intern brut pe cap de locuitor la nivel regional, Regiunea de Dezvoltare Vest se clasează pe locul doi, imediat după Regiunea de Dezvoltare București – Ilfov.

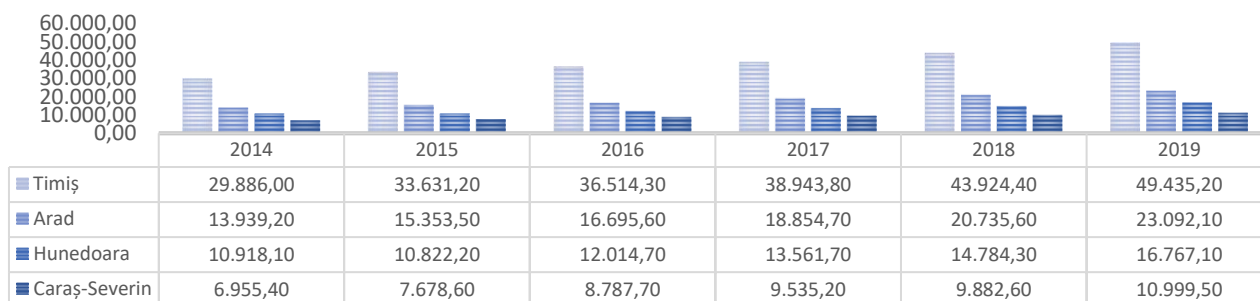
Figură 49 Variație PIB, Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2019

Sursa: INS (CON103I, CON103H)

Comparativ cu restul județelor din Regiunea de Dezvoltare Vest, județul Hunedoara este situat pe locul al treilea din punct de vedere al PIB-ului, înregistrând o creștere susținută în perioada 2014-2019. Se observă însă disparitățile în cadrul regiunii în ceea ce privește nivelul PIB înregistrat în partea de Vest a regiunii (Timiș și Arad) care înregistrează valori mai ridicate ale PIB față partea de Est (Hunedoara și Caraș-Severin).

Figură 50 Evoluția PIB-ului pentru județele din Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2019

Sursa: INS (CON103I)

Evoluția PIB-ului este influențată de o serie de factori, printre care și investițiile în capital (atât fizic cât și uman), structura economiei pe sectoare de activitate, disponibilitatea unei structuri adecvate, capacitatea de inovare și activitățile de cercetare – dezvoltare, antreprenoriat, politici publice etc, aspecte care trebuie luate în considerare în perspectiva fundamentării unei strategii de dezvoltare.

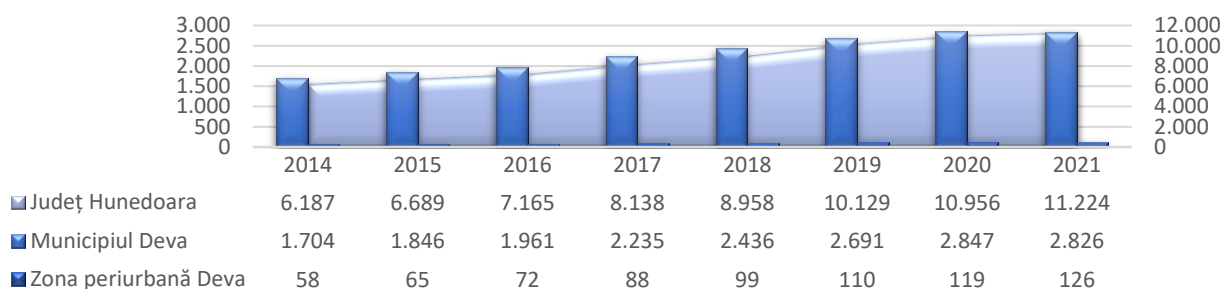
Structura mediului de afaceri după numărul întreprinderilor active

În anul 2014, județul Hunedoara concentra 6.187 **întreprinderi active**, iar municipiul Deva și în localitățile componente 1.762 unități locale active (58 poziționate în zona periurbană), ce reprezentau 28,48% din totalul înregistrat la nivelul județean²⁴.

În anul 2021 au fost înregistrate **creșteri ale numărului de întreprinderi active**, atât la nivel național (22,92%), cât și regional (86,49%), județean (81,41%), municipal (73,83%) și periurban (117,24%). Municipiul Deva și zona periurbană concentrează 27,07% din totalul unităților locale active din județul Hunedoara. Firmele din zona periurbană a municipiului reprezintă 4,18% din totalul firmelor de la nivelul Municipiului Deva.

²⁴ Sursă: listafirme.ro

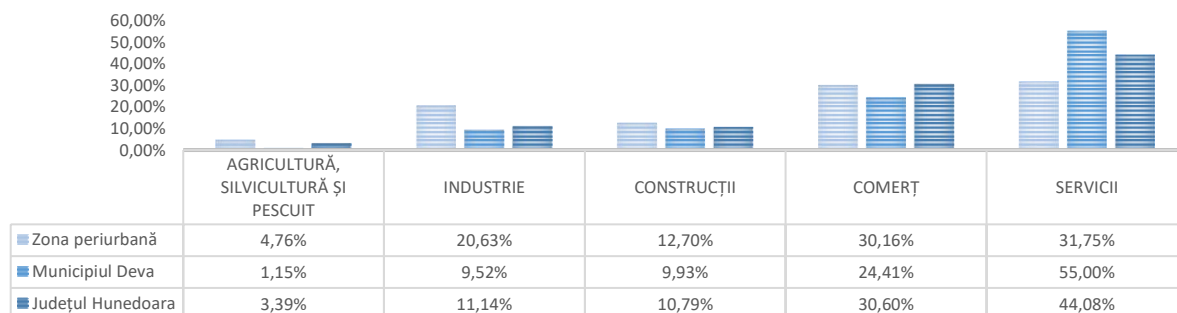
Figură 51 Evoluția întreprinderilor active - Municipiul Deva, zona periurbană Deva, 2014-2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

Din punctul de vedere al **sectoarelor economice** în care și-au desfășurat activitatea unitățile locale active existente, la nivelul județului Hunedoara, sectoarele predominante după numărul de întreprinderi au fost: *servicii* (44,08%), *comerț* (30,60%) și *industrie* (11,14%). Această structură se remarcă și în cazul municipiului Deva: *servicii* 55%, *comerț* 24,41% și *construcții* 9,93% – și în cazul zonei periurbane Deva – *servicii* 31,75%, *comerț* 30,16% și *industrie* 20,63%.

Figură 52 Structura pe sectoare de activitate după numărul de întreprinderi în municipiul Deva, zona periurbană Deva și județul Hunedoara, anul 2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

Ca tipologie a întreprinderilor, mediul de afaceri din municipiul Deva și localitățile componente prezintă următoarele caracteristici:

- 91,68% din societățile comerciale active sunt microîntreprinderi, care generează 23,02% din cifra de afaceri pe plan local și 22,31% din locurile de muncă;
- 25,69% din cifra de afaceri locală este generată de întreprinderile mari, ce adună și cele mai multe locuri de muncă (35,20%) și reprezintă 0,19% din mediul de afaceri;

Tabel 21 Tipologia întreprinderilor și structura mediului de afaceri din municipiul Deva, după numărul întreprinderilor, cifra de afaceri și numărul de angajați, 2021

Tipul întreprinderii	Total întreprinderi	% număr firme	% cifra de afaceri	% număr angajați
Microîntreprinderi (0-9 angajați)	2.831	91,68%	22,31%	23,02%
Întreprinderi mici (10-49 angajați)	224	7,25%	30,53%	25,61%
Întreprinderi mijlocii (50-249 angajați)	27	0,87%	21,47%	16,18%
Întreprinderi mari (250 angajați și peste)	6	0,19%	25,69%	35,20%

Sursa: Date www.listafirme.ro

La nivel județean, tipologia întreprinderilor este următoarea:

- 92,32% din societățile comerciale active sunt microîntreprinderi, care generează 23,36% din cifra de afaceri pe plan local și 28,43% din locurile de muncă;
- 27,14% din cifra de afaceri este generată de întreprinderile mici, ce adună 27,99% din totalul locurilor de muncă și reprezintă 6,54% din mediul de afaceri;

Tabel 22 Tipologia întreprinderilor și structura mediului de afaceri din județul Hunedoara, după numărul întreprinderilor, cifra de afaceri și numărul de angajați, 2021

Tipul întreprinderii	Total întreprinderi	% număr firme	% cifra de afaceri	% număr angajați
Microîntreprinderi (0-9 angajați)	10.665	92,32%	23,36%	28,43%
Întreprinderi mici (10-49 angajați)	756	6,54%	27,14%	27,99%
Întreprinderi mijlocii (50-249 angajați)	114	0,99%	22,68%	22,16%
Întreprinderi mari (250 angajați și peste)	17	0,15%	26,81%	21,42%

Sursa: Date www.listafirme.ro

În urma analizei tipologiei întreprinderilor se observă că municipiul Deva și localitățile componente concentrează 26,54% din microîntreprinderile de la nivel județean, 29,63% din întreprinderile mici, 23,68% din întreprinderile mijlocii și 35,29% din întreprinderile mari. În Deva, există un singur angajator care are un număr de peste 1.000 de angajați (Sews România).

În ceea ce privește **densitatea întreprinderilor**, nivelul atins în municipiul Deva și localitățile componente (44,39 întreprinderi la 1.000 locuitori) depășește nivelul județean (25,24 întreprinderi la 1.000 locuitori).

Structura mediului de afaceri pe sectoare după contribuția la cifra de afaceri

În anul 2021, contribuția cea mai mare la cifra de afaceri a municipiului Deva au avut-o sectoarele *industrie* (37,02%), *comerț* (37,15%) și *servicii* (19,62%).

Primele 5 întreprinderi de la nivelul municipiului Deva, în funcție de cifra de afaceri înregistrată în anul fiscal 2021, sunt:

- SEWS ROMANIA SRL (locul 2 la nivel județean), peste 650 milioane lei și peste 4.000 angajați;
- FARMACEUTICA REMEDIA DISTRIBUTION LOGISTIC SRL (locul 3 la nivel județean), aproape 500 milioane lei și peste 150 de angajați;
- EUROSPOORT DHS SA (locul 5 la nivel județean), aproape 400 milioane lei și peste 400 angajați;
- MIXT EVITA COM SRL, aproape 200 milioane lei și 25 de angajați;
- TAWIL METAL RECYCLING SRL, aproape 95 de milioane lei și 22 de angajați.

În anul 2021, contribuția cea mai mare la cifra de afaceri totală a zonei periurbane Deva au avut-o sectoarele *industrie* (45,84%), *comerț* (32,36%) și *servicii* (18,61%).

Primele 5 întreprinderi de la nivelul zonei periurbane Deva, în funcție de cifra de afaceri înregistrată în anul fiscal 2021, sunt:

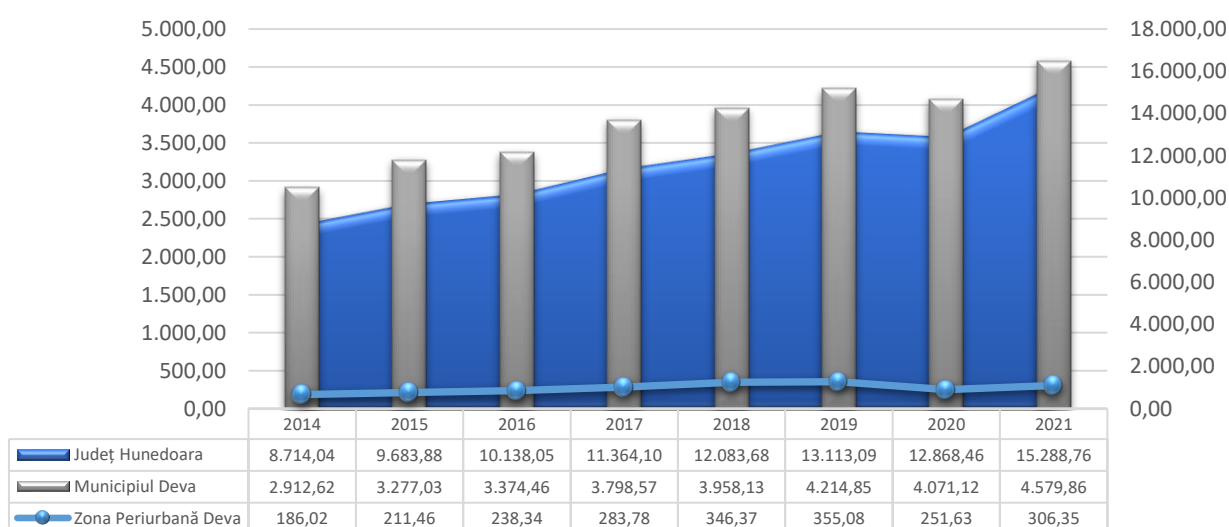
- R&G INDUSTRIES SRL, aproape 50 milioane lei și peste 30 de angajați – Sat Cristur;
- MACON SRL, peste 40 de milioane lei și peste 200 angajați – Sat Cristur;
- SIMCOR VAR SA, aproape 40 de milioane lei și peste 70 angajați – Sat Cristur;

- AXIS SECURITY SRL, peste 15 milioane lei și aproape 300 de angajați – Localitatea Sântuhalm;
- DHSBABY SRL, peste 15 milioane lei și peste 12 angajați – Localitatea Sântuhalm;

În anul 2021, la nivel județean situația este asemănătoare, cea mai mare cifră de afaceri au avut-o sectoarele *industrie* (40,94%), *comerț* (30,61%) și *servicii* (16,71%).

Cifra de afaceri de la nivelul municipiului Deva a înregistrat o creștere de 57,24%, în anul 2021 comparativ cu anul 2014, nivelul fiind mai scăzut decât cel înregistrat la nivel de județ (75,45%), iar la nivelul Municipiului Deva și localităților componente, creșterea a fost de 57,69% în același interval de timp. În anul 2021, cifra de afaceri de la nivelul municipiului Deva reprezenta 31,96% din totalul cifrei de afaceri de la nivel județului Hunedoara.

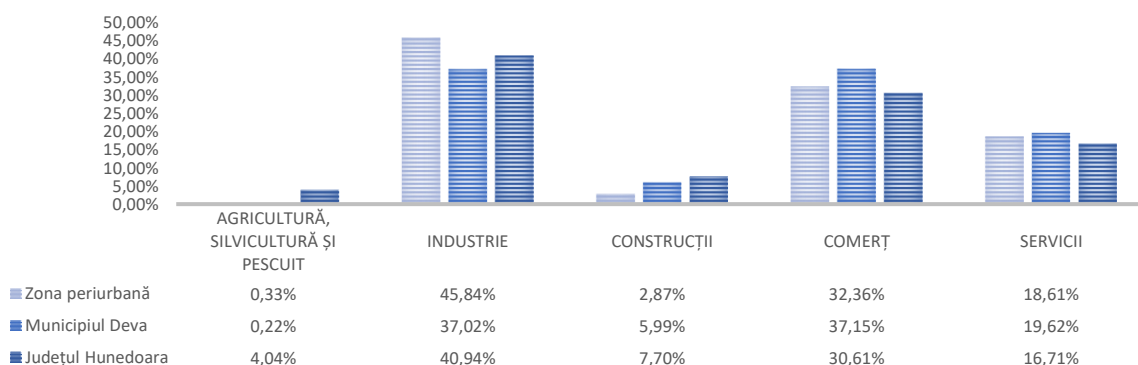
Figură 53 Evoluția cifrei de afaceri de la nivelul municipal, periurban și județean, 2014-2021 (milioane lei)

Sursa: Date www.listafirme.ro

Analizând sectoarele de activitate cu cea mai mare pondere în formarea cifrei de afaceri, se remarcă sectorul industriei, atât în localitățile componente ale municipiului Deva, la nivelul întregului spațiu municipal, cât și la nivel județean.

Figură 54 Distribuția cifrei afaceri pe sectoare de activitate, la nivelul zonei periurbane, municipiului Deva și județului Hunedoara, 2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

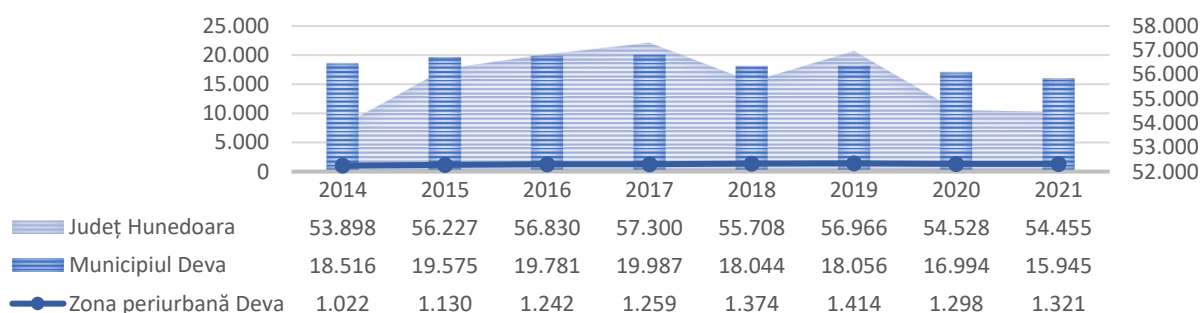
Structura mediului de afaceri după numărul de angajați

În anul 2021, numărul de angajați atât la nivelul județului Hunedoara cât și al zonei periurbane a cunoscut o creștere constantă. În municipiul Deva a existat o scădere, cel mai probabil din cauza crizei globale cauzată de virusul SARS CoV-2.

În anul 2021, față de anul 2014, numărul angajaților din municipiul Deva a scăzut cu 13,89%, în zona periurbană a crescut cu 29,26%, la nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente a existat o scădere de 11,63%, iar la nivelul județului Hunedoara a existat o creștere de 1,03%. Din punct de vedere al maximului atins în rândul numărului de angajați, situația a fost următoarea:

- În județul Hunedoara, cel mai mare număr de angajați a fost de 57.300 angajați (anul 2017);
- În municipiul Deva cel mai mare număr de angajați a fost de 19.987 de angajați (anul 2017);
- În zona periurbană cel mai mare număr de angajați a fost de 1.414 angajați (anul 2019).

Figură 55 Evoluția numărului de angajați în municipiul Deva, zona periurbană Deva și județul Hunedoara, 2014-2021

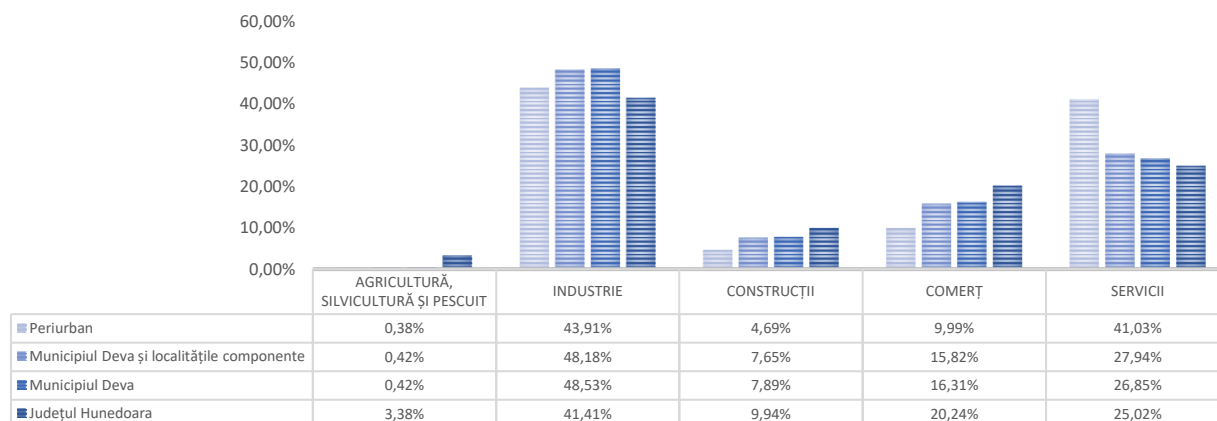
Sursa: Date www.listafirme.ro

La nivelul județului Hunedoara, în anul 2021, cei mai mulți angajați au activat în domeniile *industrie* (22.552 angajați, 41,41%), *servicii* (13.626 angajați, 25,02%) și *comerț* (11.023 angajați, 20,24%).

La nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente situația este asemănătoare, în anul 2021, cei mai mulți angajați au activat în domeniile *industrie* (8.318 angajați, 48,18%), *servicii* (4.824 angajați, 27,94%) și *comerț* (2.732 angajați, 15,32%).

Ca entități separate, municipiul Deva respectă tendința de la nivel județean, unde domeniul industriei este poziționat pe primul loc, urmat de servicii și comerț, aceeași situație fiind regăsită și în zona periurbană Deva.

Figură 56 Distribuția numărului de angajați pe sectoare de activitate la nivelul municipiului Deva și localitățile componente, municipiului Deva, zona periurbană Deva și județul Hunedoara, 2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

Domenii de specializare economică

Orașele monoindustriale reprezintă o componentă distinctă a peisajului și sistemului urban românesc în care viața economică gravitează în jurul unei ramuri industriale (industria extractivă sau industria prelucrătoare). Regiunea Vest este o regiune complexă și diversă, cu discrepante de dezvoltare între județele regiunii, pe de o parte între Timiș și Arad, care sunt motoarele economice și centrul activităților de CDI, iar pe de altă parte între Caraș-Severin și Hunedoara, care urmăresc să găsească soluții economice sustenabile care să facă tranziția de la fostele industrii miniere, siderurgice sau grele²⁵.

În Regiunea Vest există mai multe orașe care, datorită specializării pe un anumit sector industrial, au devenit dependente de acesta din punct de vedere al dezvoltării, al locurilor de muncă și al veniturilor (ex. în anul 2020, compania SEWS ROMANIA SRL, înregistrează un număr mediu de peste 4.000 de angajați în municipiul Deva).

Domeniile de activitate în care se remarcă un nivel ridicat de specializare economică a municipiului Deva, în raport cu județul Hunedoara sunt următoarele:

Tabel 23 Principalele domenii de specializare economică din Municipiul Deva raportate la județul Hunedoara, 2021

Nr. crt.	Domeniu de activitate	CAEN	Nr. salariați activi (iulie 2021)	Nr. salariați activi în Municipiul Deva / Nr salariați activi județ Hunedoara (%)
1.	Fabricarea articolelor din fire metalice; fabricarea de lanturi si arcuri	2593	2.761	95,40%
2.	Activități de protecție și gardă	8010	1.153	79,68%
3.	Fabricarea de biciclete si de vehicule pentru invalizi	3092	477	99,38%
4.	Fabricarea cimentului	2351	226	100,00%
5.	Activități de asistenta medicala specializata	8622	630	82,46%

Sursa: Prelucrarea consultantului după date ITM Hunedoara

²⁵ Sursă: <https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2021/01/Strategia-Regionala-de-Specializare-Inteligenta-a-Regiunii-Vest-2021-2027-RIS3-.pdf>

Parcurile industriale și incubatoarele de afaceri

În ceea ce privește zonele industriale din municipiul Deva, există două locații cu concentrație de activități economice de tip industrial/ productiv, încadrate în Planul Urbanistic General drept „zone industriale”, după cum urmează:

- Zona industrială din proximitatea stației CFR – prezintă avantajele apropierii de accesul la DN7 și de zona de triaj a stației CFR, beneficiind de toate utilitățile (rețea de canalizare și apă, rețea de gaz, rețea de electricitate);
- Zona industrială Depozitelor – are acces la DN7 și la zona de triaj a stației CFR și beneficiază de toate utilitățile. Componentele de infrastructură și conectivitate au impact direct asupra economiei municipiului Deva și vor deservi direct și indirect zona tradițional industrială a municipiului.
- Pe raza municipiului Deva există o suprafață compactă de teren de aproximativ 130 hectare, parte din zona industrială a municipiului Deva, unde se pot realiza activități de tip industrial, atât datorită specificul locației în acest sens, cât și datorită utilităților și facilităților de tip industrial prezente pe teren. Suprafața este una aflată în proprietatea privată a mai mult persoane fizice și companii.

Primăria Municipiului Deva nu deține în proprietate terenuri care să aibă statutul de parc industrial sau care să fie fezabile în acest sens. Pentru a suplini acest neajuns, Primăria Municipiului Deva a realizat **Baza de Date pentru Investitori a municipiului Deva**²⁶, centralizând ofertele de suprafețe de terenuri care pot fi valorificate drept amplasamente pentru investiții.

Activități de inovare și cercetare-dezvoltare

În perioada 2021-2027 eforturile Regiunii Vest urmează să se axeze pe consolidarea și îmbunătățirea infrastructurii de cercetare și inovare și asigurarea legăturilor cu mediul economic. Regiunea Vest cuprinde următoarele tipuri de structuri CDI: institute de cercetare, universități, laboratoare, alte entități de cercetare, entități de transfer tehnologic, distribuite în felul următor: Timiș – 83,3%, Arad – 11,3%, Caraș-Severin – 3,3% și Hunedoara – 2,1%.

Entitățile care desfășoară **activități de cercetare** în municipiul Deva sunt următoarea:

- **CEPROMIN S.A.**: execută lucrări de cercetare pentru preparare minereuri, deșeuri miniere (halde de steril, iazuri de decantare), zguri, cenuși, epurare ape din zone industriale. Unele dintre cele mai importante lucrări de cercetare realizate în ultimii ani sunt: „*Cercetări privind noi procedee pentru îmbunătățirea tehnologiilor de tratare a apelor de mină provenite din industria extractivă a minereurilor neferoase*” și „*Cercetări pentru epurarea apelor de la Boița Hațeg cu ajutorul stației pilot modulare aflate pe amplasamentul de la Roșia Montană*”.

Facilități fiscale pentru investitori

Facilitățile fiscale care se pot acorda întreprinderilor în cadrul prezentei scheme de minimis, de către Primăria Municipiului Deva²⁷, pentru realizarea unei investiții inițiale, sunt reducerea sau scutirea totală de la plata impozitului pe clădiri și a impozitului pe teren în funcție de valoarea investițiilor efectuate și a numărului de noi locuri de muncă create ca urmare a realizării investiției.

²⁶ Sursă: <https://devabusiness.ro/zona-industrial-a-municipiului-deva/>

²⁷ Sursă: Facilități fiscale pentru investitori – Deva Business

Tabel 24 Facilitățile fiscale pentru întreprinderile din municipiul Deva, 2021-2023

Nr. Crt.	Criteriu de Evaluare	Praguri Valorice (euro)	Cote de reducere (%)
1	C1. Valoarea contabilă a investiției realizate	C1.01: peste 3.000.000	50
2		C1.02: între 1.500.000-2.999.999	40
3		C1.03: între 800.000-1.499.000	30
4		C1.04: între 5000.000-799.999	20
5		C1.05: între 300.000-499.999	15
6		C1.06: între 200.000-299.999	10
7	C1.a Valoarea contabilă a investiției realizate de către IMM-uri înființate de tineri întreprinzători (sub 35 de ani)	C1.a01: minimum 200.000	25
8	C2. Zona fiscale în care se află amplasată investiția	C2.1: Zona Fiscală D	20
9		C2.2: Zona fiscală C	15
10		C2.3: Zona fiscală B	10
11		C2.4: Zona fiscală A	5
12	Numărul mediu de angajați	C3.1: peste 101	15
13		C3.2 între 26-100 de angajați	10
14		C3.3 între 11-25 de angajați	8
15		C3.4 între 5-10 angajați	5
16	Profilul de activitate	C4.1 Industrie	15
17		C4.2: Servicii, Turism și Construcții	10
18		C4.3 Comerț	5

Sursa: Devabusiness.ro

4.1.1 Agricultură, silvicultură și pescuit

Solul reprezintă, pentru dezvoltarea plantelor, sursa principală de alimentare cu elemente nutritive, datorită compoziției minerale și organice, fiind în acest fel asigurată continuitatea florei și faunei în aproape toate lanțurile trofice. Unul dintre cei mai importanți factori de producție agricolă este reprezentat de calitatea solului.

Fondul funciar

În anul 2021, suprafața fondului funciar al municipiului Deva era de 5.878 ha, având următoarea structură:

Tabel 25 Structura fondului funciar, municipiul Deva, anul 2014

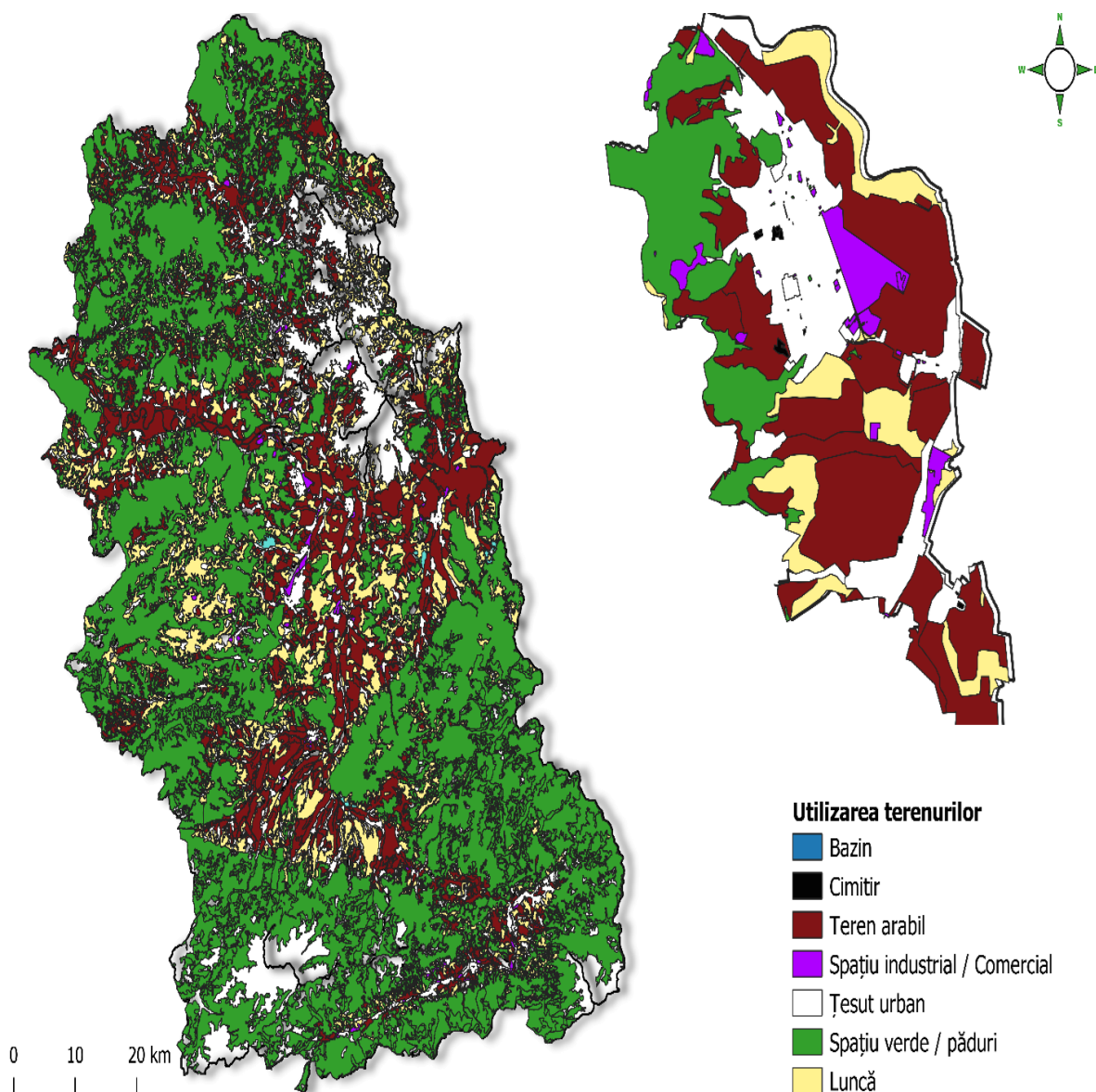
	Suprafață (hectare)	Procent din suprafață
Terenuri agricole	3.414	58,08%
Suprafață arabilă	2.407	40,95%
Pășuni	563	9,58%
Fânețe	238	4,05%
Suprafață vii și pepiniere viticole	5	0,09%
Livezi și pepiniere pomicole	201	3,42%
Terenuri neagricole	2.464	41,92%
Păduri și altă vegetație forestieră	1.113	18,94%
Ocupate cu apă, bălți	94	1,60%
Ocupată cu construcții	853	14,51%
Căi de comunicații și căi ferate	175	2,98%
Terenuri degradate și neproductive	229	3,90%

Sursa: INS (AGR101B)

În municipiul Deva, în anul 2021, cea mai mare suprafață a terenurilor este acoperită cu terenuri agricole (3.414 ha) în proporție de 58,08%, respectiv 40,95% suprafață arabilă, 9,58% pășuni, 4,05% fânețe și 3,42% livezi și pepiniere pomicole și 0,09% vii și pepiniere viticole.

Terenurile neagricole ale municipiului Deva sunt ocupate cu păduri și altă vegetație forestiere (18,94%), terenuri ocupate cu ape și bălți (1,60%), terenuri ocupate cu construcții (14,51%), căi de comunicații și căi ferate (2,98%) și terenuri degradate și neproductive (3,90%).

Figură 57 Harta ocupării terenurilor

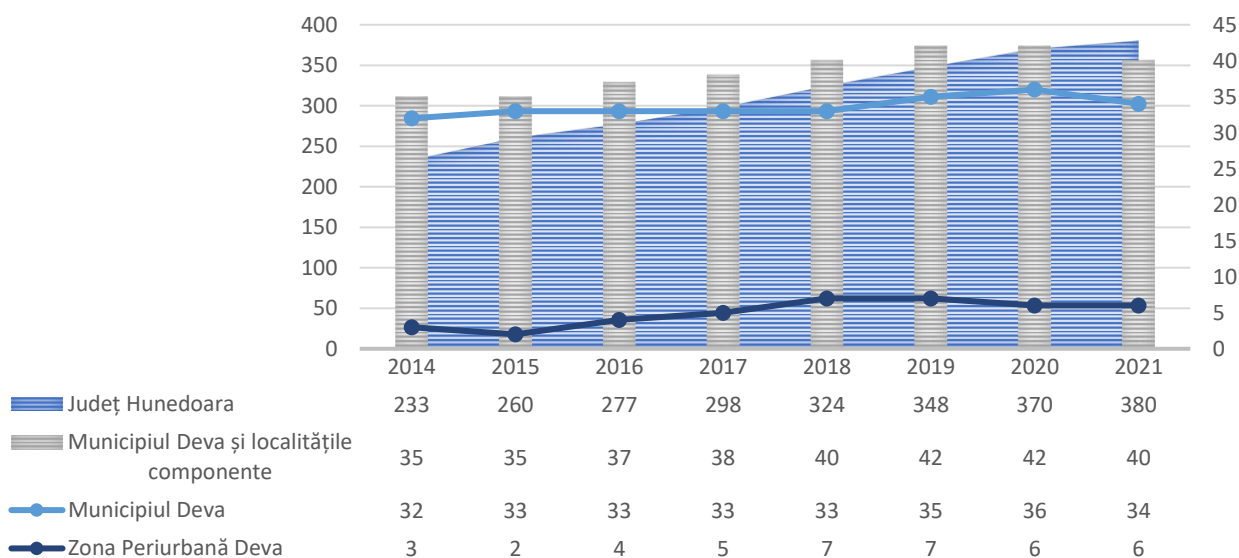
Sursa: Prelucrarea consultantului

Activitatea economică în sectorul agro-zootehnic

În perioada 2014-2021, evoluția numărului de firme din județul Hunedoara care desfășoară activități în domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului a avut un trend ascendent (creștere de 63,09%). Pentru aceeași perioadă de timp, atât la nivelul municipiului Deva (creștere de 6,25%), cât și la nivelul localităților aparținătoare aferente (creștere de 100%) se remarcă o evoluție ascendentă.

În domeniul agriculturii, în județul Hunedoara, în anul 2021 erau active 380 de firme, din care, 34 în municipiul Deva și 6 în localitățile aparținătoare.

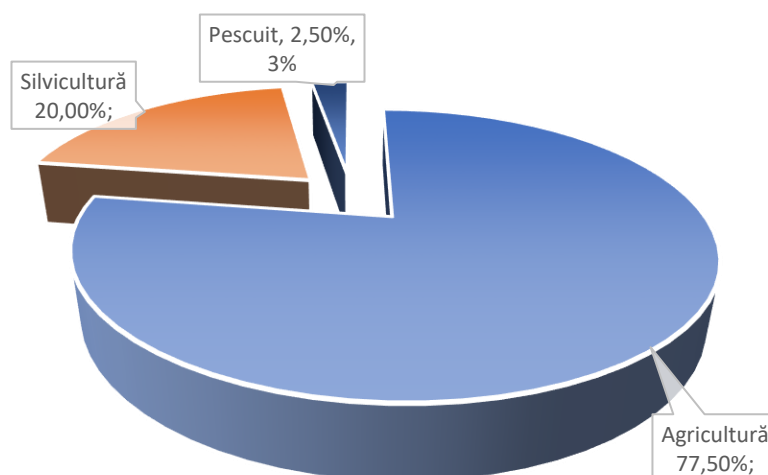
Figură 58 Evoluția nr. de unități active din domeniile agriculturii, silviculturii și pescuitului, 2014-2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

Cele mai multe firme din municipiul Deva au desfășurat activitate specifică codului CAEN 0113 – Cultivarea legumelor și a pepenilor, a rădăcinoaselor și tuberculilor (8 firme) și 0111 – Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase (7 firme). În zona periurbană a municipiului Deva, în anul 2021 existau doar 6 firme cu profil agricol.

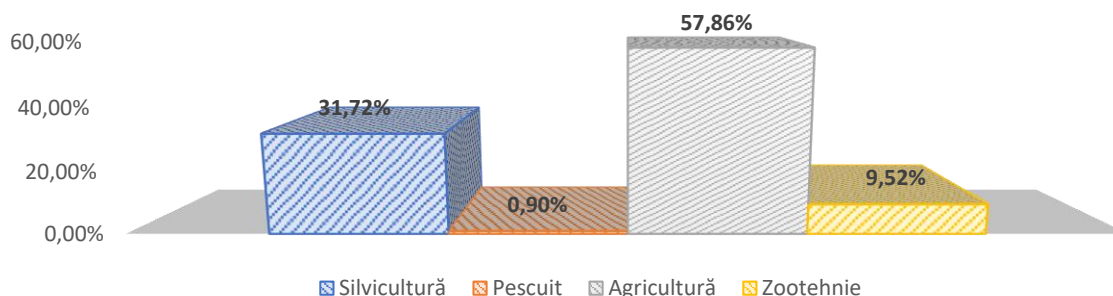
Figură 59 Structura firmelor din domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului, pe ramuri, în anul 2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

În ceea ce privește evoluția cifrei de afaceri pentru municipiul Deva și localitățile componente, ramura economică ce a generat cea mai mare cifră de afaceri a fost agricultura, pe locul 2 clasându-se silvicultura, pe locul 3 zootehnia, iar pe ultimul loc pescuitul.

Figură 60 Structura cifrei de afaceri din domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului, pe ramuri, în anul 2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

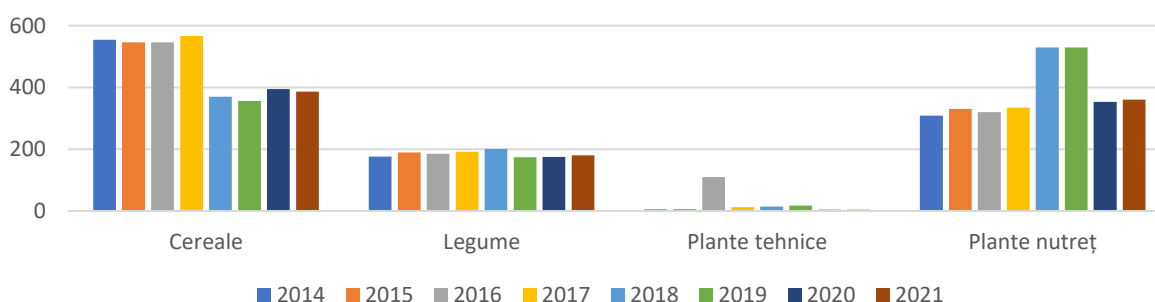
La nivelul municipiului Deva, codul CAEN cu cea mai mare contribuție la cifra de afaceri o aduce domeniul de activitate CAEN 0111 – *Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase* (29,12%), iar contribuția cea mai mică este cea generată de domeniul de activitate aferent codului CAEN 0128 – *Cultivarea condimentelor, plantelor aromatice, medicinale și a plantelor de uz farmaceutic*. La nivelul zonei periurbane Deva, domeniul de activitate cu cea mai mare contribuție la cifra de afaceri este CAEN 0111 – *Cultivarea cerealelor (exclusiv orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase*, iar contribuția cea mai mică este a domeniului de activitate CAEN 0128 – *Cultivarea condimentelor, plantelor aromatice, medicinale și a plantelor de uz farmaceutic*.

În municipiul Deva și în localitățile aparținătoare, există 569 fermieri²⁸, ce cultivă o suprafață totală de 2.871 hectare, împărțiți astfel:

- 470 de fermieri ce cultivă o suprafață cuprinsă între 0 și 5 hectare (total 1.114 hectare);
- 60 de fermieri ce cultivă o suprafață cuprinsă între 5 și 10 hectare (total 410 hectare);
- 39 de fermieri ce cultivă o suprafață mai mare de 10 hectare (total 1.348 hectare).

La nivelul municipiului Deva, în anul 2021, suprafețele cultivate înregistrate au fost următoarele 386 hectare de cereale (cu 30,32% mai puțin față de anul 2014), 180 hectare de legume (cu 2,27% mai mult față de anul 2014), 4 hectare cu plante tehnice (cu 20% mai puțin față de anul 2014) și 360 hectare cu plante de nutreț (cu 16,50% mai mult față de anul 2014).

Figură 61 Evoluția terenurilor cultivate în exploatații agricole individuale, municipiul Deva, 2014-2021 (hectare)

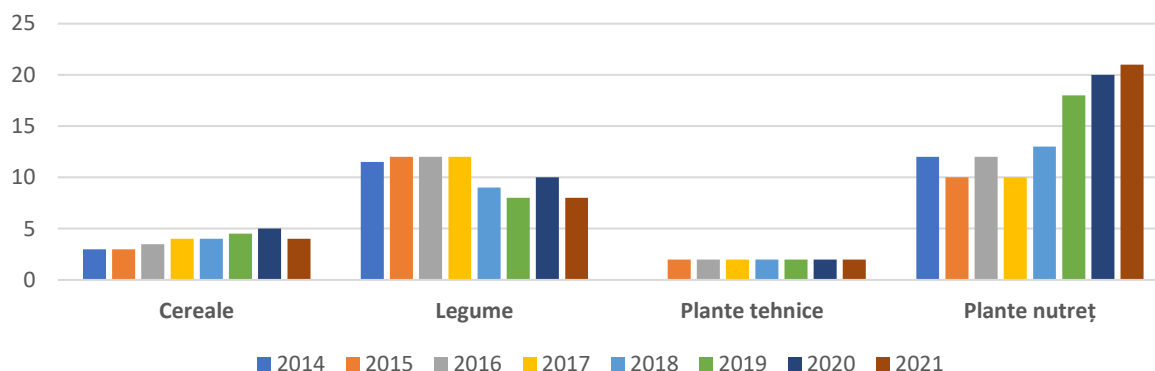

Sursa: Compartiment Registrul Agricol

²⁸ Sursă: Date furnizate de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Hunedoara

În anul 2021, producțiile obținute din agricultură de la nivelul municipiului, au fost următoarele: cereale – 4 tone/hectar (cu 33,33% mai mult față de anul 2014), legume – 8 tone/hectar (cu 30,43% mai puțin față de anul 2014), plante tehnice – 2 tone/hectar și plante nutreț – 21 tone/hectar (cu 75% mai mult față de anul 2014).

Figură 62 Evoluția producției obținute în agricultură, municipiul Deva, 2014-2021 (tone/ha)

Sursa: Compartiment Registrul Agricol

La nivelul anului 2019, un singur **grup de producători** din sectorul vegetal era recunoscut și activ la nivelul municipiului Deva și al zonei periurbane, respectiv GRUP PROD CORVINA SRL (legume), de altfel unicul grup de producători din județul Hunedoara²⁹.

Agricultura ecologică

Solul reprezintă un factor ecologic esențial, el fiind cea mai importantă resursă naturală și fundamentul esențial al activităților agricole. Prin agricultura ecologică este promovată cultura agrară multifuncțională cu rezultat durabil, materializat prin:

- Producție continuă de produse alimentare și agricole pe termen lung, prin conectarea ofertei cu cererea de produse alimentare și agricole, introducerea în circuitul pieței a celor interesați de produsele alimentare ecologice, cât și colaborarea în producția, prelucrarea și comercializarea produselor alimentare ecologice;
- Producție agricolă ce asigură micșorarea impactului agriculturii asupra factorilor de mediu (aer, apă, sol), refacerea și îmbunătățirea gradului de fertilitate al solului și conservarea biodiversității biologice;
- Producție agricolă cu rezultate economice și sociale numeroase: scăderea consumului de energie neregenerabilă, a cheltuielilor de transport, înființarea de noi locuri de muncă, majorarea veniturilor fermierilor, amplificarea dorinței de inovare și cooperare, desconcentrarea administrației publice, micșorarea cheltuielilor destinate sănătății.

Comisia Europeană stimulează promovarea producției și consumului de produse ecologice și atingerea unui procent de 25% de terenuri agricole folosite pentru agricultura ecologică, până în anul 2030, dar și dezvoltarea acvaculturii ecologice.

²⁹ Sursă: <http://www.madr.ro/docs/agricultura/grupurile-producatorilor-recunoscute-08.03.2019.pdf>

În municipiul Deva și în zona periurbană, există trei operatori economici/ grupuri de operatori³⁰ care dețin suprafețe certificate ecologic, după cum urmează:

- PLESA DORIN PFA, suprafață certificată ecologic de 6,66 hectare – Deva;
- SC SERVAGRA SRL, suprafață certificată ecologic de 258,10 hectare – Deva;
- POPA EDITA IF, suprafață certificată ecologic de 2,17 hectare – Bârcea Mică.

Zootehnia

Unitățile agrozootehnice au pe teritoriul UAT Deva un caracter pronunțat agricol și foarte puțin zootehnic. Funcțiunile sunt dispersate în unități agricole de regulă mici, amplasate la periferia localităților.

În anul 2021, efectivul de animale din municipiul Deva era de 14.980 capete, dintre care: 66,76% păsări, 23,84% ovine, 4,95% familii de albine, 2,30% porcine, 1,32% bovine și bubaline și 0,83% caprine.

În localitățile Deva și Sântuhalma suprafața totală a activităților agro-zootehnice este de 10,17 ha; în localitatea Archia, activitățile agro-zootehnice se desfășoară într-o fermă agricolă mică cu o suprafață de 0,86 ha din total intravilanului; în localitatea Cristur, activează în intravilan o singură zonă de unități agricole cu o suprafață de 2,26 hectare, iar în localitatea Bârcea Mică activează doar o fermă agricolă care ocupă 3,37 hectare.

Pomicultura

În cursul anului 2021 producția totală de fructe la nivelul județului Hunedoara a fost estimată la o cantitate de 42.446 tone, în creștere cu 39,37% față de anul 2014.

Cele mai mari producții în anul 2021 au fost de prune (27.716 tone), mere (9.485 de tone), nuci (1.933 de tone), iar cele mai mici producții au fost de caise și zarzăre (195 de tone), căpșuni (160 tone) și nectarine (6 tone).

Pescuitul și acvacultura

În anul 2021, în municipiul Deva exista o singură întreprindere ce funcționa sub codul CAEN 0322 *Acvacultura în ape dulci*, ce avea un număr de 2 angajați și o cifră de afaceri de 90.600 lei.

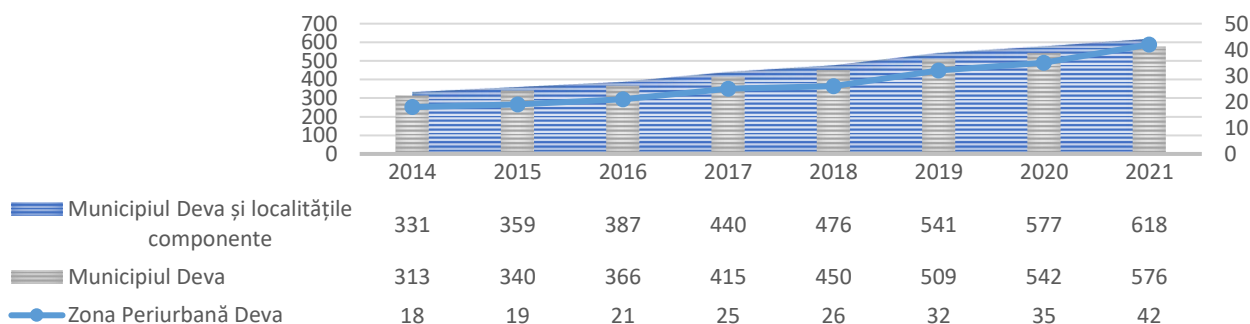
4.1.2 Industrie și construcții

Infrastructura dezvoltată, cât și forța de muncă disponibilă în diferite ramuri de activitate reprezintă factori favorizați ai dezvoltării economice de la nivelul municipiului Deva și al localităților aparținătoare.

În perioada 2014-2021, **numărul firmelor** active în sectorul „industrie și construcții” a înregistrat creștere atât la nivel municipal (84,03%), cât și la nivelul zonei periurbane Deva (133,33%). În anul 2021, totalul firmelor active care și-au desfășurat activitatea (în sectorul industrie și construcții) în municipiul Deva a fost de 576 de întreprinderi, iar în zona periurbană Deva a fost de 42, însemnând un total de 618 de întreprinderi active în domeniul „industrie și construcții”.

³⁰ Sursă: Conform Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Direcția pentru Agricultură Județeană Hunedoara

Figură 63 Evoluția firmelor active din domeniile industriei și construcțiilor - municipiul Deva și zona periurbană Deva

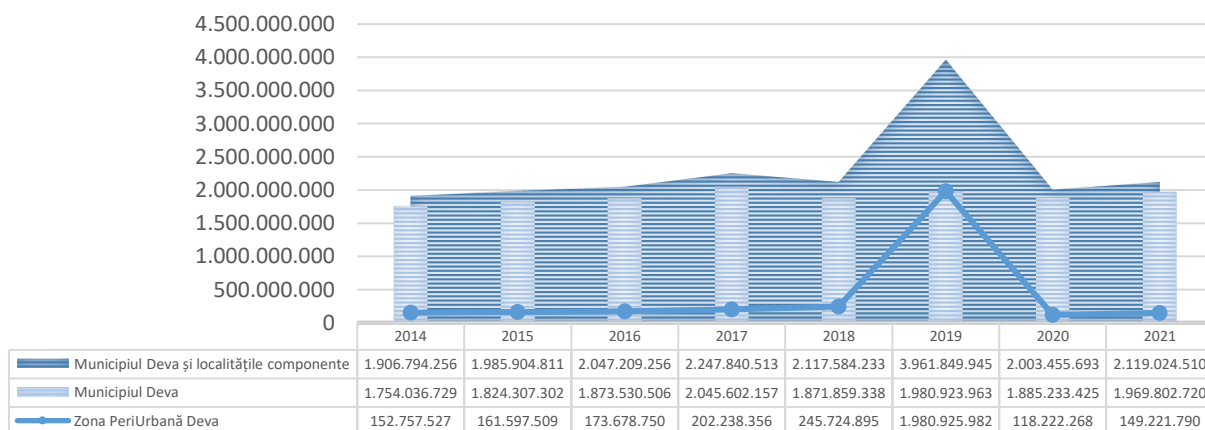
Sursa: Date www.listafirme.ro

În anul 2021, în municipiul Deva, cele mai multe unități locale erau active în **domeniile** „4120 – Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale” (175 unități), „1071 – Fabricarea pâinii; fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie” (36 unități), „și în „Lucrări de instalații sanitare, de încălzire și de aer condiționat (23 unități).

La nivelul municipiului Deva (împreună cu localitățile aparținătoare), ramurile cu pondere semnificativă în realizarea **cifrei de afaceri** din sectoarele industrie – construcții au fost: *Fabricarea articolelor din fire metalice; fabricarea de lanțuri și arcuri* (31,36%), *Fabricarea de biciclete și de vehicule pentru invalizi* (19,02%) și *Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale* (9,46%), *Recuperarea materialelor reciclabile sortate* (6,38%) și *Fabricarea altor produse manufacturiere n.c.a.* (4,13%).

Cifra de afaceri generată de domeniile de activitate industrie și construcții, în perioada 2014-2021, a înregistrat creșteri la nivelul municipiului Deva, (12,30%), însă, la nivelul zonei periurbane Deva a scăzut cu 2,31%. Per total, la nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente, a existat o creștere de 11,13%.

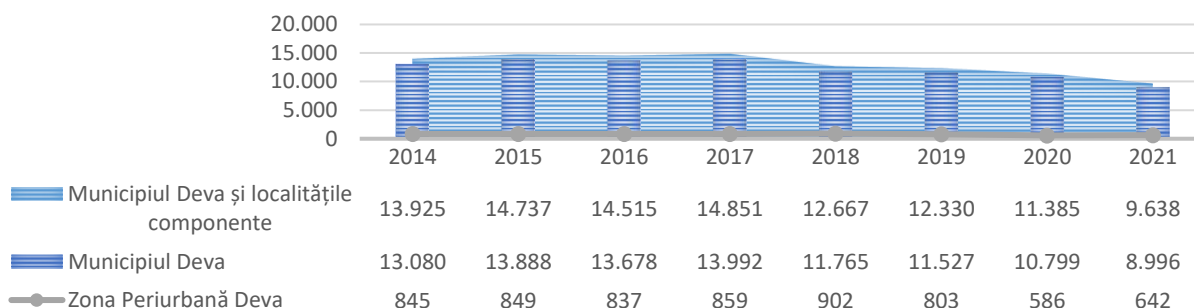
Figură 64 Evoluția cifrei de afaceri din domeniile industriei și construcțiilor - municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021 (lei)

Sursa: Date www.listafirme.ro

Numărul salariaților din domeniul industriei și construcțiilor, în perioada 2014-2021, a înregistrat scăderi, atât la nivel municipal (-31,22%), cât și periurban (-24,02%). Per total, la nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente, a existat o scădere de 30,79%.

Figură 65 Evoluția numărului salariaților din domeniile industriei și construcțiilor, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021

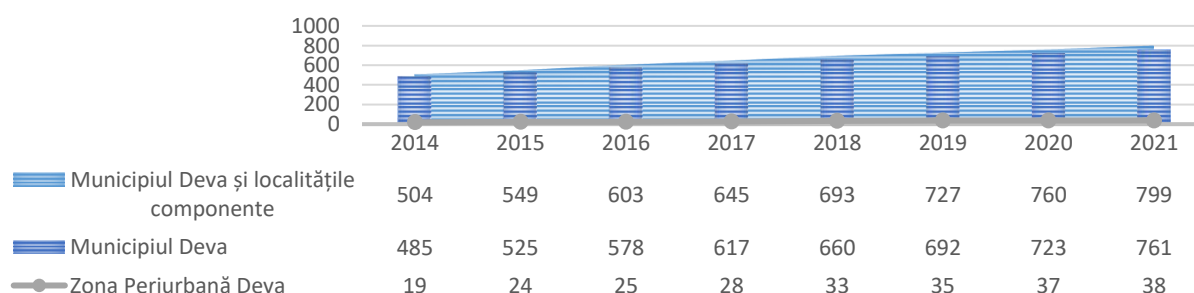
Sursa: Date www.listafirme.ro

4.1.3 Comerț și servicii

Comerțul este principalul generator de cifră de afaceri din domeniul serviciilor, în anul 2021 având ponderea de 37,15% din total cifră de afaceri de la nivelul municipiului Deva și 34,83% din total cifră de afaceri de la nivelul Municipiului Deva și al localităților componente.

La nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente, în anul 2021, erau active 761 unități locale active din domeniul comerțului (din care 38 de unități în zona periurbană Deva). În perioada 2014-2021, evoluția unităților active a fost una pozitivă, atât pentru municipiul Deva (56,91%), cât și pentru zona periurbană (100%). Per total, la nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente, a existat o creștere de 58,53% a numărului de unități locale active.

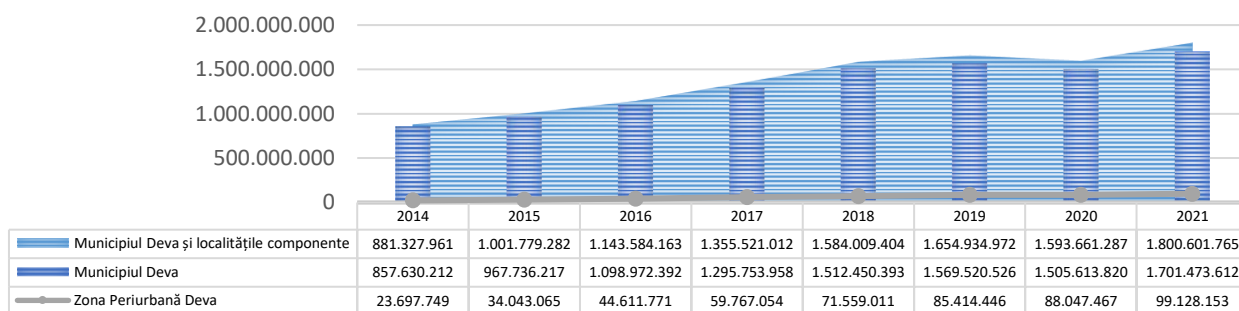
Figură 66 Evoluția unităților active din domeniul comerțului, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

Cifra de afaceri totală din domeniul **comerțului** din municipiul Deva împreună cu localitățile componente a fost de 1,8 miliarde de lei în anul 2021 (din care 99 milioane în zona periurbană Deva), în creștere față de anul 2014 cu 104,31%. Cifra de afaceri generată în domeniul de activitate comerț a avut o evoluție constantă în perioada 2014-2021, atât în municipiul Deva (98,39%), cât și în zona periurbană Deva (318,31%).

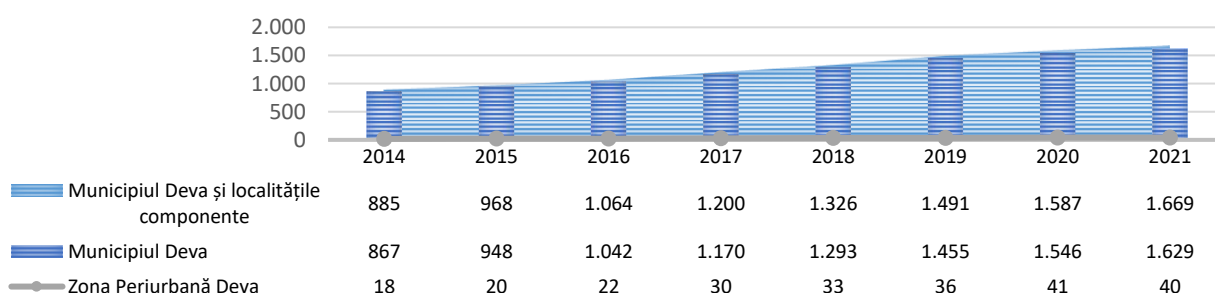
Figură 67 Evoluția cifrei de afaceri din domeniul comerțului, 2014-2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

La nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente, în anul 2021, erau active 1.669 de unități locale active din domeniul **serviciilor** (din care 40 de unități în zona periurbană Deva). În perioada 2014-2021, evoluția unităților active a fost una pozitivă, atât pentru municipiul Deva (87,89%), cât și pentru zona periurbană (122,22%). Per total, la nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente, a existat o creștere de 88,59%.

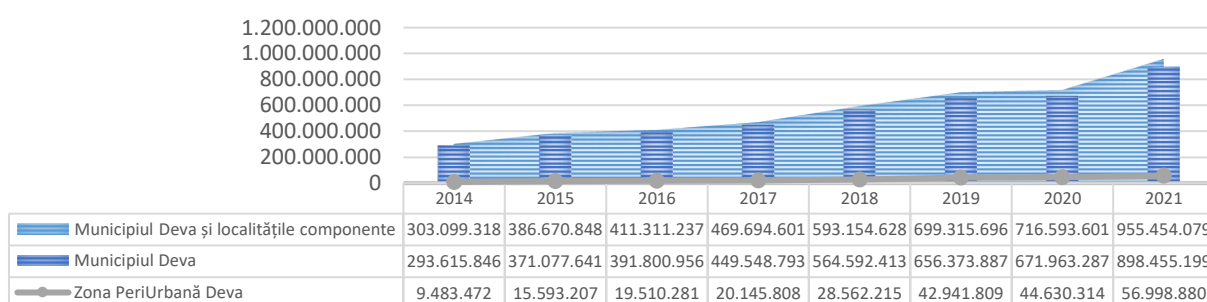
Figură 68 Evoluția unităților locale active din domeniul serviciilor, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

Cifra de afaceri totală din domeniul **serviciilor** din municipiul Deva împreună cu localitățile componente a fost de 955 de milioane lei în anul 2021 (din care 56,9 milioane în zona periurbană Deva), în creștere față de anul 2014 cu 215,03%. Cifra de afaceri generată de domeniul de activitate servicii a avut o evoluție constantă în perioada 2014-2021, atât în municipiul Deva (206%), cât și în zona periurbană Deva (501,03%).

Figură 69 Evoluția cifrei de afaceri din domeniul serviciilor, 2014-2021

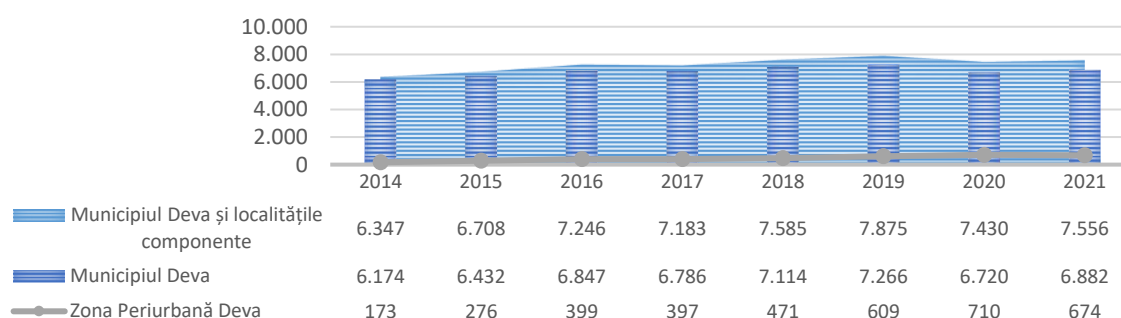
Sursa: Date www.listafirme.ro

Ramurile cu pondere semnificativă în realizarea cifrei de afaceri generate **de comerț și servicii** în municipiul Deva au fost: 4646 – „Comerț cu ridicata al produselor farmaceutice” (20,92%), 9200 – „Activități de jocuri de noroc și pariuri” (7,07%), 4617 – „Intermedieri în comerțul cu produse alimentare, băuturi și tutun” (5,62%), 4941 – „Transporturi rutiere de mărfuri” (4,54%) și „Comerț cu amănuntul al produselor farmaceutice, în magazine specializate” (3,28%).

La nivelul **zonei periurbane Deva**, ponderea semnificativă în realizarea cifrei de afaceri generate de **comerț și servicii** au fost: 4673 – „Comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare” 4941 – „Transporturi rutiere de mărfuri” (11,81%, 8010 – „Activități de protecție și gardă” (10,30%), 4649 – „Comerț cu ridicata al altor bunuri de uz gospodăresc” (10,16%) și 8622 – „Activități de asistență medicală specializată” (9,19%).

Numărul salariaților din domeniul comerțului și serviciilor, în perioada 2014-2021, a înregistrat creșteri, atât la nivel municipal (11,47%), cât și periurban (289,60%). Per total, la nivelul municipiului Deva împreună cu localitățile componente, a existat o creștere de 19,05%.

Figură 70 Evoluția numărului de salariați din domeniul comerțului și serviciilor, municipiul Deva și zona periurbană Deva, 2014-2021

Sursa: Date www.listafirme.ro

4.1.4 Turism

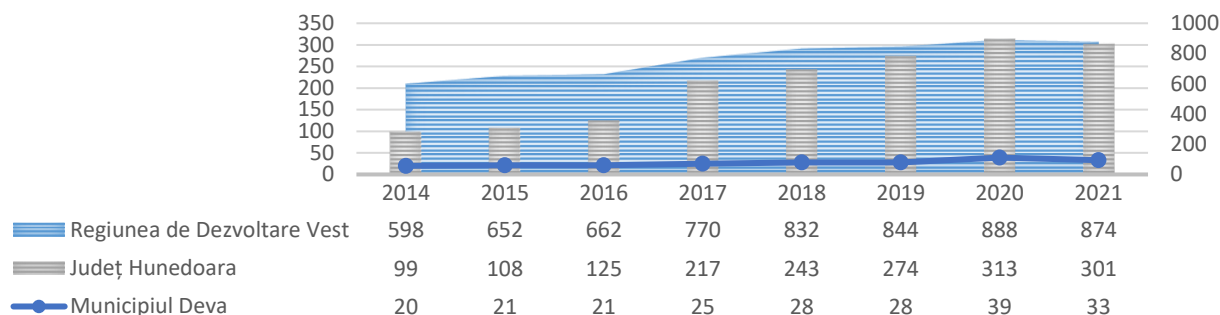
Structuri de primire turistică

În anul 2021, în județul Hunedoara erau înregistrate 301 structuri de primire turistică, reprezentând 34,44% din totalul unităților de cazare din Regiunea de Dezvoltare Vest. Din acest punct de vedere, județul Hunedoara ocupă primul loc la nivel regional, urmat de județele Caraș-Severin (30,66%) și Arad (17,51%). Din totalul de structuri de primire turistică din județul Hunedoara, 10,96% sunt concentrate în municipiul Deva, respectiv 33 de unități (la finalul anului 2021).

La nivelul județului Hunedoara, față de anul precedent (2020), numărul acestor structuri s-a micșorat cu 12 structuri. Comparativ cu anul 2014, numărul de structuri de primire turistică s-a majorat cu 204,04% (202 structuri). În ceea ce privește municipiul Deva, numărul acestora a crescut cu 13 unități în 2021 față de anul 2014 și s-a micșorat cu 6 unități, față de anul 2020.

În anul 2021, majoritatea structurilor de primire turistică din municipiul Deva au o capacitate mai mare de 5 locuri, cele mai multe fiind de tip pensiuni turistice – 15 unități (45,45% din totalul structurilor de primire turistică), urmate de: vile turistice – 10 unități (30,30% din totalul structurilor de primire turistică), hoteluri – 3 unități (9,09% din totalul structurilor de primire turistică), moteluri și tabere de elevi și preșcolari – 2 unități/ tip de unitate turistică și o pensiune agroturistică.

Figură 71 Evoluția structurilor de primire turistică, municipiul Deva, județul Hunedoara și Regiunea de Dezvoltare Vest

Sursa: INS (TUR101C)

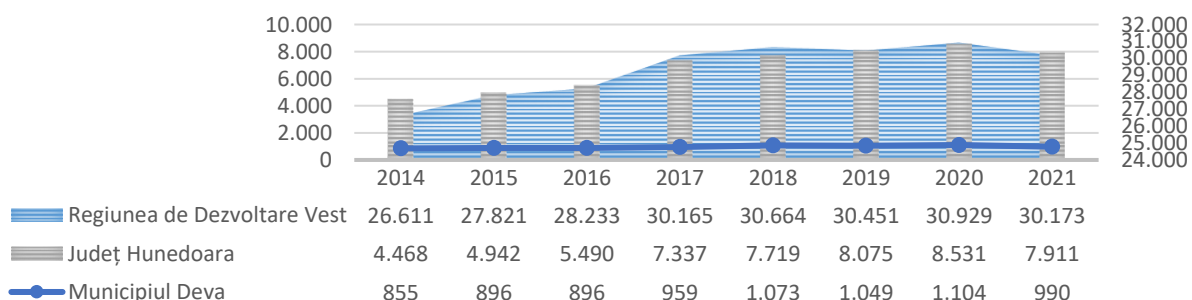
Capacitatea de cazare turistică existentă

Capacitatea de cazare din județul Hunedoara este de 7.911 locuri, adică 26,22% din totalul capacității de cazare existente în Regiunea de Dezvoltare Vest (30.173 locuri), fiind situat pe locul al doilea din regiune, imediat după județul Caraș-Severin (9.926 de locuri, 32,89% din totalul regiunii) și înaintea județelor Timiș (23,45% din totalul locurilor din regiune) și Arad (17,44% din totalul locurilor din regiune). Din totalul capacității de cazare turistică existente la nivelul județului Hunedoara, 12,51% se află în structurile de primire turistică din municipiul Deva. Numărul de locuri în structurile de primire turistică din municipiul Deva s-a diminuat în 2021 cu 10,33% față de anul 2020 (-114 locuri), însă a crescut cu 15,79% față de anul 2014 (+135 locuri), ajungând la 990 de locuri.

În municipiul Deva, 31,92% din capacitatea de cazare turistică existentă este concentrată în structuri de tip hoteluri și 26,16% în pensiuni turistice. Capacitatea de cazare din structurile de tip vile turistice reprezintă 18,38%, din tabere de elevi și preșcolari 14,95%, din moteluri 5,56%, iar din pensiuni agroturistice 3,03%.

În municipiul Deva, în anul 2021, numărul mediu de locuri de cazare existente într-un hotel este de 105 locuri, pentru un motel revin în medie 27 de locuri, într-o vilă turistică 18 locuri, într-o tabără de elevi și preșcolari 74 de locuri, într-o pensiune turistică 17 locuri, iar pentru o pensiune agroturistică 30 de locuri.

Figură 72 Evoluția capacității de cazare turistică în funcțiune, municipiul Deva, județul Hunedoara, Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2021

Sursa: INS (TUR102C)

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune

Capacitatea de cazare în funcție reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către unitățile de cazare turistică, ținând cont de numărul de zile, cât sunt deschise unitățile în perioada considerată și se exprimă în locuri/ zile. Se exclud locurile din camerele sau unitățile închise temporar din lipsă de turiști, pentru reparații sau alte motive.

În anul 2021, în Regiunea de Dezvoltare Vest, au fost în funcțiune 6.529.641 locuri de cazare, din care 20,94% în județul Hunedoara. Acesta este al treilea județ din regiune după capacitatea de cazare turistică în funcție, după județele Timiș (31,20%) și Caraș-Severin (29,27%). Din cele 1.367.160 locuri – zile de la nivelul județului Hunedoara, 18,65% reprezintă capacitatea de cazare în funcțiune din municipiul Deva. Față de anul precedent, în anul 2021, capacitatea de cazare în funcțiune (locuri – zile) din județul Hunedoara a crescut cu 36,47%, iar față de anul 2014, capacitatea de cazare turistică în funcțiune a crescut cu 15,85%.

Din totalul de locuri – zile (254.912 locuri) din municipiul Deva, 45,52% sunt concentrate în structuri de cazare de tip hoteluri, mai exact, 115.340 de locuri.

Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică

Regiunea de Dezvoltare Vest a atras, în anul 2021, 678.819 turiști, dintre care 17,67% au vizitat județul Hunedoara, acesta clasându-se pe ultimul loc între cele patru județe componente.

Analizând numărul de sosiri pentru perioada 2014-2021, în municipiul Deva, cu excepția ultimilor doi ani, se remarcă un trend ascendent al numărului de sosiri. În anul 2021 se observă o creștere de 50,93% a numărului de turiști față de anul 2020, însă, se observă și o scădere de 25,43% față de anul 2014.

În municipiul Deva, în perioada analizată, cel mai mare număr de turiști a fost atins în anul 2015, anul în care municipiul a fost vizitat de 41.372 de turiști.

În turism, indicele de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Hunedoara, în anul 2021 a fost de 17,11%, fiind mai mare decât cel din anul 2020 (12,62%). O situație similară a fost înregistrată și la nivelul municipiului Deva, care a avut în anul 2021 un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 12,46%, în creștere față de cel înregistrat în anul precedent (10,73%).

Evoluția acestui indicator pentru perioada 2014-2021 este una fluctuantă atât la nivel județean, cât și la nivelul municipiului Deva. Astfel, la nivelul municipiului Deva s-a încadrat între 10,73% (anul 2020) și 25,43 (anul 2015), iar la nivel județean între 12,62% (anul 2020) și 26,57 (anul 2015).

Figură 73 Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, municipiul Deva și județul Hunedoara, 2014-2021

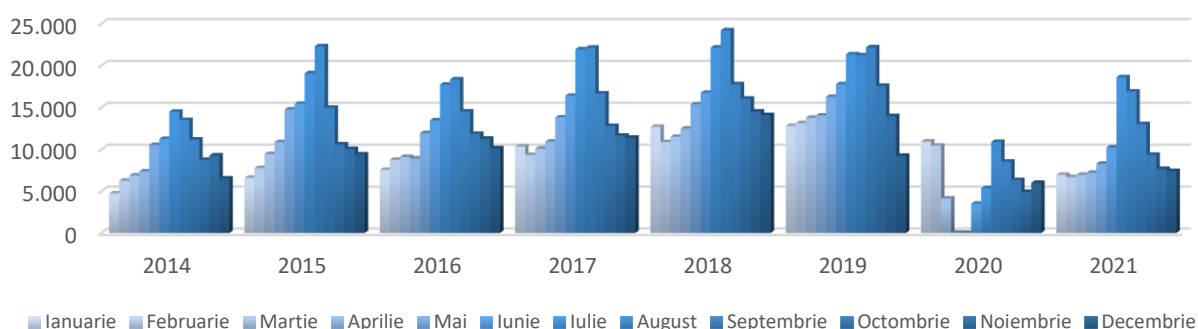
Sursa: INS (TUR105E, TUR103D)

Sezonalitate

La nivel județean, în lunile iulie – august se înregistrează cel mai ridicat număr de turiști, reprezentând 38,38% din totalul turiștilor din întregul an, anul de referință fiind 2021. În schimb, în lunile ianuarie – februarie se înregistrează cele mai scăzute valori ale numărului de turiști, în județul Hunedoara sosind un număr mediu de 13.697 turiști.

În sezonul cald (iunie – august) sosesc în medie 45.657 turiști, adică de 3,34 ori mai mulți turiști decât în sezonul rece (ianuarie – februarie). Astfel, se conturează sezonul turistic al județului Hunedoara, intervalul iunie – august fiind perioada cu cel mai mare număr de turiști.

Figură 74 Evoluția sosirilor turiștilor în structurile de cazare, județul Hunedoara, 2014-2021

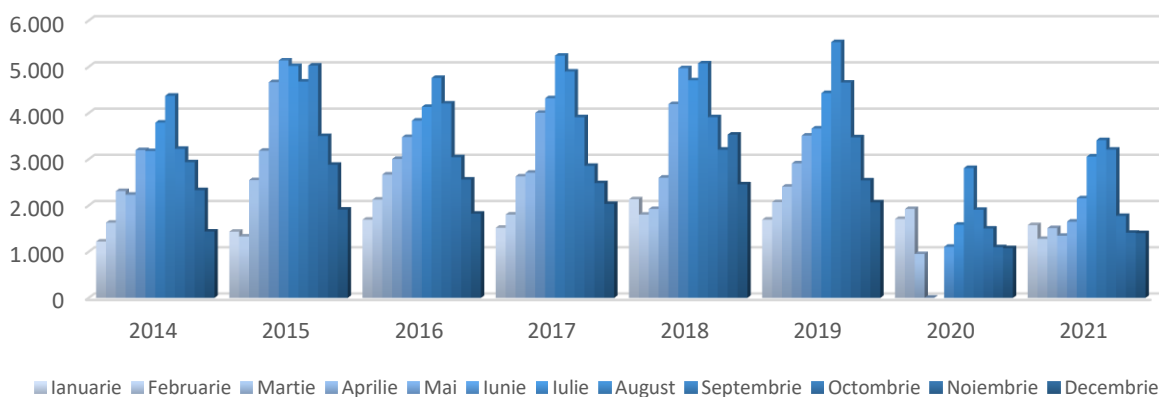

Sursa: INS (TUR104H)

La nivelul municipiului Deva, cel mai mare număr de turiști, în anul 2021, a fost înregistrat în luna august (3.413), iar cel mai mic în luna februarie (1.276 turiști). Din punctul de vedere al sezonaliității, în luna august a anului 2021 a avut loc o creștere a numărului de turiști cu 21,42% față de anul 2020, însă, față de aceeași perioadă a anului 2014, numărul acestora a scăzut cu 21,97%.

În perioada analizată, cea mai încărcată lună cu sosiri ale turiștilor a fost luna august din anul 2019, când 5.353 de persoane au vizitat municipiul Deva.

Figură 75 Evoluția sosirilor turiștilor în structurile de cazare, municipiul Deva, 2014-2021

Sursa: INS (TUR104H)

Înnoptări în structurile de primire turistică

Înnoptările turiștilor sosiți în Regiunea de Dezvoltare Vest, în anul 2021 au fost în număr de 1.485.011 înnoptări, dintre care 15,75% în structurile de cazare din județul Hunedoara. Din totalul județean de înnoptări, 13,58% reprezintă înnoptările din municipiul Deva.

În ceea ce privește evoluția numărului de înnoptări la nivelul municipiului Deva, în anul 2021, față de anul precedent, numărul acestora a crescut cu 45,58%, iar față de anul 2014, a scăzut cu 44,34%.

De asemenea, evoluția numărului de înnoptări la nivelul municipiului Deva este una fluctuantă, singura creștere constantă fiind în perioada 2016-2018. Vârful de înnoptări atins în municipiul Deva a fost în anul 2015, unde au existat 72.445 de înnoptări.

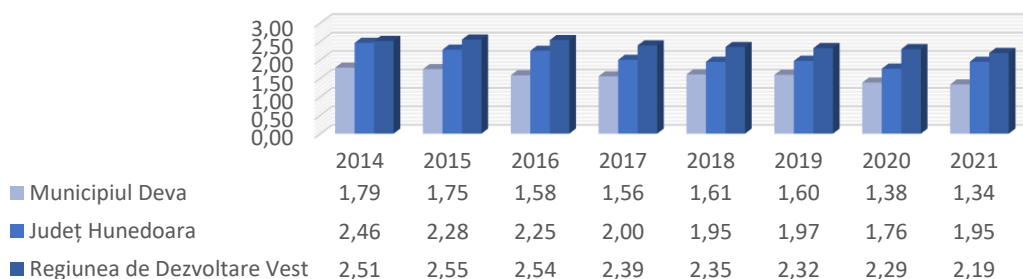
În anul 2021, pe tipuri de structuri de primire turistică, 61,37% din înnoptări se înregistrează în hoteluri. Alte structuri de primire turistică preferate de turiști pentru a înnopta sunt vilele turistice cu 15,35%, pensiunile turistice cu 12,75%, motelurile cu 6,42%, pensiunile agroturistice cu 3,76% și tabere de elevi sau preșcolari cu 1,34%.

Durata medie de ședere

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Vest, în anul 2021, durata medie de ședere a unui turist a fost de 2,19 zile, în timp ce la nivelul județului Hunedoara a fost de 1,95 zile. În anul 2020, valoarea duratei medii de ședere a turiștilor în structurile de primire turistică în municipiul Deva este de 1,34 zile.

În ceea ce privește evoluția duratelor medii de ședere a turiștilor, la nivelul municipiului Deva, pentru perioada 2014-2021, se observă un trend descendent, astfel că în anul 2021, față de anul 2014 acesta a scăzut cu 0,45 zile, iar față de anul 2020 cu 0,04 zile. În municipiul Deva durata medie de ședere este cu 0,61 zile sub durata medie de ședere la nivel județean și cu 0,85 zile sub durata medie regională.

Figură 76 Evoluția duratei medii de ședere în municipiul Deva, Județul Hunedoara și Regiunea de Dezvoltare Vest, 2014-2021

Sursa: INS (TUR104E, TUR105E)

Raportat la anul 2021, la nivelul municipiului Deva, pe tipuri de structuri de primire turistică, durata medie de ședere cea mai ridicată se înregistrează la nivelul pensiunilor turistice (2,47 zile), motelurilor (1,35 zile), hotelurilor (1,34 zile), vile turistice (1,31 zile), pensiuni (1,29 zile) și tabere de elevi și preșcolari (1,27 zile).

Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune

În turism, indicele de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune se calculează prin raportarea numărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune, din perioada

respectivă. Așadar, în anul 2021, indicele de utilizare a capacității de cazare în funcțiune din județul Hunedoara, a avut o medie de 16,52%, fiind mai mare față de media celui din anul 2020 (11,54%), dar mai mic față de media celui din anul 2015 (26,08%).

Pe luni, în județul Hunedoara, indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică, a avut cea mai ridicată valoare în luna august a anului 2015 (40,3%), iar valoarea minimă în luna aprilie a anului 2020 (3,5%).

Tendențele economice de la nivel mondial și național și epidemia globală provocată de virusul SARS CoV-2, care a blocat pentru o perioadă în anul 2020 orice formă de turism, și-au pus amprenta asupra sectorului turistic, tendințe ce s-au reflectat atât în numărul de sosiri și înnoptări, cât și în nivelul structurilor de primire turistică, multe dintre ele fiind forțate să își oprească activitatea din cauza lipsei de cerere.

Preocupări pentru dezvoltarea turismului din Deva și regiune

În anul 2021, Consiliul Local al Municipiului Deva a aprobat participarea municipiului Deva în calitate de membru fondator la constituirea asociației **Asociația pentru dezvoltarea turismului din Deva și regiune**, organizație nonguvernamentală, apolitică, independentă, cu caracter nelucrative.

Asociația s-a constituit cu scopul realizării și implementării politicilor de dezvoltare turistică, gestionarea concentrată a acțiunilor, componentelor și politicilor turistice locale, a destinației turistice Deva și zonele cu potențial turistic din imediata vecinătate, asigurarea realizării politicii de marketing, a planurilor de dezvoltare turistică, a unei agende de evenimente relevante, în scopul dezvoltării și valorificării potențialului turistic, prin localizarea organizațiilor și a factorilor interesați, în scopul simulării și sprijinirii dezvoltării locale, regionale și naționale prin creșterea fluxurilor și activităților turistice, ținând cont de principiile turismului durabil³¹.

Dezvoltarea destinației Deva se bazează pe un parteneriat deschis, cu actori din sectorul economic, social, dezvoltare urbană și arhitectură, artă, cultură, religie, administrație, educație, cu respectarea principiilor echidistanței, echității și egalității de șanse. **Obiectivele Asociației** sunt:

- Crearea, monitorizarea și adaptarea la situația socio-economică a zonei;
- Dezvoltarea a turismului din Deva și zonele cu potențial turistic din imediata vecinătate;
- Creșterea vizibilității și prestigiului destinației turistice Deva prin realizarea unui brand turistic integrat pentru zona urbană Deva și realizarea demersurilor pentru acreditarea zonală ca stațiune de interes național;
- Coordonarea activității de promovare a turismului urban, în totalitatea multiplelor sale forme;
- Sprijinirea instituțiilor publice și private în domeniul turismului;
- Înființarea și coordonarea de puncte de informare turistică în Deva și/sau susținerea desfășurării activității acestora;
- Conceperea, editarea, producția și distribuția de materiale și suporturi promoționale și publicitare, atât în format tipărit, cât și digital;
- Identificarea resurselor financiare sau a programelor de finanțare în vederea propunerii sau implementării de proiecte pentru dezvoltarea destinației Deva;
- Cooptarea și afilierea la organisme interne și internaționale pentru promovarea oportunităților din Deva;

³¹ Sursă: Primăria Municipiului Deva

- Promovarea de măsuri pentru protejarea, conservarea și întreținerea mediului înconjurător, patrimoniului cultural, istoric și turistic;
- Inventarierea periodică a patrimoniului turistic al destinației;
- Participarea la diverse evenimente, târguri, conferințe, festivaluri etc., organizate de terți în țară și/sau străinătate pentru promovarea destinației Deva;
- Încurajarea și stimularea de măsuri pentru extinderea accesului la obiective și evenimente de interes pentru minorități, categorii defavorizate și persoane cu dizabilități;
- Asigurarea pregătirii angajaților proprii în vederea îmbunătățirii serviciilor de promovare a destinației Deva;
- Proiectare și operaționalizarea unui sistem propriu pentru achiziționarea, colectarea, interpretarea și valorificarea datelor în vederea formării și gestionării proprii baze de date;
- Încurajarea cooperării între membrii asociației, precum și între membri și terți din industria turismului;
- Atragerea unor parteneri și sponsori din țară și din străinătate;
- Acordarea sprijinului pentru dezvoltarea și managementul atracțiilor turistice, în concordanță cu principiile echității, față de actorii implicați;
- Informarea membrilor cu privire la modificările legislative din domeniul turismului;
- Orice alte inițiative care duc la dezvoltarea turismului în Deva și regiune.

În municipiul Deva, în anul 2021, existau 17 agenții de turism licențiate, din care 8 agenții erau clasate în categoria agențiilor intermediare și 9 agenții clasate în categoria agențiilor organizatoare. Conform Ordinului nr. 1.179/10 octombrie 2018, agențiile de turism pot fi definite în 2 categorii, după cum urmează:

- *Agenție de turism organizatoare* – desfășoară activitatea de organizare, prin care agenția combină și vinde sau oferă spre vânzare pachete direct, fie prin intermediul unui alt comerciant sau împreună cu un alt comerciant, sau activitatea comerciantului care transmite datele călătorului unui alt comerciant;
- *Agenție de turism intermediară* – desfășoară activitatea de intermediere, prin care agenția, alta decât agenția organizatoare, vine sau oferă spre vânzare, în calitate de intermediar, pachete combinate de către o agenție de turism organizatoare.

Forme de turism practicabile în Municipiul Deva

Municipiul Deva dispune de resurse turistice însemnate, de natură istorică, religioasă, culturală, dar și atracții specifice turismului de agrement.

Turismul de afaceri și evenimente este specific municipiului Deva, având în vedere faptul că mare parte dintre structurile de primire turistică oferă facilități pentru desfășurarea de conferințe, seminarii, evenimente, congrese, simpozioane etc. De asemenea, în zonă se desfășoară, pe perioada întregului an, evenimente de natură economică, științifică, sportivă și culturală.

Turismul de tranzit se practică pe direcția autostrăzii A1, mulți vizitatori ieșind de pe autostradă pentru a vizita punctele de atracție de la nivelul municipiului sau pentru a se relaxa la unele dintre multiplele restaurante din Deva.

Turismul sportiv poate fi practicat în municipiul Deva, unde se desfășoară anual evenimente sportive, printre cele mai importante se regăsesc Campionatul Realsport de Minifotbal și Campionatul Național de Super Rally.

Turismul cultural din municipiul Deva are la bază un patrimoniu cultural bogat în istorie, cultură și foarte bine evidențiat.

De asemenea, evenimente specifice acestei zone bogate în obiceiuri și tradiții sunt organizate pentru păstrarea și, în același timp, pentru promovarea acestora: Deva Magic Summer, Festivalul DEVARă, Deva Jazz Festival.

Turismul religios poate fi practicat atât în lăcașurile de cult dedicate religiei ortodoxe, cât și celor greco-catolice, iudaice au neoprotestante, făcând din Deva un important centru religios.

Turismul ecvestru poate fi practicat la Conacul Archia, unde se pot practica plimbări cu poneii sau cai, ședințe de echitație, ieșiri cu calul în natură, plimbări cu trăsură.

4.2 Forța de muncă, ocupare și șomaj

4.2.1 Forța de muncă și ocupare

Resurse de muncă

Resursele de muncă reprezintă acea categorie de populație care dispune de ansamblul capacităților fizice și intelectuale care îi permit să desfășoare o muncă utilă într-una dintre activitățile economiei naționale.

Resursele de muncă cuprind populația aptă de muncă, în vârstă de muncă, însă nu sunt excluse nici persoanele sub sau peste vârsta de muncă aflate în activitate.

Tabel 26 Vârsta de muncă la nivel național, 1990-2020

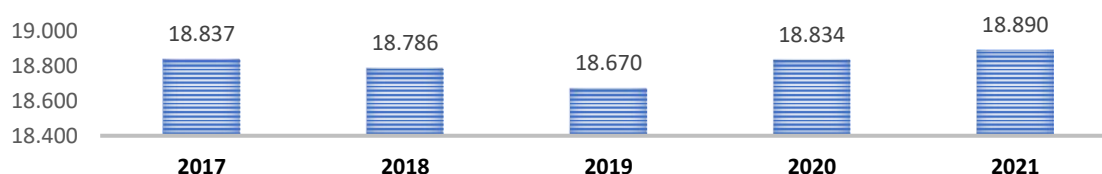
Gen	1990-2000	2001-2009	2010	2011-2015	2016-2019	2020
Femei	16-54 ani	16-57 ani	16-58 ani	16-59 ani	16-60 ani	16-61 ani
Bărbați	16-59 ani	16-62 ani	16-63 ani	16-64 ani	16-65 ani	16-65 ani

Sursa: Date INS

Limita superioară a vârstei maxime de muncă a crescut în timp (în prezent fiind cu 7 ani mai mare în cazul bărbaților și cu 6 ani mai mare în cazul femeilor).

Numărul de pensionari din municipiul Deva³², în perioada 2017-2021, a rămas oarecum constant.

Figură 77 Evoluția numărului de pensionari, municipiul Deva, 2017-2021

Sursa: Casa Județeană de Pensii Hunedoara

În urma analizei evoluției resurselor de muncă în perioada 2014-2020, se observă o scădere a acestora, atât la nivelul județului Hunedoara, cât la nivel regional și național. Astfel, în 2020, față de anul 2014, numărul de resurse de muncă a scăzut cu 8,66% la nivel județean, cu 3,12% la nivel regional și cu 3,02% la nivel național.

³² Sursă: Conform Casei Județene de Pensii Hunedoara

Scăderea cunoaște o accentuare începând cu anul 2014, o posibilă explicație fiind faptul că de la 1 ianuarie 2014 a fost liberalizat accesul pe piața muncii pentru cetățenii români în toate statele membre.

Populația activă

Populația activă civilă caracterizează oferta potențială de forță de muncă și gradul de ocupare a populației, cuprinzând populația ocupată civilă și șomerii înregistrați.

La nivelul anului 2020, în județul Hunedoara existau 171 mii persoane, reprezentând populația activă civilă, respectiv 1,96% din disponibilul național și 20,41% din cel al Regiunii de Dezvoltare Vest. În ceea ce privește repartizarea acestora în funcție de gen, se observă o pondere mai ridicată în cazul bărbaților (53,57%), față de populația activă de gen feminin (46,43%).

Analizând evoluția populației active în dinamica ultimilor 10 ani, ca și în cazul resurselor de muncă, se observă o scădere a numărului de persoane, însă diferența dintre 2014 și 2020 este mai mică la nivel județean, scăderea fiind de 3,33%, 9,71% la nivel regional și de 1,94% la nivel național.

Rata de activitate a resurselor de muncă reprezintă raportul dintre populația activă civilă și totalul resurselor de muncă. Din punctul de vedere al ratei de activitate a resurselor de muncă, la nivel național a fost înregistrată o creștere de 1,13%, la nivel regional o creștere de 3,23%, iar la nivel județean o scădere de 1,22%.

Populația ocupată

Populația ocupată civilă cuprinde toate persoanele care au o ocupație aducătoare de venit, pe care o exercită în mod obișnuit, în una dintre activitățile economiei naționale, fiind încadrate într-o activitate economică sau socială, în baza unui contract de muncă sau în mod independent, cu scopul obținerii unor venituri.

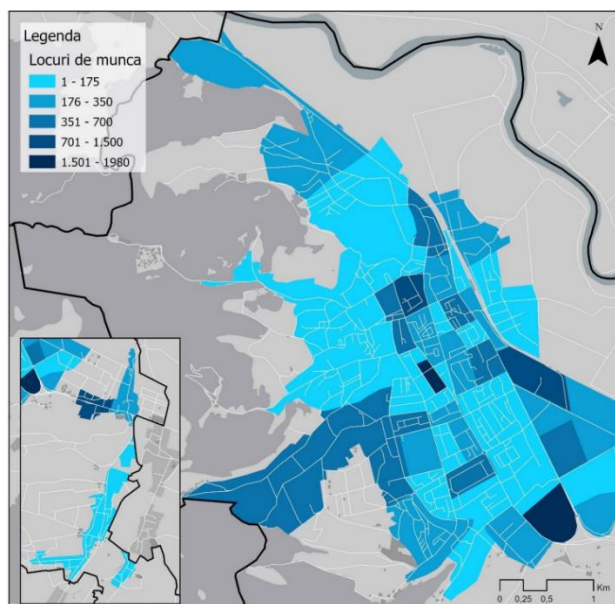
În anul 2020, județul Hunedoara avea o populație ocupată civilă de 165,3 mii persoane, respectiv 20,17% din totalul Regiunii de Dezvoltare Vest și 1,96% din totalul național. De asemenea, totalul populației ocupate la nivelul județului în anul 2020 este cu 6,56% mai mic față de valoarea înregistrată în 2010.

Rata de ocupare a resurselor de muncă reprezintă raportul dintre populația ocupată civilă în totalul resurselor de muncă disponibile, iar județul Hunedoara are, în anul 2020, o rată de 70,6%, cu 11,5% mai mare decât cea înregistrată în anul 2014. Comparativ cu raportul existent la nivel regional (71,9%), județul Hunedoara are o rată mai mică, dar mai mare decât raportul național (69,1%).

Salariați

În ceea ce privește numărul mediu de salariați, conform datelor furnizate de INS, la nivelul anului 2020, în județul Hunedoara a fost înregistrat un total de 101.414 persoane (cu 5,11% mai puțini față de anul 2014), iar în municipiul Deva au fost înregistrați 34.277 de salariați, cu 7,84% mai mulți față de anul 2014. Numărul mediu de salariați din municipiul Deva reprezintă 33,80% din totalul mediu de salariați de la nivel județean și 6,73% la nivel regional.

Figură 78 Zonificarea locurilor de muncă, municipiul Deva, 2020

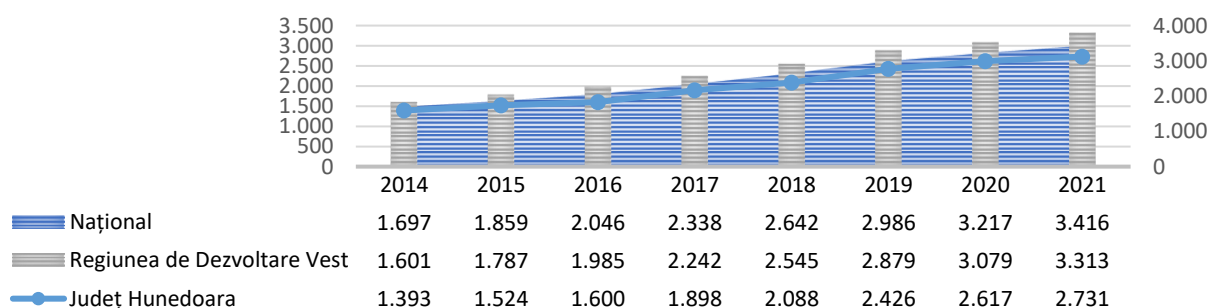

Sursa: PMUD Deva 2021-2027

Repartizarea salariilor pe activități ale economiei naționale arată că la nivelul anului 2020, în județul Hunedoara, numărul mediu de salariați cel mai mare a fost concentrat în activitatea economică „Industrie” cu un procent de 33,08%

În ceea ce privește câștigul net lunar, în medie, la nivelul anului 2021, în județul Hunedoara acesta este de 2.731 lei, cu 96,05% mai mare față de cel din anul 2014. Pentru perioada analizată se remarcă o creștere susținută a câștigului salarial net lunar, atât la nivel județean, cât și la nivel regional și național. Comparativ, valoarea atinsă în 2021 în județul Hunedoara este cu 582 de lei mai mică față de media regională și cu 685 de lei mai mică decât media națională.

Figură 79 Evoluția câștigului salarial mediu net lunar, 2014-2021

Sursa: INS (FOM106E)

Activitățile principale ale economiei naționale care au înregistrat în anul 2020, la nivelul județului Hunedoara cel mai mare câștig salarial mediu net lunar sunt reprezentate de:

- „Cercetare-dezvoltare” – 5.067 de lei, mai mare cu 2.336 de lei față de media județeană;
- „Administrație publică și apărare: Asigurări sociale din sistemul public” – 4.500 de lei, mai mare cu 1.769 de lei față de media județeană;
- „Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat” – 4.401 de lei, mai mare cu 1.670 de lei față de media județeană.

La polul opus, cu cele mai mici câștiguri medii lunare, regăsim următoarele categorii:

- „Tipărire și reproducerea pe suporti a înregistrărilor” – 1.708 de lei, mai puțin cu 1.023 de lei față de media județeană;
- „Hoteluri și restaurante” – 1.631 lei, mai puțin cu 1.100 de lei față de media județeană;
- „Activități auxiliare intermediarilor financiare, activități de asigurare și fonduri de piese” – 1.559 de lei, mai puțin cu 1.172 de lei față de media județeană.

4.2.2 Șomaj

Șomeri

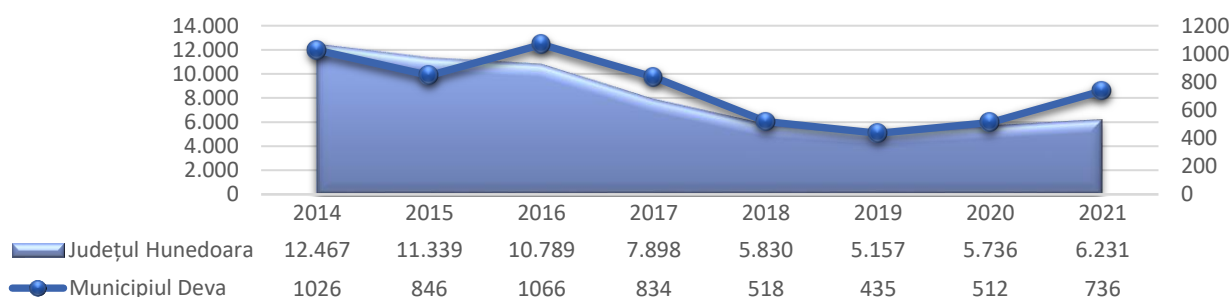
Conform datelor furnizate de INS, la nivelul lunii decembrie a anului 2021, în județul Hunedoara au fost înregistrați 6.231 șomeri, dintre care 51,56% neindemnizați, totalul acestora reprezentând 43,99% din totalul Regiunii de Dezvoltare Vest și 2,65% din totalul șomerilor înregistrați la nivel național.

La nivelul municipiului Deva au fost înregistrați, în perioada 2021, 736 șomeri, reprezentând 11,81% din totalul șomerilor de la nivel județean.

În ceea ce privește evoluția numărului de șomeri înregistrați, în perioada 2014-2020, aceasta a urmat un trend descrescător, atât la nivelul municipiului Deva, cât și la nivel județean, regional și național. De asemenea, comparativ cu anul 2020, în anul 2021, numărul șomerilor este în creștere cu 8,63% la nivel județean, în scădere la nivel regional cu 22,86% și la nivel național cu 20,70%, iar la nivelul municipiului Deva este în creștere cu 43,75%. De menționat, este faptul că aceste creșteri de la nivel județean și municipal, pot avea ca factor influențator contextul epidemiologic provocat de virusul SAR-CoV-2, ce a avut impact asupra tuturor domeniilor de activitate.

În perioada 2014-2020, în municipiul Deva, numărul de șomeri a ajuns de la 1.026 de persoane, la 736 de persoane, cunoscând o creștere a activității în cadrul câmpului de muncă de 22,19%. Din totalul șomerilor înregistrați în municipiul Deva în anul 2021, ponderea cea mai mare revine celor de sex masculin, respectiv 57,63%.

Figură 80 Evoluția numărului de șomeri (persoane), 2014-2021

Sursa: INS (SOM101B, SOM101E)

În ceea ce privește rata șomajului, calculată ca raport între numărul șomerilor înregistrați și populația activă civilă, la nivelul județului Hunedoara, aceasta a scăzut cu 48,48% în anul 2020 față de anul 2014, dar a crescut cu 13,33% față de anul 2019. În anul 2020, procentul din județul Hunedoara (3,4%) este superior față de cel regional (2,2%) și egal cu cel național (3,4%).

Formarea profesională

Activitatea de formare profesională este definitorie pentru completarea profilului profesional al oricărei persoane aflate în căutarea unui loc de muncă. Astfel, prin asigurarea creșterii și diversificării competențelor profesionale ale persoanelor inactive, se ating două obiective importante: satisfacerea cererilor imediate pe piața muncii și creșterea șanselor de ocupare în muncă a șomerilor.

Programele de formare profesională asigură, conform legii, inițierea, calificarea, recalificarea, perfecționarea și specializarea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, iar formele prin care se realizează acestea sunt reprezentate de: cursuri, stagii de practică și specializare, precum și alte forme, în condițiile legii.

Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Hunedoara asigură implementarea, la nivel județean, a măsurilor de prevenire a șomajului, protecția socială a persoanelor neîncadrate în muncă, organizarea și coordonarea activităților de ocupare și de formare profesională a forței de muncă.

La nivelul anului 2021, în județul Hunedoara sunt autorizați 22 de furnizori de formare profesională pentru 46 programe de formare care vizează 35 de tipuri de cursuri, din care 22 de programe de calificare, 9 de perfecționare și 15 de specializare. Dintre cele 46 de programe de formare profesională, în municipiul Deva au fost autorizate următoarele tipuri de programe de formare:

Tabel 27 Programe de formare profesională autorizate în municipiul Deva

Numele programului de formare autorizat	Tipul programului
Expert accesare fonduri structurale și de coeziune europene	Perfecționare
Arhivist	Specializare
Agent de securitate	Calificare
Competențe digitale de utilizare a tehnologiei informației ca instrument de învățare și cunoaștere	Specializare
Contabil	Specializare
Coafor	Calificare
Inspector în domeniul securității și sănătății în muncă	Specializare
Inspector/Referent resurse umane	Specializare
Agent de securitate	Calificare

Sursa: Registrului Județean al Furnizorilor de Formare Profesională a Adulților, 2021

Locuri de muncă vacante

În municipiul Deva, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă postează regulat locuri de muncă pentru șomeri, dar în data de 26.08.2022 la ANFOM Hunedoara nu exista niciun loc de muncă vacant.

Analiza SWOT - Mediul economic și forța de muncă

Puncte tari	Puncte slabe
Evoluția descendentă a șomerilor înregistrați, atât în rândul populației masculine cât și feminine; Municipiul Deva concentrează 35,29% din totalul întreprinderilor mari de la nivel județean; Densitatea întreprinderilor de la nivelul municipiului Deva este cu mult mai mare față de cea de la nivel județean; Unicul grup de producători locali își desfășoară activitate în municipiul Deva; Existența unei platforme online pentru atragerea investitorilor; Cifra de afaceri de nivelul municipiului este în creștere; Oferte cu suprafețe investiționale în municipiul Deva centralizate într-o bază de date online.	Cele mai mici ponderi ale cifrei de afaceri, din anul 2021, au fost generate de agricultură, silvicultură și pescuit; Numărul angajaților din municipiul Deva și zona periurbană este în scădere cu 11,63%; Lipsa structurilor de sprijin a afacerilor; Impactul negativ al pandemiei COVID-19 asupra societăților care activează în sectorul turismului, salariaților și cifrei de afaceri generate de acestea, dar și asupra activităților turiștilor; Existența a mai multor suprafețe de teren neexploatare; Ponderea mică a întreprinderilor de mărime mijlocie
Oportunități	Amenințări
Dezvoltarea infrastructurii la nivelul zonei urbane funcționale care să favorizeze mobilitatea forței de muncă și creșterea numărului de investitori; Valorificarea activităților economice cu potențial de dezvoltare din cadrul localităților din zona periurbană; Organizarea programelor de formare profesională; Organizarea Târgului locurilor de muncă și a formării profesionale; Posibilități de accesare a fondurilor europene în vederea dezvoltării mediului antreprenorial; Acțiuni de stimulare a spiritului antreprenorial sau de investiții în zona periurbană; Valorificarea oportunităților de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii de afaceri; Asocierea operatorilor din turism, dezvoltarea infrastructurii turistice și crearea unor pachete turistice integrate, în vederea valorificării potențialului turistic; Statutul de reședință de județ a municipiului Hunedoara oferă oportunități suplimentare de dezvoltare economică și socială.	Instabilitatea legislației fiscale; Putere de cumpărare scăzută; Migrația forței de muncă specializată spre alte centre urbane; Instabilitatea financiară; Îndreptarea absolvenților de licee către centre universitare; Riscul de apariție a fenomenelor de migrare a populației în străinătate pe fondul unui nivel redus al puterii de cumpărare, ceea ce ar putea conduce la lipsa forței de muncă și diminuarea interesului mediului de afaceri pentru realizarea de investiții de amploare.

Concluzii cu privire la mediul economic și forța de muncă

Municipiul Deva se află într-o continuă dezvoltare socio-economică în ultimii ani, având o densitate a întreprinderilor aflată într-un proces de creștere, dar o creștere lentă, cu evoluție pozitivă a rezultatelor economice și o creștere a locurilor de muncă. Aceste fenomene sunt susținute de demersurile de promovare și susținere a economiei locale realizate inclusiv de Primăria Municipiului Deva prin platforma DevaBusiness.

Păstrarea acestui ritm al dezvoltării economice trebuie susținut prin atragerea de noi investiții la nivelul zonei periurbane în vederea creării unor noi locuri de muncă, acțiuni ce vor permite atragerea de noi rezidenți în zonă și astfel atenuarea efectelor negative ale îmbătrânirii populației. În acest sens, este necesară dezvoltarea infrastructurii pentru afaceri, ex. incubatoare de afaceri, parcuri cu caracter științific și tehnologic (valorificând astfel și terenurile neutilizate și menționate în PUG ca zonă industrială).

Pandemia COVID-19 a afectat întreg sectorul economic (cel mai afectat fiind sectorul turismului), însă a generat oportunități pentru digitalizarea serviciilor publice, pentru cooperarea în cadrul parteneriatelor public – privat și a determinat inclusiv întoarcerea în țară a populației plecate la muncă în străinătate, care ar putea rămâne în țară într-un context adecvat așteptărilor privind nivelul de trai și calității vieții

Sectorul industrial de la nivelul Municipiului Deva este unul propice investițiilor, datorită experienței pe piață și a marilor firme industriale existente pe teritoriul municipiului Deva.

În perioada 2014-2021 numărul de șomeri din municipiul Deva a scăzut, în paralel cu creșterea numărului de salariați, fenomene ce au fost influențate și de frecvența de organizare a programelor de pregătire profesională și obținerea unei calificării ajutând absolvenții la găsirea unui loc de muncă.

Privit din punct de vedere economic, dintre localitățile zonei periurbane, satul Cristur a avut o evoluție economică semnificativă, atât din punct de al cifrei de afaceri, al numărului de firme, cât și al numărului de angajați.

5. Educație. Sănătate. Infrastructura socială și de petrecere a timpului liber

5.1 Educație

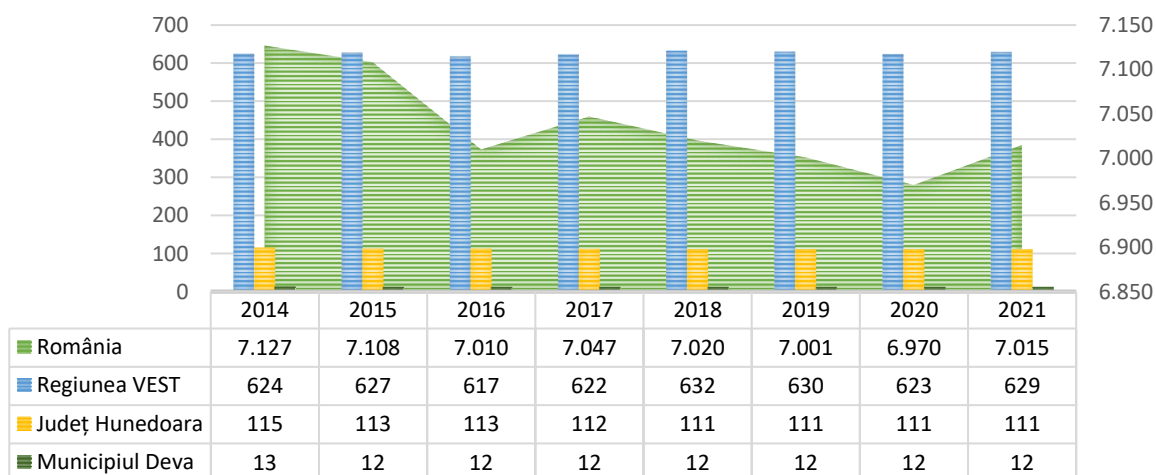
Dezvoltarea durabilă are la bază educația, ca factor esențial, pentru a asigura funcționarea adecvată a societății. Educația trebuie privită atât sub aspectul relevanței pe care o are în pregătirea forței de muncă, dar mai ales ca un proces continuu care pregătește generațiile tinere pentru provocările viitoare.

5.1.1 Infrastructură educațională

Unități de învățământ

La nivelul județului Hunedoara, în anul 2021, existau 111 unități școlare, reprezentând 17,65% din totalul regional și 1,58% din totalul național.

Figură 81 Evoluția numărului de unități școlare, 2014-2021

Sursa: INS (SCL101C)

În municipiul Deva, la nivelul anului 2021, funcționau 12 unități de învățământ, reprezentând 10,81% din unitățile de învățământ existente în județul Hunedoara. Pe lângă acestea, în municipiul Deva își desfășoară activitatea și o serie de structuri de învățământ fără personalitate juridică cum sunt grădinițele cu program normal și grădinițele cu program prelungit.

Între cele 12 unități de învățământ din municipiu se regăsesc: o unitate de învățământ antepreșcolar și o unitate de învățământ preșcolar, 2 unități de învățământ primar și gimnazial, 8 de învățământ liceal. În ceea ce privește evoluția numărului unităților de învățământ la nivelul reședinței de județ, acesta este mai mic cu o unitate în anul 2021, față de anul 2014.

La nivelul municipiului se derulează și trei **programe de studii universitare de licență**, cuprinse în oferta academică a unor instituții de învățământ superior, după cum urmează:

- ✚ Programul de studii universitare "Ingineria și Managementul Afacerilor" din cadrul Facultății de Mine, Universitatea din Petroșani³³:
 - Și-a început activitatea în extensia Deva în anul 2019, cu misiunea de a forma specialiști calificați în domeniul de licență "Inginerie și Management", domeniul fundamental "Științe inginerești";
 - Capacitate de școlarizare: 30 de locuri;
 - Numărul studenților înmatriculați de la autorizare și până în anul 2022 a fost de 93 de studenți;
 - La nivelul Facultății de Mine există încheiate 29 de convenții de practică, inclusiv cu entități care își desfășoară activitatea în Municipiul Deva.
- ✚ Programul de studii universitare de licență – Asistență Medicală Generală din cadrul Facultății de Medicină, Universitatea de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara³⁴:
 - Și-a început activitatea în 2017 în municipiul Deva;
 - Numărul studenților înmatriculați de la autorizare și până în anul 2022 a fost de 375 de studenți;
 - La nivelul Facultății de Medicină, pentru programul de studii universitare de licență – Asistență Medicală Generală, există parteneriate cu spitalele publice și private acreditate cu privire la efectuarea de către studenți a practicii de specialitate.
- ✚ Programul de studii universitare de licență la nivelul Centrului Teritorial al Academiei de Studii Economice pentru Învățământ la Distanță Deva.

Statisticile legate de rata de angajare a absolvenților în domeniul de formare se întocmesc după un interval de 2 ani de la finalizarea ciclului de licență, astfel încât nu sunt încă disponibile cu privire la rata de angajabilitate la nivelul instituțiilor de învățământ superior prezente în Municipiul Deva.

Infrastructura școlară este formată din mai multe elemente, precum: săli de clasă, laboratoare școlare, săli de gimnastică, terenuri de sport și PC-uri.

În ceea ce privește **numărul sălilor de clasă**, la nivelul județului Hunedoara, în anul 2021 exista un total de 2.872, dintre care 660 (22,98%) sunt concentrate în municipiul Deva.

În privința **numărului de laboratoare școlare**, la nivel județean, în anul 2021 exista un total de 445 de laboratoare școlare, dintre care 55 (12,36%) se află în municipiul Deva.

În ceea ce privește **numărul sălilor de gimnastică**, la nivel județean există un număr de 107 săli de clasă, dintre care, 25 se află în instituțiile de învățământ din municipiul Deva.

În privința **atelierelor școlare**, la nivel județean, în anul 2021 există 117 ateliere, 32 dintre acestea (27,35%) se află în unitățile de învățământ de la nivelul municipiului Deva.

³³ Sursa: Informații furnizate de Universitatea din Petroșani

³⁴ Sursa: Informații furnizate de Universitatea de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara

În anul 2020, în unitățile de învățământ din municipiul Deva existau 36 de **terenuri de sport**, reprezentând un procent de 28,13% din totalul terenurilor de sport de la nivel județean.

În anul 2021, numărul de **PC-uri/ echipamente IT** din municipiul Deva a ajuns la 1.847 de PC-uri/ echipamente IT, cu 62,45% mai multe față de anul 2014, ajungând să reprezinte un procent de 18,37% din totalul echipamentelor IT de la nivel județean (10.053 PC-uri/ echipamente IT).

5.1.2 Populație școlară și personal didactic

La începutul anului 2021, populația școlară din municipiul Deva era de 10.506 elevi, reprezentând 18,38% din populația școlară existentă la nivelul județului Hunedoara. Din numărul total de elevi din municipiul Deva, 77,72% sunt înscriși în învățământul preuniversitar, 14,65% în învățământul preșcolar și 7,63% în învățământul postliceal.

Pentru perioada 2014-2021, populația școlară din municipiul Deva prezintă o scădere constantă, în anul 2021 fiind cu 1.839 mai puțini elevi față de anul 2014 (scădere de 14,90%), trend descrescător ce se regăsește și la nivel județean, unde scăderea este de 11.914 de elevi (cu 17,25% mai puțini față de anul 2014), la nivel regional (cu 25.945 de elevi mai puțini, reprezentând o scădere 7,78%) și la nivel național (cu 239.761 de elevi mai puțini, reprezentând o scădere de 6,42%).

Figură 82 Evoluția populației școlare, 2014-2021

Sursa: INS (SCL103D)

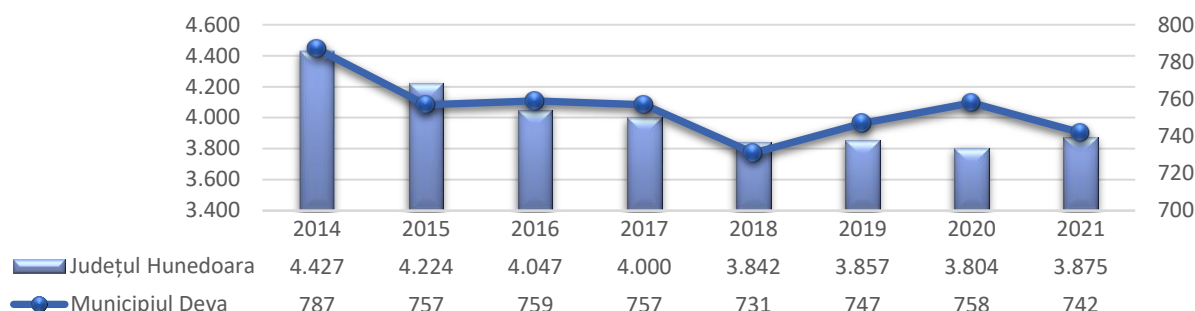
Personalul didactic

Conform datelor statistice, în județul Hunedoara, la nivelul anului 2021 au activat 3.875 cadre didactice, cu 552 mai puține față de anul 2014 (scădere de 12,47%). Din totalul județean de cadre didactice, 742 de cadre didactice (19,15% din numărul total județean de cadre didactice) și-au desfășurat activitatea în instituțiile educaționale din cadrul municipiului Deva.

În ceea ce privește evoluția personalului didactic din municipiul Deva, pentru perioada 2014-2021, se observă o scădere de 45 de cadre didactice, cele mai multe din cadrul învățământului liceal (-69 de cadre didactice).

Cele mai multe cadre didactice, în anul 2021, sunt în cadrul învățământului învățământul primar și gimnazial – 341 de cadre didactice (45,96%), liceal – 301 cadre didactice (40,57%), iar cele mai puține cadre didactice sunt în cadrul învățământului preșcolar – 96 de cadre didactice (12,94%) și în cadrul învățământului antepreșcolar – 4 cadre didactice (0,54%).

Figură 83 Evoluția cadrelor didactice, municipiul Deva și județul Hunedoara, 2014-2021

Sursa: INS (SCL104D)

Gradul de încărcare

Limita națională de aglomerare a elevilor în sălile de clasă este de 30 de elevi, depășirea mediei îngreunează procesul educațional și generează cadrelor didactice dificultăți în a acorda atenția necesară elevilor.

Se remarcă faptul că raportul dintre populația școlară și personalul didactic depășește atât media națională cât și pe cea județeană în cazul învățământului preșcolar și primar și gimnazial.

Tabel 28 Populație școlară/ personal didactic, 2021

	Antepreșcolar	Preșcolar	Primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	Liceal
Municipiul Deva	27,50	14,89	13,89	9,66
Județ Hunedoara	34,86	14,54	12,90	11,58
România	22,09	14,28	13,64	11,34

Sursa: INS (SCL103D, SCL104D)

Media națională este de aproximativ 5 elevi/PC în cadrul învățământului preșcolar, primar și gimnazial și liceal. Depășind gradul mediu de încărcare la nivel național, cum este cazul la nivelul municipiului Deva, procesul de adaptare a următoarelor generații la progresele digitale se îngreunează.

În mod similar, gradul de încărcare al populației școlare la nivel de sală de clasă este mai ridicat față de media națională și județeană în cazul învățământului antepreșcolar și preșcolar, dar mai scăzut în cazul învățământului primar și gimnazial și liceal.

Tabel 29 Gradul de încărcare în infrastructura educațională, 2021

	Populație școlară/PC		Populație școlară/săli de clasă			
	Primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	Liceal	Ante-preșcolar	Pre-școlar	Primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)	Liceal
Municipiul Deva	6,68	2,88	18,33	23,82	16,73	9,66
Județ Hunedoara	5,51	3,00	17,43	18,81	17,44	14,47
România	5,16	2,93	17,34	18,61	22,92	16,13

Sursa: INS (SCL103D, SCL112B, SCL105B)

Asistența educațională

Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Hunedoara³⁵ este o instituție conexasă a învățământului preuniversitar, ce contribuie la asigurarea unui climat școlar favorabil și la armonizarea nevoilor de autorealizare a fiecărui preșcolar/elev, cu potențialul propriu și tendințele vieții sociale, pentru a facilita accesul egal la o educație de calitate și integrarea cu succes pe piața muncii. CJRAE oferă servicii educaționale specifice pentru preșcolari/ elevi, cadre didactice, părinți și membrii comunității, pornind de la nevoile identificate la nivelul beneficiarilor.

Compartimentul Centrul Județean de Asistență Psihopedagogică Hunedoara este organizat pe următoarele tipuri de servicii: informare și documentare; prevenție și intervenție timpurie; informare și consiliere curriculară; proiecte – programe – cercetare; orientare pentru carieră, asistență socială, suport pentru educație incluzivă, consiliere și prevenire a delinvenței juvenile și consiliere parentală.

Compartimentul Cabinetul Logopedic Interșcolar are următoarele obiective: depistarea, evaluarea și identificarea tulburărilor de limbaj și de comunicare la copii preșcolari înscriși în grădinițe și la școlarii mici; asigurarea caracterului preventiv al activității de terapie logopedică prin acordarea unei atenții prioritare copiilor preșcolari cu tulburări de limbaj înscriși în grădinițe, în scopul prevenirii instalării dificultăților de învățare a scrisului cititului la vârsta școlară; orientarea terapiei logopedice spre corectare, recuperare, compensare, adaptare și integrare școlară și socială; corectarea tulburărilor de limbaj și de comunicare în vederea diminuării riscului de eșec școlar; sprijinirea cadrelor didactice în abordarea personalizată a copiilor/elevilor cu tulburări de limbaj și comunicare.

În municipiul Deva sunt **4 cabinete logopedice**, respectiv: Cabinet Logopedic Interșcolar nr. 1 – Școala Gimnazială "Andrei Șaguna" Deva, Cabinet Logopedic Interșcolar nr. 2 – Liceul Tehnologic Energetic "Dragomir Hurmuzescu" Deva; Cabinet Logopedic Interșcolar nr. 3 – Liceul de Arte "Sigismund Toduță" Deva, Cabinet Logopedic Interșcolar nr. 4 – Colegiul Național Pedagogic "Regina Maria" Deva.

Serviciul de Evaluare și Orientare Școlară și Profesională este o structură a centrului CJRAE Hunedoara, la nivelul căruia se realizează evaluarea în vederea orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale.

Opțiunile școlare

Opțiunile școlare ale elevilor din clasa a VIII-a, din municipiul Deva, în anul școlar 2020-2021, relevă faptul că 49,90% dintre elevi au avut ca primă opțiune liceele cu filieră teoretică, 41,06% au avut ca primă opțiune liceele cu filieră tehnologică și 9,04% au avut ca primă opțiune liceele cu filieră vocațională.

Opțiunile școlare ale elevilor din clasa a VIII-a, din municipiul Deva, în anul școlar 2020-2021, arată faptul că cei mai mulți elevi au optat pentru profilul real (39,67%), după care urmează: profilul uman (20,24%), profilul artistic (16,50%), profilul sportiv (15,52%), profilul pedagogic (9,04%), profilul tehnologic (9,04%) și profilul servicii (1,38%).

Învățământul profesional

Învățământul profesional se adresează absolvenților clasei a VIII-a, are o durată de cel puțin trei ani și o pondere semnificativă a pregătirii practice derulate la operatorul economic asociat. Oferă calificări de nivel trei al Cadrului național al calificărilor din Registrul național al calificărilor, în funcție

³⁵ Sursa: <https://cjraehd.ro/>

de nevoile pieței muncii, identificate prin documente strategice de planificare a ofertei de formare regionale, județene și locale. În municipiul Deva există următoarele instituții cu profil tehnic/ servicii:

Tabel 30 Unități de învățământ profesional, municipiul Deva

Unitate de învățământ profesional	Domeniu	Profil	Calificare/Specializare
Colegiul Tehnic „Transilvania” Deva	Electromecanică mașini, utilaje, instalații	Tehnic	Electromecanic utilaje si instalații industriale
Colegiul Tehnic „Transilvania” Deva	Mecanică	Tehnic	Mecanic auto
Liceul Tehnologic Energetic „Dragomir Hurmuzescu” Deva	Mecanică	Tehnic	Mecanic auto
Liceul Tehnologic Energetic „Dragomir Hurmuzescu” Deva	Estetica și igiena corpului omenesc	Servicii	Frizer-coafor- manichiurist-pedichiurist
Liceul Tehnologic „Grigore Moisil” Deva	Estetica și igiena corpului omenesc	Servicii	Frizer – coafor – manichiurist - pedichiurist
Liceul Tehnologic „Grigore Moisil” Deva	Turism și alimentație	Servicii	Bucătar
Liceul Tehnologic „Grigore Moisil” Deva	Turism și alimentație	Servicii	Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație/ Comerciant – vânzător
Liceul Tehnologic „Grigore Moisil” Deva	Fabricarea produselor din lemn	Servicii	Tehnician în prelucrarea lemnului
Liceul Tehnologic „Grigore Moisil” Deva	Industrie alimentară	Servicii	Tehnician în controlul calității produselor agroalimentare
Liceul Tehnologic „Grigore Moisil” Deva	Protecția mediului	Servicii	Tehnician ecolog și protecția calității mediului
Liceul Tehnologic „Grigore Moisil” Deva	Comerț	Servicii	Tehnician în activități de comerț, asistent manager, tehnician activități comerciale)

Sursa: Prelucrarea consultantului

În anul 2021, în scopul dezvoltării învățământului profesional, au fost încheiate o serie de parteneriate pentru implementarea învățământului dual, astfel:

- În cadrul Liceului Tehnologic „Transilvania” Deva pentru calificările *Electromecanic utilaje și instalații industriale*, cu agenții economici *SC Eurosport DHS SA Deva și SC Dar Draexlmaier Automotive SRL Hunedoara*;
- În cadrul Liceului Tehnologic Energetic „Dragomir Hurmuzescu” pentru calificările *Electromecanic utilaje și instalații industriale, Operator la mașini cu comandă numerică, Electrician exploatare centrale, stații și rețele electrice, Instalator instalații tehnico-sanitare și de gaze și Mecanic echipamente hidraulice și pneumatice*, cu agenții economici *SC CARMEUSE HOLDING SRL Brașov - Punct de lucru Chișcădaga, SC SARMISMOB SA, E-DISTRIBUȚIE BANAT, SC APAPROD SA și SC DEMGY DEVA SA*.

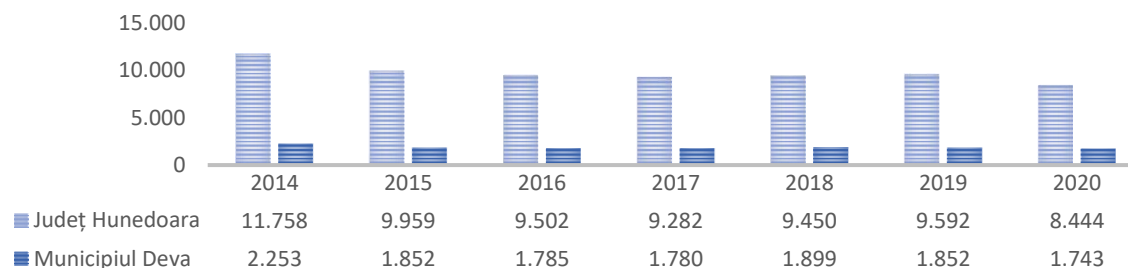
În scopul promovării învățământului profesional și tehnic cu accent pe învățământul profesional și profesional dual, în anul 2021, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara a desfășurat, în sistem on line, Caravana de promovare „Învățământul profesional și dual – Șansa de a deveni Meseriaș”, asigurând inclusiv promovarea unor măsuri dinamice pentru accesul la educație al tuturor copiilor și elevilor.

Abandon școlar/ rata de promovabilitate

În ceea ce privește numărul absolvenților înregistrați în municipiul Deva pentru perioada 2014-2020, evoluția acestuia a fost fluctuantă, dar în scădere (tendință ce se observă și la nivel județ Hunedoara), astfel că, față de anul 2014, totalul absolvenților a scăzut cu 22,64%. În anul 2020,

totalul absolvenților din municipiul Deva reprezenta 20,64% din totalul absolvenților de la nivelul județului Hunedoara.

Figură 84 Evoluția numărului de absolvenți, municipiul Deva și județul Hunedoara, 2014-2020

Sursa: INS (SCL109D)

În municipiul Deva, numărul elevilor care nu au frecventat deloc cursurile în anul școlar 2020-2021 și nu au revenit în următorul an la școală³⁶ este de 8 elevi, reprezentând 0,098% din numărul de elevi înscriși în învățământul obligatoriu.

Conform Inspectoratului Școlar Județean Hunedoara, situația promovabilității în anul școlar 2021-2022 pentru unitățile de învățământ din Municipiul Deva și zona periurbană este următoarea:

Tabel 31 Rata promovabilității în învățământul primar, gimnazial și liceal, municipiul Deva, 2021-2022

Nr. crt.	Unitatea de învățământ	Rata promovabilitate învățământ primar	Rata promovabilitate învățământ gimnazial	Rata promovabilitate învățământ liceal
1	Colegiul Național „Decebal” Deva	100%	100%	100%
2	Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria” Deva	99,59%	95,47%	96%
3	Liceul Teoretic „Teglas Gabor” Deva	95,51%	85,07%	86,62%
4	Liceul Tehnologic Energetic” Dragomir Hurmuzescu” Deva	99,14%	83,15%	72,73%
5	Liceul Tehnologic „Transilvania” Deva	100%	87,76%	89,90%
6	Liceul Tehnologic ”Grigore Moisil”	-	-	92,38%
7	Liceul cu Program Sportiv „Cetate” Deva	99,26%	91,80%	89,66%
8	Liceul de Arte „S. Toduță” Deva	97,69%	97,71%	100%
9	Școala Gimnazială „Andrei Șaguna” Deva	100%	96,73%	-
10	Școala Gimnazială „Andrei Șaguna” Deva - Structura Școala Primară Cristur	92,31%	-	-

Sursa: ISJ Hunedoara

Din punctul de vedere al ratei de promovabilitate la examenul de bacalaureat³⁷, în anul 2022, cele mai multe licee din municipiul Deva, au avut o rată de peste 50% excepție făcând Liceul Tehnologic Energetic ”Dragomir Hurmuzescu” Deva, cu o rată de 17,65%.

Cea mai mare rată de promovabilitate la examenul de bacalaureat a fost de 97,64% la Colegiul Național Pedagogic ”Regina Maria” Deva, urmat de Colegiul Național ”Decebal” Deva (rată de promovabilitate de 96,53%) și Liceul de Arte ”Sigismund Toduța” Deva (rată de promovabilitate de 62,07%).

³⁶ Sursă: Conform Adresei transmise de către Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

³⁷ Sursă: Ratele de promovabilitate sunt din prima sesiune de susținere a examenului

Tabel 32 Media pe liceu și rata de promovabilitate la examenul de bacalaureat, municipiul Deva, 2014 și 2022

Unitate de învățământ	Anul 2014		Anul 2022	
	Media pe liceu	Promovabilitate	Media pe liceu	Promovabilitate
Colegiul Tehnologic "Transilvania" Deva	2,67	28,13%	4.95	64,18%
Liceul Tehnologic Energetic "Dragomir Hurmuzescu" Deva	1,19	11,49%	1.69	17,65%
Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva	1,85	22,61%	3.62	46,51%
Colegiul Național "Decebal" Deva	8,31	96,75%	8.54	96,53%
Colegiul Național Pedagogic "Regina Maria" Deva	7,06	84,17%	8.68	97,64%
Liceul cu Program Sportiv "Cetate" Deva	4,03	51,61%	5.54	66,20%
Liceul de Arte "Sigismund Toduța" Deva	5,29	65,33%	6.79	85,75%
Liceul Teoretic "Teglas Gabor" Deva	4,42	58,62%	5.21	62,07%

Sursa: admitereliceu.ro

Proiectul Rose își propune să contribuie la reducerea abandonului în învățământul secundar și terțiar și la creșterea ratei de promovare a examenului de bacalaureat. În municipiul Deva, 4 unități de învățământ au accesat proiectul ROSE, mai exact: Liceul de Arte "Sigismund Tonita" Deva, Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria” Deva, Liceul Tehnologic "Grigore Moisil" Deva și Colegiul Național „Decebal” Deva.

În ceea ce privește nevoile identificate în sistemul educațional de la nivelul Municipiului Deva, nevoile semnalate de unitățile de învățământ sunt:

- ❖ Reabilitarea unității școlare și eficientizarea energetică a unităților școlare;
- ❖ Achiziționarea de microbuze școlare în vederea facilitării navetei elevilor proveniți din zonele limitrofe Devei;
- ❖ Dotarea atelierelor școlare pentru dezvoltarea competențelor tehnice ale elevilor;
- ❖ Dotarea unităților educaționale cu mobilier nou și aparatură smart;
- ❖ Activități de consiliere pentru elevi și părinții acestora;
- ❖ Acordarea de facilități pentru firmele care se implică în învățământul dual;
- ❖ Construirea unor terenuri de sport moderne, cu vestiare și tribună pentru public, omologabile pentru competiții și turnee.

5.2 Sănătate

5.2.1 Infrastructura de sănătate

Infrastructura sanitară din municipiul Deva este relativ dezvoltată, acoperind într-o mare proporție nevoile locuitorilor. În anul 2020, în municipiul Deva funcționau un spital, un ambulatoriu de specialitate, un ambulatoriu integrat spitalului, un dispensar medical, două centre de sănătate mintală, un centru de diagnostic și tratament, un centru de dializă, un centru medical de medicină generală (cu unul mai puțin față de anul 2014), 15 cabinete medicale școlare (cu opt mai multe față de anul 2014), 37 de cabinete medicale de familie (cu două mai puține față de anul 2014), 77 de cabinete stomatologice (cu 7 mai multe față de anul 2014), 76 cabinete medicale de specialitate (cu 4 mai multe față de anul 2014), trei societăți civile medicale de specialitate, 27 de farmacii (cu 5 mai multe față de anul 2014), 10 puncte farmaceutice (cu două mai multe față de anul 2014), șase depozite farmaceutice (cu un depozit mai puțin față de anul 2014), 19 laboratoare medicale (cu un

laborator mai puțin față de anul 2014), cinci laboratoare de tehnică dentară (cu trei mai puțin față de anul 2014), un centru de transfuzie și alte opt tipuri de cabinete medicale (cu patru mai puține față de anul 2014).

În ceea ce privește forma de proprietate după care funcționează unitățile medicale din municipiul Deva, cele mai multe (258 de unități medicale, 88,05% din totalul unităților medicale locale) sunt de proprietate privată. Unitățile medicale sub formă de proprietate publică sunt în număr de 35 și reprezintă 11,95% din totalul unităților medicale locale.

Tabel 33 Unități medicale din municipiul Deva, pe forme de proprietate, anul 2020

Unitate medicală	Proprietate publică	Proprietate privată
Spitale	1	0
Ambulatorii de specialitate	1	0
Ambulatorii integrate spitalului	1	0
Dispensare medicale	1	0
Centre de sănătate mintală	2	0
Centre de diagnostic și tratament	0	1
Centre de dializă	0	1
Cabinete medicale de medicină generală	0	1
Cabinete medicale școlare	15	0
Cabinete medicale de familie	0	37
Cabinete stomatologice	0	77
Cabinete medicale de specialitate	0	76
Societate civilă medicală de specialitate	0	3
Farmacii	1	26
Puncte farmaceutice	1	9
Depozite farmaceutice	0	6
Laboratoare medicale	10	9
Laboratoare de tehnică dentară	0	5
Centre de transfuzie	1	0
Alte tipuri de cabinete medicale	1	7

Sursa: INS (SAN101B)

Spitalul Județean de Urgență Deva reprezintă unitatea sanitară cea mai complexă a județului Hunedoara, asigurând asistența medicală de specialitate a peste 60 de mii de locuitori din municipiul Deva, și peste 440 de mii de locuitori ai județului pentru unele specialități, îndeplinind totodată și funcția de spital de urgență. Secțiile spitalului sunt: A.T.I, Boli infecțioase, Cardiologie, Chirurgie generală, Chirurgie plastică, Dermatovenerologice, Medicină internă I, Medicină internă II, Neonatologie, Neurologice, O.R.L., Obstetrică ginecologice, Oftalmologie, Oncologie medicală, Ortopedie traumatologie, Pediatrie, Pneumologice, Psihiatrie, Recuperare medicală, Reumatologice, Urologie, U.P.U – SMURD, Ambulatoriu de specialitate, Radiologie și imagistică, Laborator analize medicale, Medicină nucleară, Hemodializă, Medicină legală, Anatomie patologică, C.S.M. Adulți, C.S.M. Copii, Lot Olimpic, Laborator R.M.F.B., Laborator radiologie, Cabinet diabet zaharat, Cabinet boli infecțioase, Cabinet alergologie, Cabinet dermatologie copii, Cabinet planificare familială, Dispensar TBC, Serviciul S.P.C.I.N., Farmacie spital. Toate secțiile enumerate sunt acoperite de un total de 825 de paturi.

Figură 85 Spitalul Județean Deva

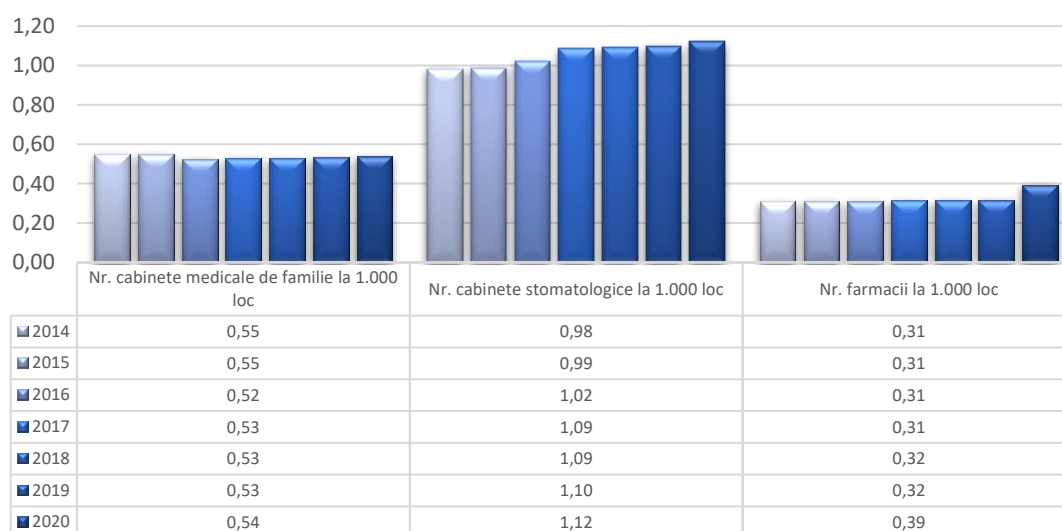

Sursa: spital-deva.ro

Referitor la numărul de paturi existente în unitățile sanitare, în municipiul Deva sunt disponibile 863 de paturi de spital (21,49% din totalul județean).

Raportul dintre totalul unităților sanitare și numărul de locuitori din municipiul Deva arată că în anul 2020, la 1.000 de locuitori revin, 53 cabinete medicale de familie, 1,12 cabinete stomatologice și 0,39 farmacii. Față de anul 2014, raportul este mai bun în anul 2020, excepție făcând numărul de cabinete medicale de familie.

Figură 86 Evoluție unități medicale/1.000 locuitori, municipiul Deva, 2014-2020

Sursa: INS (SAN101B, POP106A)

5.2.2 Resurse umane

Personalul medico-sanitar reprezintă totalitatea personalului medical de specialitate care activează în unități de ocrotire a sănătății, de învățământ medico-farmaceutic și în unități de cercetare științifică în domeniul medical, atât în sectorul public cât și în cel privat, astfel personalul sanitar este format din personal sanitar cu pregătire medicală superioară, personal sanitar mediu și personal sanitar auxiliar.

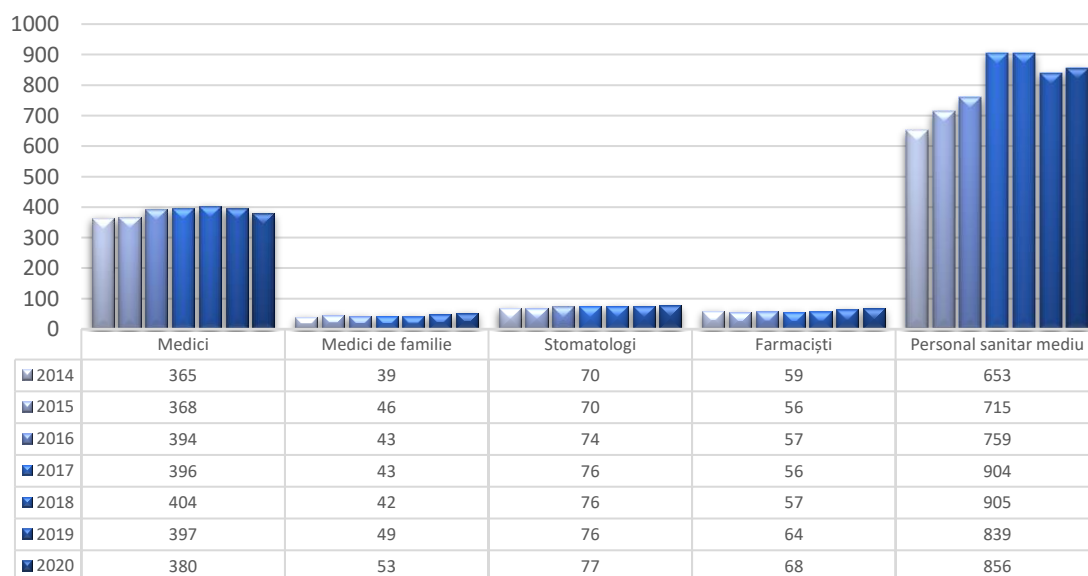
În ceea ce privește numărul medicilor, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la nivelul anului 2020, în municipiul Deva figurau 380 medici, reprezentând 32,59% din total județean.

Analizând numărul de medici în perioada 2014-2020, se observă o evoluție fluctuantă, dar în creștere, astfel, în municipiul Deva, cel mai mare număr de medici a fost înregistrat în anul 2018 (404 medici).

Pentru anul 2020, la nivelul municipiului Deva, a fost înregistrată următoarea evoluție a personalului sanitar:

- Medici de familie: 53, cu 35,90% mai mulți medici față de anul 2014 și reprezintă 21,72% din totalul medicilor de familie de la nivel județean;
- Stomatologi: 77, cu 10% mai mulți stomatologi față de anul 2014 și reprezintă 28,84% din totalul stomatologilor de la nivel județean;
- Farmaciști: 68, cu 17,89% mai mulți farmaciști față de anul 2014 și reprezintă 23,37% din totalul farmaciștilor de la nivel județean;
- Personal sanitar mediu: 856, cu 31,09% mai mulți față de anul 2014 și reprezintă 20,98% din totalul personalului auxiliar de la nivel județean.

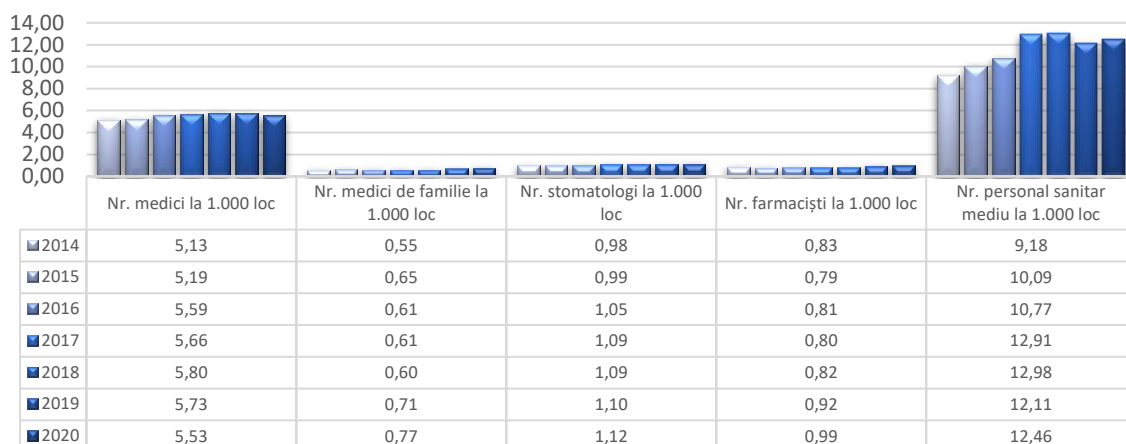
Figură 87 Evoluție personal sanitar, municipiul Deva, 2014-2020

Sursa: INS (SAN104B)

În ceea ce privește numărul personalului sanitar raportat la o mie de locuitori din municipiul Deva, evoluția pentru 2014-2020 se prezintă astfel:

Figură 88 Evoluția nr. de medici la 1.000 loc, municipiul Deva, 2014-2020

Sursa: INS (SAN104B)

Se poate observa ca există o evoluție ascendentă la toate cele patru categorii de personal medical din figura de mai sus, cea mai mare fiind în rândul medicilor de familie la 1.000 loc (40,80%).

Referitor la indicatorii de morbiditate per grupă de diagnostic, la nivelul anului 2020, din totalul îmbolnăvirilor înregistrate în Spitalul Județean de Urgență Deva (12.535 de pacienți), 18,70% dintre cazuri au fost din cauza bolilor și tulburărilor sistemului respirator, 12,30% din cazuri au fost din cauza bolilor și tulburărilor sistemului musculo-scheletal și țesutului conjunctiv, 10,05% boli și tulburări ale sistemului circulator, 7,24% boli și tulburări ale sistemului nervos, 6,85% boli și tulburări ale sistemului digestiv, 5,42% boli și tulburări ale rinichiului și tractului urinar, 5,14% boli și tulburări ale urechii, nasului, gurii și gâtului. În anul 2020, față de anul 2014, au fost înregistrate cu 10.822 mai puține îmbolnăviri (cu 46,33% mai puține).

5.3 Asistență socială

5.3.1 Infrastructură de servicii sociale

Sistemul Național de Asistență Socială reprezintă ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul, reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluderea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.

Asistența socială se concentrează pe patru piloni principali, respectiv prevenirea și combaterea sărăciei și a riscului de excludere socială, susținerea copilului și a familiei, sprijinirea persoanelor cu nevoi speciale și sprijinirea în cazul situațiilor deosebite.

Furnizori de servicii sociale

Serviciile sociale din județul Hunedoara se află în subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara sau în subordinea Serviciului Public de Asistență Socială sau sunt gestionate de organizații neguvernamentale acreditate care dețin licență de funcționare.

La nivel județean, **Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara** are scopul de a crea un sistem de servicii sociale care are capacitatea de a asigura includerea tuturor

categoriilor vulnerabile, precum și contribuția la creșterea calității vieții fiecărui individ din grupul țintă. În acest sens, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara³⁸ are scopul de a asigura la nivel județean aplicarea politicilor sociale în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, precum și altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială, cu rol în administrarea și acordarea beneficiilor de asistență socială și a serviciilor sociale.

În ceea ce privește serviciile sociale licențiate din municipiul Deva, în anul 2022, există un număr de 25 de servicii sociale, având o capacitate totală de 632 de persoane.

D.G.A.S.P.C. Hunedoara are în prezent parteneriate funcționale cu Fundația Mara, Fundația Sf. Francisc, Episcopia Ortodoxă Română a Devei și Hunedoarei, Fundația Misionar Creștină Iosua, Asociația Antiparkinson.

Cele mai multe servicii de asistență socială sunt centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție socială.

Tabel 34 Servicii sociale, municipiul Deva, anul 2022

Tip serviciu social	Nr. servicii	Capacitate serviciu social (nr. persoane)
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice	1	25
Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	1	0
Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în situații de nevoie	2	60
Centre de zi pentru persoane vârstnice	3	140
Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	2	50
Centre de zi pentru familie cu copii	1	40
Centre de zi pentru persoane adulte cu dizabilități	2	33
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost	1	30
Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială	5	160
Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice	1	20
Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	3	74

Sursa: DGASPC Hunedoara și DAS Municipiul Deva

Numărul beneficiarilor serviciilor de asistență socială, din luna iunie 2022, de la nivelul municipiului Deva a fost împărțit astfel:

Tabel 35 Beneficiari de servicii sociale, municipiul Deva, iunie 2022

Serviciu	Nr. beneficiari plăți	Suma totală plătită pentru drepturile curente (lei)
Serviciul privind ajutorul social (venitul minim garantat)	81	23.924
Serviciul privind alocația de stat pentru copii	8.691	2.436.783
Serviciul privind alocația pentru susținerea familiei	45	9.405
Serviciul privind indemnizația pentru creșterea copilului	501	1.254.763
Serviciul privind stimulentele de inserție pentru creșterea copilului	243	166.613

Sursa: AJPIS Hunedoara

³⁸ Sursa: <https://www.dgaspchd.ro/index.php/start/prezentare-generală>

De asemenea, în cadrul organismelor private acreditate din județul Hunedoara sunt incluse mai multe asociații și fundații, împărțite în categorii, servicii prestate pentru copii și servicii pentru adulți. Pe teritoriul municipiului Deva se regăsesc:

- 13 organizații neguvernamentale, respectiv asociații și fundații;
- 8 operatori economici, în condiții speciale, prevăzute de lege;
- 2 structuri specializate din subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de municipiu – DAS și D.G.A.S.P.C;
- 1 autoritate a administrației publice centrale, ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari – Penitenciarul Deva;
- 1 cult recunoscut de lege – Episcopia Ortodoxă Română a Devei și Hunedoarei.

Serviciul social al municipiului Deva este asigurat de către **Direcția de Asistență Socială Deva**, aflată în subordinea Consiliului Local al Municipiului Deva, al cărei obiective de activitate îl constituie realizarea ansamblului de măsuri, programe, activități profesionale, servicii specializate de protejare a persoanelor, familiilor, grupurilor și comunităților cu probleme speciale aflate în dificultate. DAS Deva are în subordine cinci servicii sociale, respectiv: Adăpostul de urgență pe timp de noapte; Serviciul mobil de acordare a hranei „masa pe roți”; Centrul de zi „Clubul Seniorilor”; Îngrijiri personale la domiciliu pentru persoane vârstnice; Anchete sociale în vederea instituționalizării.

În ceea ce privește nevoia de servicii sociale în municipiul Deva, au fost identificate ca fiind necesare 10 servicii sociale, din punct de vedere al numărului de beneficiari, cea mai mare nevoie fiind înregistrată pentru *servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență*.

Tabel 36 Servicii sociale necesare în municipiul Deva

Tip serviciu social necesar	Număr persoane vulnerabile identificate - potențiali beneficiari
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență medico-socială pentru persoane vârstnice, bolnavi cronici în fază terminală	70
Centre de zi pentru persoane toxico-dependente pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc.	50
Centre rezidențiale de recuperare/reabilitare pentru persoane cu diferite adicții (dependențe)	30
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele vârstnice	100
Centre de zi pentru persoanele vârstnice	500
Servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență	700
Centre de zi pentru persoane adulte cu dizabilități	80
Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	300
Servicii de asistență comunitară	600
Centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie	250

Sursa: Harta serviciilor sociale necesare.ro

Creșe

Misiunea creșelor este aceea de a asigura servicii integrate de îngrijire, supraveghere și educație a copiilor de vârstă antepreșcolară și de a dezvolta programe de educație timpurie adecvate vârstei, nevoilor, potențialului de dezvoltare și particularităților acestora.

În ceea ce privește educația antepreșcolară, Direcția de Asistență Socială Deva are în structura sa Creșa Deva, care oferă servicii cu caracter social, medical și educațional pentru creșterea, îngrijirea și educația timpurie a copiilor vârsta antepreșcolară.

Probleme – disfuncționalități

Fără a fi o disfuncționalitate specifică exclusiv municipiului Deva, principala problemă în domeniul asistenței sociale și protecției copilului o reprezintă lipsa sau slaba reprezentare a *serviciilor de prevenire a instituționalizării*, care pot contribui la îmbunătățirea situației familiei, la depășirea unor situații de criză, menținerea stării de sănătate a copiilor/ persoanelor adulte cu dizabilități etc. (ex. centre de zi care să asigure îngrijirea copiilor de vârstă mică astfel încât să permită mamelor să revină în câmpul muncii sau copiilor de vârstă școlară mică, servicii de îngrijire la domiciliu în sistem public – costurile pentru serviciile private sunt mari etc.).

O altă problemă o constituie *lipsa serviciilor specializate destinate copiilor cu tulburări de comportament*. Pe de altă parte, *lipsa locurilor de muncă sau locuri de muncă slab plătite* conduc la creșterea numărului persoanelor dependente de beneficii sociale.

Lipsa unor cămine pentru vârstnici în sistem public (persoane vârstnice care deși nu au dizabilitate, au o stare de sănătate precară, venituri mici, locuiesc singuri și nu pot fi îngrijiți acasă) reprezintă o altă problemă identificată la nivelul municipiului Deva și a județului Hunedoara.

5.4 Infrastructura de petrecere a timpului liber, cultură și sport

5.4.1 Cultură și culte

Activitatea culturală joacă un rol important în dezvoltarea unei comunități, acela de a modela masa populară și de a forma personalități. În sens larg, cultura reflectă modul de viață al membrilor unei comunități, înglobând tipare de gândire, limbaj, credințe, comportamente, tradiții, artă, muzică și literatură, regăsite în modul de viață al cetățenilor. Astfel, între cultură și societate există o relație de determinare.

Potrivit UNESCO, cultura poate fi definită ca acel ansamblu complex care cuprinde cunoștințe, credințe, arte, principii și valori morale, legi, cutume și orice alte abilități și obiceiuri dobândite de individ ca membru al societății. În Regiunea de Dezvoltare Vest, monumentele înscrise în ***lista patrimoniului mondial UNESCO***, sunt³⁹: cetățile dacice din Munții Orăștiei – Sarmisegetuza, Costești-Cetățuie, Costești-Blidaru, Lunca-Piatra Roșie și Banița (toate în județul Hunedoara).

Patrimoniul construit al Regiunii de Dezvoltare Vest numără 2.107 monumente istorice, ceea ce reprezintă 7% din totalul național. Regiunea se remarcă prin numărul mare de ansambluri (179, respectiv 13% din totalul național), cât și de situri urbane și rurale (4, respectiv 24% din totalul siturilor urbane existente la nivel național) înscrise pe Lista Monumentelor Istorice.

Pe lângă patrimoniul natural, județul Hunedoara beneficiază de un patrimoniu construit la fel de spectaculos, acesta fiind unul dintre cele mai puternice elemente ale identității acestuia. În județul Hunedoara sunt înregistrate 518 monumente de patrimoniu construit, cele mai multe fiind monumente și ansambluri de arhitectură.

³⁹ Sursă: Strategia regională pentru Dezvoltare – Regiunea VEST 2021-2027

La nivelul municipiului Deva, sunt concentrate 6,56% din totalul elementelor de patrimoniu construit de la nivel județean, mai exact 34 de piese monumentale. În municipiul Deva, cele mai multe elemente de patrimoniu cultural sunt așezate pe Dealul Cetății și pe Bulevardul 1 Decembrie 1918.

Patrimoniul cultural al municipiului Deva este unul bogat și se compune dintr-o serie diversificată de obiective cunoscute atât la nivel național, cât și internațional. De asemenea, interesul pentru patrimoniul cultural este unul evident, având în vedere faptul că municipalitatea a accesat finanțări pe proiecte europene pentru reabilitarea mai multor elemente de patrimoniu.

Conform Listei obiectivelor care îndeplinesc criteriile necesare includerii în cadrul rutelor turistice/culturale în vederea promovării, respectiv restaurării, **prin programul de finanțare PNRR**, în municipiul Deva se înscrie, în cadrul Traseului castrelor romane, în vederea restaurării: Intrare Forul lui Traian din cadrul sitului Arheologic Ulpia Traiana Sarmizegetusa.

Biblioteci

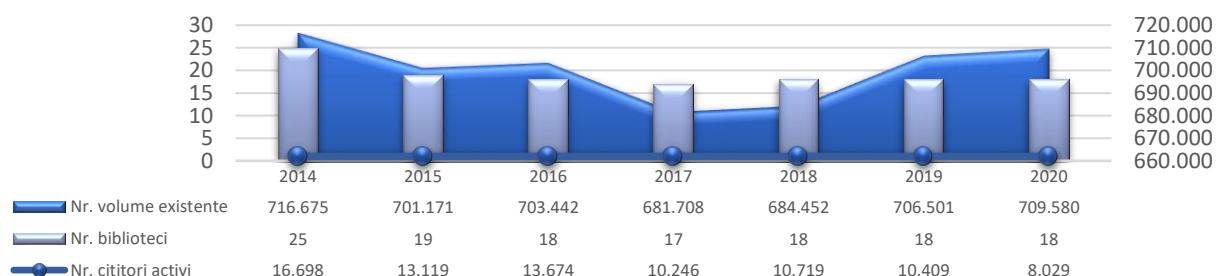
Conform datelor furnizate de INS, în anul 2020, la nivelul județului Hunedoara erau active 166 de biblioteci (cu 29,06% mai puține față de anul 2014), dintre care, 18 în municipiul Deva (10,84% din totalul județean).

În ceea ce privește evoluția numărului de biblioteci, se observă o scădere de 28% în municipiului Deva, exact ca în cazul județului Hunedoara.

Referitor la numărul volumelor existente în biblioteci, 26,11% din totalul județean (2.717.664 volume) este disponibil în municipiul Deva. Numărul volumelor existente în biblioteci a rămas aproape identic, în perioada 2014-2020 existând o scădere de aproximativ 1%.

Situația numărului de cititori activi pentru perioada 2014-2020 arată că aceasta a scăzut atât la nivel județean (-42,99%), cât și la nivelul municipiului Deva (-51,92%). Numărul total al cititorilor activi din municipiul Deva (8.029) reprezintă 17,14% din numărul total județean de cititori activi (46.839).

Figură 89 Evoluție biblioteci, volume și cititori, 2014-2020

Sursa: INS (ART101B, ART107A, ART106A)

Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, este o bibliotecă publică de cultură⁴⁰ având un caracter enciclopedic, parte integrată din sistemul informațional și care se adresează tuturor categoriilor sociale pentru informare, documentare, studiu și lectură. Instituția a primit statutul de bibliotecă a regiunii, în anul 1951, ca urmare a măsurilor luate de guvernul existent la acea dată de reorganizare a bibliotecilor publice existente.

⁴⁰ Sursă: <https://www.bibliotecadeva.ro/desprenoi.html>

Anual, sunt organizate numeroase activități, precum:

Eminesciana - Ianuarie	Trofeul Micului Cititor - Iunie
Unirea Principatelor Române - Ianuarie	Noaptea Bibliotecilor - Octombrie
Manifestări culturale dedicate Anului Nou Chinezesc - Februarie	Salonul Hunedoara al Cărții - Octombrie
Manifestări culturale dedicate Zilei Internaționale a Femeii - Martie	Ziua Națională a României - Decembrie
Bibliotecile anului - Martie	Luna editurii - Decembrie
Ziua Internațională a Francofoniei - Martie	Proiectul Caravana Legendelor

Figură 90 Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”

Sursa: Captură de ecran googlemaps

Instituții de spectacole

La nivelul municipiului Deva își desfășoară activitatea numeroase instituții de spectacole, în care se includ și teatrele și instituțiile muzicale. Dintre acestea, cele mai importante sunt:

Centrul Cultural „Drăgan Muntean” Deva – Serviciu public cu personalitate juridică⁴¹, organizat de către Consiliul Local al Municipiului Deva. Centrul organizează și facilitează desfășurarea activităților educative, cultural-artistice și sportive prin: simpozioane, sesiuni de comunicări științifice, mese rotunde, lectorate, conferințe, expuneri, colocvii, dezbateri, festivaluri, concursuri, cenacluri literar artistice, expoziții, târguri, seri muzicale-literale etc.

Teatrul de Artă Deva – instituție publică de spectacole de proiecte, de interes județean, cu personalitate juridică sub autoritatea Consiliului Județean Hunedoara. Are ca scop continuarea tradiției teatrale locale, contribuția la permanentizarea unei vieți culturale comunitare activă și bogată în mesaje educative. Teatrul are ca obiectiv principal de activitate promovarea valorilor cultural-artistice, autohtone și universale pe plan național și

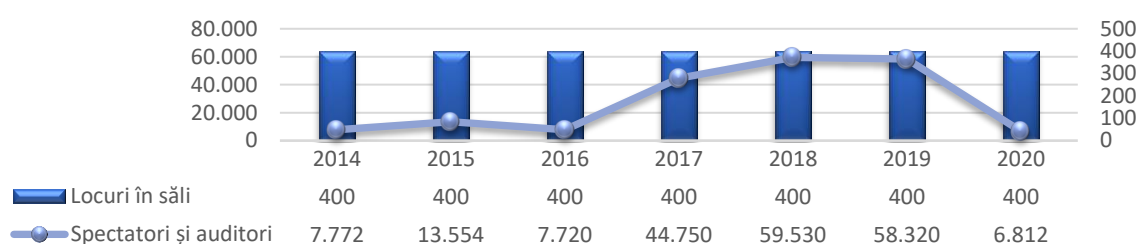
⁴¹ Sursă: <https://www.centrulculturaldeva.ro/despre-noi/>

internațional, inițierea și desfășurarea proiectelor și programelor culturale în domeniul educației artistice.

Ansamblul „Silvana Deva” – înființat în anul 1975, Ansamblul Folcloric Silvana al Casei de Cultură „Drăgan Munteanu” are un bogat palmares de spectacole, în colaborare cu Televiziunea Română, turnee internaționale și abordează o bogată gamă de cântece și dansuri specifice, atât ale județului Hunedoara, cât și ale altor zone folclorice ale României.

Ansamblul „Pădureanca” – înființat în anul 1991, Ansamblul Folcloric este compus din tineri din Deva, iar anual participă la festivaluri naționale și internaționale.

Figură 91 Evoluție spectatori și auditori și locuri în săli de spectacole și concrete, municipiul Deva, 2014-2020

Sursa: INS (ART112A, ART114A)

În ceea ce privește numărul de spectatori și auditori la reprezentațiile artistice din Deva, în perioada 2014-2020, se observă o evoluție fluctuantă a acestuia, cea mai mare valoare fiind înregistrată în anul 2018 (29.530 spectatori), iar cea mai mică în 2020 (6.812 spectatori). Scăderea numărului de spectatori în anul 2020 are ca posibilă cauză pandemia globală provocată de virusul SARS-CoV-2, ce a restricționat activitățile cu publicul în spații închise.

Cinematografe

Primele filme vizionate în municipiul Deva au fost în cinematograful „Patria”, construit în 1960, un cinematograf cu 500 de locuri. Împreună cu ridicarea mall-ului Shopping City Deva și-a început activitatea și Cinema City, cinema cu săli moderne, toate dotate cu proiectoare cu linie digitală de ultimă generație.

Muzee

Conform ultimelor date oferite de INS, la nivelul județului Hunedoara, există 20 de muzee și colecții publice, dintre care 3 sunt poziționate în municipiul Deva, iar cel mai cunoscut este:

Muzeul Civilizației Dacice și Romane – Muzeu județean, este organizat în trei secții: istorie, științele naturii și artă, fiind în posesia unor bunuri culturale clasate în tezaurul patrimoniului cultural național. Piese preponderente din patrimoniul muzeului sunt constituite în colecții de preistorie, epoca dacică, romană, medieval timpurie, medievală, o colecție de arme albe și de foc, echipament militar modern și contemporan, colecții cu piese de istorie modernă și contemporană.

În ceea ce privește evoluția numărului de vizitatori ai muzeelor și colecțiilor publice pentru anul 2020, în municipiul Deva, au fost de 30.505, respectiv 7,54% din totalul vizitatorilor înregistrați la nivel județean. În perioada 2014-2020, numărul vizitatorilor înregistrați în municipiul Deva a avut o evoluție descendentă, mai exact, o scădere de 67,49%.

Edificii religioase

O altă bogăție a județului este reprezentată de mănăstirile și lăcașurile de cult dedicate religiilor ortodoxe, greco-catolice, iudaice sau neoprotestante, iar dintre cele mai importante de pe raza municipiului Deva se pot aminti: Catedrala Episcopală „Sfântul Ierarh Nicolae”, Biserica Ortodoxă „Buna Vestire”, Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului”, Biserica Ortodoxă „Nașterea Maicii Domnului”, Biserica Reformată, Biserica Catolică „Sfântul Anton”, Mănăstirea Franciscană, Biserica Ortodoxă „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, Biserica Ortodoxă „Sfântul Ilie”, Biserica Ortodoxă „Sfântul Vasile cel Mare”, Biserica Baptistă „Sfânta Treime”, Biserica Baptistă Maghiară, Biserica Penticostală „Betania”, Biserica Greco-Catolică „Imaculată”, Biserica Penticostală „Emanuel”, Biserica „Sfântul Mare Mucenic Mina”, Biserica Penticostală „Muntele Sionului”, Sinagoga, Biserica „Sfântul Mucenic Pantelimon”, Biserica „Sfântul Apostol Întâiul Muncenic și Arhidiacon Ștefan”, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, Sala Regatului Martorii lui Iehova, Biserica lui Hristos, Biserica Evangheliei Depline Iosua, Biserica Punctul Central și Fosta Capelă Ortodoxă din cimitir.

Statui și monumente

Comemorarea eroilor a fost realizată prin construirea statuiilor cu chipul acestora, iar cele mai reprezentative pentru municipiul Deva sunt:

- Statuia pedestră a lui Decebal – Piața Victoriei;
- Statuia pedestră a lui Mihai Eminescu – Parcul Orașului;
- Statuia împăratului Traian – Piața Unirii;
- Ansamblul statuar Gimnaste – Piața Arras;
- Portretele din bronz ale gimnastelor – Sala Olimpică de Gimnastică;
- Bustul lui Drăgan Muntean – Casa de cultură;
- Busturilor martirilor Horia, Cloșca și Crișan – Muzeul Civilizației Dacice și Romane;
- Bustul lui Gheorghe Barițiu – Liceul Pedagogic;
- Bustul lui Tordai Sandor Andras – Biserica Reformată;
- Monumentele: Eroii Neamului (Catedrala Ortodoxă „Sf. Nicolae”), Eroii Revoluției Romane (Piața Operei), Luptătorii Anticomuniști (Prefectura Județului Hunedoara), Eroii Romani și Eroii Sovietici (Cimitirul Eroilor).

Patrimoniul cultural imaterial

Pe lângă toate aceste elemente fizice care alcătuiesc patrimoniul material al municipiului Deva, există și patrimoniul imaterial, care se transmite de-a lungul generațiilor prin datini, material folcloric, repertoriu muzical tradițional și instrumental, obiceiuri calendaristice.

Evenimentele artistice organizate în municipiul Deva declarate de către Serviciul Comunicare din cadrul Primăriei Municipiului Deva, au fost: eveniment de muzică electronică „DevaFlow”, alergare între Cetatea Deva și Castelul din Hunedoara „History RUN”, festivalul internațional de folclor „Carpatica Deva”, festivalul de muzică electronică „Shutdown”, expoziția automobilistică „Deva Auto Tuning Show”, evenimentul de muzică comercială „Raha Party”, festivalul de muzică „Citadela” și Deva Super Rally.

Situația evenimentelor turistice, a festivalurilor și manifestărilor culturale planificate, cu frecvență anuală/sezonieră, desfășurate pe raza municipiului Deva, de către **Centru Cultural Drăgan Muntean**, (principalul organizator de evenimente culturale din Deva), este următoarea:

Tabel 37 Situația evenimentelor turistice, a festivalurilor și manifestărilor culturale planificate în municipiul Deva

Mai	Iunie	Iulie	August
Festivalul Național LIVIU OROS (festival de umor)	Deva Music Star (festival de muzică pop)	Festivalul de folclor al Cetății Deva	DEVAră (festival de filme istorice, dezbateri cu invitați speciali, expoziții, prezentări de carte și concerte în aer liber)
Garda Cetății Deva (inițiere în scrimă, tir cu arcul, antrenamente specifice oștenilor Cetății Deva - Platforma Artilerie Vest)	Garda Cetății Deva (inițiere în scrimă, tir cu arcul, antrenamente specifice oștenilor Cetății Deva - Platforma Artilerie Vest)	Folk La Cetate (festival de folk)	Deva Jazz Fest (festival de jazz)
-	-	Garda Cetății Deva (inițiere în scrimă, tir cu arcul, antrenamente specifice oștenilor Cetății Deva - Platforma Artilerie Vest)	Garda Cetății Deva (inițiere în scrimă, tir cu arcul, antrenamente specifice oștenilor Cetății Deva - Platforma Artilerie Vest)

Septembrie	Octombrie	Noiembrie	Decembrie
Serbările Cetății	Ziua Recoltei	Stelele Cetății (Concurs Național de Muzică Pop)	Ziua Națională a României
Garda Cetății Deva (inițiere în scrimă, tir cu arcul, antrenamente specifice oștenilor Cetății Deva - Platforma Artilerie Vest)	Faco of Dance (concurs național de dans)	-	Târgul de iarnă
Deva Medieval Vest (Festival Medieval)	-	-	Revelion

Sursa: Primăria Deva

5.4.2 Sport

La nivelul municipiului Deva există infrastructură în vederea desfășurării activităților sportive, atât pentru sportivii profesioniști, cât și pentru ceilalți locuitori ai județului care sunt interesați de practicarea sportului în timp liber. Astfel, anual se desfășoară evenimente sportive de amploare locală și regională, precum:

- Seri de dans în Parcul Cetate – eveniment organizat pentru iubitorii de dans sportiv sau latino, organizat pe parcursul a două nopți;
- Aleargă în Cetate Noaptea – eveniment sportiv organizat de Asociația Club Sportiv Sport și Anduranță și de Asociația AlerT în Deva în parteneriat cu PMD. Evenimentul este un concurs de alergare pe timp de noapte, desfășurat pe trei trasee, pe cărările din jurul Cetății Deva și prin incinta fortăreței. Concursul oferă posibilitatea participanților de admira maiestrea cetate pe timp de noapte;
- Cupa speranțelor – gimnastică artistică, organizat de DJST și LPS Cetatea Deva;

- Competiții sportive anuale, precum judo, badminton, ciclism, skate, mountain-bike, kickboxing, planorism.

Din punctul de vedere al practicării sporturilor de performanță principalul pion la nivelul municipiului Deva este „**Sport Club Municipal Deva**” – club sportiv înființat în anul 2005, în baza Legii Educației Fizice și sportului nr. 69/2000 și a HG 1438/2005.

Activitatea clubului⁴² a început în patru secții – atletism, judo, handbal, tenis de câmp – cu aproximativ 50 de sportivi. În prezent în cadrul clubului își desfășoară activitatea șapte secții, noile secții fiind cele de gimnastică, bob – sanie – skeleton și tir cu arcul, iar numărul sportivilor este de aproximativ 100. Începând cu anul 2012, SCM Deva asigură bază sportivă și cu suport logistic pentru funcționarea Centrului Național de Judo Deva. În anul 2019, SCM Deva a obținut 74 de medalii, din care 14 la competiții internaționale.

Infrastructura de practicare a sportului din municipiul Deva este compusă din: Stadionul Cetate, diverse terenuri de sport și tenis și multiple săli de forță sau fitness.

Pe lângă Sport Club Municipal Deva, mai există: Club Sportiv Badminton Club Deva (badminton), Club Sportiv Crossover (baschet, box, fotbal, fotbal american, fotbal tenis, handbal, tenis, tenis de masă, volei), Club Sportiv Școlar Cetate, Acs Școala de Fotbal Primavera, Club Sportiv Heian (kaisendo), Club Sportiv Ronin, Club Sportiv Silver Fox (orientare, radioamatorism), Club Sportiv Volei Club Deva (volei) și Club Sportiv Realsport (minifotbal).

Municipiul Deva se bucură și de o echipă de fotbal, CSM Deva – Club Sportiv Municipal Deva, cunoscut sub numele de Cetatea Deva, este o echipă de fotbal profesionist, înființată în anul 1921 sub denumirea Mureșul Deva.

Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Hunedoara⁴³ este serviciu public deconcentrat al Ministerului Tineretului și Sportului, care funcționează în baza HGR 776/2010, privind organizarea și funcționarea direcțiilor județene pentru sport și tineret. Direcția are ca obiectiv principal de activitate organizarea și desfășurarea activităților specifice în domeniul sportului și tineretului. Astfel, prin programele și evenimentele sale, DJST promovează și finanțează unele activități sau proiecte destinate sportivilor și tinerilor hunedoreni.

5.4.3 Obiective turistice

Cetatea Deva – Cetatea a fost consemnată documentar în două acte de cancelarie din același an, 1269. Primul documentar se referă la Banul Mikud, care primește din partea regelui Ștefan al V-lea al Ungariei o moșie în comitatul Dăbâca pentru serviciile aduse coroanei în luptele împotriva cumanilor sub castro Deva covato.

Al doilea document se referă la comitele Chyl din Călnic, căruia regele îi face dării pentru faptul că a luptat alături de el sub cetatea Devei și a Codlei.

⁴² Sursă: <https://scmdeva.ro/scm/>

⁴³ Sursă: <https://djsthunedoara.ro/>

La sfârșitul secolului al XIII-lea cetatea devine reședința voievozilor Roland Borșa și Ladislau Kan, de unde aceștia își exercitau autoritatea asupra voievodului Transilvania. Alegerea cetății drept reședință voievodală dovedește că aceasta era puternică și dispunea de construcții suficiente pentru a satisface pretențiile curții. După 1315, cetatea reintră în stăpânirea regelui Carol Robert. Castelani cetății Deva sunt în secolul al XIV-lea și comiți ai comitatului Hunedoara. În acest secol cetatea avea un domeniu în care intrau peste 50 de sate și patru districte românești.

Cetatea este principalul reper turistic al orașului, încărcat de istorie, ce oferă o priveliște deosebită asupra municipiului. Cetatea este accesibilă cu ajutorul unui telescaun.

Castelul Bethlen sau Magna Curia – situat la poalele dealului cetății, este cea mai veche clădire istorică din municipiul Deva. Clădirea datează din perioada Renașterii și are elemente arhitectonice și stilistice de influență renașcentistă și barocă.

Lăcașuri de cult, precum: Catedrala ortodoxă Sfântul Nicolae (datează din 1861), Biserica ortodoxă Buna Vestire (datează din 1936), Mănăstirea Franciscana (datează din secolul XVII-lea), Biserica reformată-calvină (datează din secolul al XIX-lea), Sinagoga din 1896, Biserica Catolică Sfântul Anton de Padova, Biserica ortodoxă de ritm vechi Nașterea Maicii Domnului.

Instituții culturale, precum: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Muzeul tipografie Deva, Muzeul Apei Comunitare, Biblioteca Județeană „Ovid Densusianu”, Casa Art Nouveau, Teatrul „Kristofferson” și Teatrul de Artă Deva.

Instituții publice încadrate ca obiective turistice: Clădirea Primăriei, Clădirea Tribunalului, Palatul Prefecturii, Casa Dr. Petru Groza, Liceul Real de Băieți (în prezent Colegiul Național Decebal), Casina Națională, Școala de stat pentru pregătirea învățătorilor, Ansamblul Statuar Horia, Cloșca și Crișan.

Monumente istorice: Statuia lui Decebal din Parcul Cetății, Statuia Regelui Dac Decebal din Piața Victoriei, Statuia Împăratului Traian din Piața Unirii.

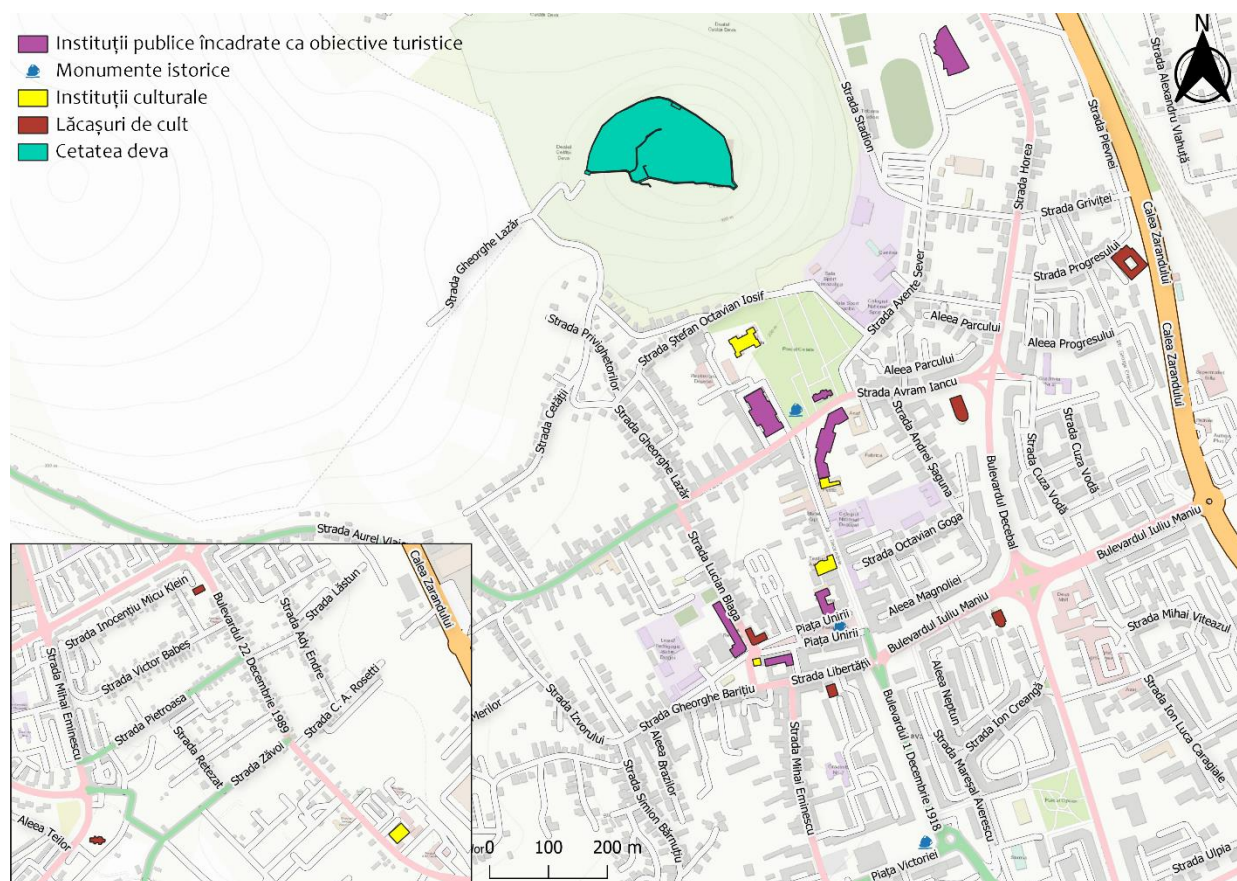
Grădina Zoologică Deva: A fost înființată în anul 2009, se întinde pe o suprafață de aproximativ 2,42 hectare, cu o zonă verde cu arbori și arbuști ornamentali, flori, gard viu, precum și zonă de relaxare și agrement cu bănci, foisor, locuri de joacă, fântână arteziană și o mini grădină zoologică.

Aqualand Deva: A fost inaugurat în 2010, complexul pune la dispoziția vizitatorilor un număr de 7 bazine de agrement cu diferite suprafețe și adâncimi și un spațiu de 1.500 m² cu șezlonguri și pardoseală încălzită. Complexul cuprinde bazin de înot și agrement, restaurant, spații verzi.

Figură 92 Localizarea obiectivelor turistice din municipiul Deva

Sursa: Prelucrarea consultantului

Analiza SWOT – Educație. Sănătate. Infrastructura socială și de petrecere a timpului liber

Puncte tari	Puncte slabe
Rata ridicată de promovabilitate în instituțiile de învățământ; Existența siturilor și monumentelor arheologice istorice; Numeroase edificii religioase pentru diferite culte; Evenimente culturale numeroase desfășurate anual; Variatatea unităților și structurilor de învățământ; Existența Spitalului Județean de Urgență Deva; Numărul medicilor este în creștere față de anul 2014; În perioada 2014-2020 există o evoluție pozitivă în rândul numărului de cabinete și farmacii la 1.000 locuitori; Infrastructura de sănătate dezvoltată și variată; Existența numeroaselor instituții de spectacole (teatru, ansambluri artistice); Existența cluburilor sportive cu numeroase ramuri de sport în municipiul Deva; Existența infrastructurii necesare desfășurării activităților sportive, atât la nivel de performanță, cât și la nivel de recreere/relaxare; Centru istoric cu o deosebită valoare turistică.	Scădere în rândul populației școlare și în rândul cadrelor didactice; Infrastructură antepreșcolară și preșcolară insuficient dezvoltată (lipsa creșelor și grădinițelor);

Oportunități	Amenințări
Oportunitatea de finanțare pentru dezvoltarea și echiparea unităților de învățământ cu echipamente IT de ultimă generație în vederea facilitării susținerii orelor de curs în mediul online; Program de formare continuă a cadrelor didactice; Programe strategice de dezvoltare a sistemului educațional local; Stabilirea obiectivului european „O Europă mai socială și mai inclusivă”, care va fi implementat prin Pilonul european al drepturilor sociale; Derularea unor campanii de informare și educare a populației în domeniul sănătății; Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile pentru dezvoltarea sistemului de sănătate;	Evoluția negativă a personalului didactic și a populației școlare ce poate conduce la deficit de forță de muncă la nivel local; Îngreunarea procesului educațional prin lipsa echipamentelor tehnologice; Migrarea personalului medico-sanitar în sănătate; Activitatea culturală și sportivă afectată de contextul epidemiologic provocat de noul coronavirus; Accentuarea dezinteresului elevilor / studenților față de procesul educațional care poate conduce la formarea unor resurse de muncă dezinteresate și slab pregătite; Lipsa unor metodologii și a unor proceduri unitare de lucru la nivel național în vederea corectării de servicii sociale; Dificultăți în derulare sau întârzieri în lansarea programelor de finanțare nerambursabilă.

Concluzii privind Educație. Sănătate. Infrastructura socială și de petrecere a timpului liber

Sistemul educațional se prezintă ca fiind relativ mediu la nivelul municipiului Deva, iar infrastructura educațională constituie un aspect care necesită îmbunătățiri. În municipiul Deva nu există unități universitare, factor ce dezavantajează municipiul, mulți dintre tinerii absolvenți fiind nevoiți să plece în centre universitare din alte centre urbane (Cluj, Petroșani, Târgu-Mureș, Sibiu, București), mulți dintre ei, după finalizarea ciclurilor universitare, rămân în localitatea respectivă, lăsând municipiul Deva fără forță de muncă specializată.

Din perspectiva factorului educațional, la nivelul municipiului Deva, se poate constata o evoluție descendentă, atât în rândul populației școlare, cât și în rândul cadrelor didactice.

De asemenea, lipsa programelor de formare continuă a cadrelor didactice este o problemă ce poate fi soluționată prin programe strategice de dezvoltare a sistemului educațional local, precum parteneriate cu alte instituții școlare din județ sau din țară sau prin absorbția de fonduri europene privind formarea continuă a cadrelor didactice sau integrarea instituțiilor educaționale locale în programe internaționale privind schimbul de experiență.

Personalul sanitar înregistrează o evoluție ascendentă, chiar dacă deseori preferă să migreze în străinătate, mai ales datorită condițiilor de muncă, dar și a celor financiare. Acest lucru poate fi îmbunătățit prin accesarea și absorbția de fonduri europene pentru crearea, reabilitarea și modernizarea de unități sanitare la nivelul municipiului Deva.

Pentru creșterea longevității sănătății locuitorilor, evitând astfel intervenția personalului sanitar la apariția oricărei probleme, este necesară implementarea unor campanii de educare a populației în domeniul prevenției. La nivelul municipiului Deva, sectorul social este bine dezvoltat, prezentând un număr ridicat de centre rezidențiale de îngrijire și asistență. În zona periurbană Deva serviciile sociale sunt inexistente.

Unul dintre factorii ce facilitează dezvoltarea domeniului social este existența structurilor asociative și a organizațiilor non-guvernamentale cu profil social, structuri ce au capacitatea de a furniza servicii sociale. Existența acestora va stimula și genera acțiuni concrete pentru categoriile vulnerabile de persoane și persoanele ce locuiesc în zone marginalizate.

Totodată, implementarea unor politici de incluziune socială la nivel local, utilizând instrumente publice, alături de o promovare intensă a facilităților pentru mediul economic ce sporesc angajabilitatea persoanelor din grupuri vulnerabile, generează participarea activă la stimularea sectorului social.

Nu în ultimul rând, sporirea atenției administrației publice locale în privința acțiunilor de ordin social, precum stimularea acțiunilor de voluntariat sau demararea de proiecte cu caracter social, cum ar fi construirea unor locuințe destinate tinerilor și specialiștilor vor spori atractivitatea, atât în municipiul Deva, cât și în zona periurbană. Municipiul Deva dă dovadă de o bogăție culturală, pe teritoriul orașului de la poalele cetății Deva se regăsesc numeroase obiective și atracții culturale și numeroase evenimente culturale.

În ceea ce privește practicarea sportului, este necesară dezvoltarea infrastructurii pentru un stil de viață activ (recreere, agrement, mișcare) și separarea infrastructurii necesare sportului de performanță de cea pentru sportul de relaxare/recreere. Sportul de performanță trebuie susținut întrucât creează modele pentru dezvoltarea tinerilor.

6. Capacitate administrativă și mediu asociativ

6.1 Capacitate administrativă

În contextul implementării Strategiei de Dezvoltare Urbană, activitatea mecanismului de transpunere a viziunii strategice în acțiuni concrete va fi asigurată în mare măsură de către administrația publică locală Deva.

Primăria Municipiului Deva, constituită din: primar, viceprimari, administratorul public, persoanele încadrate la cabinetul primarului și aparatul de specialitate al primarului, se organizează ca o structură funcțională fără personalitate juridică și fără capacitate procesuală, cu activitate permanentă, care duce la îndeplinire hotărârile autorității deliberative și dispozițiile autorității executive, soluționând problemele curente ale colectivității locale.

În directa subordine a Primarului municipiului Deva își desfășoară activitatea următoarele structuri functionale:

Compartiment Cabinet Primar/Viceprimar – răspunde de orice sesizare, reclamație, contestație sau propunere venită din partea cetățenilor municipiului Deva; participă la audiențe; solicită punctul de vedere al serviciilor de specialitate; programează cetățenii în audiențe la primar,

Serviciul Resurse Umane – gestionează resursele umane, funcțiile publice și personalul contractual; aplică reglementările legale în vigoare cu privire la încadrarea, detașarea, delegarea, transferarea personalului din aparatul de specialitate, organizează examenele și concursurile pentru încadrarea și promovarea în muncă, aplică reglementările legale în vigoare în ceea ce privește salarizarea personalului din aparatul de specialitate.

Serviciul Control – efectuează activitatea de verificare și control în baza ordinului de serviciu semnat de către primarul municipiului Deva.

Serviciul Informatică – asigură aplicarea strategiilor informatice și a politicilor de securitate informatică, asigură depunerea proiectelor europene pe platforme online.

Serviciul Administrare Unități Învățământ, Comunicare, Promovare Imagine – ce este împărțit în: Biroul Administrare Unități de Învățământ (asigură activitatea de administrare a învățământului preuniversitar de stat pe raza municipiului) și în Compartimentul Comunicare, Promovare Imagine (gestionează relația cu mass-media, monitorizează modul de prezentare a activității instituției de către presa scrisă și audio-vizuală).

Compartimentul Local pentru Romi – elaborează planul local de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, prin armonizarea principalelor nevoie identificate.

Compartimentul Audit Public Intern – se exercită asupra tuturor activităților desfășurate într-o entitate publică, inclusiv asupra activităților, entităților subordonate, cu privire la formarea și utilizarea fondurilor publice, precum și la administrarea patrimoniului public.

Serviciul Administrare Piețe – asigură buna funcționare a piețelor de pe raza municipiului Deva.

Serviciul Administrativ, Parc Auto – are în componență Birou Ridicări Vehicule (asigură operațiuni de ridicare a vehiculelor), Compartiment Administrare Parc Auto (asigură întreținerea și gararea mașinilor) și Compartiment Administrativ (asigură executarea contractelor pentru energie electrică, apă, gaze și diverse prestări de servicii).

Compartiment Autorizații de Funcționare – analizează și supune spre aprobare cererile și documentația privind aprobarea schimbării destinației locuințelor, precum și a spațiilor cu altă destinație situate în clădiri colective de locuit.

Compartiment Protecție Civilă – identifică și gestionează tipurile de riscuri.

Structura organizatorică a aparatului de specialitate al Primarului municipiului Deva cuprinde direcții, servicii, birouri, compartimente funcționale, a căror subordonare ierarhică este evidențiată în organigrama instituției.

Direcția juridică și Administrația Publică Locală – îndrumă activitatea de cunoaștere a prevederilor din actele normative și asigură respectarea legilor și hotărârilor Guvernului României, hotărârile Consiliului Local, dispozițiile Primarului și a oricăror acte cu caracter normativ. Este formată din 4 compartimente:

- Serviciul juridic, autoritate tutelară:
 - Compartimentul juridic;
 - Compartimentul autoritate tutelară.
- Compartimentul Administrație Publică Locală;
- Compartimentul Centrul de Informare a Cetățenilor.

Direcția Economică – răspunde de aplicarea prevederilor legale referitoare la activitatea economic financiară – contabilă de îndrumare și verificare. Direcția are în competență:

- Serviciul financiar, contabilitate condus de un Șef Serviciu;
- Compartimentul evidența patrimoniu.

Direcția Tehnică – realizează programele de investiții, achiziții publice, organizează, coordonează și verifică lucrările de reparații curente la construcțiile aflate în administrația unităților de învățământ, întocmește programe privind refacerea și protecția mediului înconjurător, a monumentelor istorice și a celor de cultură și artă; elaborează, redactează și depune cereri de finanțate pentru proiecte în vederea obținerii finanțării nerambursabile interne și/sau externe; asigură implementarea și monitorizarea programelor publice ale municipiului, realizează proiectarea aplicațiilor, a componentelor sistemului informatic al Primăriei. Direcția are în componență următoarele compartimente funcționale:

- Serviciul achiziții;
- Serviciul investiții;
- Serviciul programe dezvoltare:
 - Biroul programe dezvoltare;
 - Compartimentul evidență financiară proiecte;
 - Compartiment implementare proiecte.

Direcția Administrarea Domeniului Public și Privat – Administrează domeniul public și privat, activități privind aplicarea Legii nr. 10/2001, organizează, coordonează și verifică realizarea lucrărilor de reparații curente, la construcțiile aflate în administrarea unităților de învățământ; urmărește

contractile de concesiune încheiate cu prestatorii de servicii comunitare. Are în componență următoarele compartimente:

- Serviciul unitatea municipală pentru monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice;
 - În domeniul monitorizării serviciilor comunitare de utilități publice;
 - În domeniul activității de coordonare și control servicii publice;
 - În domeniul activității de iluminat publice;
 - În domeniul monitorizării și controlului activităților de transport public local;
 - În domeniul energetic;
 - În domeniul eficienței energetice.
- Compartiment urmărire reparații publice;
- Serviciul administrarea domeniului public și privat;
- Serviciul cadastru, fond funciar;
 - Compartiment cadastru, fond funciar;
 - Compartiment registru agricol.

Direcția Impozite și Taxe Locale – organizează și asigură acțiunea de constatare a impozitelor și taxelor locale, datorate de persoanele fizice și persoanele juridice, precum și activitatea de urmărire, executare silită și încasare la bugetul local a veniturilor fiscale și nefiscale neplătite în termen. Direcția are în componență:

- Compartimentul prelucrare date;
- Compartimentul constatare persoane fizice;
- Compartimentul constatare persoane juridice;
- Serviciul recuperare impozite și taxe locale.

Direcția Urbanism – stabilește orientările generale privind organizarea și dezvoltarea urbanistică a municipiului Deva. Are în subordine:

- Serviciul urbanism;
 - Compartimentul autorizații și recepții, banca de date urbană;
 - Compartimentul investitori, relații externe;
- Compartimentul dezvoltare urbană.

Direcția Poliția locală

- Serviciul Ordine și liniște publică, paza bunurilor, compus din următoarele compartimente:
 - Șef serviciu;
 - Compartiment ordine și liniște publică;
 - Compartiment ofițer de serviciu;
 - Compartiment evidența persoanelor;
 - Birou paza bunurilor.
- Serviciul Circulație pe drumurile publice
 - Șef serviciu;
 - Compartiment fluidizare trafic rutier;
 - Compartiment ridicări vehicule abonamente.
- Serviciul Disciplină în construcții, activitate comercială, protecția mediului
 - Șef serviciu;
 - Compartimentul disciplina în construcții și afișul stradal;
 - Compartimentul activitate comercială;

- Compartimentul protecția mediului.
- Serviciul Monitorizare video și trafic:
 - Șef serviciu;
 - Compartiment dispeceri supervizori;
 - Compartiment operatori trafic.
- Compartiment baze de date.

În ceea ce privește comisiile din cadrul **Consiliului Local Deva**, acestea sunt structurate pe domenii de activitate, astfel:

- Comisia pentru activități științifice, învățământ, cultură, activități sportive și de agrement – 7 consilieri;
- Comisia pentru administrație publică locală, juridică, apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, agricultură – 7 consilieri;
- Comisia de organizare și dezvoltare urbanistică, administrarea domeniului public și privat al municipiului, realizarea lucrărilor publice, conservarea monumentelor istorice și de arhitectură – 7 consilieri;
- Comisia pentru sănătate, protecția mediul înconjurător, protecția socială și servicii publice – 7 consilieri.

Instituțiile publice din subordinea Consiliului Local Deva, sunt:

- Direcția Publică Locală de Evidența Persoanelor și stare civilă;
- Serviciul Public de Întreținere și Gospodărire Municipală Deva;
- Centrul Cultural Drăgan Muntean Deva;
- Club Sportiv Municipal Deva;
- Direcția de Asistență Socială Deva.

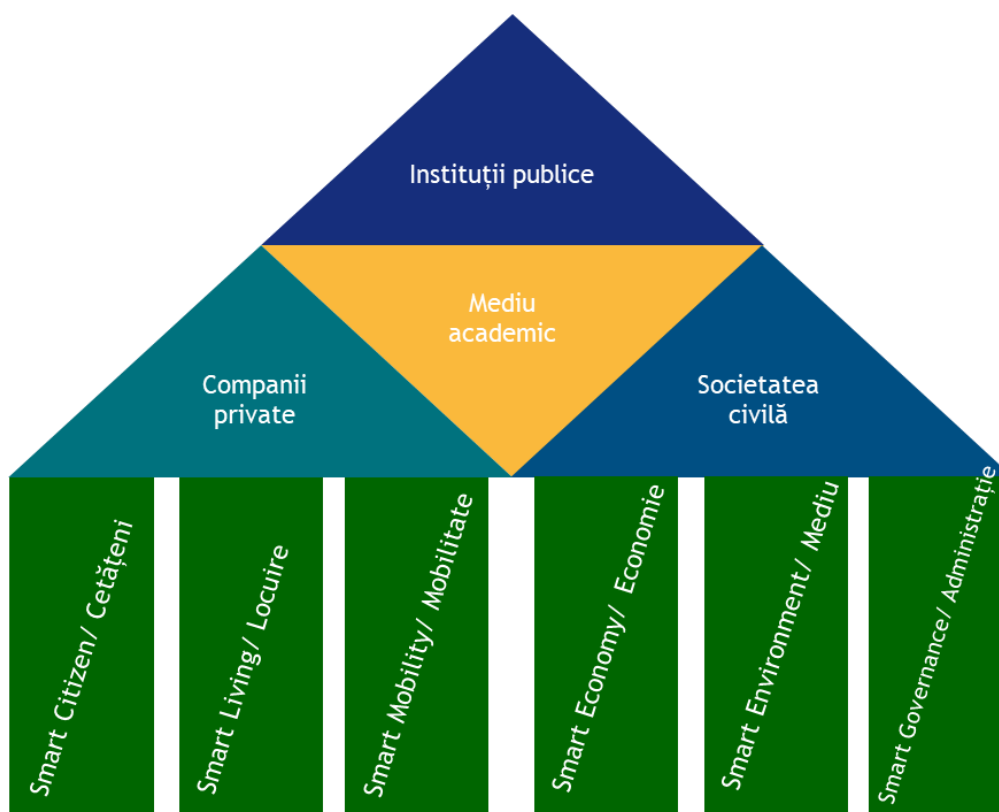
6.2 Deva – Smart City

Conceptul de Smart City descrie un oraș inteligent și sustenabil, un oraș inovator care folosește tehnologia informației și a comunicațiilor sau alte mijloace moderne pentru a îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor, eficiența serviciilor urbane precum și competitivitatea, răspunzând unor nevoi din domenii variate, precum: educație, mediu, tehnologii informatice, transport public, infrastructură (tehnică-edilă, construcții), siguranță publică, sănătate, energie, administrație.

Conceptul de Smart City a evoluat foarte mult în România în ultimii ani, deși în privința existenței unei societăți și economii digitale, aspect măsurat prin indicii economiei și societății digitale (DESI), România se clasează pe antepenultima poziție pe plan european. Indicii economiei și societății digitale (DESI) are în componență un set de indicatori ce integrează 5 dimensiuni diferite: servicii publice digitale, integrarea tehnologiei digitale, utilizarea internetului, conectivitatea, capitalul uman. Contextul european urmărește evaluarea progreselor țării UE în direcția unei societăți și economii digitale, conferă indicatorul DESI statutul de compozit în planul elaborat de Comisia Europeană (DG CNCT).

În viziunea de dezvoltare urbană promovată de Comisia Europeană, conceptul de Smart City se bazează pe 6 verticale și 4 piloni:

Figura 93: Verticale și piloni Smart City

Sursa: prelucrarea consultantului

Transformarea municipiului Deva într-un oraș de tip Smart City va urmări inovarea tehnologică, eficiența energetică, transportul inteligent, îmbunătățirea lucrătorilor, întreprinderilor și cetățenilor, precum și integrarea conceptelor de muncă de la distanță, transparență, e-democrație, participare activă la procesul decizional.

Municipiul Deva își propune să furnizeze servicii de cea mai bună calitate cetățenilor, antreprenorilor locali, investitorilor și turiștilor prin suportul TIC, devenind astfel un exemplu la nivel național și aliniat la standardele din domeniul serviciilor publice ale UE. Ariile de intervenție vizate în realizarea strategiei integrate sunt următoarele:

- Guvernare locală – administrație (proiecte de informatizare pentru guvernanta digitală, circuitul electronic al documentelor, module informatice integrate, arhivarea electronică etc.);
- Mediu (proiecte de informatizare pentru spații publice ecologice, reducerea poluării etc);
- Energie (electrică, termică, apă etc.) – eficientizare și monitorizare consumuri de energie;
- Infrastructură și tehnologice (construcții, rețele de utilități) – infrastructură și tehnologii inteligente pentru clădiri și rețele de utilități;
- Educație (proiecte de informatizare de tip eLearning etc.);
- Siguranță publică – (securitatea cetățenilor, proiecte de informatizare pentru spații publice inteligente etc.)
- Turism (colectarea de date referitoare la turiști, în vederea realizării unor analize statistice și pentru fundamentarea unor politici sau decizii publice);
- Sănătate (proiecte de informatizare suport pentru medicina digitală);

- Transport public (proiecte de informatizare pentru rețele inteligente de mobilitate publică).

Orașul inteligent poate deveni astfel un propulsor pentru economia unui județ, deoarece conferă anumite facilități atractive pentru oameni, cea mai importantă fiind timpul. Locuitorii au mai mult timp pentru a-și cheltui sau investi venitul, contribuind mai mult la bugetul local, iar investitorii câștigă mai mult timp pentru administrarea afacerilor existente sau potențiale.

În Iunie 2021, Municipiul Deva se situa pe locul 10, la egalitate cu municipiile Botoșani, Hunedoara și Piatra Neamț, în topul orașelor înscrise în cursa Smart City la nivel național, cu un număr de 15 proiecte (Smart Mobility – 4 proiecte, Smart Environment – 1 proiect, Smart Living – 8 proiecte, Smart Gouvernance – 2 proiecte).

În ceea ce privește topul orașelor inteligente din țară, primele două locuri sunt neschimbate în ultimii ani, fiind ocupate de Alba-Iulia (106 proiecte) și Cluj-Napoca (58 de proiecte).

Printre componentele de tip Smart City implementate la nivelul Municipiului Deva, se pot menționa:

Tabel 38 Componente Smart City implementate în Municipiul Deva

Verticală Smart City	Arii de intervenție vizate	Componente implementate
Smart Economy/ Economie	Turism	Tur Virtual Deva - Aplicația Deva la Înălțime, oferă un tur virtual al orașului, menit să cuprindă și să atragă atenția fiecărei persoane ce accesează aplicația, cu Ghid Audio în 3 limbi
	Economie	DevaBusiness - platformă concepută și administrată de către Serviciul investitori, în scopul promovării potențialului de business al localității și atragerea de noi întreprinzători Baza de date pentru investitori a Municipiul Deva - oferte de teren, hale industriale și alte facilități pentru amplasarea unui business.
Smart Mobility/ Mobilitate	Transport public	Plata Parcărilor prin aplicația Deva Parcări.
		Aplicație online TPLD - pentru a planifica o călătorie în municipiul Deva.
		Eliberare/ plată autorizații de liberă trecere (plată SMS și portal WEB).
Smart Environment/Mediu	Energie Infrastructură și tehnologie Mediu	Iluminat public inteligent – TELEMAGEMENT.
Smart People/Cetățeni		
Smart Living/Locuire	Siguranță publică	Aplicația Deva 24 Sesizări - oferă posibilitatea cetățenilor cu spirit civic să transmită diferite incidente sau sesizări către operatorii serviciilor publice locale sau Primăria Deva.
		Sistem de supraveghere video pentru siguranța cetățenilor
		Acces Point (HotSpot WI-FI gratuit) în următoarele spații publice: Aqualand, Cetate, Cetate Telecabină, Parc Cetate, Parc Bejan, Spitalul Județean Deva și în mijloacele de transport în comun.
Smart Gouvernance/ Administrație	Guvernare locală	Deva Servicii Online App: Servicii electronice de: Taxe și impozite; Centrul de informare a cetățenilor; Arhivă; Autoritate tutelară; Plată taxe și amenzi.
		Aplicația Deva24 Sesizări - Buletin de Știri, le oferă posibilitatea cetățenilor de a se informa zilnic cu privire la noile demersuri/acțiuni efectuate de către Primăria Deva.

Verticală Smart City	Arii de intervenție vizate	Componente implementate
		Deva.decide.direct - Aplicație de guvernare participativă menită pentru a stimula spiritul civic al cetățenilor.
		Servicii online: rezervare acte de identitate; rezervare oficiere căsătorie civilă; rezervare certificat căsătorie; rezervare certificate de naștere; rezervare transcriere acte de stare civilă; rezervare certificat de deces; cereri și formulare tip; ședințe ale Consiliului Local; C.N.I.P.T Deva, Autorizații tonaj.
		Servicii online pentru: impozite și taxe locale; Registrul Agricol – Adeverință APIA; urbanism; activitatea de taxi; autorizații de funcționare fimre; asistență socială, drepturile copilului, ale persoanelor cu handicap, locuințe ANL; Direcția publică locală de evidența persoanelor și stare civilă.
		Arhivare electronică (documente ale administrației).

Sursa: Prelucrarea consultantului

6.3 Mediu asociativ și colaborare internațională

Mediul asociativ, în diferitele sale forme de organizare și funcționare, reprezintă un factor de coagulare a comunității și de promovare a valorilor identificate la nivelul comunității locale. La nivelul municipiului Deva au fost înființate, din 1990 până în prezent, un număr de 651 organizații neguvernamentale⁴⁴, peste 90% dintre acestea fiind organizate ca asociații. Cele mai multe astfel de organizații s-au înființat în anii 1996 – 1997, dar și 2011 – 2012.

Atât Grupurile de Acțiune Locală (GAL) cât și Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitare (ADI) reprezintă asocieri regionale ce urmăresc dezvoltarea unitară a tuturor membrilor din care sunt alcătuite. Obiectivul comun de dezvoltare, care deservește mai multe UAT-uri, fiind reprezentat de către asocieri regionale, ajungând să atragă mai multe fonduri și investiții decât un obiect individual reprezentat de către un singur UAT.

În Municipiul Deva se regăsesc următoarele asociații de dezvoltare intercomunitară, având ca scop furnizarea/prestarea în comun a serviciilor comunitare de utilități publice și înființarea, modernizarea și/sau dezvoltarea, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente:

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Aqua Prest Hunedoara;
- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Sistemul Integrat de Gestionare a Deșeurilor Hunedoara;

Ca forme de organizare tip GAL, la nivelul municipiului Deva se regăsește *Asociația Grup de Acțiune Locală Urban Cetate Deva*, înființată în 2022, care ca scop principal sprijinirea dezvoltării comunităților locale prin promovarea parteneriatului public-privat pentru soluționarea unor probleme comune, prin elaborarea și implementarea de proiecte finanțate în special din fonduri extreme nerambursabile. Principalele obiective⁴⁵ majore ale Asociației GAL „Urban Cetate Deva” se înscriu:

- Dezvoltarea economică și îmbunătățirea calității vieții în municipiul Deva;
- Îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor municipiului Deva prin atragerea de finanțări nerambursabile;
- Îmbunătățirea imaginii publice a zonelor vizate prin identificarea și reducerea problemelor specifice ale comunității, legate de infrastructură și locuințe, educație și statutul operațional

⁴⁴ Sursa: Registrul Național ONG

⁴⁵ Consiliul Local al Municipiului Deva, Hotărârea nr. 200 din 24.06.2022

al adulților, veniturile și cheltuielile gospodăriei, educația copiilor, accesul la servicii publice, organizarea și relațiile de la nivelul comunității, relațiile din afara comunității;

- Orientarea corespunzătoare a intervențiilor prin încadrarea persoanelor în risc de sărăcie sau excluziune socială de pe raza întregului teritoriu SDL ce formează comunitatea marginalizată care reprezintă grupul țintă;
- Consolidarea capacității actorilor locali de a dezvolta și implementa proiecte, inclusiv promovarea capacităților de management al proiectelor;
- Monitorizarea implementării strategiei de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității și a proiectelor sprijinite cu desfășurarea de activități specifice de evaluare în legătură cu strategia respectivă.

Tot în 2022, a fost constituită *Asociația pentru promovarea turismului din Deva și regiune* pentru care Primăria Municipiului Deva este membru fondator. Asociația s-a constituit în scopul realizării și implementării politicii de dezvoltare turistică, pentru gestionarea concertată a acțiunilor, componentelor și politicilor turistice locale, a destinației turistice Deva și a zonelor cu potențial turistic din imediata vecinătate, pentru asigurarea realizării politicii de marketing, a planurilor de dezvoltare turistică, a unei agende de evenimente relevante, în scopul dezvoltării și valorificării potențialului turistic, prin coalizarea organizațiilor și a factorilor interesați, în scopul stimulării și sprijinirii dezvoltării locale, regionale și naționale prin creșterea fluxurilor și activității turistice, ținând cont de principiile turismului durabil.

La nivel de colaborare internațională, **orașele înfrățite** cu municipiul Deva sunt următoarele:

- Orașul Arras (Franța), act de înfrățire semnat în data de 1 iunie 1998;
- Yangcheng (China), act de înfrățire semnat în data de 12 noiembrie 1998;
- Szeged (Ungaria), act de înfrățire semnat în data de 15 martie 2001;
- Cherbourg – Octeville (Franța), act de înfrățire semnat în anul 2004.

6.4 Experiența locală privind proiectele cu finanțare nerambursabilă

Fondurile nerambursabile reprezintă bani acordați de către un finanțator, privat sau public, fie el reprezentat de către stat sau altă entitate supranațională, prin care se urmărește atingerea anumitor scopuri, de interes național sau internațional. Aceste tipuri de finanțare sunt similare din punctul de vedere al scopului, însă nu și din cel al dimensiunii.

În cadrul Primăriei Municipiului Deva, în directă subordine a Primarului se regăsește, Serviciul programe dezvoltare. Serviciul are ca scop atragerea a cât mai multor fonduri nerambursabile prin programe de finanțare disponibile. .

În cursul anului 2021, activitatea Serviciului de Programe Dezvoltare s-a concretizat în implementarea unui număr de 32 de proiecte, cu o valoare totală de 278.498.031,28 lei⁴⁶.

Tot în anul 2021, Serviciul Programe dezvoltate a desfășurat și activități specifice de închidere a 18 proiecte de investiții implementate prin POR 2007-2013, pentru care durabilitatea a fost demonstrată în conformitate cu prevederile contractului de finanțare.

⁴⁶ Sursa: Raport Primărie Deva, anul 2021

În ceea ce privește capacitatea de planificare strategică, Municipiul Deva a avut conturată Strategia Integrată pentru Dezvoltare Urbană a Municipiului pentru perioada 2014 - 2023, în care a fost inclusă o listă de 438 de proiecte ce au vizat toate domeniile de investiții specifice dezvoltării urbane. Lista de proiecte propuse a fost una vastă și variată, fiind incluse într-o manieră concisă, proiectele menite să rezolve nevoile identificate și să asigure o dezvoltare economică sustenabilă a municipiului.

Pentru perioada 2014 – 2023, Strategia Integrată pentru dezvoltarea Urbană a Municipiului Deva a înglobat următoarele direcții de acțiune:

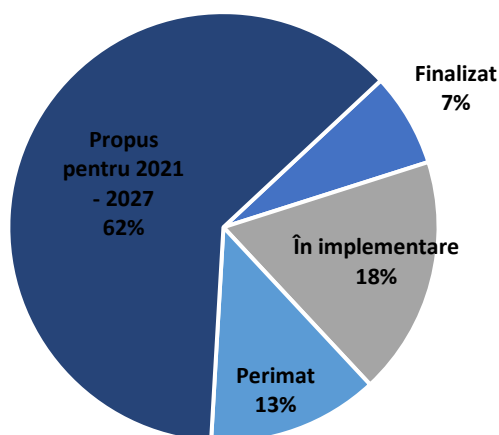
1. Dezvoltarea unei economii moderne, bazată pe industrii și tehnologii inovatoare, performante și creative și pe o forță de muncă sustenabilă și de calitate;
2. Asigurarea unei dezvoltări urbane complexe și integrate, care să contribuie la îmbunătățirea calității factorilor de mediu și a eficienței energetice, promovarea energiilor regenerabile și managementul proactiv al situațiilor de risc;
3. Creșterea calității vieții cetățenilor prin asigurarea infrastructurii rezidențiale, educaționale, de sănătate, digitale, sportive, a facilităților socio-culturale și de agrement;
4. Asigurarea unei mobilități urbane durabile, prin implicarea unui sistem de transport accesibil și sigur, care să conducă la o dezvoltare echilibrată a tuturor modurilor de transport și să susțină creșterea calității vieții cetățenilor;
5. Realizarea nodului convergent turistic Deva, prin valorificarea integrată, inteligentă și durabilă a potențialului turistic și cultural, propriu și zonal;
6. Modernizarea managementului și administrației publice locale la nivelul standardelor europene.

Dintre proiectele propuse în strategia anterioară, cele mai multe proiecte au vizat domeniile „eficiența energetică” – 22,57%, mobilitatea (rutieră, velo, transportul public local) – 17,23% și „capacitatea administrativă” – 11,17%.

În privința gradului de implementare a Strategiei Integrate pentru Dezvoltare Urbană a Municipiului pentru perioada 2014 – 2023, în al optulea an de implementare din cei 10 ani care au vizat de orizontul de planificare, a fost atins un grad de 25%, cuprinzând proiectele finalizate și cele aflate în implementare. La evaluarea stadiului implementării proiectelor propuse în strategia anterioară, un procent de 13% din proiecte au fost considerate ca fiind perimate, în timp ce 62% din proiecte au fost considerate în continuare ca fiind necesare pentru a fi implementate în perioada 2021 – 2027.

În privința numărului de proiecte propus în cadrul documentului strategic, conform sintezei elaborate în 2020 de Banca Mondială⁴⁷, Municipiul Deva se află printre primele 5 municipii (locul al patrulea),

Figura 94: Stadiul implementării proiectelor din strategia anterioară

Sursa: Prelucrarea consultantului

⁴⁷ Sursa: <https://citadini.ro/masterplan-urban/>

ceea ce denotă o bună capacitate de identificare a soluțiilor necesare pentru dezvoltarea urbană. Pe locul al doilea se regăsește, ca exemplu de municipiu cu o populație similară, Municipiul Turda.

Totuși, un număr mare de proiecte asumate poate implica o serie de dificultăți în implementarea strategiei, având în vedere capacitatea limitată de implementare a proiectelor, atât cea financiară, cât și cea umană. În baza de date realizată de Banca Mondială cu portofoliul de proiecte al tuturor municipiilor și orașelor din România, se observă ca valoarea medie a numărului de proiecte cuprins într-un portofoliu este de 60, în timp ce cele mai multe UAT-uri au un portofoliu de 85 de proiecte (valoarea mediană).

În concluzie, pentru a crește succesul implementării unei strategii de dezvoltare urbană, soluțiile propuse trebuie să țină cont de capacitatea instituțională pe care administrația publică locală o are pentru implementarea intervențiilor propuse, în termeni de resurse financiare și umane. Mai mult decât atât, este absolut necesară crearea unei structuri care să monitorizeze și să evalueze măsurile de planificare strategică propuse la nivelul Municipiului Deva și al zonei periurbane.

Analiza SWOT – Capacitate administrativă și mediu asociativ

Puncte tari	Puncte slabe
Existența orașelor înfrățite; Existența ADI-urilor funcționale; Multiple Servicii Inteligente implementate; Municipiul este situat pe locul 10 în topul orașelor înscrise în cursa SMART City; Existența unei platforme de bugetare participativă.	Număr scăzut de asocieri regionale.

Oportunități	Amenințări
Posibilitatea preluării și adaptarea modelelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la dezvoltarea urbană sau locală integrată; Valorificarea programelor de finanțare nerambursabilă orientate către creșterea capacității administrative și perfecționarea competențelor personalului administrativ și ale cetățenilor în vederea utilizării de noi tehnologii; Utilizarea tehnologiei blockchain pentru securitatea completă a datelor și sincronizarea serviciilor publice; Înființarea unei zone metropolitane pentru susținerea investițiilor publice semnificative.	Reducerea volumului de investiții publice și a activităților economice; Riscul de dezvoltare inegală între diferitele tipuri de autorități locale datorită accesului inegal la resurse precum și a capacității și expertizei limitate a autorităților publice de a pregăti și implementa corespunzător proiecte.

Concluzii privind capacitatea administrativă și mediul asociativ

Capacitatea administrativă la nivelul aparatului tehnico-operational din cadrul Primăriei Municipiului Deva este bine structurată, cu atribuții clare pentru persoanele cu funcții de conducere: primarul, viceprimarii, city-managerul și secretarul municipiului Deva.

În municipiul reședință de județ a început să se întreprindă o serie de proiecte care să conducă la implementarea conceptului de Smart City, fiind printre primele 10 orașe din țară la capitolul SmartCity.

La nivelul municipiului Deva există două Administrații de Dezvoltare Interregionale ce au ca scop reprezentarea intereselor comune din diferite zone.

În perioada imediat următoare este necesară intervenția administrației publice în domeniul urbanismului pentru a stopa planificarea urbană deficitară. Administrația locală are posibilitatea preluării și adaptării modelelor de bună practică din țările Uniunii Europene cu privire la dezvoltarea durabilă a comunităților locale, fapte ce ar putea determina stoparea unei dezvoltări accelerate și haotice a domeniului imobiliar. Este necesar un cadru legislativ pertinent care să sprijine dezvoltarea durabilă în ceea ce privește domeniul construcțiilor imobiliare.

Pentru o dezvoltare durabilă este necesară inventarierea și utilizarea tuturor terenurilor neexploatate prin investiții majore de interes local.

Pentru a sprijini mediul înconjurător este necesară alocarea atenției în această direcție și utilizarea tuturor resurselor și oportunităților disponibile, una dintre acestea fiind chiar posibilitatea obținerii de finanțări guvernamentale sau fonduri europene suplimentare pentru proiecte în domeniul mediului (Green Deal).

PARTEA II

Strategia de Dezvoltare
pentru Municipiul Deva
pentru perioada 2021-2027

7. Prezentarea strategiei de dezvoltare

7.1 Context european, național, regional și județean

Implementarea unei strategii de dezvoltare este direct influențată de principalele documente de planificare elaborate la nivel european, național, regional și județean.

Documentele strategice ce subsumează obiective strategice și priorități acționale ce configurează cadrul european, național și regional al dezvoltării municipiului Deva sunt sintetizate în continuare.

7.1.1 Context european

În cadrul următorului exercițiu financiar al UE pentru 2021-2027, **Politica de Coeziune a Uniunii Europene**, principala politică de investiții a UE propune **5 obiective/ priorități investiționale**:

1. **O Europă mai inteligentă**, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente;
2. **O Europă mai verde**, cu emisii scăzute de carbon, în tranziție spre o economie fără emisii și rezilientă, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și justă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a reducerii impactului asupra schimbărilor climatice și a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor;
3. **O Europă mai conectată**, prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale;
4. **O Europă mai socială și mai incluzivă**, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale;
5. **O Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale.

În cadrul procesului de programare, fiecare țară își va stabili obiectivele proprii și prioritățile naționale sub forma programelor de finanțare gestionate de autoritățile de management aferente, care vor finanța proiecte de investiții a căror implementare va conduce la atingerea obiectivelor specifice stabilite, cu luarea în considerare a documentelor strategice elaborate atât la nivel european cât și la nivel național.

Agenda 2030 pentru dezvoltare sustenabilă a fost elaborată în 2015 ca un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal, care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – *economic, social și de mediu*, cu acțiuni care vizează în egală măsură statele dezvoltate și cele aflate în curs de dezvoltare.

Agenda 2030 cuprinde 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) care integrează acțiuni pentru eradicarea sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a injustiției și pentru protejarea planetei până în 2030. Cele 17 obiective au fost transpuse și în strategia națională de dezvoltarea durabilă a României.

Strategia de inovare pentru perioada 2021-2027 propusă în iulie 2019 de către Institutul European de Inovare și Tehnologie, organism independent al UE, creat în 2008, care consolidează capacitatea de inovare a Europei, vizează următoarele obiective, a căror implementare va fi urmărită prin următorul program al UE de cercetare și inovare Orizont Europa (2021-2027)⁴⁸:

1. **Obiectiv 1:** Creșterea impactului regional al comunităților de cunoaștere și inovare;
2. **Obiectiv 2:** Stimularea capacității de inovare a învățământului superior;
3. **Obiectiv 3:** Lansarea noilor CCI-uri (Comunități de cunoaștere și inovare).

Pactul Ecologic European (European Green Deal 2019) stabilește demersurile pe care Comisia Europeană le are în vedere cu scopul facilitării atingerii obiectivului de neutralitate climatică (2050). Pentru asigurarea îndeplinirii obiectivului 2050, Comisia Europeană a propus, în 2020 un plan cuprinzător pentru creșterea obiectivului 2030 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, cu cel puțin 55% față de nivelul din 1990. Creșterea țintei 2030 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul UE va implica revizuirea legislației relevante cu scopul de a atinge noul obiectiv precum neutralitatea climatică în 2050.

Mai mult, începând cu luna martie 2022, la nivel european s-a inițiat **planul REPowerEU**, care are ca principal obiectiv reducerea rapidă a dependenței Europei de combustibilii fosili din Rusia prin accelerarea tranziției către energia curată, întărirea rezilienței sistemului energetic și accelerarea procesului de realizare a unei uniuni energetice europene reale. Pe scurt, planul REPowerEU are în vedere mai multe acțiuni cu scopul de a economisi consumul de energie, diversificarea aprovizionării, înlocuirea cât mai rapidă a combustibililor fosili cu alte tipuri de resurse energetice, punându-se accent mai ales pe tehnologia solară fotovoltaică, realizarea de investiții și reforme în sistemul energetic.

Tot la nivel european, **Mecanismul pentru o Tranziție Justă** se va concentra asupra regiunilor și a sectoarelor celor mai afectate de tranziție, deoarece acestea depind de combustibilii fosili sau de procese cu emisii ridicate de dioxid de carbon. Procesele de transformare economică la nivel local în România, în regiunile afectate de tranziția energetică au generat un impact negativ masiv asupra economiei, prin aspecte cum ar fi șomajul, vulnerabilitatea economică, crearea de active nerecuperabile sau greu valorificabile. Una dintre problemele procesului de închidere a minelor și tranziție energetică în județul Hunedoara a fost că acțiunile planificate la nivel național nu au luat în considerare particularitățile și nevoile diferite ale fiecărei regiuni.

Strategia europeană pentru tineret 2019 – 2027⁴⁹ recunoaște că tinerii sunt dornici să își ia în mâini propriile destine, să stabilească relații cu ceilalți și să le acorde sprijin și că ar trebui acordată o atenție deosebită tinerilor care riscă să fie marginalizați pe baza potențialelor surse de discriminare. În cadrul acesteia, au fost definite **11 obiective europene**, o viziune pentru o Europă care le permite tinerilor să își realizeze pe deplin potențialul și identifică domeniile intersectoriale care afectează viețile tinerilor și indică care sunt provocările care trebuie abordate, astfel:

1. O Uniune Europeană mai conectată cu tinerii/ Connecting EU with Youth;
2. Egalitate pentru toate genurile/ Equality of All Genders;
3. Societăți incluzive/ Inclusive Societies;
4. Informare și dialog constructiv/ Information and Constructive Dialogue;

⁴⁸ Sursă: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_19_3849;

⁴⁹ Sursă: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C456 din 18 decembrie 2018;

5. Sănătate mintală și bunăstare/ Mental Health and Wellbeing;
6. Dezvoltarea tinerilor în mediul rural/ Moving Rural Youth Forward;
7. Locuri de muncă de calitate pentru toți/ Quality Employment for All;
8. Învățământ de calitate/ Quality Learning;
9. Spații ale tinerilor și participare pentru toți/ Space and Participation for All;
10. O Europă verde și durabilă/ Sustainable Green Europe;
11. Organizații de/ pentru tineret și programe europene/ Youth Organisations and European Programmes.

7.1.2 Context național

Pe plan național, **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030**⁵⁰ este structurată pe trei piloni (echitate socială, creștere economică și mediu) și include **17 obiective de dezvoltare durabilă**, care transpun obiectivele **Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă** asumată de statele membre ONU, cu ținte aferente.

Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat. **Dezvoltarea Durabilă** reprezintă, în contextul românesc, dorința realizării unui echilibru, o sinteză între aspirațiile cetățeanului născut liber, societatea de care depinde și prin care se definește și contextul care permite realizarea de sine. Acest echilibru pornește de la om, actor central care caută un echilibru individual și condiții favorabile pentru a se realiza.

Figură 95 Obiectivele de dezvoltare durabilă cuprinse în Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030

Sursa: Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, 2018

⁵⁰ Sursă: Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, adoptată de Guvernul României în ședința din 9 noiembrie 2018, prin HG nr. 877/2018;

Strategia de dezvoltare a României în următorii 20 ani, 2016 – 2035⁵¹ se bazează pe 11 (+3) proiecte interdisciplinare:

1. **Proiect 1:** Școala și educația în viziunea Academiei Române;
2. **Proiect 2:** Resursele naturale – rezerve strategice, ce folosim și ce lăsăm generațiilor viitoare;
3. **Proiect 3:** Securitatea și eficiența energetică. Alocarea resurselor energetice necesare în evoluția și dezvoltarea sistemului energetic pentru dezvoltarea României în perioada 2017 – 2037;
4. **Proiect 4:** Siguranța informatică – protecția cibernetică, protecția proprietății intelectuale în proiecte și în publicarea electronică;
5. **Proiect 5:** Securitate și siguranță alimentară;
6. **Proiect 6:** Economia și calitatea vieții;
7. **Proiect 7:** Sănătatea – de la biologia moleculară la medicina personalizată de vârf în România – repere pentru următoarele decenii;
8. **Proiect 8:** Proiectul european al Dunării / Strategia Națională a Dunării;
9. **Proiect 9:** Cultura românească între național, localizare în zona proximală și universal – Europa multilingvistică, cultura electronică;
10. **Proiect 10:** România – societate a cunoașterii și a valorii adăugate la ceea ce are;
11. **Proiect 11:** România în era globalizării – spațiu și tradiție de întâlnire a civilizațiilor, de echilibru și moderație;
12. **Proiect 12:** Politici financiare și monetare – Echilibru și adăugarea unei dezvoltări durabile;
13. **Proiect 13:** Instituții publice stabile, respectate și durabile – stabilitatea Statului Român;
14. **Proiect 14:** Strategia de apărare a României.

Modernizarea României este planificată a se realiza prin intermediul unui proiect național, cu ajutorul Mecanismului de Redresare și Reziliență, care va aduce reformele necesare dezvoltării reale a unei țări europene din era verde și digitală. Astfel, **Planul Național de Redresare și Reziliență** este conceput astfel încât să asigure un echilibru optim între prioritățile Uniunii Europene și necesitățile de dezvoltare ale României, în contextul recuperării după criza COVID-19 care a afectat semnificativ țara, așa cum a afectat întreaga Uniune Europeană și întreaga lume.

Obiectivul general al **PNRR** este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din Mecanismul de Redresare și Reziliență.

Obiectivul specific al PNRR este acela de a atrage fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țintelor în materie de reforme și investiții.

Strategiile, politicile și programele de dezvoltare durabilă în profil teritorial, se fundamentează pe **Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR)**, așa cum este prevăzut în Legea 350/2001 cu completările ulterioare. Strategia poartă subtitlul **România policentrică 2035** și reprezintă exercițiul de planificare a dezvoltării teritoriului național, pentru orizontul de timp 2035⁵².

⁵¹Sursă: Academia Română – *Strategia de dezvoltare a României în următorii 20 ani, volumul I, 2015*;

⁵²Sursă: <https://www.mdrap.ro/dezvoltare-teritoriala/-2979>;

Acțiunile propuse în cadrul SDTR⁵³ care vizează și municipiul Deva sunt:

- 4.2.2.1 Măsură – Sprijinirea proceselor de dezvoltare localizate la nivelul axelor de dezvoltare de la nivel național și macroregional.
 - Bistrița Năsăud – Cluj Napoca – Deva, Craiova – Deva – Oradea.
- 4.2.2.2 Măsură – Consolidarea sistemelor urbane cu potențial de creștere și realizarea unei conectivități crescute a acestora cu localitățile din aria funcțională urbană
- 4.3.1.2 Măsură – Extinderea și dezvoltarea infrastructurii de utilități publice în vederea conectării și asigurării accesului populației din zonele urbane și zonele urbane funcționale la servicii de calitate:
 - Acțiunea 13. Reabilitarea structurală și creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe, inclusiv promovarea utilizării resurselor regenerabile de energie pentru alimentarea acestora, cu precădere în orașele cu peste 50% din locuințe situate în blocuri.
- 4.3.13 Măsură – Reabilitarea patrimoniului urban construit și punerea în valoare a identității arhitecturale
 - Acțiunea 8. Realizarea operațiunilor de restaurare și reabilitare a patrimoniului urban construit (monumente și ansambluri de arhitectură, arheologie etc.), cu precădere la nivelul orașelor care dețin obiective UNESCO și al celor cu o concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național, conform Legii nr. 5/2000.
- 4.3.1.4 Măsură – Asigurarea accesului populației urbane la servicii de interes general
 - Acțiunea 6. Reabilitarea, modernizarea și dotarea cu echipamente a spitalelor județene de urgență.
- 4.3.1.8 Măsură – Protejarea orașelor împotriva vulnerabilităților naturale și diminuarea riscurilor generate de schimbările climatice.
 - Acțiunea 2. Reabilitarea, modernizarea și dotarea spațiilor verzi și de agrement din mediul urban, cu precădere de la nivelul orașelor cu mai puțin de 30 m²/locuitor.
- 4.3.1.9 Măsură – Sprijinirea dezvoltării aglomerărilor economice de tip cluster
 - Acțiunea 2. Construirea/extinderea de parcuri industriale.

Direcțiile principale de dezvoltare a teritoriului național sunt cuprinse și în **Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN)** care are caracter director și reprezintă sinteza programelor strategice sectoriale pe termen mediu și lung pentru întregul teritoriu al țării. Din perspectiva PATN, teritoriul municipiului Deva este influențat de următoarele prevederi spațiale:

- întărirea culoarului european rutier E-V din zona Devei, existent și luarea în considerare a unor prevederi noi: o autostradă Deva-Arad și un drum expres sau cu 4 benzi pe traseul Craiova-Deva-Oradea;
- întărirea culoarului european feroviar E-V din zona Devei, propunând și un tren de mare viteză pe direcția Constanța-București-Sibiu-Arad-Curtici, de care ar beneficia și ZUF Deva;
- propunerea Mureșului ca rețea navigabilă, de la Alba Iulia la Nădlac, cu porturi la Alba Iulia, Deva și Arad;
- excluderea apariției unui aeroport la Deva și amplasarea unuia în zona Sebeș, care să deservească eventual ZM Deva și ZM Alba Iulia;

⁵³Sursă: Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, Versiunea 4;

- dezvoltarea transportului combinat. Din acest punct de vedere, este menționată existența în Deva a unei astfel de platforme, fiind încurajată în continuare (situație detaliată în PATZI Deva-Simeria Hunedoara, cu prevederea unei platforme intermodale în apropierea nodului mixt de la Simeria).

Politica Urbană a României, elaborată de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației cu sprijinul Băncii Mondiale, urmărește să stabilească prioritățile naționale și să îndrume autoritățile urbane locale pentru ca orașele să devină sustenabile.

Politica urbană națională are un dublu rol în conturarea dezvoltării urbane, respectiv: un rol vizionar în formularea unui set de obiective clare care să ghideze dezvoltarea către calea sustenabilității, dar și un rol de coordonare în consolidarea capacității instituționale și a instrumentelor politice disponibile pentru a avansa dezvoltarea durabilă. Politica Urbană Națională pentru România vizează ca orașele să devină: i) ecologice și reziliente, ii) echitabile și incluzive, iii) competitive și productive și iv) bine guvernate.

Tot în contextul elaborării Politicii Urbane a României, Banca Mondială a elaborat **Ghidul de elaborare SIDU** care se adresează în principal administrațiilor locale, în vederea sprijinirii eforturilor de planificare urbană integrată. Ghidul oferă o serie de instrumente practice, utile în procesul de planificare (ex. platforma citadini.ro), astfel încât energiile și eforturile de la nivel local să poată fi canalizate cât mai eficient, către creșterea nivelului de participare publică și identificarea proiectelor cu impact major pentru următoarea perioadă de programare. De asemenea, ghidul are și rolul de a sprijini orașele din România în alinierea cu direcțiile și obiectivele Politicii Urbane a României și transpunerea lor în practică, devenind astfel orașe verzi și reziliente, competitive și productive, juste și incluzive și bine guvernate.

Strategia Națională a Locuirii 2022-2050 are ca scop⁵⁴ asigurarea cadrului instituțional de reglementare și finanțare pentru susținerea locuirii incluzive și îmbunătățirea accesului la locuințe și condiții de locuire adecvate, sigure, durabile și la prețuri accesibile pentru toate categoriile de persoane, până în anul 2050. Mai mult, intervențiile promovate prin Strategia Națională a Locuirii vor fi corelate cu cele stabilite prin **Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung**⁵⁵, ambele contribuind la îmbunătățirea condițiilor de locuire și a accesului tuturor la locuire adecvată, precum și la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă în termeni de creștere a performanței energetice în sectorul rezidențial și reducerea amprente de carbon. Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung a fost elaborată pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice, cât și private, și transformarea sa treptată într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și de carbonat având același orizont de timp 2050.

În contextul legislativ european privind combaterea schimbărilor climatice și tranziția energetică se are în vedere creșterea nivelului de ambiție pentru reducerea emisiilor, creșterea ponderii surselor regenerabile de energie, a măsurilor de eficiență energetică și a nivelului de interconectivitate a rețelelor electrice. În aprilie 2020 a fost lansat **Planul Național Integrat Energie și Schimbări Climatice (PNIESC)** care constituie o obligație a statelor membre, conform Regulamentului privind Guvernanța Uniunii Energetice, prin care acestea își elaborează strategii de politici energie-climă pe 10 ani, începând cu perioada 2021-2030.

⁵⁴ Sursă: http://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2022/05/4_cq06fz23gfvw8tmpx5.pdf

⁵⁵ Sursă: <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/2021/05/21/strategia-nationala-de-renovare-pe-termen-lung/>

PNIESC 2021-2030 stabilește obiective naționale pe următoarele 5 dimensiuni:

Tabel 39 Dimensiuni PNIESC

Dimensiune/Pilon	Politici. Măsur. Componente
Dimensiunea 1. Decarbonare	Vizează implementarea de politici și măsuri pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de creștere a cantității de energie din surse regenerabile;
	1.1 Emisiile și absorbțiile GES;
	1.2 Energia din surse regenerabile.
Dimensiunea 2. Eficiență Energetică	Vizează implementarea celor 11 programe naționale de eficiență energetică.
Dimensiunea 3. Securitate Energetică	Vizează aplicarea măsurilor privind nivelul de siguranță și securitate în funcționare a sistemului electroenergetic național.
	Vizează implementarea de politici și măsuri privind piața internă a energiei;
Dimensiunea 4. Piață internă a energiei	4.1 Interconectivitatea rețelelor electrice;
	4.2 Infrastructura de transport a energiei;
	4.3 Integrarea pietelor;
	4.4 Sărăcia energetică.
Dimensiunea 5. Cercetare, inovare și competitivitate	Vizează implementarea programelor aferente sectorului energetic.

Sursa: Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030

Strategia energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050⁵⁶

Fundamentează poziționarea României în raport cu propunerile de reformă a pieței europene de energie, urmărind întărirea, siguranța și stabilitatea sistemului energetic național prin valorificarea resurselor energetice existente și a mixtului energetic echilibrat și diversificat care caracterizează România.

Obiectivele Strategiei Energetice sunt:

1. Energie curată și eficiență energetică;
2. Asigurarea accesului la energie electrică și termică pentru toți consumatorii;
3. Protecția consumatorului vulnerabil și reducerea sărăciei energetice;
4. Piețe de energie competitive, baza unei economii competitive;
5. Modernizarea sistemului de guvernare energetică;
6. Creșterea calității învățământului în domeniul energiei și formarea continuă a resursei umane;
7. România, furnizor regional de securitate energetică;
8. Creșterea aportului energetic al României pe piețele regionale și europene prin valorificarea resurselor energetice primare naționale.

Strategia Națională privind Economia Circulară⁵⁷

Tranziția către EC provoacă autoritățile, întreprinderile și consumatorii să regândească modelele de producție și de consum și să redefinească termenul de „creștere”, transformându-l într-unul care să cuprindă beneficii sociale și de mediu dincolo de profitul economic. EC urmărește decuplarea activității economice de utilizarea resurselor naturale, circulând în siguranță materialele pentru tehnosferă și biosferă, eliminând din sistem externalitățile negative, deșeurile și poluarea.

Strategia oferă instrumente necesare pentru implementarea de decizii în ceea ce privește reducerea deșeurilor generale, a dependenței de resursele primare și a emisiilor nocive, modificând în același

⁵⁶ Sursă - <http://energie.gov.ro/transparenta-decizionala/strategia-energetica-a-romaniei-2019-2030-cu-perspectiva-anului-2050/>

⁵⁷ Sursă: <https://dezvoltareurabila.gov.ro/strategia-nationala-privind-economia-circulara-prima-varianta-13409762>

timp modelul economic și creând, totodată, premisele pentru creșterea numărului de noi locuri de muncă.

Strategia Națională privind Protejarea Monumentelor Istorice 2022-2032

Patrimoniul cultural este un reper fundamental al civilizației umane, al identității naționale, regionale și locale, integrat în realitatea cotidiană a societății, recunoscut ca resursă pentru dezvoltarea durabilă, generator de beneficii socio-economice, catalizator al investițiilor în comunități și facilitator pentru creșterea calității vieții. Strategia Națională privind Protejarea Monumentelor Istorice 2022-2032 pornește de la premisa că patrimoniul cultural este o resursă esențială pentru identitatea României și pentru dezvoltarea unei societăți prospere, bazate pe incluziune socială și participativitate, o resursă strategică ce trebuie să adauge comunității plusvaloare economică, socială și culturală, printr-o gestionare modernă și eficientă.

Master Planul pentru dezvoltarea Turismului Național al României⁵⁸

Obiectivul Master Planului pentru Dezvoltarea Turismului Național a constat în identificarea slăbiciunilor și explorarea oportunităților de a concura eficient pe piețele internaționale. Cele mai multe dintre aspectele semnalate în Master Plan ca necesitând îmbunătățiri, cu 10 ani în urmă, rămân valabile și în prezent. Multe dintre măsuri nu au fost finalizate din cauza schimbărilor de la nivelul structurii guvernamentale și a autorităților, din lipsă de finanțare și, în parte, din lipsa unei asumări a acțiunilor necesare.

Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027 aprobată prin HG nr. 440/2022 continuă direcțiile de acțiune identificate pentru perioada 2015 – 2020 și stabilește reducerea cu cel puțin 7% față de anul 2020 a numărului de persoane expuse riscului de sărăcie sau excluziune socială, până în anul 2027.

Având în vedere că, pe plan național, serviciile sociale care ar contribui la prevenirea separării copilului de familie precum și sprijinirea reintegrării copilului în familie sunt încă insuficient dezvoltate, ca rezultat al lipsei personalului de specialitate la nivel local. În acest context, **strategia “Copii protejați, România sigură” 2022-2027**, aflată în curs de promovare, are ca scop asigurarea, cu implicarea copiilor, a realizării efective a drepturilor lor, inclusiv a celor mai vulnerabili, în toate domeniile vieții, prin asigurarea deplină a accesului la servicii publice de calitate.

Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități O Românie echitabilă 2022-2027 vizează opt domenii prioritare: accesibilitate și mobilitate; protecția efectivă; ocupare; protecție socială, inclusiv abilitare/reabilitare; viață independentă și integrare în comunitate; educație; sănătate și participare politică și publică.

Strategia națională pentru egalitatea de gen 2021-2027, aflată în curs de aprobare, oferă noul cadru strategic național în domeniul egalității de gen și este elaborată pe structura celor doi piloni principali ai Strategiei 2018-2021 vizând egalitatea de gen (educație, sănătate, ocuparea forței de muncă și piața muncii, echilibrul între viața profesională și viața personală, participarea la luarea deciziilor) și combaterea violenței de gen și violenței domestice.

Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027 se axează pe instituirea unei abordări orientate către obținerea de rezultate durabile în timp referitoare la incluziunea cetățenilor români aparținând

⁵⁸Sursă: <http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistica-C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volum-2-Strategia-%C8%99-Planul-de-Ac%C8%99iune.pdf>

minorității rome, prin ajustarea rezilientă, particularizată a măsurilor de sprijin, de îndrumare și de motivare.

7.1.3 Context regional și județean

Strategia Regională pentru Dezvoltarea 2021-2027 – Regiunea Vest reprezintă principalul instrument care orientează dezvoltarea pe termen mediu și lung a Regiunii Vest și baza strategică pentru fundamentarea programelor cu finanțare din fonduri europene sau externe, naționale sau locale. În contextul în care, în perioada 2021-2027, pentru prima dată Regiunea Vest va avea propriul Programul Regional, elaborat la nivel regional de către ADR Vest în calitate de Autoritate de Management, **Planul pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest** împreună cu **Strategia Regională de Specializare Inteligentă RIS 3 Vest** devin principalele instrumente care vor fundamenta accesul la fondurile europene alocate prin Politica de Coeziune la nivel regional.

Viziunea propusă în cadrul **Planului pentru Dezvoltare Regională al Regiunii Vest 2021 – 2027** este următoarea *„La orizontul anului 2030, Regiunea Vest este o referință națională pentru modelul de dezvoltare inovativ, sustenabil și incluziv, bazat pe creștere economică susținută datorată promovării inovării, digitalizării și creativității la toate nivelurile și pe o dezvoltare teritorială echilibrată, care asigură tuturor acces echitabil la servicii publice moderne, educație și oportunități”*.

Strategia Regională de Specializare Inteligentă RIS 3 – Regiunea Vest 2021-2027 a identificat șase sectoare de specializare inteligentă considerate, la nivel regional, esențiale pentru o dezvoltare orientată către un viitor mai bun, care să respecte politicile UE stabilite pe termen lung:

- Agricultură și industria alimentară;
- TIC și Automotive;
- Eficiență energetică și construcții sustenabile;
- Industria manufacturieră și prelucrătoare;
- Industrii culturale și creative;
- Sănătate și calitatea vieții.

Planul de Dezvoltare Regională a județului Hunedoara, prezintă aspectele generale care condiționează dezvoltarea județului. Municipiul Deva este abordat prin prisma calității sale de reședință de județ, așadar cu rol predominant administrativ și de gestiune teritorială. Prezintă într-o formă succintă informațiile care pot influența dezvoltarea economică a municipiului Deva pe toate palierele (inclusiv turistic).

Strategia de Dezvoltare a Județului Hunedoara urmărește stabilirea direcțiilor către care trebuie îndreptate resursele existente la nivelul administrației publice, în vederea atingerii unor obiective strategice cuantificabile, respectiv a unor ținte de dezvoltare pe care comunitatea locală.

Viziunea de dezvoltare a județului Hunedoara este centrată pe dezvoltarea susținută a economiei locale și pe echilibrarea și modernizarea condițiilor de locuire între toate comunitățile județului, susținute de un efort instituțional eficient și implicat, interesat de dezvoltarea durabilă și sustenabilă a teritoriului.

Pentru realizarea acestei viziuni, strategia de dezvoltare propusă este centrată pe trei direcții prioritare de dezvoltare strategică (DPD):

DPD 1.1. Dezvoltarea socială, prin creșterea stocului de capital uman și a calității actului educațional;

DPD 1.2. Reducerea disparităților între localitățile urbane și cele rurale privind accesul la locuri de muncă plătite decent și la servicii educaționale și medicale de calitate;

DPD 1.3. Creșterea gradului de incluziune socială a categoriilor vulnerabile.

Planul teritorial pentru tranziție justă Hunedoara 2021-2027 are ca obiective:

- dezvoltarea ecosistemului de cercetare, dezvoltare și inovare, care să susțină și să stimuleze o creștere economică sustenabilă;
- creșterea capacității de adaptare a economiei locale și crearea de noi oportunități pentru forța de muncă, prin dezvoltarea antreprenoriatului;
- creșterea gradului de digitalizare a întreprinderilor și a serviciilor publice, pentru susținerea transformării durabile a economiei județului Hunedoara;
- îmbunătățirea confortului termic și scăderea costurilor cu energia, prin creșterea eficienței energetice și prin valorificarea resurselor regenerabile de energie;
- creșterea calității vieții, prin decontaminarea și regenerarea siturilor poluate și integrarea acestora în economia locală și prin promovarea unei abordări verzi și sănătoase pentru regenerarea orașelor;
- consolidarea economiei circulare, prin stimularea unor tipare noi de consum care să prevină generarea de deșeuri, reducerea cantității, reutilizarea eficientă și reciclarea acestora;
- reducerea poluării, prin îmbunătățirea eficienței energetice a sistemelor de termoficare și a sistemelor de căldură și reducerea costurilor pentru populație;
- decarbonizarea sistemului de transport local prin promovarea unei mobilități verzi;
- promovarea și dezvoltarea potențialului turistic al județului, prin investiții integrate în infrastructura și serviciile turistice și transformarea acestuia într-o alternativă viabilă și durabilă de tranziție socioeconomică;
- dezvoltarea și creșterea calității serviciilor medicale și sociale pentru atenuarea efectelor tranziției economice și a declinului demografic;
- recalificarea, diversificarea și perfecționarea competențelor și abilităților resurselor umane pentru susținerea tranziției economice și promovarea unor măsuri active pentru ocuparea forței de muncă.

Pe lângă faptul că reprezintă o obligativitate conform Legii 211/2011 republicată privind regimul deșeurilor, **Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor în județul Hunedoara** reprezintă un instrument de planificare esențial pentru asigurarea la nivel local a unui management performant al deșeurilor, cu un impact cât mai redus asupra mediului și a sănătății umane, cu un consum minim de resurse și energie, prin aplicarea la nivel operațional al ierarhiei deșeurilor implicând: prevenirea generării deșeurilor, pregătirea pentru reutilizare, reciclarea, recuperarea și, ca ultimă opțiune preferabilă, eliminarea (incluzând depozitarea și incinerarea fără recuperare energetică).

Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru Județul Hunedoara 2020-2025 finalizat în iulie 2021 are ca obiective:

- prezentarea situației actuale în domeniul gestionării deșeurilor la nivelul județului Hunedoara: cantități de deșeuri generate și gestionate, instalații existente, identificarea problemelor care cauzează un management inefficient al deșeurilor;
- prognoza generării deșeurilor, alternative de gestionare a deșeurilor (doar pentru deșeurile municipale), stabilirea, pe baza prevederilor legale și a obiectivelor stabilite prin PNGD și SNGD, a obiectivelor și ȳintelor pentru categoriile de deșeuri care fac obiectul planificării la nivel judeȳean;
- stabilirea unor măsuri de prevenire a generării deșeurilor în baza măsurilor propuse în Programul Naȳional de Prevenire a Generării Deșeurilor (PNPGD);
- identificarea necesităȳilor investiȳionale în domeniul gestionării deșeurilor municipale.

Planul de Amenajare a Teritoriului Judeȳean Hunedoara⁵⁹ este documentul care transpune în planuri de măsuri programul de dezvoltare socio-economică a județului Hunedoara și are ca obiectiv fundamental *„dezvoltarea armonioasă a teritoriului judeȳean prin optimizarea folosirii resurselor existente, prin valorificarea șanselor de dezvoltare, pentru dezvoltarea economică, socială și ecologică durabilă, pentru creșterea calității vieȳii locuitorilor”*.

La nivel local, conform **Planului Urbanistic General al Municipiului Deva**, în vederea gestionării responsabile a teritoriilor, precum și în activitatea de avizare și autorizare a tuturor investiȳiilor viitoare din Municipiul Deva se vor avea în vedere următoarele obiective:

- Încurajarea dezvoltării zonelor urbane funcȳionale în jurul orașelor cu rol polarizator la nivelul teritoriului;
- Sprijinirea dezvoltării sistemelor urbane și axelor de dezvoltare de la nivelul teritoriului prin asigurarea unor intervenȳii integrate teritorial;
- Protejarea și reabilitarea patrimoniului construit în scopul conservării identității naȳionale și creșterii atractivităȳii spaȳiilor culturale cu potenȳial turistic deosebit.
- Încurajarea dezvoltării zonelor urbane funcȳionale în jurul orașelor cu rol polarizator la nivelul teritoriului;
- Sprijinirea dezvoltării sistemelor urbane și axelor de dezvoltare de la nivelul teritoriului prin asigurarea unor intervenȳii integrate teritorial
- Protejarea și reabilitarea patrimoniului construit în scopul conservării identității naȳionale și creșterii atractivităȳii spaȳiilor culturale cu potenȳial turistic deosebit.

Strategia de termoficare a Municipiului Deva urmărește eficientizarea sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică, având ca obiectiv final reducerea consumului de resurse energetice primare pentru producerea energiei termice cu cel puțin 1 mil. Gcal/ an față de consumul de resurse energetice primare în anul 2004.

Obiectivul principal este acela de a obȳine o competitivitate reală în domeniul producerii energiei electrice și termice a mărirea randamentului capacităȳilor energetice, precum și de diminuare a pierderilor de energie și emisii de noxe în atmosferă.

Planul de calitate a Aerului pentru Indicatorul Dioxid de Azot/Oxizi de Azot (NO₂/NO_x) în Municipiul Deva perioada 2021-2026

Are ca obiectiv principal atingerea valorii limită zilnice pentru poluantul: dioxid de azot/oxizi de azot (NO₂/NO_x). Planul de calitate a aerului reprezintă setul de măsuri cuantificabile din punctul de vedere

⁵⁹ Sursă: <https://www.cjhunedoara.ro/index.php/compartiment-urbanism-amenajarea-teritoriului/9-uncategorised/359-patj>

al eficienței, pe care titularul/titularii de activitate trebuie să le ia, astfel încât să fie atinsă valoarea limită orară/ anuală, așa cum este stabilită în Anexa nr.3 la Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător.

Programul de îmbunătățire a eficienței Energetice – PİEE, are ca obiective: reducerea consumului total de energie în clădirile municipale (prin anveloparea blocurilor de locuințe și modernizarea clădirilor municipale), reducerea consumului de energie electrică în clădirile municipale (iluminat public stradal eficient energetic, monitorizarea consumului de energie electrică) și modernizarea sistemului de transport public local.

7.2 Analiza și identificarea nevoilor și a problemelor la nivel de municipiu și zonă periurbană

7.2.1 Sinteza nevoilor desprinse din consultarea comunității

Rezultatele cercetării sociologice efectuate în rândul locuitorilor au contribuit la identificarea nevoilor specifice municipiului Deva și zonei periurbane Deva. Pe lângă rezultatele statistice interpretate în contextul larg al analizei situației existente, au fost preluate o serie de sugestii cu privire la ceea ce ar trebui făcut pentru dezvoltarea municipiului Deva, ordonate în funcție de frecvența cu care a fost indicată o problemă pe un anumit domeniu, ceea ce indică prioritizarea problemelor din punct de vedere al locuitorilor. Au rezultat, astfel, următoarele probleme – cheie identificate în procesul de elaborare:

Tabel 40 Cele mai importante probleme la nivel de municipiu și zonă periurbană Deva rezultate în cadrul consultării publice derulate online

Probleme identificate	Pilon al Politicii Urbane a României	Domeniu	Nivel de prioritate
<i>"Lipsa unei economii diversificate și astfel a locurilor de muncă, mai ales pentru tineret"</i> <i>"Lipsa unor firme de producție, slaba industrializare a zonei, mediu de afaceri nedezvoltat pe partea de producție"</i> <i>"Locuri de muncă insuficiente, plătite sub nivelul național"; "Lipsa industriei, care duce la depopulare. În curând o să fim un oraș de pensionari."; "Lipsa activității economice productive care duce la fenomenul de emigrare a populației active și implicit la gradul de îmbătrânire a populației"</i> <i>"Lipsa fabricilor care duce la Lipsa oamenilor cu un venit mai mare și cu o educație mai bună"</i> <i>"De asemenea, lipsa de "agresivitate" a turismului din zona, stam pe nenumarate obiective turistice și nu le exploataăm, circuitele turistice lipsesc cu desăvârșire"; "Lipsa unor locuri de muncă bine plătite care să motiveze absolvenții să devină de facultate să se întoarcă în oraș după finalizarea facultății"</i> <i>"Lipsa locurilor de muncă, lipsa entertainmentului, Deva fiind un oraș "aproape mort" plin cu pensionari și adolescenți."</i> <i>"Cred că cea mai importantă problemă este lipsa unui viitor stabil pentru tineri. Nu vor să lucreze pe un salariu de mizerie care abia ajunge pentru un singur om, dacă ai familie mori de foame. Să nu îți permiți nimic din salariu pe lângă plata facturilor și impozitelor nu este foarte atractiv pentru ei. Aici ar trebui făcut ceva."</i> <i>"Lipsa locurilor de muncă, lipsa unor angajatori mari, lipsa oportunităților de dezvoltare a mediului de afaceri."</i> <i>"Lipsa investitorilor în vederea creării locurilor de muncă, lipsa locurilor de muncă și perseverența către un trai decent, impasul Administrației locale în aducerea și diversificarea locurilor de muncă, ex. Companii IT. Sunt foarte multe clădiri în oraș care stau goale de ani de zile care ar putea fi transformate în clădiri de birouri pentru companii, astfel absolvenții de liceu și nu numai ar putea să își găsească un loc de muncă în localitate fără să fie nevoiți să migreze spre alte județe sau țări."; "Crearea de noi locuri de muncă. Avem destule clădiri abandonate ce pot fi folosite în Deva ca sedii de birouri. Firme de IT etc."</i> <i>"Neatractivitatea Deva pentru investitori care să contribuie la crearea unui mediu profesional ofertant pentru specialiști-absolvenți de studii superioare, ceea ce menține exodul tinerilor cu potențial din municipiul nostru."</i>	Oraș Competitiv și Productiv	Economie	1

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva 2021 – 2027

Probleme identificate	Pilon al Politicii Urbane a României	Domeniu	Nivel de prioritate
<i>"Salubritatea si curatenia orasului"; "Gunoiul si managementul acestuia"; "Nesalubritatea si nepastrarea curateniei"</i> <i>"Nu avem servicii de salubritate și trăim "în noroi"; "Persoanele care au caini si nu strang mizeriile dupa ei. Trebuie puse amenzi."; "Orasul e din ce in ce mai murdar, invecitat"</i> <i>"Curățenia lasă de dorit în oraș pe oriunde treci, in statiile de autobuz, in fața blocurilor, in parcuri, in toaletele publice, in oraș, efectiv cei de la curățenie se prefac că fac curat, trag efectiv măturile după ei, iau doar așa în mare sau spre deloc, urmăriți-i dumneavoastră"</i> <i>"Curatenia si probleme grave la nivelul SPIGM (reducerea si neintretinerea adecvata a spatiilor verzi)"</i> <i>"Curățenia, igienizarea, Deva ii un focar de infecție. Plina de enterocolita și alți viruși"; "mizeria din oraș pe primul loc"</i>	Oraș Verde și Rezilient	Servicii publice. Salubritate-Mediu	2
<i>"Lipsa parcarilor. Sunt zone unde se pot construi parcare supra etajate".</i> <i>"Infrastructura rutiera - locuri de parcare, trasee pentru bicicliști"; "Lipsa locurilor de parcare, a pistelor de biciclete"</i> <i>"Starea dezastruoasă a strazilor si a trotuarelor"; "Trecerea peste calea ferata, bariera e mai mult lasata si circulatia oprita, desi nu trece nici un tren."; "Infrastructura in primul rand. Strada Stefan cel Mare este frecventata de turistii care circula spre cetate. Sunt strazi care ar trebui sa fie cu sens unic si nu se face nimic in acest sens. In fiecare zi sunt blocaje, iar mirosul de ambreiaj este la ordinea zilei"; "Fiind mama am o mare problema cu trotuarele, cu rampele de acces, cu masinile parcate pe trotuar (...)"</i>	Oraș Verde și Rezilient	Mobilitate. Infrastructură rutieră	3
<i>"Slaba comunicare între Instituțiile publice și cetățeni. Birocrația. Pentru a rezolva o problemă cetățeanul este plimbat luni(chiar ani) între instituții."; "Lipsa digitalizării"; "Lipsa specialiștilor din administrația publică"</i> <i>"Cea mai importanta problema provine din necunoasterea problemelor orasului. (...) Primaria si angajatii reprezinta interesele devenilor si orasului, pot vedea realitatea din oras cel putin o data pe luna, primaria trebuie sa fie in contact permanent cu toate institutiile si prestatorii de servicii, utilitati, pentru a actiona impreuna in rezolvarea problemelor orasului, deci iesirea pe teren."</i>	Oraș Bine Guvernat	Guvernanță. Capacitate administrativă	4
<i>"Siguranța cetățeanului"; "Lipsa pedepselor pentru incalcarea conduitei"; "camere video pentru protectia cetatenilor putine"; "drogații"; "patrularea pe timpul noptii a politiei locale"; "Sigurantamulti golani si putina politie"; "... mai sunt si caini vagabonzi si strazile care nu sunt curatat de vegetatie."; "Cainii comunitari"; "Ordine publica"</i>	Oraș Bine Guvernat	Siguranță și ordine publică	5
<i>"Principala problema ramane poluarea excesiva cauzata nu de masini ci de arderile de vegetatie (se arde orice, in orice anotimp) precum si arderile de deseuri (cauciucuri) din zona digului si a zonei industriale. Din octombrie si pana in luna mai in oras dimineata este un aer imbacsit de fum. Am mai locuit si in alte orase din Romania si acest lucru nu era prezent intr-o masura asa de evidenta ca in Deva."; "Lipsa zonelor verzi, (gradini urbane); "Izolarea termica ca blocurilor"</i>	Oraș Verde și Rezilient	Mediu	6
<i>"Lipsa serviciilor sociale, lipsa unui centru comunitar care să cuprindă o gamă variată de servicii atât pentru tineri, cât și pentru adulți"; "Lipsa locurilor suficiente la creșe"; "Depopulare", "cerșetorii și oamenii străzii"; "Țigani care bântuie tot orașul și Drogații"; "Oamenii needucați, care nu pastreaza ceea ce este si sa puna mana sa mai faca si ei cate ceva, nu sa tot astepte sa li se faca si sa li se dea".</i>	Oraș Just și Incluziv	Social	7

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva 2021 – 2027

Probleme identificate	Pilon al Politicii Urbane a României	Domeniu	Nivel de prioritate
<i>"Educația"; "Lipsa locurilor de munca pentru absolvenții de studii superioare. Nu exista investiții publice sau private în acest sens."; "Lipsa învățământului profesional și universitar"; "lipsa învățământului superior; Lipsa unei perspective pentru tineri (care aleg alte localități în detrimentul Devei)."</i>	Oraș Just și Incluziv	Educație. Infrastructură educațională	8
<i>"Lipsa medicilor de familie"; "sistemul sanitar deficitar"; "Asistența medicală"; "Lipsa serviciilor medicale de calitate", "Infrastructura de sănătate"; "Sistemul de sanatare (nesiguranta in medicii din localitate)"</i>	Oraș Just și Incluziv	Sănătate. Infrastructura sanitară	9
<i>"nu se promovează anumite sporturi așa cum ar trebui să fie promovate, implicit locații unde să se poată desfășura sporturile respective+competiții pentru a promova mișcarea și un stil de viață sănătos (aici vorbesc despre tenis de masă, tenis de câmp)"; "Lipsa evenimentelor culturale și a spațiilor privind petrecerea timpului liber"</i> <i>"Raritatea evenimentelor de divertisment/socializare, mai ales cele îndreptate tinerilor. Lipsa show-urilor, expozițiilor auto, moto, evenimentelor sportive pt. public, activități de grup de a curăța mediul înconjurător, etc."</i> <i>"Lipsa evenimentelor de cultură și de calitate și a activităților de petrecere a timpului liber, precum și slaba gestionare a potențialului turistic al orașului."; "Lipsa interesului pentru tineri (evenimente, oportunități de creștere financiară)"</i>	Oraș Competitiv și Productiv	Cultură-Turism	10
<i>"Locurile de parcare, nu se pune preț pe aspectul Devei, de ex fântâna de la cal"; "nivel scăzut de modernizare/dezvoltare al rețelelor edilitare și de utilități"; "alimentare apă, canalizare și gaz pe Str. Aurel Vlaicu până la tabere (....)"</i> <i>"modul în care sunt îngrijite spațiile publice. Locuiesc peste linie și aici drumul este cu gropi și denivelat, locuri în care se adună multă apă atunci când plouă"; "La o scară de bloc nu este gaz, am dori să vină cei competenți să vadă, reședință de județ fără gaz"</i>	Oraș Verde și Rezilient	Servicii publice. Infrastructură tehnico - edilitară	11

Sursa: Rezultatele procesului de consultare publică

Astfel, au fost identificate următoarele categorii de nevoi stringente la nivelul comunității locale:

1. Nevoia de dezvoltare a mediului de afaceri – atragerea de câți mai mulți investitori, creșterea competitivității economice, diversificarea domeniilor economice, înființarea mai multor parcuri tehnologice, realizarea unui transport intermodal;
2. Nevoia de dezvoltare a infrastructurii de sănătate – nevoia de dezvoltare a unor noi servicii de sănătate, modernizarea celor existente, atragerea a cât mai multor cadre medicale, modernizarea aparaturii medicale sanitare etc.;
3. Nevoia de modernizare a infrastructurii rutiere – management integrat și adaptiv de trafic, stații de autobuz inteligente, SMART PARKING, parcuri automatizate pentru biciclete, sisteme bike-sharing și e-Ticketing, transport public bazat pe autobuze ecologice, realizarea de coridoare integrate și coridoare durabile;
4. Nevoia de modernizare a infrastructurii educaționale – modernizarea unităților de învățământ, promovarea învățământului profesional, înființarea unui program de învățământ universitar, creșterea numărului de dotări SMART în unitățile de învățământ locale, atragerea a cât mai multe cadre didactice;
5. Nevoia de amenajare și creare de noi spații verzi – mobilier urban cu funcții smart, irigații smart, aliniamente spațiu verde, realizarea de parcuri și spații verzi.

7.2.2 Analizarea opțiunilor pentru soluțiile aferente problemelor identificate, în strânsă corelare cu strategiile și politicile sectoriale relevante existente

Rezultatele analizei situației existente și cele desprinse în urma proceselor de consultare relevă o serie de probleme / nevoi pe fiecare domeniu de intervenție. Aceste rezultate stau la baza stabilirii priorităților care vor fi urmărite în cadrul procesului de dezvoltare urbană integrată pentru perioada 2021 – 2027.

Tabel 41 Matricea de corelare între probleme – provocări și soluții

Domeniu	Probleme - provocări	Posibile soluții
Socio - demografic	Provocări demografice: scăderea populației și creșterea gradului de îmbătrânire a populației	Măsuri de regenerare urbană care să conducă la creșterea gradului de atractivitate a Municipiului Deva;
Economic	Municipiul Deva este un centru urban polarizator la nivelul județului Hunedoara din punct de vedere socio – economic, care contribuie cu aproximativ 32% la cifra de afaceri a județului, dar nu reușește să atragă mari investitori	Armonizarea politicilor de dezvoltare la nivelul regiunii; Eficientizarea legăturilor cu orașele Hunedoara, Simeria, Călan;
Mediu	Depășiri ale valorilor țintă la stațiile de calitate a aerului din municipiu; Risc crescut de inundații;	Creșterea capacității de intervenție; Măsuri de eficientizare energetică a clădirilor; Măsuri de dezvoltare a transportului alternativ prin achiziția de mijloace de transport ecologice;

Domeniu	Probleme - provocări	Posibile soluții
Mobilitate	Transportul public rezolvă doar parțial nevoia de mobilitate și este lipsit de atractivitate; Ciclismul urban este slab dezvoltat;	Creșterea gradului de atractivitate a transportului în comun, prin înnoirea flotei de transport și crearea de noi trasee de transport în comun pentru a se acoperi tot spațiul urban construit; Realizarea de noi piste de biciclete; Realizarea mai multor culoare de mobilitate.
Tehnico-edilitar	Zona periurbană nu este în totalitate acoperită de infrastructură tehnico-edilitară, existând riscul să se formeze un fenomen de segregare între municipiul Deva și zona periurbană;	Măsuri de modernizare a infrastructurii existente (iluminat public, alimentare cu energie electrică etc); Măsuri de implementare a infrastructurii tehnico edilitare lipsă în sate (ex. gaze în satul Archia); Măsuri de racordare a 100% din populație la infrastructura tehnico-edilitară de bază din municipiu;
Zone Marginalizate	Fenomenul de zonă marginalizată creează o imagine urbană neplăcută și inspiră nesiguranță în rândul locuitorilor;	Măsuri de realizare de locuințe sociale și intervenții integrate la nivelul zonei urbane marginalizate; Intensificarea măsurilor de asigurare a liniștei și siguranței publice;
Educațional	În municipiul Deva se derulează trei programe universitare de licență, insuficient promovate; la nivel de comunitate, este percepută lipsa mediului universitar;	Măsuri de promovare (la nivel județean) a programelor universitare de licență de pe teritoriul municipiului Deva; Oferirea de sprijin în scopul dezvoltării universităților în municipiul Deva;
Sportiv	Municipiul Deva se remarcă printr-o activitate sportivă intensă, existând un număr semnificativ de asociații și cluburi sportive, inclusiv evenimente; totuși, infrastructura sportivă existentă nu este corelată cu interesul pentru această activitate, care ar putea ajuta inclusiv la promovarea imaginii locale.	Realizarea unei săli polivalente; Sprijin pentru organizarea evenimentelor sportive de amploare;
Energie verde	La nivel de municipiul, nu au fost realizate investiții care să utilizeze surse de energie regenerabilă, aspect ce îngreunează tranziția către un oraș verde.	Sprijinirea investițiilor care utilizează energia regenerabilă; Derularea de campanii care să promoveze utilizarea energiei din surse regenerabile; Realizarea de investiții pentru eficientizarea energetică a clădirilor publice, care să utilizeze energia din surse regenerabile.

7.3 Concept de dezvoltare strategică

Elaborarea conceptului de dezvoltare strategică este un demers care pleacă de la starea actuală a municipiului și care ia în considerare atât rezultatele *Analizei situației existente din punct de vedere socio-economic, al mediului și nivelului de echipare tehnică și socială*, cât și direcțiile și obiectivele fixate de diversele abordări strategice sectoriale, naționale ori europene, precum și așteptările comunității. Acest demers vizează propunerea unor direcții de evoluție a dezvoltării Municipiului Deva, indicând modalitățile prin care se poate ajunge la realizarea obiectivelor propuse.

Strategia de dezvoltare este centrată pe cei patru piloni de dezvoltare urbană ai Politicii Urbane a României 2035, preluând recomandările din Noua Cartă de la Leipzig, ca principiu director care fundamentează transformarea municipiilor și orașelor. Astfel, Politica Urbană a României este modelată în jurul consacrării celor trei dimensiuni cu privire la orașe dezvoltate în Carta de la Leipzig: a) verzi și reziliente; b) productive și competitive; și c) echitabile și incluzive la care a fost adăugată o a patra dimensiune, d) orașe bine guvernate, având în vedere importanța pe care o are buna guvernare în conceperea și implementarea politicilor.

Conceptul strategic propus pentru Municipiul Deva ține cont și de recomandările *Ghidului de implementare a Politicii Urbane pentru fiecare categorie de zonă urbană identificată*, ghid care a fost elaborat atât cu scopul clasificării orașelor din România potrivit dinamicii demografice, spațiale și economice ale acestora, precum și cu scopul de a interpreta și aplica propunerile cuprinse în Politica Urbană a României 2035, pentru fiecare dintre aceste clasificări. Potrivit acestui ghid, Municipiul Deva este încadrat în categoria *zonelor urbane în declin*, încadrare bazată pe dinamica demografică și spațială, analizând tendințele economice.

Soluția de dezvoltare conține un ideal de dezvoltare a comunității, transpus sub forma unui **„concept de dezvoltare strategică”** ce constă într-o înlănțuire logică și argumentată a demersurilor necesare pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare propuse. Viziunea strategică, stabilirea obiectivelor de dezvoltare, a modalităților și ordinii în care este abordată soluționarea nevoilor și, implicit, a planificării efortului și axarea pe resursele existente, reprezintă rezultate ale unor procese de consultare participativă, analiză a datelor și planificare strategică, realizate în diferitele etape de elaborare a strategiei.

Starea actuală este înțeleasă prin ansamblul contextual al nevoilor și intereselor locale, identificate în cadrul analizei situației existente la nivelul municipiului, plasată în condițiile reperelor stabilite de diversele abordări strategice regionale, naționale și sectoriale și mai ales, în cel al intențiilor de dezvoltare ale comunităților locale, care condiționează întregul ansamblu.

Concluziile analizei situației existente a municipiului și a elementelor argumentative ale cadrelor strategice existente, la care se adaugă observațiile și opiniile obținute în cadrul procesului consultativ, formează un tablou general al structurii nevoilor identificate și al intereselor, diverselor medii sociale, economice, politice, civice și ale cetățenilor.

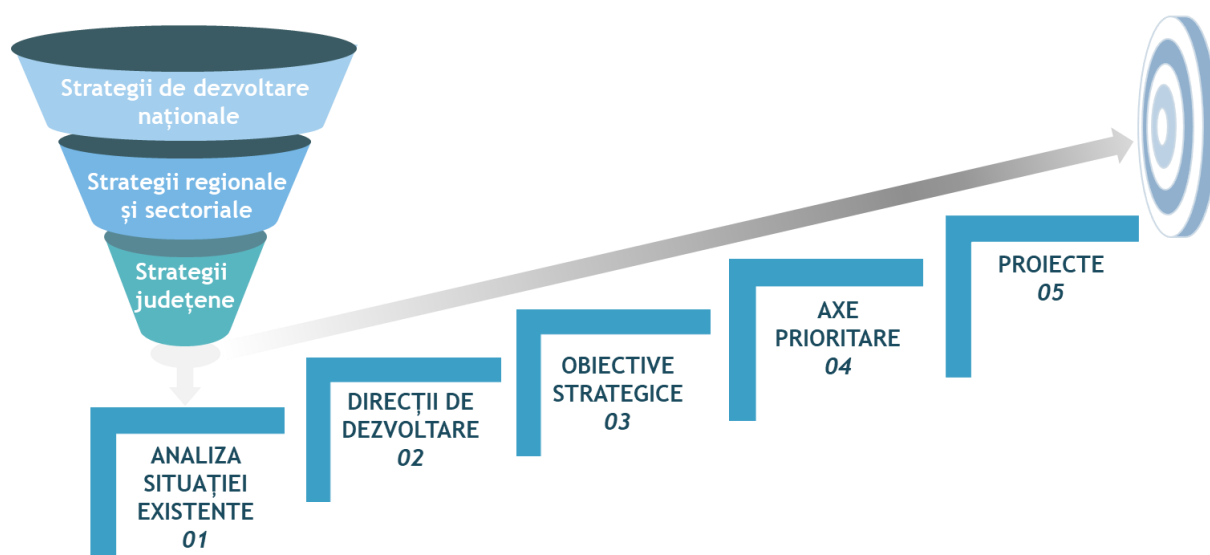
Această structură argumentativă, compusă din diferite și multiple elemente, cu legături distincte, cu diferite trepte de importanță și capacități de influențare, este cea care justifică propunerea unor direcții de dezvoltare strategică specifice. Acestea sunt principala modalitate de realizare a scopului de creștere generală a nivelului de dezvoltare a municipiului, concretizat în **„viziunea de dezvoltare a Municipiului Deva”**.

Etapele ce urmăresc tranziția de la „starea actuală” la „starea viitoare”, înțelesă drept o stare de dezvoltare superioară, sunt în același timp și o modalitate de configurare a direcțiilor dorite de dezvoltare strategică, indicând, concomitent, modalitățile și mijloacele eficiente prin care se poate ajunge la țintele propuse.

Pornind de la cei patru piloni de dezvoltare urbană propuși în cadrul Politicii Urbane a României, au fost definite o serie de „**direcții strategice de dezvoltare**”, care orientează viitoarea evoluție a municipiului Deva pentru a atinge viziunea propusă pentru orizontul de timp 2027.

Pentru implementarea fiecărei direcții strategice de dezvoltare au fost identificate o serie de „**obiective strategice**”, fiecare grupând în „**axe prioritare**” diferite tipuri de „intervenții” sub forma politicilor, programelor, proiectelor, hotărârilor, măsurilor etc. care sunt modalități concrete de acțiune ce vor contribui în mod direct la atingerea viziunii de dezvoltare propuse. Domeniile de intervenție sunt intercorelate, ceea ce înseamnă, de exemplu, că măsurile referitoare la dezvoltarea unui pilon vor avea și efecte asupra unuia sau mai multor piloni.

Figura 96: Schema logică de elaborare a conceptului de dezvoltare strategică

Această organizare conceptuală pune în legătură directă și condiționează intervențiile concrete de realizare cu prioritate a unui obiectiv strategic, cu scopul creării unor mecanisme generatoare de progres, ori capabile să asigure suport și să accelereze dinamica dezvoltării așa cum a fost ea planificată.

Totuși, dezvoltarea trebuie văzută coerent, omogen și fără să producă dezechilibre între diferitele domenii, sau între categoriile de locuitori. Ca aceste lucruri să fie posibile, sunt urmărite, ca **teme orizontale**, principiile unei dezvoltări convergente, integrate, a intercorelării, dezvoltării durabile, dar și a respectării egalității de șanse, după cum urmează:

1. **Dezvoltarea convergentă** are în vedere stimularea performanțelor fără a crea decalaje de dezvoltare la nivelul municipiului. În plus, este vizată reducerea diferențelor deja existente, din plan social, economic, cultural și al accesului la servicii și infrastructură publică, caracteristice diferitelor zone și cartiere;

2. **Abordarea integrată** a dezvoltării urbane care promovează o viziune strategică asupra dezvoltării zonei urbane, integrând toate nivelurile de intervenție, cu implicarea mai multor părți interesate inclusiv implicarea activă a cetățenilor, integrând diverse sectoare de dezvoltare și care promovează o logică orientată spre rezultate și stabilește cadre de monitorizare și evaluare;
3. **Intercorelarea** presupune ca obiectivele strategiei să ia în calcul obiectivele planurilor și strategiilor atât sectoriale cât și regionale, naționale și europene, dar și adaptarea măsurilor de acțiune în funcție de recomandările politicilor de guvernare ale diferitelor instituții ce acționează la nivel local;
4. **Dezvoltarea durabilă** înseamnă propunerea unui tip de dezvoltare care să asigure un echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și care să ia în calcul aspectele ce țin de restricționarea accesului la resurse al generațiilor viitoare;
5. **Egalitatea de șanse** ține cont, în mod particular, de orice tip de clasă socială, promovarea capitalului uman făcându-se în mod nediscriminatoriu în orice domeniu economic sau social.

7.3.1 Viziunea strategică de dezvoltare pentru 2027

Viziunea strategică de dezvoltare dezvoltă idealul de creștere urbană a municipiului și indică procesul de transpunere a acestuia în realitate. De asemenea, aceasta conturează tabloul urban dorit în viitor și configurează nivelul de dezvoltare ținut. Ca viziunea să se realizeze, trebuie să includă implicarea operativă a municipalității, adaptarea la oportunitățile ce există în prezent și deschiderea spre cele care se pot ivi în viitor.

Chiar dacă viziunea este o imagine a viitorului, ea se bazează pe realitatea din prezent (extrasă din analize, concluzii, observații obținute) care are în vedere disfuncționalități, obstacole, stări de fapt, cât și resursele, oportunitățile identificate în teritoriu, dar și intervenții gândite strategic.

Pentru ca tabloul viziunii să prindă formă, este necesar ca, pe lângă exprimarea unei atitudini de încredere pentru viitor și în posibilitățile concrete de dezvoltare, să se țină cont de nevoile transmise cu interes de comunitate, de instituții, organizații publice și private cât și de către cetățeni. În acest fel, viziunea strategică va reuși să inspire motivație și asumare pentru acțiunile ce țin de dezvoltarea municipiului.

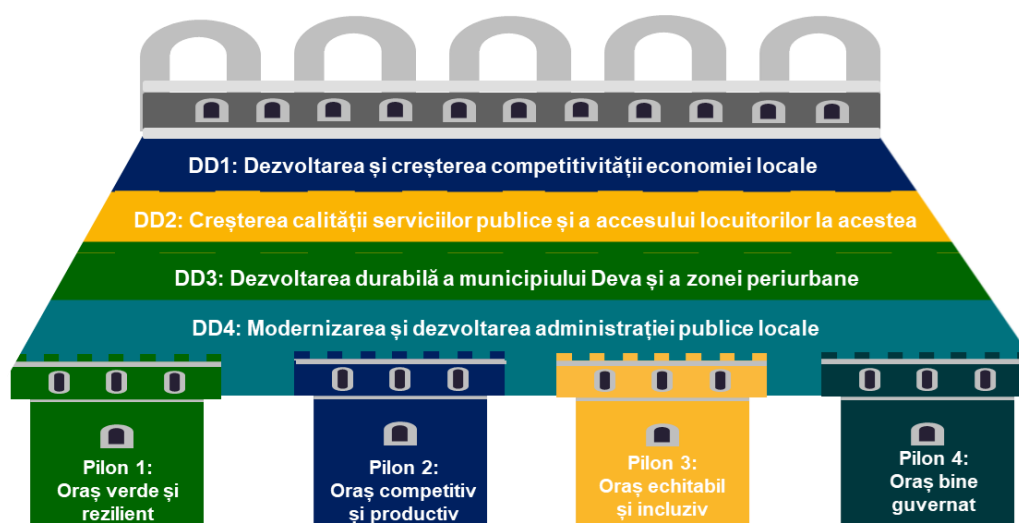
Viziunea strategică a municipiului Deva pentru următoarea perioadă poate fi sintetizată astfel:

Propunerea de dezvoltare a Municipiului Deva și a zonei periurbane este concentrată pe **4 direcții strategice de dezvoltare**, respectiv:

- ❖ Direcția Strategică de Dezvoltare 1: Dezvoltarea și creșterea competitivității economiei locale
- ❖ Direcția Strategică de Dezvoltare 2: Creșterea calității serviciilor publice și a accesului locuitorilor la acestea
- ❖ Direcția Strategică de Dezvoltare 3: Dezvoltarea durabilă a municipiului Deva și a zonei periurbane
- ❖ Direcția Strategică de Dezvoltare 4: Modernizarea și dezvoltarea administrației publice locale

Figura 97: Structura schematică a conceptului de dezvoltare strategică

Sursa: Prelucrarea consultantului

Propunerea de dezvoltare a Municipiului Deva este construită pe cei **patru piloni de dezvoltare aferenți Politicii Urbane a României 2035**, piloni care asigură punctul de plecare pentru o dezvoltare integrată, astfel⁶⁰:

Pilonul I „oraș verde și rezilient” este pilonul care asigură că strategiile de atenuare a schimbărilor climatice, alături de adaptarea la schimbările climatice și o reziliență sporită la pericolele naturale sunt practici bine înrădăcinate și includ toate categoriile demografice.

Pilonul II „oraș competitiv și productiv” este pilonul care recunoaște rolul municipiului ca motor esențial al creșterii economice, se bazează pe promovarea strategiilor și politicilor care sporesc atractivitatea municipiului atât pentru afaceri, cât și pentru forța de muncă.

Pilonul III „oraș echitabil și incluziv” este pilonul care vizează asigurarea faptului că transformarea urbană nu lasă pe nimeni în urmă în evoluția sa; prin urmare, fiecare categorie demografică are acces egal la servicii de interes general.

Pilonul IV „oraș bine guvernat” este pilonul care se concentrează pe asigurarea eficienței, transparenței și accesibilității populației la procesul de guvernare.

⁶⁰ Sursa: M.D.L.P.A. - Politică urbană a României. Livrabil 3. Politică urbană 2020 – 2035 și planul de acțiune

Corepondența structurii conceptului de dezvoltare cu pilonii Politicii Urbane a României este următoarea:

Direcție strategică de dezvoltare	Pilon al Politicii Urbane a României
DSD1: Dezvoltarea și creșterea competitivității economiei locale	Pilonul II „oraș competitiv și productiv”
DSD2: Creșterea calității serviciilor publice și a accesului locuitorilor la acestea	Pilonul III „oraș echitabil și inclusiv”
DSD3: Dezvoltarea durabilă a municipiului Deva și a zonei periurbane	Pilonul I „oraș verde și rezilient”
DSD4: Modernizarea și dezvoltarea administrației publice locale	Pilonul IV „oraș bine guvernat”

Abordarea integrată a dezvoltării urbane este asigurată prin integrarea tuturor nivelurilor de intervenție, astfel:

Mod de integrare	Element comun face asigură integrarea	Modalitate de aplicare în SIDU
Integrare verticală	Politici și documente elaborate la nivel local, județean, regional, național și european, integrate inclusiv prin Planul de Dezvoltare Regională a regiunii Nord Vest	Lista de intervenții propuse pentru perioada 2023 - 2027 urmărește indicarea documentului strategic care recomandă intervenția propusă; Mecanismul de priorizare urmărește prioritizarea acelor intervenții care sunt relevante pentru un document strategic relevant, altul decât SIDU
Integrare orizontală	La nivelul strategiei de dezvoltare urbană durabilă sunt propuse intervenții integrate	Asigurarea complementarității cu alte proiecte cuprinse în cadrul SIDU, atunci când se propune un proiect; Abordarea unor funcții multiple în cadrul unui proiect, atunci când intervenția propusă poate asigura integrarea mai multor soluții care rezolvă nevoile identificate; Implicarea mai multor părți interesate, astfel: - În faza de dezvoltare a strategiei a fost asigurată implicarea mai multor părți interesate, pentru a asigura agregarea tuturor propunerilor pentru dezvoltarea comunității, prin organizarea de întâlniri și consultări publice online; - În faza de implementare a strategiei, implicarea părților interesate va fi realizată prin intermediul structurii care va asigura coordonarea implementării SIDU.

7.3.2 *Direcții de dezvoltare și obiective strategice propuse pentru Municipiului Deva și zona periurbană*

Direcția Strategică de Dezvoltare 1: Dezvoltarea și creșterea competitivității economiei locale

Direcția strategică are în vedere consolidarea municipiului Deva ca oraș competitiv și productiv, cu scopul de a spori atractivitatea municipiului atât pentru afaceri cât și pentru forța de muncă, prin îmbunătățirea activității economice, oferind un mediu de viață de calitate, locații pentru afaceri bine deservite și mai multe oportunități de muncă. Se urmărește atât abordarea discrepanțelor de infrastructură și logistică, crearea unui mediu propice și atractiv pentru lucrători, valorificarea activă a resurselor umane și materiale existente și crearea de parteneriate pentru a permite colaborarea pe plan local.

Prin această direcție strategică se urmărește susținerea economiei locale și a noilor inițiative antreprenoriale, inclusiv în sectorul economiei sociale, valorificarea economică a infrastructurii turistice și dezvoltarea serviciilor conexe celor turistice, care privesc producerea de bunuri și servicii utilizare în industria ospitalității, perfecționarea forței de muncă și dezvoltarea competențelor profesionale necesare.

Conform Politicii Urbane a României 2035, instrumentele principale recomandate sunt: valorificarea capitalului social, valorificarea inițiativelor culturale, civice sau antreprenoriale, reutilizarea patrimoniului existent (de exemplu: valorificarea mișcărilor artistice sau creative din oraș care atrag interesul public)⁶¹.

Direcția strategică propusă se încadrează în Planul pentru dezvoltarea regională Regiunea Vest 2021 – 2027, respectiv în *Pilonul 1. Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare*.

Obiectiv strategic 1.1: Creșterea competitivității IMM-urilor de la nivel local

Justificarea obiectivului. Concluziile desprinse din analiza contextului local impun aplicarea unor eforturi pentru asigurarea transformării și diversificării economiei locale pentru crearea unei economii reziliente. Județul Hunedoara se plasează pe locul III la nivel regional din punctul de vedere al PIB-ului generat; se observă o slabă apetență a IMM-urilor pentru activități inovative și colaborare.

La nivelul municipiului Deva se remarcă interesul pentru dezvoltarea competitivității IMM-urilor prin acțiuni concrete de sprijinire a potențialilor investitori derulate de Primăria Municipiului Deva (ex. platforma DevaBusiness, facilități fiscale oferite de primărie, elaborare analize și studii de caz etc.).

Pe plan regional, majoritatea infrastructurilor de cercetare sunt localizate în Timișoara, în județul Hunedoara regăsindu-se 2% din cele 150 infrastructuri de tipul universități, entități de cercetare, structuri suport pentru afaceri.

⁶¹ Sursă: *Politica Urbană a României. Livrabil 6.1. Ghid de implementare a politicii urbane pentru fiecare categorie de zonă urbană identificată*

Nevoia de digitalizare a IMM-urilor din municipiul Deva a reieșit în urma unui sondaj realizat Primăria Municipiului Deva în rândul agenților economici în anul 2021: 8,22% din agenți au afirmat că nu au o viteză la internet de cel puțin 30 MBps, 35,62% au menționat că nu dețin o pagină web, 69,86% au declarat că nu folosesc o platformă digitală pentru a relaționa cu clienții iar 53,45% dintre agenții economici participanți la sondaj au menționat că nu utilizează servicii tip cloud.

Digitalizarea este oportună pentru IMM-uri, aceasta putând eficientiza procesele de produce și capacitatea de inovare în segmentul de producție, produse, modele de afaceri etc. și mai ales, poate spori competitivitatea IMM-urilor.

Indicator de rezultat OS 1.1: Creșterea cu 30% a cifrei de afaceri generată de companiile locale până în anul 2027 față de anul 2021

Cifra de afaceri generată de companiile locale din Municipiul Deva și zona periurbană Deva (lei)	2021 4.886.206.762 lei	→	2027 6.352.068.791 lei
Sursa: Date www.listafirme.ro			

Axa prioritară 1.1.1. Promovarea inovării, specializării inteligente și a digitalizării la nivelul întreprinderilor grupează inițiativele care promovează, la nivelul întreprinderilor, utilizarea noilor tehnologii și a rezultatelor activității de cercetare – dezvoltare, prin crearea de entități economice orientate către valorificarea rezultatelor cercetării – inovării, dezvoltarea infrastructurilor de CDI, creșterea gradului de inovare, cristalizarea și sprijinirea sectoarelor economice prioritare la nivelul regiunii (domenii de specializare inteligentă: agricultură și industrie alimentară; servicii de consultanță; eficiență energetică și clădiri sustenabile; industria manufacturieră și prelucrătoare; industriile culturale și creative; TIC, industria 4.0 și automotive; sănătate și calitate vieții), precum și adoptarea tehnologiilor digitale în economie și furnizarea de servicii suport și de consultanță pentru inovare.

Axa prioritară 1.1.2. Susținerea parteneriatelor strategice pentru dezvoltare economică grupează inițiativele care continuă politicile privind atragerea de investiții și fructificarea eforturilor realizate în ultimii ani care au vizat promovarea economiei locale, dezvoltarea platformei devabusiness.ro, derularea de activități de tip consultativ privind deciziile cu impact asupra mediului de afaceri, crearea unor parteneriate public-privat cu impact asupra dezvoltării spiritului antreprenorial și creșterii competitivității mediului privat.

Axa prioritară 1.1.3. Sprijinirea investițiilor productive grupează inițiative care conduc la dezvoltarea IMM-urilor de pe plan local și dezvoltarea industrială la nivelul comunității, la dezvoltarea capacității de producție și/sau a serviciilor, organizarea și participarea la diverse evenimente/ târguri tematice, inclusiv prin susținerea internaționalizării și crearea de infrastructuri suport pentru dezvoltarea afacerilor (ex. parcuri industriale, târguri tematice, centre pentru susținerea afacerilor). Sunt vizate și acțiuni de implementare a unor măsuri de facilitare pentru marii investitori (ex. politici fiscale, scheme de minimis) în vederea facilitării creării de noi activități economice la nivel local dar și sprijinirea afacerilor locale deja existente.

Obiectiv strategic 1.2: Valorificarea superioară a atracțiilor turistice de la nivelul municipiului și din imediata vecinătate

Justificarea obiectivului: Municipiul Deva este amplasat într-o zonă cu potențial turistic deosebit, dispunând de atracții turistice atât în interiorul municipiului cât și în imediata vecinătate, atracții care, valorificate corespunzător, ar putea să susțină dezvoltarea economiei locale. Prin atragerea unui număr mai mare de turiști și creșterea cheltuielilor acestora în zonă (cazare, restaurante, cumpărături etc.), se generează venituri suplimentare pentru afacerile locale, se creează noi locuri de muncă și se încurajează dezvoltarea sectorului turistic în ansamblu.

Mai mult decât atât, acest obiectiv vizează promovarea culturii și istoriei locale, creșterea vizibilității și reputației locale, îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor turistice, dar și susținerea comunității locale prin crearea de locuri de muncă și stimularea economiei locale valorificând atracțiile din municipiul Deva și împrejurimile sale.

Planul pentru dezvoltare regională Regiunea Vest 2021-2027 propune *Pilonul 5. Sustenabilitate prin turism și cultură* pornind de la premisa că Regiunea Vest nu s-a consacrat ca o regiune turistică în mentalul societății românești, cu toate că beneficiază de o mare varietate a resurselor turistice, motivul principal fiind acela al lipsei promovării unor oferte turistice integrate, cu accent pe dezvoltarea acelor sectoare turistice care prezintă avantaje competitive.

Indicator de rezultat OS1.2: Creșterea cu 25% a duratei de ședere până în anul 2027 față de anul 2021

Durata de ședere (Înnoptări în structuri de primire turistică / Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică)	2021	→	2027
	1,34 noapți/turist		1,67 noapți/turist
Sursa: INS Tempo Online (TUR105E / TUR104E)			

Axa prioritară 1.2.1. Dezvoltarea turistică a municipiului Deva și a zonelor cu potențial turistic din imediata vecinătate grupează intervențiile derulate direct sau prin intermediul Asociației pentru promovarea turismului din Deva și regiune în scopul dezvoltării și valorificării potențialului turistic, inclusiv pentru crearea de puncte / centre de informare turistică:

- Master plan privind potențialul turistic al localităților aparținătoare;
- Înființarea unui centru de informare turistică în zona centrală;
- Realizarea unui brand turistic de destinație, integrat pentru zona urbană Deva;
- Realizarea demersurilor pentru acreditarea zonală ca stațiune de interes național;
- Sprijinirea instituțiilor publice și private în domeniul turismului;
- Înființarea de puncte de informare turistică în Deva și susținerea desfășurării activității acestora;
- Promovarea de măsuri pentru protejarea, conservarea și întreținerea mediului înconjurător, patrimoniului cultural, istoric și turistic;
- Participarea la diverse evenimente, târguri, conferințe, festivaluri etc., organizate de terți în țară și/sau străinătate pentru promovarea destinației Deva;
- Elaborarea studiului „Strategii pentru turism și agrement în zona administrativă Deva”;
- Promovarea multimedia a site-urilor de interes turistic;
- Editarea unei broșuri, tip pliant, de popularizare a facultăților turistice de care dispune municipiul Deva și a celor aflate în proximitatea municipiului;

- Creșterea brandului turistic al Devei;
- Înființarea centrului de informare urbanistică.

Axa prioritară 1.2.2. Stimularea dezvoltării și modernizării infrastructurii turistice

grupează intervențiile de tipul măsurilor de stimulare a investițiilor în dezvoltarea infrastructurii turistice existente, modernizarea infrastructurii turistice aflate în patrimoniul municipalității sau dezvoltarea de noi infrastructuri (ex. structuri de primire turistică, alte infrastructuri specifice domeniului HORECA, realizarea de muzee, realizarea unor drumuri culturale, reabilitarea conacului Barcsay), prin intervenții precum renovarea, modernizarea, construirea unor spații de cazare, revitalizarea unor obiective cu valoare arhitecturală, istorică, industrială, reprezentative pentru comunitate.

Sunt vizate măsuri de sprijin, altele decât cele realizate de către Asociația pentru promovarea turismului din Deva și regiune, pentru amenajarea de circuite, puncte de informare, elaborarea de pachete integrate pentru mai multe obiective turistice, elaborarea de materiale informative și publicitare, care să cuprindă o descriere a serviciilor și facilităților puse la dispoziție de administrația publică eventualilor investitori sau potențialilor turiști; organizarea sau participarea la diverse evenimente turistice (târguri, conferințe online etc.).

Se adaugă intervențiile necesare creșterii competențelor lucrătorilor din domeniu (inclusiv formarea ghizilor locali) și pentru formarea competențelor viitorilor lucrători în industria ospitalității. Prin aceste intervenții se urmărește inclusiv valorificarea patrimoniului imaterial, a obiceiurilor și tradițiilor, a gastronomiei prin reabilitatea sau modernizarea infrastructurii aferente.

Obiectiv strategic 1.3: *Dezvoltarea resursei umane*

Justificarea obiectivului. Se urmărește asigurarea unui mediu propice pentru dezvoltarea resurselor umane și pregătirea unei forțe de muncă competitive și orientate spre nevoi reale ale pieței muncii, care să conducă la creșterea gradului de ocupare a acesteia.

Obiectivul pornește de la premisa că dezvoltarea resurselor umane, respectiv pregătirea forței de muncă reprezintă unui din pilonii pentru dezvoltarea economică. Un interes deosebit este acordat alfabetizării digitale în special a seniorilor, pregătirea profesională orientată către persoanele defavorizate, dar și creșterea competențelor în domenii prioritare pentru dezvoltarea locală, precum cel al turismului.

Indicator de rezultat OS1.3: Creșterea cu 3% a numărului de salariați până în anul 2027 față de anul 2021

Numărul de salariați activi	2021	→	2027
	97.231		100.148
Sursa: ITM Hunedoara			

Axa prioritară 1.3.1. Dezvoltarea programelor de educație și formare în acord cu nevoile angajatorilor grupează inițiativele care conduc la dezvoltarea resursei umane la nivelul municipiului, prin creșterea calificării și adaptabilității forței de muncă și dezvoltarea activităților de învățare pe tot parcursul vieții, creșterea gradului de calificare și specializare a forței de muncă, inclusiv sprijin în dezvoltarea învățământului dual.

Se urmărește dezvoltarea unui parteneriat constant cu mediul de afaceri pentru adaptarea curriculei profesiilor cerute pe piața economică locală. Sunt incluse și măsuri de suport pentru dezvoltarea programelor de educație și formare privind calificările și abilitățile cerute de industriile și serviciile locale, pentru programele de pregătire a forței de muncă locale în domeniul serviciilor turistice, sanitare și diverse specializări industriale, precum și încurajarea unor acorduri pentru programele de practică educațională.

Un accent important va fi pus pe derularea de programe de instruire/ specializare pentru integrarea persoanelor din categorii defavorizate pe piața forței de muncă.

Axa prioritară 1.3.2. Promovarea oportunităților de calificare și angajare la nivel local grupează inițiative de sprijinire a pieței muncii locale, precum:

- Sprijin pentru organizarea periodică a unor târguri sau burse ale locurilor de muncă, în regim fizic sau online;
- Realizarea de studii/ cercetări periodice de evaluare a nevoilor de angajare și formare profesională a resurselor umane și operatorilor economici din Deva și localitățile învecinate.

Direcția Strategică de Dezvoltare 2: Creșterea calității serviciilor publice și a accesului locuitorilor la acestea

Direcția vizează intervențiile urbane în tot ansamblul lor, de la rețelele tehnico-edilitare care asigură acces la utilități la costuri accesibile, la acces la locuințe, respectiv la toate segmentele urbane ce au ca țintă consolidarea confortului urban și creșterea gradului de atractivitate a municipiului.

Direcția de dezvoltare vizează inclusiv intervențiile orientate spre serviciile publice care definesc, alături de infrastructura tehnico – edilitară, calitatea vieții în mediul urban. Sunt urmărite intervenții asupra tuturor tipurilor de servicii publice, indiferent dacă sunt furnizate sau facilitate de autoritatea publică locală, inclusiv infrastructura aferentă – de sănătate, socială, culturală, sportivă sau de petrecere a timpului liber.

Conform Politicii Urbane a României 2035, cele mai importante intervenții spațiale pentru orașele în declin sunt legate de limitarea extinderii urbane (care este costisitoare și pune presiune pe cheltuielile de funcționare, ceea ce ar putea duce la o degradare urbană și mai accentuată) și de facilitarea reutilizării siturilor industriale abandonate care prezintă oportunități de creștere a legăturilor sociale, a interacțiunilor, este sensibilă din punct de vedere economic și protejează resursele publice⁶².

Obiectiv strategic 2.1: Creșterea accesibilității la utilități publice de calitate și îmbunătățirea condițiilor de locuire

Justificarea obiectivului: Calitatea vieții în mediul urban și sănătatea locuitorilor depind în mod considerabil de infrastructura existentă, ceea ce contribuie inclusiv la atractivitatea zonei pentru locuire, dar și pentru investiții. În cazul orașelor în declin, conform Politicii Urbane a României, este importantă limitarea extinderii urbane și concentrarea eforturilor către revitalizarea spațiului urban existent.

Acest obiectiv vizează desfășurarea proceselor de amenajare urbanistică, dezvoltarea infrastructurii de asigurare a utilităților publice, dezvoltarea infrastructurii de susținere a ordinii și siguranței publice și îmbunătățirea condițiilor de locuire, în special în zonele sau comunitățile marginalizate.

Indicator de rezultat OS2.1: Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la zona în care locuiesc din punct de vedere tehnico-edilitar, de minim 50% în 2027

Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la zona în care locuiesc din punct de vedere tehnico-edilitar (%), calculat ca medie a gradului de satisfacție pozitivă (nivel bun, foarte bun) cu privire la calitatea rețelelor de utilități, iluminatul public, liniște și siguranță publică, curățenia și salubritatea zonei)	2022	→	2027
	39,40%		50%
Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor			

Axa prioritară 2.1.1 Dezvoltarea infrastructurii de asigurare a utilităților publice grupează inițiativele care duc la extinderea și modernizarea rețelilor de utilități de bază (alimentarea cu apă, canalizare, energie electrică, energie termică etc), conectarea localităților încă nebransate sau parțial conectate, modernizarea și extinderea iluminatului public, inclusiv al iluminatului arhitectural, introducerea unui sistem de telegestiune și al unui

⁶² Sursă: Politica Urbană a României. Livrabil 6.1. Ghid de implementare a politicii urbane pentru fiecare categorie de zonă urbană identificată

sistem de management electronic, furnizarea serviciilor de utilitate publică precum salubritatea, sisteme de preluare ape pluviale, crearea de rețele wireless, curățenia spațiilor verzi etc.

↘ Proiectele care vizează modernizarea rețelelor de infrastructură tehnico-edilitară conduc la scăderea consumului de energie în procesul de alimentare a locuințelor, prin reducerea pierderilor de pe rețea, contribuind astfel la reducerea costurilor municipale. De asemenea, implementarea unor soluții de utilizare (ex. în cazul iluminatului public: înlocuirea becurilor clasice cu cele pe LED).

Axa prioritară 2.1.2 Dezvoltarea infrastructurii instituțiilor publice ce au ca scop susținerea ordinii și siguranței publice grupează inițiativele care privesc dotarea și pregătirea personalului aparținând instituțiilor publice în vederea creșterii capacității de intervenție în cazul situațiilor de urgență, de prevenire și reducere a efectelor acestora, achiziționarea și amplasarea de camere LPR, sisteme de supraveghere video, achiziționarea de autospeciale de primă intervenții de dimensiuni reduse, achiziționarea și amplasarea de hidranți stradali, suplimentarea fondului de adăpostire al populației și constituirea unui Centru Municipal de pregătire și informare preventivă a populației în domeniul situațiilor de urgență.

Axa prioritară 2.1.3 Îmbunătățirea condițiilor de locuire, în special în zonele marginalizate grupează inițiativele care au ca scop construirea de locuințe sociale (în special clădiri nZEB plus) pentru persoanele ce provin din grupuri vulnerabile, implementarea documentelor strategice ce au ca scop dezvoltarea zonelor marginalizate, construirea de locuințe pentru tineri care provin din comunități marginalizate, intervenții care țin de amenajarea infrastructurii în zonele urbane marginalizate, pentru atenuarea discrepanțelor la nivel local.

↘ Între intervențiile de îmbunătățirea a condițiilor de locuire în zonele marginalizate se înscriu acțiuni precum amplasarea de locuințe nZEB (nearly Zero-Energy-Building), clădiri cu performanță energetică ridicată și cu un cost de ridicare scăzut. În clădirile nZEB necesarul de energie este aproape în totalitate generat local, prin amplasarea de panouri solare, pompe de căldură etc. Clădirile nZEB consumă aproape aceeași cantitate de energie cu cea pe care o produce, contribuind astfel atât la economia de energie cât și la reducerea emisiilor de CO₂.

Obiectiv strategic 2.2: Dezvoltarea infrastructurii educaționale

Justificarea obiectivului: Existența resursei umane calificate reprezintă cel mai important factor pentru atragerea investitorilor. Mai mult decât atât, existența resursei umane educate reprezintă o condiție de bază atât pentru dezvoltarea antreprenoriatului, cât și pentru atragerea investițiilor care generează valoare adăugată pentru resursele locale.

Indicator de rezultat OS2.2: Gradul de satisfacție a locuitorilor privind sistemul de învățământ de minim 50% până în anul 2027

Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la sistemul de învățământ (%), calculat ca medie a gradului de satisfacție pozitivă (nivel bun, foarte bun) cu privire la numărul existent al grădinițelor și creșelor, calitatea educației primite în unitățile de învățământ, capacitatea unităților de învățământ (nr. locuri disponibile, la clasă), starea fizică a unităților de învățământ, inclusiv accesul la utilități, distanța față de școala din localitate, dotările din unitățile de învățământ	2021	→	2027
	32,15%		50%
Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor			

Axă prioritară 2.2.1 Modernizarea, reabilitarea infrastructurii de educație și dotarea unităților educaționale grupează inițiativele care vizează modernizarea, înființarea de unități educaționale, reabilitarea clădirilor și corpurilor de clădiri ale unităților școlare, dotare cu materiale, aplicații și echipamente, inclusiv pentru adaptare la învățământul la distanță ca modalitate alternativă sau complementară de a face educație, înființare sau modernizare centre after/before-school, reabilitarea bazelor sportive și a celor pentru practică din unitățile de învățământ, în acord cu cerințele tehnice și așteptările privind pregătirea profesională formulate de angajatori.

Axă prioritară 2.2.2 Creșterea calității serviciilor educaționale și susținerea programelor educaționale grupează inițiativele care vizează creșterea calității serviciilor în educație, prin programe de stimulare a performanțelor (burse de merit), programe de promovare a oportunităților de calificare și angajare la nivel local, dezvoltarea de programe de instruire și reconversie profesională, programe de instruire/ specializare pentru integrarea persoanelor din categorii defavorizate pe piața forței de muncă și măsuri de stimulare a angajării.

Obiectiv strategic 2.3: Modernizarea infrastructurii de sănătate

Indicator de rezultat OS2.3: Gradul de satisfacție a locuitorilor privind calitatea serviciilor medicale de minim 50% până în anul 2027

Gradul de satisfacție al locuitorilor privind calitatea serviciilor medicale (%), calculat ca medie a gradului de satisfacție pozitivă (nivel bun, foarte bun) cu privire la activitatea medicilor de familie, cabinetelor medicale școlare, cabinete de medicină de specialitate, Spitalul Județean de Urgență, Serviciul de Ambulanță	2021	→	2027
	23,92%		50%
Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor			

Axă prioritară 2.3.1 Modernizarea infrastructurii de sănătate grupează inițiativele care sprijină modernizarea, reabilitarea, extinderea și dotarea infrastructurii serviciilor de sănătate publică, înființarea unor noi tipuri de servicii de sănătate și acoperirea tuturor zonelor din municipiul Deva.

Axă prioritară 2.3.2 Creșterea calității serviciilor medicale grupează intervenții care susțin programe de susținere și stimulare pentru pregătirea corpului profesional, acordarea de facilități pentru personalul medical. Axa grupează și inițiativele care vizează desfășurarea de campanii de prevenție, campanii privind măsurile de igienă și vaccinare, campanii pentru un stil de viață sănătos, de promovare a mișcării fizice și privind alimentația sănătoasă.

Obiectiv strategic 2.4: *Servicii sociale echitabile, limitarea excluziunii sociale și a riscului de sărăcie*

Justificarea obiectivului: Schimbările demografice preconizate la nivel local indică o creștere a populației îmbătrânite, astfel că există riscul creșterii populației aflate în dificultate iar serviciile sociale trebuie reorganizate având la bază această premisă. Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate semnalează faptul că 1,85% din populație trăiește în zone marginalizate. Obiectivul vizează oferirea accesului tuturor locuitorilor la servicii de educație, sănătate, muncă și locuințe, indiferent de mediul de proveniență și statutul financiar.

Indicator de rezultat OS2.4: Gradul de satisfacție a locuitorilor privind serviciile sociale de minim 50% până în anul 2027

Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la serviciile sociale (%), calculat ca medie a gradului de satisfacție pozitivă (nivel bun, foarte bun) cu privire la servicii de asistență socială acordate pentru copii sau familii cu copii (centre de zi, centre rezidențiale), alocații și indemnizații pentru creșterea copilului, servicii de asistență socială acordate adulților (ex. persoane adulte cu dizabilități, victimele violenței în familie, alte servicii comunitare), servicii de asistență socială acordate vârstnicilor (ex. centre de îngrijire și asistență, inclusiv asistență medico-socială), servicii de asistență socială acordate persoanelor vulnerabile (ex. persoane în risc de sărăcie, persoane cu diferite adicții, persoane fără adăpost, tineri în dificultate)	2021	→	2027
	20,46%		50%
Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor			

Axă prioritară 2.4.1 Dezvoltarea infrastructurii de asistență socială grupează inițiativele de reabilitare și modernizare a clădirilor în care se desfășoară activități de furnizare servicii sociale și dotarea acestora cu mobilier și echipamente de recuperare, acțiuni pentru identificare noilor nevoi și stimularea dezvoltării unor noi servicii și furnizori publici sau privați cu în raport cu nevoile și solicitările beneficiarilor.

Axa prioritară 2.4.2 Creșterea calității serviciilor sociale furnizate grupează inițiativele care urmăresc desfășurarea de programe, studii, cercetări care evaluează comunitățile și categoriile vulnerabile, programele și măsurile de dezvoltare a unor programe și cursuri pentru formare profesională, inclusiv sprijinirea accesului persoanelor care provin din comunități marginalizate sau grupuri vulnerabile la servicii publice și sprijinirea accesului persoanelor la cursuri de formare profesională și la un loc de muncă.

Obiectiv strategic 2.5: *Modernizarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber*

Justificarea obiectivului: Modernizarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber este un obiectiv important pentru dezvoltarea urbană a municipiului Deva, deoarece contribuie la îmbunătățirea calității vieții, la atragerea și reținerea populației în municipiu, la promovarea turismului local, stimularea sectorului cultural și creativ, dar și pentru încurajarea unui stil de viață sănătos.

Punerea în valoare a patrimoniului cultural contribuie la creșterea coeziunii teritoriale și poate întări identitatea locală, fiind o sursă importantă pentru dezvoltarea unor evenimente culturale și stimularea industriilor creative și culturale.

Orașul de la poalele cetății, municipiul Deva, este un loc plin de cultură, atât prin evenimentele anuale culturale care strâng mii de participanți, cât și prin obiectivele de patrimoniu construit, precum Cetatea Deva, muzeele pline de istorie, lăcașurile de cult etc. Obiectivul strategic urmărește punerea în valoare a acestor obiective, atât prin modernizarea și reabilitarea lor, cât și prin organizarea și promovarea de evenimente culturale.

Indicator de rezultat OS2.5: Gradul de satisfacție a locuitorilor privind opțiunile pentru petrecerea timpului liber (accesul la parcuri, spații verzi, locuri de joacă pentru copii, la terenuri și facilități pentru sport și la activități culturale, evenimente) de minim 50% până în anul 2027

Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la opțiunile pentru petrecerea timpului liber (%), calculat ca medie a gradului de satisfacție pozitivă (nivel bun, foarte bun) cu privire la accesul la parcuri, spații verzi, locuri de joacă pentru copii, la terenuri și facilități pentru sport și la activități culturale, evenimente.	2021	→	2027
	25,83%		50%
Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor			

Axa prioritară 2.5.1 Dezvoltarea infrastructurii sportive grupează inițiativele care duc la suplimentarea numărului de săli de sport, pentru a eficientiza desfășurarea activităților fiecărui club sportiv, construirea unui muzeu al gimnasticii, construirea unei săli polivalente și programe de susținere a pregătirii sportive și a competițiilor sportive organizate la nivel local. Oferirea de facilități moderne și variate pentru activități sportive le permite oamenilor să-și petreacă timpul liber în mod plăcut și să se bucure de diverse experiențe și evenimente, dar și să adopte un stil de viață sănătos.

Axa prioritară 2.5.2 Dezvoltarea infrastructurii culturale și de petrecere a timpului liber grupează inițiativele care pun în valoare obiectivele culturale și de agrement ale municipiului Deva, atât prin modernizarea și reabilitarea acestora, dezvoltarea unor aplicații/ platforme electronice, cât și prin organizarea și promovarea de evenimente culturale. Axa cuprinde și acțiuni de susținere a programelor artistice, spectacolelor muzicale și teatrale, a agendei culturale, în general.

O infrastructură culturală modernă și bine dotată oferă condiții propice pentru dezvoltarea artelor vizuale, muzicii, teatrului, dansului și altor forme de expresie artistică. Aceasta poate atrage artiști și creatori talentați și poate stimula producția culturală și creativă locală, contribuind la diversitatea culturală și la creșterea comunității creative.

Direcția Strategică de Dezvoltare 3: Dezvoltarea durabilă a municipiului Deva și a zonei periurbane

Având în vedere că amplasarea geografică a municipiului este într-o zonă bogată în arii și obiective naturale protejate, este import ca procesele de dezvoltare să nu dezechilibreze balanța dintre mediul natural și cel antropic. Direcția urmărește respectarea principiilor de protejare a mediului, dezvoltarea durabilă, eficiență energetică și dezvoltarea unei economii circulare.

În general, proporția relativ ridicată a locuitorilor în vârstă reprezintă un element de vulnerabilitate la pericolele urbane, care afectează mai puternic orașele aflate în declin, dar care poate fi valorificat astfel încât să genereze dezvoltare.

Conform Politicii Urbane a României 2035, instrumentele principale recomandate sunt: programe de investiții în sprijinul măsurilor de atenuare a riscurilor, crearea unui registru local al spațiilor verzi, programe de investiții în infrastructură pentru extinderea stațiilor de monitorizare și sprijinirea măsurilor de reducere a poluării aerului, consolidarea capacităților pentru un transport durabil, investiții în infrastructură axate pe îmbunătățirea mobilității active în interiorul orașului⁶³.

Obiectiv strategic 3.1: Protejarea mediului înconjurător

Justificarea obiectivului: Se are în vedere dezvoltarea municipiului Deva ca un spațiu urban verde, cu un mediu lipsit de poluare, prin măsuri care vizează creșterea calității mediului înconjurător, diminuarea surselor de poluare, asigurarea unui management eficient al deșeurilor și promovarea economiei circulare.

Economia circulară este o metodă sustenabilă ce poate aduce beneficii pentru capitalul economic, social și de mediu. Circularitatea reprezintă o metodă ce înlocuiește abordarea liniară axată pe exploatarea resurselor, producție și consum nesustenabil; sistemul de economie circulară nu produce deșeuri sau poluare, făcând să circule resursele, materialele și produsele la cea mai înaltă calitate în cadrul sistemului de producție, reutilizând materialele în biosferă pentru a reface capitalul natural, biodiversitatea și ecosistemele, la sfârșitul ciclului de viață. Obiectivul strategic vizează următoarele trei principii fundamentale ale economiei circulare:

- Eliminarea treptată a deșeurilor nerecuperabile și reducerea poluării;
- Păstrarea produselor și materialelor la cea mai înaltă valoare de utilizare cât mai mult timp posibil;
- Regenerarea sistemelor naturale, a biodiversității și a ecosistemelor.

Indicator de rezultat OS3.1: Scăderea emisiilor de CO₂ cu 44,25% față de nivelul înregistrat în anul 2008, respectiv cu 17,16% față de cel înregistrat în anul 2018

Emisii CO ₂ (tone)	2018	→	2030
	318.690 to CO ₂		264.011 to CO ₂
Sursa: PACED – Emisii CO ₂			

⁶³ Sursă: Politica Urbană a României. Livrabil 6.1. Ghid de implementare a politicii urbane pentru fiecare categorie de zonă urbană identificată

Axa prioritară 3.1.1 Regenerare urbană grupează inițiativele care urmăresc creșterea funcționalității și accesibilității spațiilor verzi prin creșterea suprafeței spațiilor verzi urbane de calitate, distribuția echitabilă la nivelul zonelor, modernizarea mobilierului stradal, construirea de parcuri și locuri de joacă pentru copii, reconversia terenurilor neutilizate în zone verzi, precum și implementarea de politici ce impun un anumit control asupra expansiunii urbane. În această axă sunt grupate și intervențiile privind implementarea sistemelor de măsurare a calității factorilor de mediu (ex. a calității aerului), precum și monitorizarea inteligentă a consumurilor de energie.

↘ Procesul de regenerare urbană se realizează inclusiv prin măsuri de creștere a suprafeței ocupate de spații verzi în municipiu, spații care diminuează emisiile de CO₂ (gazul responsabil de schimbări climatice). Pentru fiecare 100 m² de spațiu verde, gazul responsabil de efectul de seră este redus cu 1,8 tone/an, în plus, 100 m² de vegetație/ spațiu verde poate produce oxigenul necesar pentru 100 de persoane într-un an. Mai mult de atât prin procesul de regenerare urbană și creșterea suprafeței verde se poate reduce temperatura ambientală a orașelor cu peste 2°C.

Axa prioritară 3.1.2 Măsuri de reducere a poluării grupează inițiativele care vizează acțiuni asupra factorilor de mediu cu scopul reducerii poluării astfel încât municipiul să se încadreze în limitele stabilite de cadrul legal până în 2027, precum ca acțiuni de suplimentare de implementare a măsurilor de management ale apelor subterane și de suprafață, lucrări de stabilizare a alunecărilor de teren, implementarea de soluții smart și organizarea de campanii de informare, educare și conștientizare ce vizează mediul înconjurător.

↘ Printre măsurile de reducere a poluării se înscriu și acțiuni de suplimentare a sistemelor de măsurare a calității aerului, care asigură comunicarea informațiilor de mediu, sesizarea diferențelor față de starea normală sau valorile așteptate, identificarea evoluției unor procese. Pe baza valorilor indicatorilor și indicilor se fundamentează deciziile, se elaborează prognoze și strategii, se evaluează succesul politicilor de mediu și informarea publicului. O mai bună conștientizare a problemelor legate de mediu este un prim pas în implementarea măsurilor de reducere a poluării, respectiv de reducere a emisiilor de CO₂ și de economiei a energiei.

Axa prioritară 3.1.3 Managementul eficient al deșeurilor grupează inițiativele care vizează îmbunătățirea sistemului actual de management al deșeurilor prin acțiuni precum creșterea gradului de colectare selectivă, achiziționarea și amplasarea unor structuri inteligente de depozitare și colectare a deșeurilor și organizarea de campanii de informare, formarea de asociații educare și conștientizare ce vizează managementul deșeurilor.

↘ Un management eficient al deșeurilor urmărește acțiuni precum prevenirea, colectarea selectivă a deșeurilor, transportul deșeurilor, depozitarea deșeurilor, reciclarea/ pregătirea pentru reutilizarea, valorificarea, tratarea și eliminarea. Prin îndeplinirea acțiunilor de gestionare mai eficientă a deșeurilor, emisiile de dioxid de carbon vor scădea considerabil, crescând calitatea aerului respirabil.

Axa prioritară 3.1.4 Dezvoltarea economiei circulare grupează inițiativele care duc la eliminarea treptată a deșeurilor nerecuperabile și reducerea poluării, acțiuni ce au ca scop creșterea gradului de reciclare a deșeurilor și gradul de reutilizare a materialelor.

Dezvoltarea economiei circulare presupune trecerea de la o economie liniară (materie primă-producție-consum-gunoi) la o economie circulară (reducere-reciclare-reutilizare). Economia circulară implică intervenții care contribuie la diminuarea cantității de deșeuri și reducerea emisiilor anuale totale de gaze cu efect de seră (de ex. producția materialelor de uz zilnic generează 45% din emisiile de CO₂).

Obiectiv strategic 3.2: Promovarea eficienței energetice și a energiei din surse regenerabile

Justificarea obiectivului: Prin aderarea la Convenția Primarilor, Municipiul Deva și-a asumat un obiectiv de reducere a consumului de energie până în 2030, inclusiv prin creșterea eficienței energetice și utilizarea surselor de energie regenerabilă.

Sectorul clădirilor din Regiunea Vest, construit majoritar între 1960-1990, înregistrează un grad scăzut al eficienței energetice și este cel mai „mare producător” al emisiilor de gaze cu efect de seră. Situația fondului locativ colectiv din municipiul Deva este asemănătoare, majoritatea clădirilor având nevoie de o reabilitare aprofundată/ moderată, obiectivul strategic propus venind în ajutorul aceste situații.

Indicator de rezultat OS3.2: *Scăderea consumului de energie cu 30% față de nivelul înregistrat în anul 2008, respectiv cu 10,11% față de cel înregistrat în anul 2018*

Consum de energie (Mwh)	2018	→	2030
	720.762 Mwh		629.819 Mwh
Sursa: PACED – Consum de energie (Mwh)			

Axa prioritară 3.2.1 Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice grupează inițiativele care vizează intervenții pentru renovarea, modernizarea și reabilitarea aprofundată/ moderată a clădirilor și corpurilor de clădiri, eficientizarea energetică a clădirilor administrative, a unităților de învățământ, de sănătate publică și de asistență socială.

📉 Intervențiile privind eficientizarea energetică a clădirilor conduc la reducerea emisiilor de CO₂ și GES iar consumul de energie din procesele de răcire sau încălzire a clădirilor scade considerabil (între 20% și 40%).

Axa prioritară 3.2.2 Creșterea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale multifamiliale grupează inițiativele care vizează intervenții pentru renovarea, modernizarea și reabilitarea aprofundată/ moderată a clădirilor și corpurilor de clădiri rezidențiale multifamiliale, respectiv eficientizarea energetică a acestor clădiri.

📉 Intervențiile privind eficientizarea energetică a clădirilor conduc la reducerea emisiilor de CO₂ și GES iar consumul de energie din procesele de răcire sau încălzire a clădirilor scade considerabil (între 20% și 40%).

Axa prioritară 3.2.3 Promovarea măsurilor de utilizare a energiei regenerabile grupează inițiativele care urmăresc creșterea eficienței consumului energetic în sectorul public și privat prin creșterea ponderii utilizării energiei regenerabile pentru prepararea apei calde, încălzirea spațiilor publice și a locuințelor, prin optimizarea consumurilor pentru asigurarea utilităților publice, inclusiv intervenții care vizează investiții în producerea de

energie regenerabilă precum parcurile fotovoltaice. Se urmărește, de asemenea, desfășurarea de campanii de informare pentru promovarea metodelor de consum redus de energie și implementarea soluțiilor alternative de producere a energiei consumate de populației și de agenți economici.

📌 **Intervențiile privind instalarea de surse de energie regenerabilă conduc la obținerea unei economii de energie electrică, nu generează emisii poluante, iar costurile de mentenanță sunt reduse. Măsurile de utilizare a energiei regenerabile vor contribui indirect la implementarea pe plan local a politicilor de eficiență energetică, prin faptul că vor încuraja utilizarea energiei regenerabile, atât prin acțiuni de informare cât și prin acțiuni concrete care să conducă la încurajarea implementării unor astfel de măsuri.**

Obiectiv strategic 3.3: Îmbunătățirea mobilității urbane durabile

Justificarea obiectivului: Prin implementarea acestui obiectiv se urmărește crearea unui sistem de transport care să asigure opțiuni pentru toți cetățenii, astfel încât aceștia să aibă acces la destinațiile dorite și la serviciile esențiale, în condiții de siguranță și securitate atât pentru utilizatori cât și pentru comunitate, să asigure menținerea unui mediu sănătos și a atractivității și calității mediului și peisajului urban. Obiectivul vizează inclusiv rezolvarea deficiențelor transportului public precum „golurilor urbane” lipsite de acoperirea transportului în comun, viteza redusă de deplasare și lipsa de atractivitate pentru locuitori, dar și dezvoltarea mobilității alternative, care aduce o serie de beneficii în contextul măsurilor pe termen mediu și lung privind protecția climei, reducerea zgomotului și gestionarea calității aerului.

Indicator de rezultat OS3.3: *Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la mobilitatea urbană de minim 50% în 2027*

Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la mobilitatea urbană (%), calculat ca medie a gradului de satisfacție pozitivă (nivel bun, foarte bun) cu privire la calitatea drumurilor publice și a trotuarelor, infrastructura pentru bicicliști, transportul public, traficul rutier	2022	→	2027
	21,86%		50%
Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor			

Axa prioritară 3.3.1 Consolidarea capacității pentru un transport urban durabil

grupează inițiativele care vizează creșterea accesibilității transportului public urban prin conectarea tuturor zonelor din municipiul Deva, achiziționarea de mijloace de transport în comun cu motorizare electrică, dezvoltarea liniile de transport în comun, achiziționarea și amplasarea de stații de încărcare electrice, amenajarea de stații smart pentru pasageri, dezvoltarea și implementarea de aplicații digitale de tip „e-tiketing” și implementarea unui sistem cu control adaptiv de management al traficului, monitorizarea și gestionarea centralizată a traficului la nivel de municipiu, amenajarea cursului navigabil pe Mureș, dezvoltarea Aeroclubului.

📌 **Impactul consolidării capacității de transport public urban și transformarea acestuia într-un sistem de transport durabil, respectiv crearea unui transport verde (achiziționarea de autobuze ecologice/ electrice) este reducerea poluării prin eliminarea emisiilor de CO și CO₂, conducând la îmbunătățirea considerabilă a calității aerului respirat.**

Axa prioritară 3.3.2 Încurajarea modalităților de transport alternativ și de agrement grupează inițiativele care urmăresc dezvoltarea ciclismului urban, dezvoltarea spațiului pietonal, inclusiv trotuare, achiziționarea și amplasarea sistemelor de bike-sharing, interconectarea spațiilor verzi existente, modernizarea transportului de agrement și desfășurarea de campanii de conștientizare a locuitorilor asupra beneficiilor obținute utilizând mijloacele de transport alternativ.

➤ Încurajarea modalităților de transport alternativ cuprinde acțiuni de dezvoltare a spațiului pietonal (pentru a încuraja mișcarea – factor ce ajută la sănătate) și dezvoltarea infrastructurii de ciclism urban, pentru a încuraja transportul cu bicicleta și a reduce numărului de autovehicule din trafic – ducând la o reducere a poluării prin eliminarea emisiilor de CO și CO₂.

Axa prioritară 3.3.3 Îmbunătățirea infrastructurii rutiere grupează inițiativele care vizează acțiuni precum reabilitarea și modernizarea tramei stradale, reconfigurarea traficului din municipiul Deva și acțiuni care vizează infrastructura complementară de tipul parcărilor, marcajelor rutiere etc.

➤ Prin îmbunătățirea infrastructurii rutiere precum și prin crearea de culoare de mobilitate, se reduc emisiile de gaze, se diminuează efectul de seră și implicit, crește calitatea vieții locuitorilor.

Direcția Strategică de Dezvoltare 4: Modernizarea și dezvoltarea administrației publice locale

Direcția vizează creșterea gradului de digitalizare din instituțiile publice ale municipiului Deva, introducerea de noi sisteme smart în municipiul Deva, atât prin soluții digitale într-un format electronic, cât și prin infrastructură fizică (bănci inteligente, rețele edilitare inteligente).

Obiectiv strategic 4.1: Creșterea eficienței în administrația publică locală

Indicator de rezultat OS4.1: Gradul de satisfacție a locuitorilor cu privire la relaționarea administrației publice din localitate cu cetățenii de minim 50% până în anul 2027

Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la relaționarea administrației publice din localitate cu cetățenii (%)	2021	→	2027
	28,61%		50%
Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor			

Axa specifică 4.1.1 Modernizarea și dotarea, inclusiv digitalizarea instituțiilor administrației publice grupează inițiativele care au în vedere implementarea la nivelul municipiului a cât mai multor soluții de tip e-guvernare și dezvoltarea infrastructurii smart în municipiul Deva (ex. video analytics, smart parking, e-școală, aplicații mobile etc.). De asemenea, axa vizează și intervențiile în reabilitarea și dotarea clădirilor administrative.

➤ Prin digitalizarea instituțiilor, pe lângă eficientizarea procesului administrativ, se reduce consumul de materiale consumabile (obiecte de papetărie, birotică), ajutând în procesul de protecție a mediului prin diminuarea consumului de resurse.

Axa specifică 4.1.2 Dezvoltarea competențelor personalului din administrație grupează inițiativele care duc la creșterea capacității de planificare administrativă și implementare eficientă a proiectelor, creșterea competențelor profesionale, digitale ale resurselor umane, implementarea unui sistem de management al calității, implementarea standardelor de calitate, întărirea capacității locale de planificare, de facilitare și antrenare, dar și de punere în practică a planurilor, măsurilor, proiectelor de dezvoltare, a parteneriatelor etc.

Pentru a își menține poziția (poate chiar avansa) în topul orașelor înscrise în cursa Smart City de la nivel național, Municipiul Deva a pregătit o listă de **43 de proiecte inteligente**, urmând ca acestea să fie implementate în perioada 2021-2027. Proiectele sunt următoarele:

Verticală Smart City	Categorie	Componente implementate
Smart Economy/ Economie	Dezvoltare economică	Cartea de investiții a Municipiului Deva
Smart Mobility/ Mobilitate	Transport în comun	Achiziție mijloace de transport ecologice transport metropolitan
		Achiziționarea de vehicule nepoluante - microbuze electrice
		Implementarea unui sistem de management al transportului public (monitorizare, gestionare, mentenanță)
		Implementarea unui sistem de detecție automate a trecerii pe roșu
		Dezvoltarea de sisteme de transport, e-ticketing, management de trafic, management al flotei
		Echiparea parcului auto cu contoare de măsurare a consumului de carburanți și cu senzori de măsurare a presiunii în pneuri
		Sistem e-ticketing pentru mijloacele de transport ADI ZM Deva
	Siguranță în trafic	Implementarea unui sistem de recunoaștere a numerelor de înmatriculare la intrările în municipiu
		Creșterea siguranței la trecerile de pietoni prin implementarea de soluții smart-city
		Amplasarea de sisteme WIM la toate intrările rutiere în municipiu
	Bike-sharing	Implementarea unui sistem de bike-sharing
		Extinderea sistemului de bike-sharing bazat pe biciclete electrice
		Implementarea unui sistem unic, integrat de taxare pentru transportul public, bike-sharing, parcare, transport telecabină
	Parking	Implementarea unui sistem de management al parcărilor cu plată
		Digitalizarea parcărilor în municipiu
Smart Environment/Mediu	Economie circulară	Stații de reîncărcare vehicule electrice în Municipiul Deva
		Implementare sistem de containere inteligente Big Belly
	Energie verde	Realizarea parcului de producție energie fotovoltaică
	Mediu sustenabil	Sistem inteligent de gestiune a rețelelor de irigații
		Achiziție stație de monitorizare a calității aerului pentru zona Deva
		Sistem integrat de monitorizare și informare privind calitatea factorilor de mediu (Panouri de informare aer, apă, poluanți)
	Management al deșeurilor	Construirea de insule ecologice digitalizate supraterane în Municipiul Deva
	Eficiență energetică	Platformă digitală pentru urmărirea consumului pentru toate clădirile publice
		Sistem integrat de monitorizare și management a utilităților publice și reducerea consumurilor energetice
		Promovarea utilizării aparatelor electrice de uz casnic și a lămpilor pentru iluminat eficiente energetic de clasă A+ sau A++
Smart People/Cetățeni		Susținerea deplasărilor pietonale în municipiul Deva prin creșterea calității spațiului pietonal prin dotări cu elemente de mobilier

Verticală Smart City	Categorie	Componente implementate
	Social	urban specific, iluminat public cu LED și telegestiune SIP, plantații de arbori și vegetație, inclusiv sisteme de irigații și rigole
		Alfabetizare digitală a vârstnicilor
		Call-Center pentru vârstnici
	Cultură	Platforma E - PCDN (Rețeaua de Dezvoltare a Carierei Profesionale) Deva
Smart Living/Locuire	Eficiență energetică	Digitalizarea agendei culturale a orașului și regiunii
		Continuarea modernizării iluminatului prin instalarea de LED-uri
		Continuarea modernizării iluminatului prin telegestiune SIP
	Acces la internet	Crearea de rețele wireless (hot spot -uri) în zonele centrale ale tuturor localităților aparținătoare
		Implementarea unei infrastructuri de acces, public la internet (tip Free Internet Acces - Free HotSpot) în spații publice
		Implementarea la nivel local a unor sisteme de alertare a populației în situații de risc prin „Achiziția unui sistem modern de alertare, avertizare și alarmare a locuitorilor Mun. Deva prevăzut cu centru de comandă centralizată și subsisteme de alarmare și comunicare cu locuitorii (transmitere mesaje) în situații de risc
		Realizarea iluminatului public în unele parcuri sau a iluminatului arhitectural prin soluții eficiente energetic, control automat asupra timpului de funcționare și alimentarea din surse regenerabile - panouri fotovoltaice
		Achiziția unui sistem modern de alarmare a locuitorilor Municipiului Deva prevăzut cu centru de comandă și subsisteme de alarmare și comunicare cu locuitorii (Transmitere mesaje)
		Extinderea sistemului de supraveghere video a traficului, sistem ANPR pentru protejarea benzilor dedicate transport public și surprinderea incidentelor și nerespectarea condițiilor de circulație, sisteme informare și avertizare (VMS), inclusiv dotarea și extinderea Centrului de Comandă și Control
		Centru municipal integrat de management al sistemului de urgență
Smart Gouvernance/ Administrație	Guvernanță inteligentă	Aplicații și soluții de acces la dicționare și biblioteci legislative online
		Aplicație informatică completă de management al controlului intern/managerial funcțional și eficient
		Realizarea sistemului de back-up informatic centralizat
		Implementarea soluției de tip „Cloud” de mare capacitate a Primăriei
		Sistem informatic integrat de management a resurselor administrației publice (de tip ERP)
		Sistem informatic pentru îmbunătățirea eficienței Poliției Locale
		Sistem de automatizare a activității Poliției Locale
		Implementarea soluției unitare de semnătura electronică
		Sistem informatic modern de management a documentelor (tip DMS)
		Dezvoltarea și implementarea Registrului Agricol și a portalului informatic de interacțiune cu cetățenii
		Aplicație informatică de recunoaștere vocală automată și transcrierea înregistrărilor în text
		Platforma de monitorizare a proiectelor publice
		Digitalizarea și standardizarea bazelor de date GIS aferente documentațiilor de urbanism și amenajarea teritoriului
		Crearea unui portal de date geospațiale de tip GIS urban
		Sistem de informare publică și interacțiune cu cetățenii de tip Info-Chioșc

Verticală Smart City	Categorie	Componente implementate
		Implementarea unui sistem integrat de tip management al proceselor instituționale (BPM - Business Process Management) bazat pe servicii orientate pe arhitecturi deschise (SOA - Service Oriented Architecture) necesar uniformizării și inter-conectării aplicațiilor disparate utilizate
		Sistem informatic de management administrativ integrat. (e-administrație, ERPAPL, software, date center, PC-uri, arhivare, document management)
		Sistem informatic geografic complex (de tip GIS)

Sursa: Municipiului Deva, lista de proiecte 2021-2027

Obiectiv strategic 4.2: Coeziune socială și creșterea spiritului civic

Indicator de rezultat OS4.2: Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la viața pe care o duc în Municipiul Deva de minim 50% în 2027

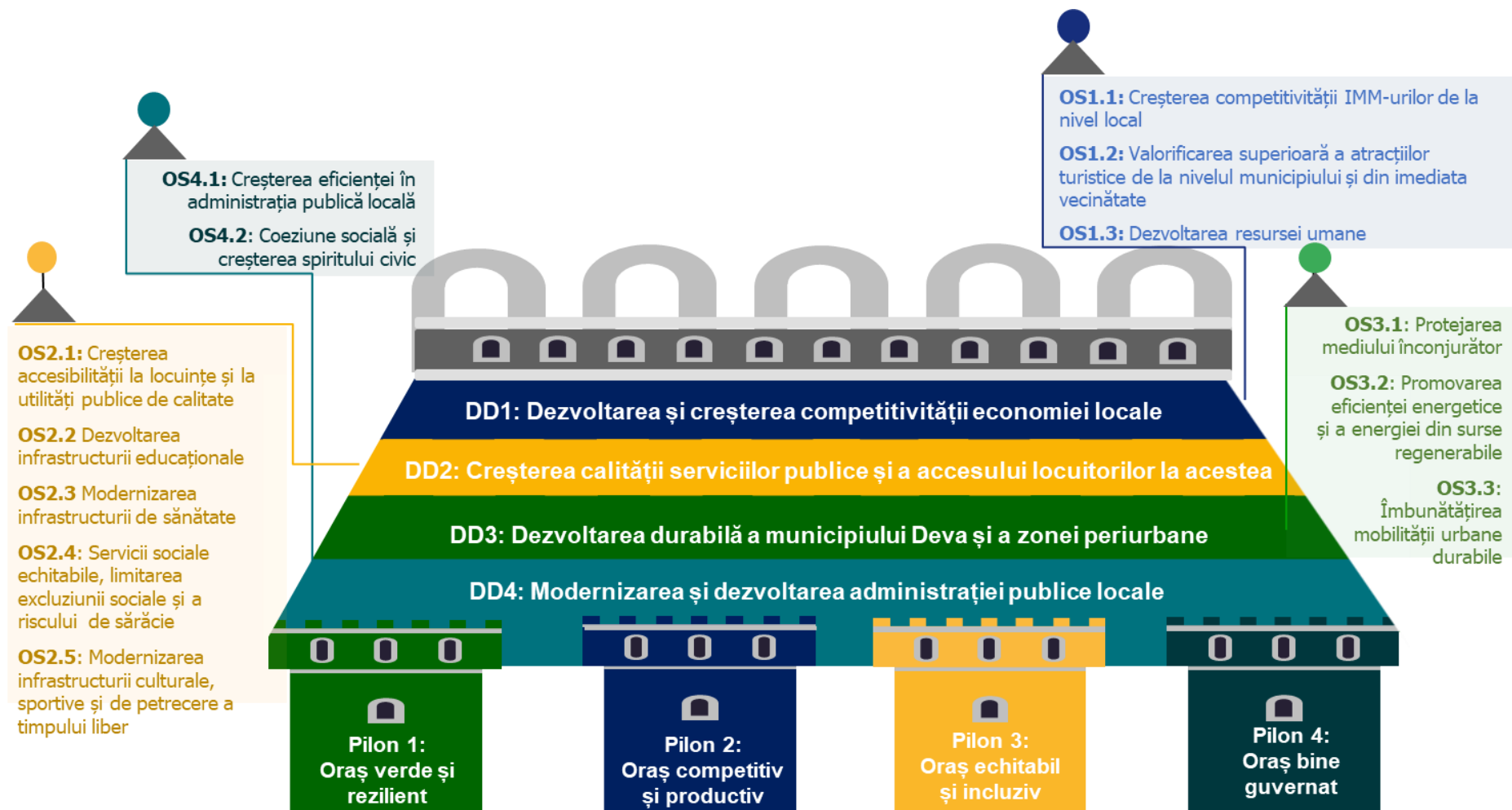
Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la viața pe care o duc în Municipiul Deva (%)	2022	→	2027
	25,24%		50%

Sursa: Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor

Axa specifică 4.2.1 Dezvoltarea dialogului cu societatea și cetățenii grupează inițiativele care stimulează participarea și implicarea cetățenilor folosind modalități de consultare publică, dezvoltarea unei platforme de monitorizare a proiectelor, responsabilizarea și creșterea numărului de locuitori ce iau inițiativă la implementarea a cât mai multor proiecte în municipiul Deva.

Axa specifică 4.2.2 Dezvoltarea parteneriatului și cooperării grupează inițiativele care vizează dezvoltarea parteneriatului, dialogului și consultării cu cetățenii și mediul de afaceri, asociații patronale, profesionale, sindicale, cât și a cooperării naționale și transfrontaliere prin implementarea de proiecte și realizarea de investiții în parteneriat.

Figura 98: Structura detaliată a conceptului de dezvoltare strategică

Sursa: Prelucrarea consultantului

8. Portofoliul de proiecte. Calendar de activități pentru implementarea SIDU

8.1 Lista completă de intervenții - Portofoliul de proiecte

Portofoliul de proiecte reprezintă modalitatea concretă de operaționalizare a strategiei integrate de dezvoltare urbană. Astfel, portofoliul de proiecte propus până în anul 2027, având ca orizont de finalizare anul 2030, include atât intervenții sectoriale cât și programe integrate complexe, care acoperă toate domeniile de intervenție aferente obiectivelor strategice de dezvoltare.

Portofoliul de proiecte a fost realizat pornind de la necesitățile identificate în urma analizei socio-economice a situației existente, continuând eforturile de dezvoltare urbană începute anterior și ținând cont de oportunitățile de finanțare preconizate pentru exercițiul financiar 2021 – 2027.

De asemenea, s-a ținut cont de intenția Municipiului Deva de a crea un model de integrare a tehnologiilor informației cu o infrastructura IT modernă, model aliniat obiectivelor de dezvoltare durabilă și sustenabilă ale orașelor de tip Smart City. Astfel, domeniile de intervenție vizate de SIDU 2021 – 2027 au fost corelate cu verticalele Smart City, pentru a permite o identificare mai facilă a intervențiilor, după domeniile de care aparțin.

Tabel 42 Matricea de corelare a domeniilor de intervenție cu verticalele Smart City

Domenii prioritare de intervenție	Domenii de intervenție	Verticale SmartCity
Mediu și Eficiență energetică	Mediu. Managementul deșeurilor	Mediu inteligent
	Mediu. Eficiență energetică	
	Mediu. Mediu	
Economie circulară	Mediu. Economie circulară	
Infrastructură și Mobilitate	Infrastructură. Regenerare urbană	Locuire inteligentă
	Infrastructură. Infrastructură tehnico-edilărită	Mobilitate inteligentă
	Mobilitate. Infrastructură multimodală	
	Mobilitate. Transport public	
	Mobilitate. Mobilitate alternativă	
	Mobilitate. Parcări	
	Mobilitate. Infrastructură rutieră	
	Mobilitate. Managementul traficului	
Dezvoltare economiei și creșterea competitivității economice	Dezvoltarea economiei	Economie inteligentă
Sănătate și educație, cultură/patrimoniu cultural	Sănătate	Locuire inteligentă
	Educație	Cetățeni inteligenți
	Cultură/ Patrimoniu cultural	Locuire inteligentă
	Timp liber	Locuire inteligentă
Turism	Turism	Locuire inteligentă
Incluziune socială	Incluziune socială	Locuire inteligentă

Domenii prioritare de intervenție	Domenii de intervenție	Verticale SmartCity
	Incluziune socială. Social	Cetățeni inteligenți
Capacitate administrativă	Capacitate administrativă. Digitalizare	Guvernare inteligentă

Sursă: Prelucrarea consultantului

Fiecare verticală Smart City include o serie de intervenții majore, care vizează⁶⁴:

- **Mediu inteligent:** atractivitatea condițiilor naturale, gestionarea deșeurilor, emisia de echivalent CO₂, managementul durabil al resurselor (inclusive energie), prevenirea poluării;
- **Locuire inteligentă:** turism, cultură și timp liber, servicii medicale, securitate, acces la tehnologie, bunăstare și incluziune socială, gestionarea spațiilor publice;
- **Mobilitate inteligentă:** management trafic urban, transport public, infrastructură inteligentă, logistică, accesibilitate, moduri alternative de transport, transport multimodal;
- **Economie inteligentă:** inovație, antreprenariat, interconectare locală și globală, productivitate, flexibilitatea și ocuparea forței de muncă, economie circulară;
- **Cetățeni inteligenți:** nivel de calificare, învățare pe tot parcursul vieții, creativitate și flexibilitate, participare la viața publică;
- **Guvernare inteligentă:** participare și incluziune, transparență și acces la informații, servicii publice și sociale, guvernare pe mai multe niveluri, administrarea eficientă a municipalității.

Un alt aspect de care s-a ținut cont în elaborarea listei lungi a intervențiilor propuse la nivelul Municipiului Deva a fost acela al corelării documentului strategic cu alte documente strategice aplicabile la nivelul teritoriului vizat, urmărindu-se astfel integrarea pe verticală a strategiei prin integrarea tuturor intervențiilor identificate ca fiind necesare.

De asemenea, pentru a facilita identificarea unei surse de finanțare pentru intervențiile vizate, lista lungă a intervențiilor include, pentru fiecare dintre acestea, o serie de surse de finanțare potențiale pentru perioada 2021 – 2027. Având în vedere faptul că nu toate programele de finanțare au documentația finalizată, se recomandă actualizarea periodică a acestor informații.

În cadrul **Anexei I** la Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva pentru perioada 2021–2027 este prezentată **lista lungă de proiecte**, întocmită pe baza concluziilor rezultate din procesul de analiză a situației existente, din rezultatele consultărilor cu societatea civilă, antreprenori, cetățeni și alți actori interesați.

Identificarea proiectelor strategice, prioritizate după un set de criterii de selecție este absolut necesară pentru îndeplinirea scopului strategiei de dezvoltare. Scopul procesului de prioritizare a proiectelor este acela de a contura o **listă de proiecte prioritare**, care să poată fi implementate pe termen scurt și mediu și să fie sustenabile din punct de vedere financiar.

Astfel, **lista proiectelor prioritare** va cuprinde proiecte a căror valoare estimată și planificare anuală se poate încadra în bugetul de investiții al municipiului Deva.

⁶⁴ Sursa: <https://arsc.ro/principalele-verticale-smart-city/>

8.2 Mecanismul de prioritizare a proiectelor

Obiectivele generale urmărite în cadrul procesului de prioritizare a proiectelor de investiții au în vedere:

- Corelarea proiectelor de investiții publice cu prioritățile de dezvoltare stabilite pe plan național, regional și județean;
- Includerea în portofoliul de proiecte a unor investiții care să aducă beneficii economice și sociale ridicate, respectiv a unor proiecte relevante din perspectiva strategiei integrate de dezvoltare urbană.

Criteriile utilizate pentru prioritizarea proiectelor sunt următoarele:

- **C1.** Contribuția directă a proiectului la atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare;
- **C2.** Importanța domeniului de intervenție în care se încadrează proiectul, din punctul de vedere al locuitorilor;
- **C3.** Importanța domeniului de intervenție în care se încadrează proiectul, din punctul de vedere al locuitorilor;
- **C4.** Disponibilitatea surselor de finanțare nerambursabile care pot fi atrase pentru realizarea proiectului;
- **C5.** Relevanța față de o strategie județeană, regională sau sectorială;
- **C6.** Gradul de maturitate al proiectului.

Criteriile propuse sunt ponderate în funcție de importanța lor, pe baza rezultatelor obținute din urma consultărilor în cadrul procesului consultativ și cu personalul de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Deva.

Astfel, scorul final obținut pentru fiecare proiect reprezintă media ponderată a punctajelor acordate pentru fiecare din cele 5 criterii de prioritizare, cu luarea în considerare a ponderii agreeate pentru fiecare criteriu în parte.

$$ScorProiect_i = \sum_{i=1}^5 PunctajCriteriu_i * PondereCriteriu_i$$

Scorarea proiectelor se realizează ținându-se cont de punctajul calculat conform următoarei matrici de prioritizare:

Tabel 43: Matricea de prioritizare a proiectelor

Criteriu de prioritizare	Punctaj maxim	Modalitate de punctare a proiectelor
1. Contribuția directă a proiectului la atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare. <i>Obiectivele strategice stabilite pentru SIDU 2021–2027 sunt:</i> 1. OS1.1: Creșterea competitivității IMM-urilor de la nivel local 2. OS1.2: Valorificarea superioară a atracțiilor turistice de la nivelul municipiului și din imediata vecinătate 3. OS1.3: Dezvoltarea resursei umane	10 puncte	Se vor identifica obiectivele strategice la a căror atingere contribuie în mod direct proiectul evaluat P1 = ➤ 5 puncte dacă proiectul contribuie la atingerea unui singur obiectiv strategic de dezvoltare; ➤ 10 puncte dacă proiectul contribuie la atingerea a mai mult de 2 obiective strategice de dezvoltare;

Criteriu de prioritizare	Punctaj maxim	Modalitate de punctare a proiectelor
4. OS2.1: Creșterea accesibilității la locuințe și la utilități publice de calitate 5. OS2.2: Dezvoltarea infrastructurii educaționale 6. OS2.3: Modernizarea infrastructurii de sănătate 7. OS2.4: Servicii sociale echitabile, limitarea excluziunii sociale și a riscului de sărăcie 8. OS2.5: Modernizarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber 9. OS3.1: Protejarea mediului înconjurător 10. OS3.2: Promovarea eficienței energetice și a energiei din surse regenerabile 11. OS3.3: Îmbunătățirea mobilității urbane durabile 12. OS4.1: Creșterea eficienței în administrația publică locală 13. OS4.2: Coeziune socială și creșterea spiritului civic Pondere criteriu în total punctaj: 20%		
2. Gradul de importanță a domeniului de intervenție în care se încadrează proiectul, din punctul de vedere al locuitorilor Pondere criteriu în total punctaj: 10%	10 puncte	P2 = În urma sondajului realizat în Municipiului Deva, clasificarea domeniilor de intervenție, în funcție de importanța (pondere alegere din total răspunsuri) lor, este următoarea: ➤ 10 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Dezvoltarea mediului de afaceri (12,15%) și Sănătate și infrastructura de sănătate (11,80%)</i>; ➤ 9 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Îmbunătățirea infrastructurii rutiere</i> (pondere 10,34%%); ➤ 8 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Educație și infrastructura educațională</i> (pondere 9,17%); ➤ 7 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Digitalizarea și transformarea digitală a serviciilor publice</i> (pondere 8,82%); ➤ 6 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Amenajarea și crearea de noi spații verzi</i> (pondere 7,65%); ➤ 5 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Implementarea măsurilor de eficientizare energetică și termică</i> (6,43%) sau <i>Sprrijinirea dezvoltării infrastructurii culturale și de petrecere a timpului liber</i> (pondere 6,13%) sau <i>Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare (rețele de alimentare cu apă, canalizare, gaze etc)</i> (pondere 5,67%) sau <i>Utilizarea resurselor alternative de energie, energie verde</i> (pondere 5,67%); ➤ 4 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Protejarea mediului și combaterea schimbărilor climatice</i> (4,85%) sau <i>Sprrijinirea mobilității și a transportului</i> (pondere 4,49%);

Criteriu de prioritizare	Punctaj maxim	Modalitate de punctare a proiectelor
		➤ 3 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>Valorificarea patrimoniului natural și construit</i> (pondere 3,31%); ➤ 2 puncte dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>dezvoltarea serviciilor sociale pentru persoanele dezavantajate</i> (pondere 2,42%); ➤ 1 punct dacă proiectul se încadrează în domeniul de intervenție <i>regenerare urbană (amenajare centre civice, siguranța populației)</i> sau <i>capacitate administrativă</i> sau al domeniului de intervenție.
3. Gradul de importanță acordat proiectului, din perspectiva altor părți interesate (ex. administrația publică locală, participanții la grupurile de lucru etc) Pondere criteriu în total punctaj: 10%	10 puncte	P3 = ➤ 0 puncte – domeniul din care face parte proiectul nu a fost amintit de părțile interesate implicate în procesul de elaborare SIDU; ➤ 1- 10 puncte - proiectul face parte dintr-un domeniu de interes pentru părțile interesate implicate în procesul de elaborare SIDU.
4. Disponibilitatea surselor de finanțare nerambursabile care pot fi atrase pentru realizarea proiectului Pondere criteriu în total punctaj: 20%	10 puncte	P4 = ➤ 0 puncte - proiectul nu poate fi încadrat pe un program de finanțare nerambursabilă; ➤ 10 puncte - proiectul poate fi încadrat pe un program de finanțare nerambursabilă.
5. Relevanța proiectului față de documente strategice relevante: strategii regionale, județene sau sectoriale Pondere criteriu în total punctaj: 20%	10 puncte	P5 = ➤ 0 puncte dacă proiectul nu este relevant față de o strategie județeană, regională sau sectorială; ➤ 10 puncte dacă proiectul este relevant față de o strategie județeană, regională sau sectorială.
6. Gradul de maturitate al proiectului Pondere criteriu în total punctaj: 20%	10 puncte	P6 = ➤ 0 puncte dacă proiectul se află în stadiul inițial (idee de proiect), nefiind demarată derularea procedurilor de achiziții sau întocmirea documentațiilor necesare pregătirii sau implementării proiectului; ➤ 5 puncte dacă proiectul are o documentație justificativă în curs de elaborare (ex. studiu de fezabilitate, DALI, proiect tehnic etc); ➤ 10 puncte dacă proiectul are o documentație justificativă elaborată (ex. fișă de proiect, studiu de fezabilitate, DALI, proiect tehnic etc) sau este în implementare.

Sursă: Prelucrarea consultantului

8.3 Planul de acțiune pentru implementarea strategiei

Planul de acțiune în vederea implementării strategiei implică totalitatea pașilor care trebuie parcurși, a termenelor, instrumentelor manageriale și cheltuielilor necesare implementării strategiei.

Implementarea strategiei constă în punerea în practică a **planului de acțiuni** stabilit în cadrul strategiei de dezvoltare, prin respectarea principiilor care au stat la baza fundamentării acesteia pentru a garanta atingerea obiectivelor ținute în scopul dezvoltării comunității locale.

Planul de acțiune pentru implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană a Municipiului Deva pentru perioada 2021-2027 include activități grupate în **cinci etape principale**, după cum urmează:

ETAPA 1. Finalizarea și aprobarea SIDU – 2022

Această etapă include activitățile referitoare la finalizarea SIDU în urma analizării și integrării observațiilor primite în cadrul procesului de consultare publică atât din partea populației, a experților cât și a beneficiarului și aprobarea SIDU în Consiliul Local. Astfel, activitățile aferente acestei etape sunt următoarele:

A1.1 Parcurgerea procesului de consultare publică și colectarea observațiilor;

A1.2 Finalizarea documentului strategic cu includerea observațiilor primite;

A1.3 Aprobarea versiunii finale a SIDU în Consiliul Local al Municipiului Deva.

ETAPA 2. Stabilirea structurii responsabile pentru implementarea strategiei

Această etapă include activitățile referitoare la stabilirea cadrului în care se va desfășura implementarea strategiei, monitorizarea și evaluarea rezultatelor și vizează:

A2.1 Înființarea **Comisiei de Monitorizare a Măsurilor de Planificare Strategică de la nivelul Municipiului Deva (CMON Deva)** care să coordoneze procesul de implementare și să asigure centralizarea informațiilor pentru monitorizarea și evaluarea strategiei. Această structură va avea inclusiv responsabilitatea prioritizării proiectelor în funcție de bugetul disponibil, precum și evaluarea măsurii în care strategia implementată conduce la atingerea obiectivelor strategice propuse și aplicarea corecțiilor necesare, inclusiv revizuirea strategiei de dezvoltare.

A2.2 Nominalizarea direcțiilor din cadrul Primăriei, responsabile de implementarea intervențiilor/ proiectelor/ măsurilor aferente obiectivelor strategice corelate cu activitatea desfășurată și să asigure monitorizarea strategiei.

A2.3 Stabilirea procedurilor de lucru pentru monitorizarea și evaluarea progresului intervențiilor propuse reprezintă un proces care contribuie în mod direct la succesul implementării strategiei.

ETAPA 3. Pregătirea documentațiilor aferente intervențiilor propuse și obținerea finanțărilor pentru implementarea acestora

Această etapă include elaborarea documentațiilor necesare pentru implementarea intervențiilor propuse, în corelare cu obiectivele strategice propuse în cadrul SIDU. Pentru fiecare intervenție propusă, această etapă se încheie fie cu semnarea contractelor de finanțare pentru intervențiile propuse fie cu obținerea tuturor avizelor necesare implementării intervențiilor propuse.

A3.1 Elaborarea documentațiilor de fundamentare a intervențiilor propuse (Cereri de finanțare, SF, DALI, Proiect de HCL).

A3.2 Semnarea contractelor de finanțare și obținerea avizelor necesare implementării intervențiilor planificate.

ETAPA 4. Implementarea propriu-zisă a intervențiilor planificate

Această etapă include implementarea intervențiilor, dar și monitorizarea stadiului de realizare și a condițiilor de finalizare a proiectelor, în coordonare cu atingerea obiectivelor SIDU și a indicatorilor specifici continuați în documentațiile tehnice aprobate în contractul de finanțare. Astfel, activitățile aferente acestei etape sunt următoarele:

A4.1 Derularea procesului de achiziții publice pentru realizarea de lucrări și servicii sau pentru achiziția de bunuri, conform prevederilor din contractul de finanțare.

A4.2 Urmărirea periodică a implementării lucrărilor și serviciilor contractate.

ETAPA 5. Monitorizarea și evaluarea implementării strategiei

Această etapă include activitățile prin care se raportează indicatorii de realizare pentru fiecare din intervențiile propuse în strategie, se actualizează strategia cu noi intervenții care au potențialul de a ajuta la atingerea obiectivelor strategice propuse și se verifică periodic, prin activități de evaluare, stadiul implementării indicatorilor de rezultat propuși.

A5.1 Monitorizarea implementării strategiei, inclusiv raportarea periodică a indicatorilor de realizare, în funcție de proiect.

A5.2 Evaluarea implementării strategiei.

Tabel 44 Planul de acțiune pentru implementarea SIDU Deva

ACTIVITĂȚI	2022		2023		2024		2025		2026		2027	
	S1	S2	S1	S2	S1	S2	S1	S2	S1	S2	S3	S4
A1.1												
A1.2												
A1.3												
A2.1												
A2.2												
A2.3												
A3.1												
A3.2												
A4.1												
A4.2												
A5.1												
A5.2												

Sursa: Prelucrarea consultantului

8.4 Managementul riscurilor

Implementarea intervențiilor incluse în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană poate fi afectată de o serie de riscuri. Evaluarea riscurilor reprezintă o activitate vitală în dezvoltarea cu succes a portofoliului de proiecte cuprins în cadrul SIDU a Municipiului Deva, iar Responsabilul sau Structura care coordonează implementarea strategiei trebuie să ia în considerare aceste **riscuri**, să identifice posibile **măsuri de prevenire** a apariției acestora și să propună posibile **măsuri de atenuare** a efectelor generate de materializarea acestora.

Tabel 45 Riscuri care pot afecta implementarea SIDU Deva și măsuri de atenuare ale acestora

Nr. crt.	Riscuri	Posibile măsuri de atenuare a riscurilor
1.	Lipsa resurselor financiare prin diminuarea bugetului municipiului	➤ Planificarea anuală realistă a resurselor financiare necesare implementării strategiei; ➤ Actualizarea semestrială a strategiei în vederea actualizării surselor de finanțare, în special a surselor de finanțare externă.
2.	Lipsa obținerii finanțării din surse externe (fonduri europene)	➤ Alocarea de resurse umane pentru analiza condițiilor de finanțare și elaborarea documentațiilor care justifică necesitatea și oportunitatea investițiilor pentru care se solicită finanțare, precum și adaptarea acestora la cerințele ghidurilor finale de finanțare.
3.	Supraîncărcarea echipei responsabile cu implementarea SIDU	➤ Implicarea în structura de management al implementării SIDU a unor persoane cu experiență în implementarea documentelor strategice; ➤ Stabilirea de termene recurente pentru verificarea stadiului implementării SIDU; ➤ Monitorizarea permanentă a încărcării membrilor echipei de implementare și suplimentarea acesteia la nevoie.
4.	Lipsa de implicare a membrilor comunității în punerea în practică a proiectelor SIDU	➤ Comunicare constantă a stadiului implementării SIDU; ➤ Desfășurarea de campanii de conștientizare a efectelor și beneficiilor implementării SIDU.
5.	Întârzieri în implementarea proiectelor	➤ Stabilirea clară a responsabilităților pentru implementarea strategiei; ➤ Monitorizarea semestrială a stadiului implementării proiectelor.
6.	Calendarul depunerii proiectelor necorelat cu nivelul de prioritate al proiectelor stabilite	➤ Analiza semestrială a stadiului implementării strategiei de dezvoltare locală permite actualizarea acesteia și identificarea de soluții alternative în raport cu nevoile identificate la nivelul orașului.

Sursa: Prelucrarea consultantului

Astfel, pentru asigurarea implementării cu succes și atingerii obiectivelor strategice ale SIDU, este necesară aplicarea măsurilor de management al riscurilor, care va presupune parcurgerea etapelor esențiale: analiza contextului în care acestea ar putea să se producă, identificarea riscurilor, analiza acestora, elaborarea planului de acțiuni adaptat riscurilor identificate, punerea în aplicare a măsurilor, monitorizarea aplicării măsurilor și a efectelor acestora.

9. Implementarea, monitorizarea și evaluarea SIDU

9.1 Responsabilitățile și planul de acțiune pentru monitorizarea și evaluarea strategiei

Implementarea prevede atingerea tuturor obiectivelor strategice și direcțiilor de acțiune ale strategiei în vederea atingerii viziunii pe termenul vizat (2027). Implementarea strategiei trebuie să urmărească ceea ce se dorește a fi realizat, cu ceea ce este posibil în condițiile resurselor disponibile și în contextul curent (climatul socio-economic național și european, sursele de finanțare nerambursabile disponibile în perioadă de programare etc.).

Pentru a asigura implementarea obiectivelor strategice propuse în cadrul SIDU 2021 – 2027, fiecare obiectiv va avea alocat, ca responsabil pentru implementarea sa, o direcție, un serviciu, un birou sau un compartiment funcțional a cărui activitate se suprapune domeniului de intervenție aferent obiectivului strategic.

Comisiile de specialitate din Consiliul Local vor avea, de asemenea, un rol important în a asigura corelarea intervențiilor propuse cu nevoile identificate la nivelul comunității.

Tabel 46 Departamente responsabile de implementarea obiectivelor strategice aferente SIDU 2021 – 2027

Obiectiv	Departament responsabil	Comisii de specialitate ale Consiliului Local
OS1.1: Creșterea competitivității IMM-urilor de la nivel local	Direcția Urbanism. Compartiment Investitori, Relații externe Direcția Impozite și Taxe locale. Compartiment Constatare persoane juridice	IV. Comisia de studii, prognoze economico-sociale, buget-finanțe
OS1.2: Valorificarea superioară a atracțiilor turistice de la nivelul municipiului și din imediata vecinătate	Serviciul Baze Agreement. Compartiment Centrul Național de Informare și Promovare Turistică	I. Comisia pentru activități științifice, învățământ, cultură, activități sportive și de agreement
OS1.3: Dezvoltarea resursei umane	Serviciul Administrare Unități de Învățământ, Comunicare, Promovare Imagine. Birou Administrare Unități de Învățământ	I. Comisia pentru activități științifice, învățământ, cultură, activități sportive și de agreement
OS2.1: Creșterea accesibilității la locuințe și la utilități publice de calitate	Direcția Administrarea Domeniului Public și Privat. Serviciul Unitatea Municipală pentru monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice	III. Comisia de organizare și dezvoltare urbanistică, administrarea domeniului public și privat al municipiului, realizarea lucrărilor publice, conservarea monumentelor istorice și de arhitectură
OS2.2: Dezvoltarea infrastructurii educaționale	Serviciul Administrare Unități de Învățământ, Comunicare, Promovare	I. Comisia pentru activități științifice, învățământ, cultură,

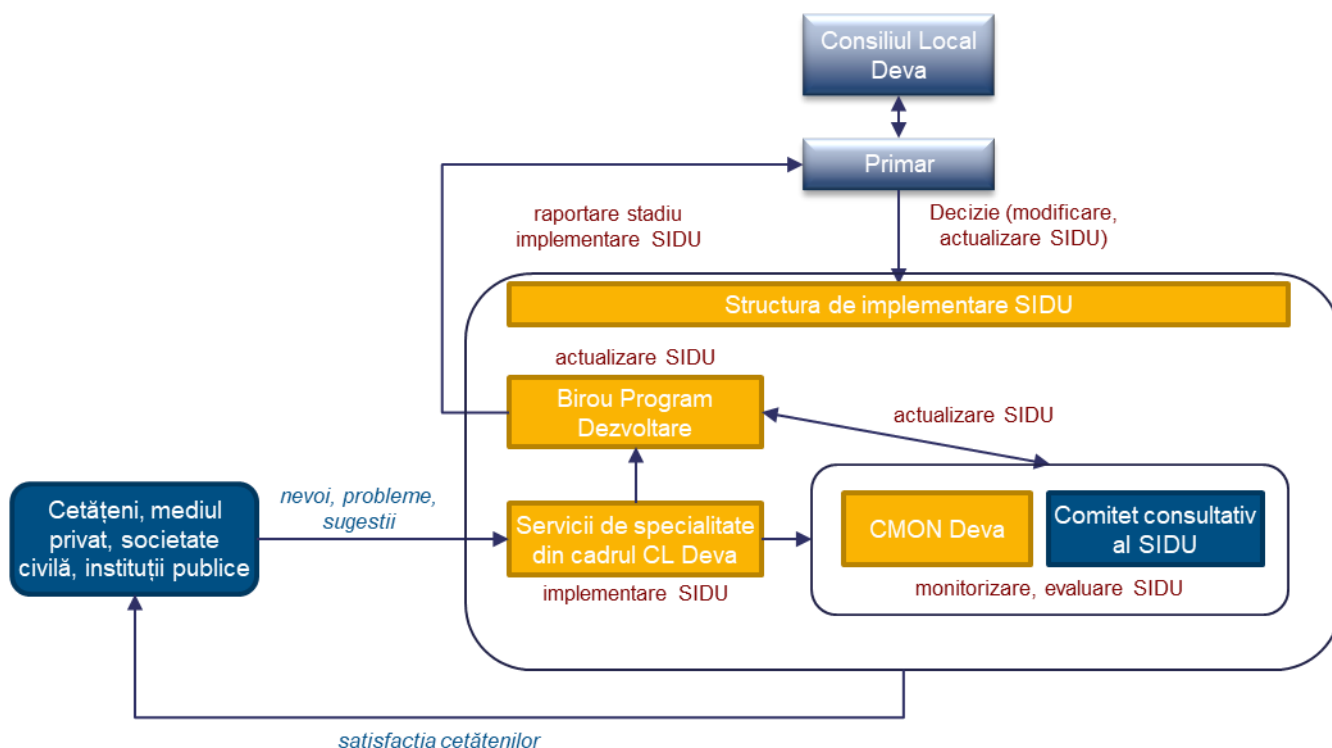
Obiectiv	Departament responsabil	Comisii de specialitate ale Consiliului Local
	Imagine. Birou Administrare Unități de Învățământ	activități sportive și de agreement
OS2.3: Modernizarea infrastructurii de sănătate	Direcția Administrarea Domeniului Public și Privat. Serviciul Unitatea Municipală pentru monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice	V. Comisia pentru sănătate, protecția mediului înconjurător, protecție socială și servicii publice
OS2.4: Servicii sociale echitabile, limitarea excluziunii sociale și a riscului de sărăcie	Direcția de Asistență Socială Deva	V. Comisia pentru sănătate, protecția mediului înconjurător, protecție socială și servicii publice
OS2.5: Modernizarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber	Serviciul Baze Agreement. Birou Administrare baze de tratament	I. Comisia pentru activități științifice, învățământ, cultură, activități sportive și de agreement
OS3.1: Protejarea mediului înconjurător	Direcția Urbanism. Compartiment Dezvoltare urbană Direcția Administrarea Domeniului Public și Privat. Serviciul Unitatea Municipală pentru monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice	V. Comisia pentru sănătate, protecția mediului înconjurător, protecție socială și servicii publice
OS3.2: Promovarea eficienței energetice și a energiei din surse regenerabile	Direcția Administrarea Domeniului Public și Privat. Serviciul Unitatea Municipală pentru monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice	V. Comisia pentru sănătate, protecția mediului înconjurător, protecție socială și servicii publice
OS3.3: Îmbunătățirea mobilității urbane durabile	Direcția Administrarea Domeniului Public și Privat. Serviciul Unitatea Municipală pentru monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice	III. Comisia de organizare și dezvoltare urbanistică, administrarea domeniului public și privat al municipiului, realizarea lucrărilor publice, conservarea monumentelor istorice și de arhitectură
OS4.1: Creșterea eficienței în administrația publică locală	Direcția Juridică și Administrație Publică Locală. Compartiment Centrul de Informare a Cetățenilor	II. Comisia pentru administrație publică locală, juridică, apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, agricultură
OS4.2: Coeziune socială și creșterea spiritului civic	Direcția Juridică și Administrație Publică Locală. Compartiment Centrul de Informare a Cetățenilor Direcția Urbanism. Compartiment Investitori, Relații externe	II. Comisia pentru administrație publică locală, juridică, apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, agricultură

***Sursa:** Prelucrarea consultantului*

În plus, pentru a urmări gradul de îndeplinire a obiectivelor stabilite în cadrul Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană, este necesară o monitorizare permanentă și o evaluare periodică a rezultatelor acțiunilor întreprinse.

Acest proces permite implementarea strategiei integrate de dezvoltare urbană care vizează în primul rând abordarea integrată a nevoilor comunității cu scopul asigurării satisfacției cetățenilor.

Tabel 47 Procesul de implementare – monitorizare – evaluare a SIDU 2021 - 2027

Sursa: Prelucrarea consultantului

Evaluarea implementării SIDU

Evaluarea implementării strategiei presupune următoarele faze:

- **EVALUARE EX-ANTE:** se desfășoară în etapa de prioritizare a intervențiilor și definitivare a listei scurte de proiecte, cu scopul de a asigura o alocare adecvată a resurselor prin alegerea acelor proiecte care conduc la implementarea obiectivelor strategice propuse.
- **EVALUARE INTERMEDIARĂ:** se desfășoară la mijlocul perioadei de implementare a strategiei (2025) și are scopul de a verifica dacă aceasta își atinge obiectivele scontate, dacă pot fi aduse îmbunătățiri privind atât managementul implementării cât și conținutul intervențiilor propuse.
- **EVALUARE FINALĂ:** se desfășoară la finalul perioadei de implementare a strategiei (2027) și are scopul de a verifica dacă au fost atinse obiectivele inițiale. De asemenea, se verifică gradul îndeplinirii indicatorilor propuși pentru orizontul de timp 2027 iar lecțiile învățate pe parcursul implementării strategiei vor fi culese și valorificate pentru următoarea perioadă de programare.
- **EVALUARE EX-POST:** se desfășoară după finalizarea perioadei acoperite de strategie (post 2027) și are scopul de a evalua care a fost impactul implementării strategiei.

Monitorizarea implementării SIDU

Activitatea de monitorizare presupune monitorizarea indicatorilor atinși prin implementarea intervențiilor propuse, dar și monitorizarea activității Structurii de implementare, monitorizare și evaluare a SIDU, în vederea organizării de întâlniri periodice, conform planului de acțiune propus, pentru a realiza centralizarea indicatorilor de realizare.

9.2 Indicatori de monitorizare

Cadrul de monitorizare presupune definirea încă din faza de planificare a strategiei a unui **set de indicatori** care să permită verificarea, în mod obiectiv, a atingerii **obiectivelor propuse**. Scopul procesului de monitorizare și evaluare vizează *utilizarea datelor și informațiilor relevante pentru a îmbunătăți procesul de implementare al strategiei sau, acolo unde este cazul, de a îmbunătăți strategia propriu – zisă*.

Au fost stabilite următoarele categorii de indicatori:

- **Indicatorii de realizare** reflectă ceea ce s-a produs prin implementarea intervențiilor propuse în strategie. Realizările imediate țin de răspunderea exclusivă a structurilor responsabile cu managementul proiectelor respective, care trebuie să raporteze pe marginea lor prin intermediul sistemului de monitorizare. Indicatorii de realizare permit monitorizarea strategiei prin centralizarea impactului produs de implementarea proiectelor propuse.
- **Indicatorii de rezultat** măsoară impactul implementării intervențiilor în direcția vizată de obiectivele strategice. Indicatorii de rezultat arată practic dacă s-a îndeplinit scopul pentru care au fost implementate aceste proiecte.

Un indicator este o informație identificabilă, măsurabilă și ușor de înțeles. Este preferabil ca un indicator să fie măsurat în mod sistematic, iar colectarea datelor să fie realizată din surse independente, neimplicate direct în implementarea strategiei.

Sursele de date sunt numeroase, dar trebuie să fie, în primul rând, accesibile și consistente:

- Documentele proiectului, care stau la baza cererii de finanțare (pentru indicatorii de realizare);
- Surse primare: observații, anchete sociologice;
- Surse secundare: statistici oficiale (ex. INS), rapoarte, informații puse la dispoziție de instituții publice (ex. UAT, ITM, ORC), baze de date (ex. www.listaфирme.ro).

Indicatorii de rezultat propuși pentru fiecare direcție strategică de dezvoltare sunt sintetizați în continuare:

Tabel 48 Indicatori propuși pentru monitorizarea SIDU 2021 – 2027

Direcție de dezvoltare	Obiectiv strategic	Indicator	An de referință	Valoare de bază	Ținta (2027)	Sursa:
DsD1: Dezvoltarea și creșterea competitivității economiei locale	OS1.1: Creșterea competitivității IMM-urilor de la nivel local	Cifra de afaceri generată de companiile locale (milioane lei)	2021	4.886 milioane lei	6.352 milioane lei	Date www.listafirme.ro
	OS1.2: Valorificarea superioară a atracțiilor turistice de la nivelul municipiului și din imediata vecinătate	Durata de ședere a turiștilor în Municipiul Deva (noapți/ turist)	2021	1,34 zile	1,67 zile	INS Tempo Online (TUR105E / TUR104E)
	OS2.3: Dezvoltarea resursei umane	Număr de salariați activi (persoane)	2021	97.231 persoane	100.148 persoane	ITM Hunedoara
DsD2: Creșterea calității serviciilor publice și a accesului locuitorilor la acestea	OS2.1: Creșterea accesibilității la utilități publice de calitate și îmbunătățirea condițiilor de locuire	Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la zona în care locuiesc din punct de vedere tehnico-edilitar (%)	2022	39,40%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor
	OS2.2: Dezvoltarea infrastructurii educaționale	Gradul de satisfacție a locuitorilor privind sistemul de învățământ (%)	2022	32,15%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor
	OS2.3: Modernizarea infrastructurii de sănătate	Gradul de satisfacție a locuitorilor privind calitatea serviciilor medicale (%)	2022	23,92%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor
	OS2.4: Servicii sociale echitabile, limitarea excluziunii sociale și a riscului de sărăcie	Gradul de satisfacție a locuitorilor privind serviciile sociale (%)	2022	20,46%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor
	OS2.5: Modernizarea infrastructurii culturale, sportive și de petrecere a timpului liber	Gradul de satisfacție a locuitorilor privind opțiuni pentru petrecerea timpului liber (accesul la parcuri, spații verzi, locuri de joacă pentru copii, la terenuri și facilități pentru sport și la activități culturale, evenimente) (%)	2022	25,83%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor

Direcție de dezvoltare	Obiectiv strategic	Indicator	An de referință	Valoare de bază	Ținta (2027)	Sursa:
DsD3: Dezvoltarea durabilă a municipiului	OS3.1: Protejarea mediului înconjurător	Emisii CO ₂ generate la nivelul Municipiului Deva (to)	2018	318.690 tone	264.011 tone	PACED – Emisii CO ₂
	OS3.2: Promovarea eficienței energetice și a energiei din surse regenerabile	Consum de energie (Mwh)	2018	720.762 Mwh	629.819 Mwh	PACED – Consum de energie (Mwh)
	OS3.3: Îmbunătățirea mobilității urbane durabile	Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la mobilitatea urbană (%)	2022	21,86%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor
DsD4: Modernizarea și dezvoltarea administrației publice locale	OS4.1: Creșterea eficienței în administrația publică locală	Gradul de satisfacție a locuitorilor cu privire la relaționarea administrației publice din localitate cu cetățenii (%)	2022	28,61%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor
	OS4.2: Coeziune socială și creșterea spiritului civic	Gradul de satisfacție al locuitorilor cu privire la viața pe care o duc în Municipiul Deva (%)	2022	25,24%	50,00%	Anchetă socio-demografică în rândul locuitorilor

Sursă: Prelucrarea consultantului

Proiect cofinanțat de Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014 – 2020!

Titlul proiectului: „Planificarea strategică în municipiul Deva pe termen mediu și lung și acces mai facil al cetățenilor la servicii publice gestionate partajat de către UAT municipiul Deva”

Codul MySMIS: 135237/ **Cod SIPOCA:** 793

Denumirea beneficiarului: Municipiul Deva

Data publicării (lună și an): Mai 2023

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.
